IOAN DAN

STĂPÎNII GOLFULUI

roman

EDITURA EMINESCU

Ioan Dan

STĂPÎNII GOLFULUI

Coperta de Gheorghe Baltoc

Ioan Dan

STĂPÎNII GOLFULUI

roman

1981
EDITURA EMINESCU
București, Piața Scînteii 1

LECTOR : BOGDAN BĂDULESCU
TEHNOREDACTOR : GHEORGHE POPOVICI

APĂRUT 1981. BUN DE TIPAR 5.III.1981.
COLI TIPAR 22,50.

TIPARUL EXECUTAT SUB CD. NR. 1464
LA ÎNTREPRINDEREA POLIGRAFICĂ
„13 DECEMBRIE 1918"
STR. GRIGORE ALEXANDRESCU NR. 89—97,
BUCUREŞTI, REPUBLICA SOCIALISTĂ ROMÂNIA

Aretiei

Capitolul 1

Cîndva, strămoşul Bucur a ales un loc bun, cam la jumătatea distanţei între Dunăre şi Carpaţi, a făcut o stînă, o casă şi a întemeiat Bucureştii. Urmaşii lui Bucur au ridicat oraşul după un plan bine chibzuit, lăsînd cîmpia să pătrundă pînă aproape de inima lui, ca nişte limbi uriaşe şi aspre de stepă, creînd o seamă de golfuri.

Pînă în preajma celui de al doilea război mondial, partea de răsărit a Bucureştilor îşi avea dreptul leului în privinţa golfurilor. Cele mai mici se pierdeau însă în faţa golfului imens care pătrundea pînă aproape de Bariera Vergului, cu holde şi lanuri de porumb, cu cariere de pietriş şi nisip şi cu o sumedenie de fabrici de cărămidă. Golful pornea cam de la linia forturilor dinspre comuna Căţelu şi se resfira ca un evantai întors cu coada către oraş, străjuit într-o parte de Calea Dudeştilor cu case multe, sistematizate după o idee preluată de la Turnul Babel, pînă în dreptul vechii pulberării.

În partea stîngă, linia de demarcare era calea ferată Bucureşti-Olteniţa, în jurul căreia patronau Uzinele Malaxa şi fabrica de ciment Titan. Rămasă la mijloc, această cîmpie lungă de peste şase kilometri şi lată de cel puţin doi, prezenta o mare atracţie pentru nevoiaşii ţării, ce îşi găseau refugiu în Bucureşti, convinşi că di-

ferența dintre Capitală și sate nu-i chiar așa de mare cum voiau să o înfățișeze unii.

Acești cuceritori ai Bucureștilor, pe care istoria nu-i pomenește, veneau de prin satele lor cu boccelușe în mîini, cu visuri și cu o foame strașnică, ocheau cîte un loc de muncă, măsurau din priviri mărimea cîmpurilor și se așezau pe cîte o parcelă, îngrămădind acolo avutul puțin și ceea ce mai rămînea din visuri. Astfel, peste noapte se ridicau garduri de nuiele sau de mărăcini, case cu o singură încăpere, făcute din chirpici, străzi pe care primăria Capitalei le boteza cu nume năstrușnice, străzi ce rămîneau nebotezate pînă începeau să umble pe picioarele lor, cartiere care îngropau faima foștilor stăpîni ai acestor meleaguri, Dudeștii, Pantelimonii, Floreștii, Bazileștii, Lupeștii, Arvăteștii și Dumnezeu știe cum i-a mai chemat pe marii latifundiari de odinioară. În chestia asta cu dispariția latifundiilor, domnul Mitică Oțoțoc era de părere că o sumedenie de tradiții se duc de rîpă, rămînînd peste timp numai convingerea că Bucureștii cresc cu repeziciune și că ciobanul fusese bun de saftea.

Domnul Mitică Oțoțoc, observator fin al evenimentelor, aveau unele păreri nostime în privința epidemiei de venetici, fiindcă așa spunea el glumeț : „Epidemie". Era limpede pentru mulți oameni că Mitică Oțoțoc face parte din tagma povestitorilor înrăiți, care, cînd își pornesc morișca și se așază la taclale îi uită sfîntul. Dar, spre deosebire de alți povestitori ce îți mănîncă sufletul cu o mie de banalități, Mitică știa să atragă ascultătorii atît prin noutatea unghiului din care privea el o problemă cît și printr-o frumoasă aplecare spre ironie. În povestirile sale folosea cu multă plăcere unele cuvinte subțiri, boierești. Prietenii săi, mai puțin școliți, îl întrebau adesea despre înțelesul acestora. Un astfel de amănunt îi crea o stare de superioritate printre oameni, iar Mitică avea grijă să o mențină.

„Dacă ar fi să ne gîndim nițel, spusese Oțoțoc la un chef, după primul război mondial începuse o uriașă migrație. Caravanele «conchistadorilor» au fost văzute de-a lungul a peste douăzeci de ani. Adică pînă în preajma celui de-al doilea război mondial. Întîietatea în goana spre București au avut-o oltenii, mai iuți de picior decît

alții. Oltenii se orientau către ocupații din cele mai felurite și mai năstrușnice, care altora nu le treceau prin minte nici cînd băteau cîmpii. Dacă intrau în comerț, aruncau tradițiile negustorești cît-colo, se puneau pe picioare din nimic și băgau groaza în vechii negustori, uimindu-i cu îndrăzneala și priceperea. Despre ei s-ar putea spune, fără sminteală, că au inventat servirea clienților la domiciliu, iar cobilița a fost primul instrument folosit de ei. În fabricile mari, puține la număr, oltenii pătrundeau ca lăcustele, făceau scară și se urcau unii peste alții, măturînd din drum pe cei vechi, de la portar pînă la director. Erau atît de flămînzi încît mirosea a foame în jurul lor cale de două poște. Firi mai puțin avîntate, cu veșnicul lor prestigiu de oameni cumpătați, ardelenii intrau îngrijitori și rîndași, bucătari sau paznici. Molcomi și blînzi, moldovenii rar făceau nazuri la muncile grele. Și să mă ia naiba, cum biblica metodă a înmulțirii oamenilor printr-o coastă dispăruse de mult, cum unele cercetări mai științifice lansaseră altă modă lipsită de schilodiri, natalitatea Capitalei se desfășura armonios, rămînînd doar probleme mărunte de locuri de muncă sau de pîine. Iar pentru localnici și noii veniți — să închine cu evlavie un pahar în cinstea lui Bucur".

Povestea asta cu epidemia, Oțoțoc o spusese însă mai clar abia după cel de-al doilea război mondial, cînd fenomenul căpătase limpezime în mintea lui. E drept că pomenise el ceva despre epidemie și înainte de război, dar e tot atît de drept că pe atunci eu eram destul de mic pentru a pricepe. Adică nu chiar atît de mic încît să nu mă uit după fete. Că după fete poa' să se uite orice nătărău, chiar dacă mai miroase a lapte de mamă și a pipi, vorba lui Oțoțoc. Adică așa mă lua el în primire dacă trăgeam cu urechea cînd discuta el de politică sau de muieri.

În fiecare sîmbătă seara puteau fi văzuți sub șopronul cîrciumii lui Fane Ologu alde Limbă, Zavaidoc, Pomană, Petrică a lu' Oțel, nea Ion Găină, bătrînul Potop, nea Buzău, iar în mijlocul lor, la loc de cinste, Mitică Oțoțoc. Mie cel mai mult îmi plăcea cînd discutau ei o mulțime despre muieri. Însă în cazuri d-astea rar puteam prinde cîte ceva clar fiindcă observațiile se făceau cu voce

joasă. Numai rîsul lor devenea puternic. Rîsul lor nu mă interesa.

Chestia e că încă nu începuse războiul, cu toate că se discuta despre asta. Era încă linişte. Străzile noi se înfigeau tot mai adînc în cîmpie. Străzi anonime, fără certificate de naştere, fără tradiţie, fără o istorie a lor, crescute în umbra celor mai vechi, aşteptînd cuminţi un trotuar şi un act de stare civilă. Vechimea străzilor fiind legată de vechimea locatarilor, mulţi oameni se lăudau că sînt întemeietorii cutărei sau cutărei străzi, venind cu mărturii verbale şi cu jurăminte care să le ateste primul descălecat.

Bătrînul Ion Potop pretindea că, odată cînd s-a îmbătat rău, a luat strada din faţa casei şi a mutat-o în spate, apoi, cînd s-a trezit, fiindu-i milă de ea, ar fi aşezat-o în vechile drepturi. Tot el mai pomenea că la marginea golfului se rostuiseră odată unii mai slabi de înger. După un timp, sătui de Bucureşti, au plecat prin alte părţi luînd şi strada cu ei. Cîte or fi fost adevărate din ce spunea Potop, numai Dumnezeu ştie.

Într-o seară, în cîrciuma lui Ologu, bătrînul prinse a se lăuda că el a întemeiat strada Fecioarei.

— Ai te cară d-aici cu iordanele astea ! l-a repezit Mitică Oţoţoc. Prima casă de pe Fecioarei a făcut-o Buzău.

— Păi ce, eu zic altfel ? bătuse în retragere Potop. Dacă vrei să ştii, mai este o stradă a Fecioarei în cartieru' Dorobanţilor. Să am bine cîte căruţe de nisip şi pietriş am cărat acolo.

— Că ai cărat nisip acolo te cred, însă strada aia e mai bătrînă de trei sute de ani.

— E-te-te, mă, deşteptu' ! Ştii tu cîţi ani am eu ?

Oţoţoc l-a privit lung şi nu i-a răspuns, chibzuind că Potop e criţă. Că va trebui să-l ducă în cîrcă pe bătrîn pînă acasă. Numai Buzău se simţi fericit de acea atestare şi cătă cu un aer de superioritate spre bătrîn. Buzău ar fi putut spune multe istorioare din perioada lui de pionierat de pe strada Fecioarei, însă avea o fire prea sfioasă pentru a se încumeta să vorbească în faţa oamenilor.

Buzăii aveau reşedinţa de vară, de iarnă şi de timp rău sau bun la numărul cincisprezece. Oţoţoc spunea adesea că din punct de vedere istoric nu-i drept şi că Buzăilor li s-ar fi cuvenit numărul unu. Arborele genealogic al familiei ne poartă pînă la Buzău al nu ştim cîtelea, care a decedat undeva prin Vlaşca, încheind o viaţă de haiducie şi liniştind inimile proprietarilor de cai din cîteva judeţe. Bătrînul Buzău fusese un ţigan mare, cu ochii roşii şi cu pumnii cît căpăţîna de oaie. Fiul său, adică Buzău al doilea, s-a născut în anul de graţie o mie nouă sute trei. Toată averea lăsată de haiduc s-a arătat în nişte mandate de urmărire, ce mai sosiră multă vreme după moartea bătrînului, dimpreună cu unele potere domneşti, care nu erau prea sigure că răposatul a luat-o din loc spre rai, hărţuindu-l pe Buzău cel tînăr şi călindu-l pentru cei şapte ani de acasă. După ce crescu aşa ca în poveste, în optsprezece ani ca într-un an, fiindcă nu semăna la voinicie cu părintele său, Buzău al doilea porni către Bucureşti să facă avere. În anul 1921 se căsători cu fata unui român ce ţinea o dugheană la Moşi, iar mireasa îi aduse ca zestre o sobă de tuci, o găleată, o albie, un preş de cîrpe şi doi gemeni, despre care Buzău luă cunoştinţă cu bucurie, în ziua primirii zestrei. Ajutat de socru, îşi clădi reşedinţa din strada Fecioarei, descălecînd acolo pe mijloc de cîmp şi punîndu-se pe un trai de fericire, linişte şi huzur.

Locuinţa Buzăilor avea o curte cam de vreo două sute de metri pătraţi, îngrădită cu gard de nuiele, de mărăcini, sîrmă ghimpată, scînduri şi cu porţiuni de gard viu. La gardul viu, proprietarul optă pentru cucută, mai avantajoasă decît arbuştii, prin faptul că toamna, tulpinele cucutelor ofereau un bogat material de foc, înlocuind lemnul, care de multă vreme nu mai era la modă prin cîmpiile de la marginea Bucureştilor.

Uriaşele păduri ale secolului al nouăsprezecelea, ce înconjuraseră oraşul ca un brîu călduros, după sfîrşitul veacului s-au retras şi s-au închistat în ele, au scăzut şi au rămas doar nişte pîlcuri răzleţe.

De la poartă pînă la intrarea în casă, o alee cu tufănică, pietrişoară şi regina-nopţii crea o atmosferă calmă şi dulce de linişte. În casa din chirpici compusă

din tindă de doi metri pe doi şi o odaie ceva mai mare, mobilierul îl asigura pe vizitator de gustul rafinat al gazdei. Un preş de cîrpe, întins direct pe faţa casei spoite cu lut şi bălegar, pornea de la uşă pînă la fereastră. Totul era simplu, dînd interiorului o înfăţişare plină de sobrietate. O masă din scînduri negeluite şi patru taburete din acelaşi material, cu ţepi doar pentru fundurile gingaşe, se aflau oarecum strîmtorate de patul imens, stil Buzău al doilea. Scîndurile se odihneau zdravăn pe şase bulumaci bătuţi direct în pămînt. Buzău s-a dovedit om practic. De cîte ori se înmulţea familia, mai adăuga şi el o scîndură la pat. În total, Buzău a avut cincisprezece fii şi fiice, din care au rămas în viaţă doar opt, dar asta e cu totul altă chestie.

Stilul locuinţei era destul de bizar, însă nu lipsit de gust. Acoperişul cu porţiuni de tablă, de ţiglă, de paie şi cu anumite porţiuni prin care pătrundea ploaia ca într-o casă de om cu frica lui Dumnezeu, cuprindea în mare toate epocile civilizaţiei omeneşti, lucru ce te îndemna să crezi că locatarii au o anumită înclinaţie excentrică. Pentru instalaţiile sanitare, seniorul casei a ales un loc de mare perspectivă în spatele clădirii, unde Buzăii, cu mic cu mare, se aşezau în linie de bătaie, folosind aceste locuri destul de rar, după cum aveau loc excelentele prînzuri de familie.

Unii gospodari de pe Fecioarei spuneau că în privinţa numelui străzii primăria încurcase borcanele, fericind Capitala cu două surori. Alţii clătinau din cap, socotind că Buzău scornise numele tinerei străzi, cinstind astfel cu tîlc sau cu gingăşie castitatea miresei sale.

Cîţiva ani mai tîrziu, cînd Potop, Mitică Oţoţoc, Sandu comunistu', Petrică Oţel, Fane Ologu şi Limbă deveniseră vecini ai Buzăilor, strada îşi căpătase vechime în privinţa numelui. Ba mai mult : chiar şi un început de istorie a ei. Iar ca zestre, un trotuar pe partea stîngă şi două cîrciumi ce conlucrau destul de onest cu biserica cea nouă pentru menţinerea credincioşilor într-o frumoasă formă sportivă a credinţei creştine. La acestea s-ar mai fi putut adăuga o anumită casă cam deocheată, ziceau unii, în care locuiau două distinse doamne cu tarifuri rezonabile şi cu vad bun la vreme de noapte.

Deci, în mare, strada Fecioarei căpătase un iz de respectabilă arteră a golfului, fiind înzestrată cu cele mai utile stabilimente generatoare de progres. Aşa stînd lucrurile, strada Fecioarei pretindea doar timp ca să arate de ce-i în stare pentru a intra în rîndul suratelor ei mai vechi.

Încă nu picase întunericul peste cîrciuma lui Ologu. Secărica din ţoiurile mesenilor dispăruse de mult. Oţoţoc mînca nişte seminţe de dovleac bine prăjite, care pocneau atît de ritmic între dinţii lui mari, încît zgomotul semăna cu cel al unei maşini de ştanţat.

— Care ai bani să mai bem un rînd ? a întrebat Oţoţoc.

— Eu, nea Mitică, am sărit de după stîlpul şopronului.

— Tu ? Iar ai tras cu urechea.

— Zău... să mor, nea Mitică... să mor dacă... taman treceam şi eu...

— Lasă-l, bre ! s-a rugat Buzău. Ionică a fost prieten bun cu Fane al meu.

— Păi ce, eu nu ştiu ? Cîţi bani ai, Ioane ?

— Un pol.

— Bine, stai jos ! Mîine să treci pe la mine să-ţi dau polul.

Pe urmă, Oţoţoc a vorbit o mulţime despre Fănică. Întîi a zis :

— Buzăule, cu cine semăna Fănică ?

— Păi cu mine.

— Aiurea ! Fii-tu era băiat deştept.

Aş fi vrut să spun şi eu ceva despre Fane Buzău, dar nu m-am încumetat. Eu îl cunoscusem cel mai bine. Cu Fane am fost coleg de meserie vreo doi ani. Era înalt şi slăbuţ, cu faţa limpede, de culoarea măslinei şi cu ochii căprui, ca arama bătută proaspăt. Eu aveam cincisprezece ani, el aproape şaisprezece. Meserie ca a noastră, vorba lui, să tot cauţi că nu mai găseşti. Eram lustragii cu vad bun la Pompa de apă de pe Dudeşti lîngă cinematograful Edison, fără stăpîn pe cap, fără dichisuri multe şi cu bani puţini, pe apucate. În fiecare dimineaţă plecam împreună ducînd pe spinare lădiţele atîrnate cu pripoane groase de frînghie. Mergeam boiereşte şi ne

uitam după fetele care zoreau să apuce schimbul de dimineață la bumbăcăria Dîmbovița.

Începuse o vară călduroasă, asta a fost în ultimul an, cu ploi puține, semn rău pentru afacerile noastre, că la mahala numai noroaiele reușeau să abată clienții spre noi. După ceasul prînzului străzile deveneau aproape pustii. Mulți bucureșteni pricopsiți fugiseră de caniculă prin stațiunile de odihnă. Și taman ei erau clienții cei mai buni. Tramvaiele și autobuzele circulau fără vlagă, parcă înspăimîntate de lipsa pasagerilor care la alte ore le luau cu asalt. Fănică zicea că asfaltul bucureștean trăiește clipe de groază, așteptîndu-se din moment în moment să curgă fierbinte pe lîngă rigole.

Dar, oricum erau zilele, cu Fănică alături nimeni nu ședea supărat. Îi dăruise nașu-său, Mitică Oțoțoc, o pereche de pantaloni bufanți cu lampasuri, luați de la un artist de circ. Fănică umbla cu pantalonii ăia și în timpul săptămînii și duminica. Îi veneau cam scurți pe picioarele lungi, arămii, parcă lustruite cu cremă Gladys, dar nu ar fi renunțat la ei pentru nimic în lume. Întîi, fiindcă își dădea seama că datorită lor devine mai interesant, apoi fiindcă nu avea alții.

La ceasurile cînd nu ne înghesuiau clienții, Fănică sărea din spatele lădiței ca un apucat și scotea o cretă cu care făcea un pătrat pe piatra trotuarului, cam de doi metri pe doi. După aceea lua o pălărie de pe creștetul lui Corcodel, ăla de avea și el lădiță alături de noi. Cu pălăria aia făcea cîteva fițe în jurul pătratului, își sălta pantalonii cu coatele și saluta trecătorii. Uneori, imita ceremonia sărutului din biserică, dintre mire și mireasă, izmenindu-se cînd ca mire cînd ca mireasă. Apoi juca nuneasca, imitînd pe un nuntaș care a întrecut nițel măsura băuturii. Nu rîdea. Fănică rîdea foarte rar. În schimb se opreau trecătorii și se veseleau pe săturate.

Cîndva, Fănică lucrase ca băiat de serviciu la un teatru. Însă trupa se descurca greu așa că a renunțat la serviciile lui, fără să-l plătească. Totuși Fane rămăsese în cîștig. Știa să recite pasaje întregi din Othello și din Hamlet, parodiindu-i în așa fel, încît pînă și nea Gogu, plăcintaru' care zîmbea o dată la patru luni, se ținea cu mîinile de burtă și-l înjura prietenește. Chiar și

bragagiul Ismail, cu turnurile lui din aramă, împodobite cu ciucuri galbeni sau verzi, zăbovea uneori lîngă noi și făcea cinste cu bragă. De cele mai multe ori lui Fănică îi plăcea să improvizeze. Asta îi reușea cel mai bine dacă printre spectatorii ocazionali se întîmplau nea Mitică Oțoțoc și Chira.

Mitică pleca din Obor cînd nu-i mergeau treburile la baraca lui de tir, se abătea pe la vreo cîrciumă, lua două-trei țoiuri de secărică din fugă, sărea în tramvai și dădea o raită pe la noi să vadă cum o mai ducem.

Chira lucra la ciurele de nisip din groapa lui Flax. Avea cel mult șaisprezece ani, un mijloc plăpînd și coapse mari, puternice. Chirei îi lustruia Fane pantofii pe gratis, iar ea își sălta rochia nițel peste genunchi așa, de-a naibii.

Într-o seară Chira a trecut pe la noi ca din întîmplare. Zicea că are două bilete la film la Edison și că nu are cu cin' să intre. Că dacă Fănică vrea... și dacă nu a văzut filmu', i-ar face plăcere...

Au intrat amîndoi. Eu și Corcodel i-am așteptat la ușă. Ploua. Era un film cu Dick Foran. Îl mai văzusem de vreo trei-patru ori. Am fi vrut să-l mai vedem, dar stăteam prost cu mărunțișul. După zgomotele care răzbeau afară știam ce se întîmplă în film. Două împușcături însemnau că Dick Foran l-a împușcatără pe Bill. După împușcături, Dick Foran totdeauna cînta din gură și din chitară. Apoi timpul s-a dus destul de iute fiindcă ne-am amintit un alt film, cu Zoro. Corcodel se entuziasma ușor la scenele tari, iar eu le supraîntăream cu cîte un : „Da chestia aia cu pintenii de argint ? Da aia cînd a venitără calu' singur ?"

Înserase. Chira a făcut cinste cu caramele Iris. Pe urmă a luat-o din loc, spre casă. Ne-am strîns lădițele și am dat o raită mare prin oraș. Fănică părea îngîndurat. S-a oprit în mijlocul străzii.

— Bă, îți spun ceva.

Șovăia. Ochii îi străluceau ca jeraticul. Apoi s-a aplecat spre mine și a grăit cu voce nefiresc de joasă :

— Chira mi-a luat mîna și mi-a pus-o pă piept.

— Și ce dacă ți-a pus-o pă piept ?

— Nu p-al meu, măi moacă ! P-al ei.

— De ce ?

— Dracu' ştie.

Am tăcut amîndoi. Numai gîndurile noastre se călătoreau şi se zbăteau chinuite. Pricepeam noi ceva, însă prea vag.

Zilele toate erau la fel, cu spuză de căldură care muia asfaltul şi-l făcea ca o pastă cleioasă. Trecătorii rar cătau spre noi. Ca să mai spargem liniştea străzii băteam cu periuţele în lădiţe.

Într-o dimineaţă a început să plouă subţire. Înainte de ploaie a trecut Chira pe la noi. Fănică i-a lustruit, ca de obicei, pantofii pe gratis şi a dat cu cremă mai multă pe tocurile scîlciate. Ne-am adăpostit de ploaie lîngă o vitrină. Fănică mi-a zis îngîndurat :

— Bă, de mîine nu mai vin cu lădiţa.

M-am uitat lung la el. Credeam că glumeşte.

— Zău nu mai vin. Mă duc în Obor la descărcat lăzi cu fructe. Acolo se cîştigă mai mult. La toamnă îmi iau un rînd de ţoale. Ai să vezi tu ce mai ţoale îmi iau. După aia dau o raită pe la cinematografu' Vergului. Îl aştept la uşă pe nea Georgescu-Iaşi. Ăla cu trupa de revistă. Am să-i zic : „Nea Georgescule, ia-mă în trupa matale. La început nu cer bani, că am lucrat în Obor şi mai am. Pe urmă, cum îi crede matale". Ce zici, ar vrea să mă ia în trupă ?

— Păi de ce să nu te ia ? Îi chemăm pe nea Gogu, plăcintaru', pe Ismail şi pe nea Mitică şi pe Chira, să-i spună cum joci tu. Să dea boala-n mine dacă nu te ia !

— Şi eu cred că mă primeşte.

Era un tip grozav Fănică ăsta. Rar se pomenea nuntă ori cumetrie prin cartier la care să nu fie poftit să înveselească lumea. Pentru o treabă ca asta nu cerea bani. Zicea că nu are altă pretenţie decît să vină şi familia lui şi să ciugulească ce o rămîne de pe la meseni.

Cei care îi cunoşteau pe Buzăi, la vremea aia familie de zece suflete, nu se încumetau să facă asemenea prostie. Îi plăteau lui Fănică, renunţînd din toată inima la vizita familiei sale. Mai erau totuşi unii care se păcăleau, socotind că or mînca şi Buzăii aşa ca toţi creştinii cu frica lui Dumnezeu.

Și veneau Buzăii în grup, după înălțime, către fericita casă de ospeție. Nu, nu semănau cu lăcustele. Pe străzile bătute de picioarele lor dispăreau hîrtiile, chiștoacele, iarba, metalele și tot ce nu era bine prins în piatră sau beton. În curtea gazdei intrau sfioși, trăgîndu-se ușurel, după mirosul mîncărurilor, direct către bucătărie, fără să greșească vreodată, de parcă purtau în vîrful nasului cîte o busolă. Se așezau la masă cu un anumit dichis ceremonios. Nu era grabă în mișcările lor, ci pur și simplu niște reflexe fulgerătoare, calme. Dacă mîncau toți dintr-o farfurie, mîinile țîșneau ca niște pistoane și fălcile clămpăneau scurt, într-un singur sunet, ca niște comenzi executate de un pluton de soldați bine instruiți. Oale cu ciorbă, coji de pepeni, de ceapă, murături, oase, dispăreau în burțile Buzăilor și nu se auzea glas omenesc între ei, ci numai un ronțăit ritmic, puternic, feroce. Burțile creșteau domol asemenea cauciucurilor umflate cu pompa. Ochii lor erau blînzi, lipsiți de lăcomie. De fapt nu se priveau între ei și nici pe alții, preocupați doar de acea sacră și creștinească datorie. Dacă vedeau carne, dinții lor începeau să bată atît de ritmic, încît zgomotul semăna cu cel al unei mașini de cusut. După ce plecau, cuminți și gravi, ca după o datorie împlinită cu toată cinstea, se simțea în jur o uscăciune ca după secetă cumplită. Fănică îi urmărea cum se depărtează și pe nesimțite hazul lui se dezumfla pînă ce mesenii nu-l mai luau în seamă.

Într-o dimineață de toamnă, în locul lui Fănică a ieșit cu lădița fratele lui mai mic, tiz cu mine, Ionică. Ionică ăla de felul lui nu era prea hazos. Ședea ceasuri întregi fără să scoată o vorbă. Și n-a rîs nici cînd a zis Corcodel să punem oglinzi pe lădițe, să se vază picerele femeilor pînă sus cînd or veni să le lustruim umblătorii. Nu era nici pe departe ca Fane. Fane ar fi sărit într-un picior și ar fi improvizat ceva. Găsea el ceva. Și rîdeam cu el dimineața de îndată ce își aranja periile și cremele, anunțînd cu vocea lui, nici de copil nici de bărbat : „Poftiți domnilor în prăvălie la jupînu' Fane ! Pentru bărbați doi lei un lustruit. Băieții un leu, că n-are mărunt, săracii. Pentru femei frumoase plata benevol de la doi lei în sus".

De cînd au căzut lădiţele alea cu fructe pe el în Obor, Fănică n-a mai ieşit din casă. Parcă şi clienţii ne ocoleau. Într-o dimineaţă n-a mai venit nici alde frati-su, Ionică. Abia către seară, cînd răsăreau luminile pe ici pe colo, l-am văzut pe Ionică, fără lădiţă, cu mîinile în buzunarele pantalonilor ; a tras un şut într-o coajă de pepene. După faţa lui chinuită şi palidă am ghicit că s-a zis cu Fănică. Eu aveam un client. L-am cîrpăcit iute cu peria de lustru şi ne-am strîns lădiţele.

— Bă, unde mergem ? a zis Ionică.

— Ne uşchim acasă, a fost de părere Corcodel.

— Aş ! m-am împotrivit eu. Ne plimbăm şi noi aşa şi ne luăm de fete pe stradă.

Cînd ne luam de fete pe stradă cu Fănică, rar se pomenea fată să nu rîdă. Pe urmă ne-am plimbat noi multă vreme şi au trecut fete cunoscute care aşteptau să le zicem o vorbă hazoasă, apoi s-au dus în drumul lor, observînd că ăla înaltu şi slab, cu faţa dulce, măslinie, cu ochii ca arama bătută proaspăt, lipseşte dintre noi. Tîrziu, Ionică a cumpărat trei ţigări şi am tras din ele şi am tuşit toţi trei.

Am tresărit din gîndurile mele. Nea Mitică Oţoţoc se ridicase de la masă şi a zis : „Gata, fraţilor, e tîrziu ! Dacă trăia finul Fănică, peste cîţiva ani ar fi ajuns un mare artist.“ Alături, băieţii de prăvălie ai lui Fane Ologu aşezau scaunele cu picioarele în sus pe mese. Oţoţoc l-a prins de o aripă pe bătrînul Potop şi am luat-o cu toţii din loc. Înnoptase de-a binelea.

Bănuiam de multă vreme de ce nu mă primeşte nea Mitică printre ascultătorii săi. Ba chiar se ferea de mine cînd începea să povestească ceva. Eu absolvisem cinci clase de liceu, iar el numai patru. În astfel de ocazii nu-i convenea un om şcolit lîngă el. După cîţiva ani oamenii au început să intervină pentru mine. Crescusem. Făcusem armata aşa că se cuvenea să stau şi eu la taclale. Pînă la urmă, observînd Oţoţoc faptul că nu-l întrerup ca să-mi dau părerea, să-l contrazic dacă era cazul la o interpretare greşită a unui cuvînt subţire, m-a primit printre ascultătorii săi. Iar după un timp am devenit chiar prieteni. Dar să nu mă mai amestec, fiindcă

aproape tot ce urmează aici s-a adunat de-a lungul vremii din povestirile lui Oțoțoc.

•

Buzău lucra împreună cu vecinul Carabă de vreo cinci ani. Dădeau nisip la ciure în cariera fabricii de cărămizi Reconstrucția. De felul lor, cei doi ortaci nu erau prea vorbăreți. Discuțiile dintre ei se rezumau doar la scurte observații ca : „Nisipu' ăsta are prea mult chișai". Sau : „E un nisip bun și cu mult pietriș". Ori : „S-a ruptără ciuru', trebuie să-l dregem".

Toamna tîrziu, cînd nisipul și pietrișul nu mai aveau căutare pentru construcții, Buzău și Carabă luau împreună o figură de pămînt și lucrau la vagoneți. Surpau malurile gropii ca să ajungă la stratul de nisip și cărau pămînt. Uneori, cînd pe Carabă îl ridicau „sticleții", și-l băgau la „zdup", vorba lui Buzău, acesta își căuta alt tovarăș la ciure, însă desfăcea tovărășia de îndată ce-și făcea apariția vecinul Carabă.

Prietenia lor se legase molcom, fără prea multe manifestări de simpatie. Nu discutau niciodată despre ei, despre familii sau despre unele dispariții ale lunganului Carabă. Nu se plîngeau unul altuia la vreme de iarnă, cînd banii totdeauna erau pe sponci. Nu-și povestiseră nimic din viața lor. Și totuși se înțelegeau din priviri sau tocmai din tăcerile lungi, nefiresc de lungi. Dacă aveau ce, pe la prînz mîncau împreună. Așa făcuseră chiar din prima zi și li se păruse firesc.

Buzău, mic, îndesat, negricios, parcă fără grumaz, arăta ca o buturugă lîngă deșiratul Carabă. Amîndoi formau o echipă de lucru atît de harnică, încît domnul administrator al fabricii îi privea adesea mulțumit. În mîinile lor mari lopețile umblau spornic și vînturau nisipul fără oprire ca aripile unei mori de vînt. Erau totuși unele zile, ce-i drept nu prea dese, în care lunganul lucra slab. Buzău îl privea scurt, îi observa ochii roșii de nesomn și se opintea asupra lopeții ca pentru doi. Intuia că ortacul său făcuse vreo ispravă la vreme de noapte. Cîteva zile la rînd privirile lui Buzău, căutau îngrijorate către dîmbul dinspre fabrică, fiindcă pe acolo veneau sticleții să-l umfle pe Carabă. Cînd Ca-

rabă intra la zdup, Buzău mergea duminica la Văcărești împreună cu Marița Carabă. În vreme ce femeia îi spunea bărbatului noutăți de pe acasă ori întreba de sănătate, cei doi prieteni se priveau între ei fără o vorbă. Carabă înțelegea că este așteptat la ciure sau la vagoneți, iar Buzău că prietenul îi mulțumește pentru vizită. O dată, Buzău chiar spusese așa, din senin : „Lasă, n-ai de ce“ !

În dimineața zilei de zece septembrie a anului o mie nouă sute patruzeci, Buzău privi adesea pe furiș către dîmbul dinspre fabrică. Ochii lui Carabă erau roșii. Lopata din mîinile lui umbla fără vlagă. Oamenii ca Buzău, care au lucrat mult cu lopata, știau bine că aceasta se înfige în nisip și se ridică spre ciur dintr-o singură mișcare prelungă, altfel se pierde timp. Numai începătorul sau muncitorul istovit face două mișcări : una de încărcare a nisipului pe lopată, iar a doua de ridicare.

Aproape de vremea prînzului, sprîncenele mari ale lui Buzău se zbîrliră făcînd o cută între ele.

— Vin sticleții, spuse Buzău cu o mișcare din cap.

— Văd, se sprijini Carabă în lopată.

Spre seară, Buzău trecu pe la casa prietenului său și strigă de la poartă :

— Țață Marițooo !

— E !

— Ți-am adus lopata.

•

Povestea așezării lui Carabă pe strada Fecioarei o spusese Oțoțoc în cîrciuma lui Fane, însă nu îndată după stabilirea omului în mahala, ci mult mai tîrziu, adică după vreo nouă sau zece ani — sau poate mai puțin. Cine mai știe ? În orice caz, cam pe la terminarea războiului a spus-o. Mitică era atunci la masă cu nea Dodu, șoferul lui Malaxa, cu Petrică Oțel și cu Sandu.

— Printre marile familii omise de anuarele Gotha, dintr-o regretabilă eroare grăise ironic Oțoțoc, se numără și spița Carabă. Arborele ei genealogic nu a fost cercetat de nimeni. Păcat ! Zău, să fiu al dracului dacă nu e păcat ! Așa că trebuie să ne oprim la acest Carabă. Odată cu dispariția lui, odată cu izbăvirea lui din

viață fie-i țărîna ușoară, s-a stins ultimul geniu specializat în găinării ! Actele timpului îl pomenesc adesea pe Carabă, iar numele său totdeauna e însoțit de două poze, față și profil, dimpreună cu unele epitete ca : manglitor, afurisit, pișicher, haimana și lotru. Din actele rămase prin arhive s-a stabilit că noul cetățean al Bucureștilor a fost unul dintre marii conchistadori care au descălecat în Capitală cam pe la începutul primăverii anului 1935, iar semnalmentele lui arată astfel : deșirat, înălțimea o sută optzeci și cinci de centimetri, fața îngustă, șaten, barba rade uneori, semne particulare : o cicatrice pe obraz. Carabă a venit în Capitală nu cu trenul, nu în trăsură, nu călare, ci apostolește. Dar asemenea stare de lucruri nu poate fi socotită ca un semn de sărăcie. Familia lui se compunea din șase moștenitori între șapte și doisprezece ani, plus lady Marița Carabă, vestită ghicitoare a viitorului întîi și doi, fiindcă spre trecut nu se hazarda niciodată, așa cum procedase cîndva și ilustra sa predecesoare, madam Phitia. Bagajul familiei era format dintr-o pereche de desagi, purtați cu eleganță pe umerii seniorului și o bocceluță cărată de doamna Carabă. Nici bagajul lor puțin nu putea exprima o slabă situație materială. S-a văzut în atîtea rînduri de-a lungul veacurilor că o pereche de desagi pot ascunde însemnate bijuterii de familie, aur sau bani. Într-un sfîrșit de martie blînd, familia conchistadorului se stabili în cartierul aristocratic al Bucureștilor, adică pe strada Fecioarei, unde își întemeie o frumoasă reședință, cu o largă și superbă vedere spre groapa de gunoi a orașului. Vecinul cel mai apropiat al noilor locatari a fost domnul Buzău, care l-a ajutat pe Carabă cu sfaturi și cu brațele să-și ridice falnica locuință. Carabă, mare iubitor de demisol nu acceptă stilul clădirii vecinului, socotind că o locuință solidă poate fi construită numai în pămînt. Aici se pot observa deosebirile de gust dintre cei doi bărbați. Provenit dintr-o regiune de munte, Carabă simțea o puternică atracție spre lucrurile solide, înlocuind frumosul cu utilul. Abia la multele insistențe ale vecinului, optă pentru un acoperiș stil Buzău al doilea. Adică așa cred eu că s-au întîmplat lucrurile. Așa ori altfel, ceva rămîne sigur : uriașa deose-

bire dintre cele două construcţii. Cum nu aveau garduri şi către fundul grădinilor, latifundiile Carabă şi Buzău se întindeau pînă departe peste cocioc, iar nobilele odrasle ale seniorilor făceau plimbări lungi, se încăierau pentru un cotor de varză, îşi disputau oasele şi le ronţăiau cu plăcere, şterpeleau din grădinile altor seniori tot ce le pica în mînă, mestecau cu lăcomie orice de la troscot pînă la metalele neferoase, adică făceau toate năzbîtiile fireşti la copiii crescuţi în huzur, neţinînd seama de învăţăturile pedagogice ale domnilor Rousseau şi Pestalozzi, care se dovedeau depăşite într-o epocă modernă.

— Ăştia cine au mai fost? îl întrerupse nea Dodu.

— Care ăştia?

— Păi Rousseau şi Pestalozzi.

— A... ! Nişte pedagogi mari. Am citit cîte ceva despre ei. Dar dacă mă tot întrerupi ba cu conchistadorii, ba cu madam Phitia, ba cu pedagogii, am tăcut. Nu mai zic nimic, se prefăcu supărat Oţoţoc deşi întrebarea i-a făcut multă plăcere mai ales că toate privirile erau îndreptate, curioase, către el.

Cît povestise, în jurul lui s-au mai strîns şi alţi oameni. Cărămidari, după urmele de praf roşu din păr şi de pe straiele lor, sau căruţaşi cu biciul trecut pe după gît şi codiriştea spînzurată de-a lungul pieptului.

— Gata, nu mai întreb nimic, zîmbi nea Dodu. Şi mai pe urmă?

— Mai pe urmă a fost cam aşa, continuă Oţoţoc după ce dădu ţoiul cu secărică peste cap. A fost o vizită. Cîteva zile mai tîrziu, familia Carabă făcu o vizită de curtoazie sau de protocol pe domeniul Buzăilor. Umblau totdeauna ca şi Buzăii, în şir indian, după înălţime, iar ochii lor iscodeau totul în jur. Greu le scăpa lor ceva neobservat. Cel mai tînăr Carabă, adică Delphinul, îşi opri, din pură obişnuinţă, mîinile prin buzunarele goale ale lui Buzău, fapt pentru care seniorul Carabă îi aplică moştenitorului o splendidă acoladă numită în limbaj popular *dupac*. Femeile şi-au puricat niţel copiii, au discutat ceva despre modă — sau poate că nu au făcut asta, însă e clar că aşa s-ar fi cuvenit. Fiindcă ce naiba ar putea discuta între ele două vecine?

Oaspeţii au aşteptat ce-au aşteptat, cu ochii asupra mesei şi a plitei din curte, apoi, observînd că obişnuitul praznic întîrzie şi că nu sînt speranţe, au plecat tot în şir indian, cu pălăria cît o clopotniţă a lui Carabă în frunte, credeam eu spre casă, dar observîndu-mă printre scîndurile gardului în curte, v-am mai spus de privirile lor agere, au deschis poarta cu salutul de cuviinţă. Nevastă-mea n-a fost prea încîntată. Aşa sînt muierile cînd le pică oaspeţi neanunţaţi. Zîmbesc muierile frumos, însă în gînd te trimit la toţi dracii. Zic eu : „Ne onorează vizita voastră şi vă poftim la un mic toast". Zice Carabă de sub pălărie : „La ce" ? Zic : „E drept că nu vă oferim şampanie sau vinuri grele, fiindcă în familia noastră atît şampania cît şi vinurile de soi sau pieptul de curcan sau icrele negre produc arsuri pe beregată ori, cum se mai zice, jigărai. Dar e tot atît de drept că avem în schimb nişte oase bogate în calciu Sandoz şi o zeamă de buturugă numită zaibăr, care niciodată nu a adus beteşuguri neamului meu". Nu ştiu cît a priceput Carabă din cîte i-am spus, fiindcă mi s-a părut atît de mirat, încît părul i se săltase pe creştet cu pălăria aia uriaşă cît o gură de tîrn. Apoi am băut zaibăr şi ne-am făcut multe urări de belşug, însă astfel de cuvinte au fost spuse mai mult după datină, fiindcă oaspeţii nu-şi băteau capul cu înţelesul adînc al urărilor. Doamna Mariţa Carabă cred că a pomenit ceva despre ecuaţiile cu una sau două necunoscute, după care i-a ghicit nevesti-mi în palmă şi i-a zis că în cîteva zile o să avem o mare bucurie. Şi nu a minţit o iotă. Am avut o mare bucurie chiar a doua zi, cînd am căzut din tramvai. Hai noroc ! a ridicat ţoiul Mitică.

Isprăvindu-se povestea, căruţaşii au dat bice cailor şi şi-au văzut de drum. Numai cărămidarii nu s-au clintit din loc, în speranţa că o mai fi şi o continuare la istoricul familiei Carabă.

— Fir-ai al naibii, mă Mitică ! a rîs admirativ Sandu comunistu'. De cinşpe ani ascult poveştile tale aiurite. Nu spui nimic nou pentru noi, însă le zici mai altfel, mai zemoase. Ce-ar fi să scrii toate poveştile astea ?

— Păi le-am scris. Din păcate n-a ieşit nimic. I le-am arătat cuiva. Adică unui tip care se pricepe.

— Și ?
— Mi-a zis că pot merge așa ca niște procese verbale ale timpului. Una e să povestești cu tîlc și alta să scrii. Așa zicea el. Zicea că una e să povestești frumos și alta să scrii cum ai povestit.
— Păcat !
— Nu prea. Este cineva printre noi care le scrie.
— Cine ?
Mitică zîmbi și schimbă vorba ridicînd țoiul cu secărică în bătaia soarelui.
— Hai noroc !
— Memoria lui Carabă ar merita mai multă cinstire, interveni nea Dodu.
— Să fim serioși ! a rîs Oțoțoc. De vreme ce e mort, să-i fie țărîna ușoară ! Asta nu zic eu că nu se cade să o spunem. În rest, ce să mai vorbim ? Cu Carabă am dat mîna de vreo două-trei ori și de fiecare dată mi-am numărat degetele.
Tăcură. Într-un tîrziu, nea Dodu a zis, parcă mai mult pentru sine :
— Ce-i drept, Carabă nu prea a fost ușă de biserică, însă și copiii lui erau mulți. Prea multe guri de hrănit.
— Toți am avut și avem copii. Uite că Buzău nu s-a băgat la vreo găinărie.
— Buzău are un socru. Un sprijin poate că nu prea mare, dar un ciur de mălai sau niște cartofi tot i-a adus în iernile aspre. Pe urmă, ar mai fi ceva : copiii sînt ai Mariței. Carabă s-a însurat cu Marița de dragu' copiilor.
— Nu ai lui ? a tresărit Mitică. În cazul ăsta... în cazul ăsta... să mă ia naiba ! Ești sigur ?
— Cum te văd și mă vezi. Mi-a povestit Marița cum s-au cunoscut, cum s-au luat împreună... Asta a fost mai demult. După ce l-am băgat la Malaxa pe fii-su ăl mare. Eu l-am băgat ucenic la Malaxa. Parcă prin '37 a intrat fii-su ucenic acolo. Atunci am stat mult de vorbă cu Marița. Carabă era la pîrnaie.
— Adică ce ți-a zis Marița ? se arătă interesat Oțoțoc. Ce a zis despre ea și Carabă ?
— Nu mai țin minte ce-a zis. A zis ea multe. Unele le-am uitat.

— Totuşi ceva-ceva...

— Unele le-am uitat, altele... să fiu al dracu', ce tot mă înnebuneşti cu ce-a zis ? ! Eu nu povestesc aşa frumos ca tine. A zis că într-o zi din anul... nu mai ţin minte anul... într-o piaţă din Braşov. Cred că Braşov a zis. Sau o fi zis alt oraş. Ori poate că nici nu era oraş.

— Dă-l dracului ! Oraş, sat, ce importanţă are ? Te legi de fleacuri. Zi mai departe !

— Atîta ştiu, că unii au vrut să o ducă pe Mariţa la poliţie. A, da ! Un gospodar spunea că Mariţa a păcălit-o pe nevastă-sa cu nu ştiu ce farmece şi că i-ar fi luat nişte bani pentru o trebuşoară ca asta. Carabă se nimerise acolo taman cînd păgubaşu' pornise cu Mariţa şi cu alai către poliţie. Zice Carabă spre păgubaş : „Cît ?“ Zice păgubaşu' : „Cin-sute !“ Zice Carabă : „Ia banii ! E muierea mea“. Pe urmă, Carabă a condus-o pe Mariţa pînă aproape de locuinţa ei. Zice Mariţa : „Mulţumesc, dom-le !“ Carabă, nimic. Ştii şi tu că bietul Carabă nu era prea vorbăreţ. Zice Mariţa : „Eşti însurat“ ? Carabă, nimic. Zice : „Ai muiere ?“ Zice el : „Care muiere s-ar uita la unul ca mine ?“ Zice Mariţa : „Eu, da' am şase copii“.

— Şi mai pe urmă ? îl zgîndări Oţoţoc.

— Pe urmă ce ? Asta e tot.

Oţoţoc părăsi cîrciuma îngîndurat. Discutase de vreo cîteva ori cu Mariţa Carabă, dar ea niciodată nu i-a spus că pruncii sînt numai ai ei. Că Mariţa l-a iubit pe Carabă era clar din felul în care vorbea despre el. Nu, nu spunea vorbe frumoase despre el. Însă cînd îi pomenea numele, glasul femeii devenea dintr-o dată duios sau aproape duios, ca o dezmierdare discretă. Altădată Mitică strîmbase din nas la o asemenea constatare. Acum însă parcă altfel vedea el lucrurile.

•

În dimineaţa zilei de zece septembrie a anului o mie nouă sute patruzeci, cînd plecase la lucru, Carabă îi spusese femeii :

— Ştii pietroiu' ăla mare de sub corcoduşu' de pe cocioc ?

— Ei na, cum dracu' să nu-l ştiu ?

— Am băgat sub pietroi nişte bani. I-am învelit bine să nu-i prindă umezeala. Dacă mă umflă cumva sticleţii, tu aştepţi cam o lună. Nu umbli la bani pînă mă judecă. În cel mult o lună mă judecă totdeauna. După aia, sticleţii nu mai calcă pe aici. Să ai grijă cum cheltuieşti banii. Copiii au nevoie de ţoale şi de ghete. Curînd o să se strice vremea. Să mergi cu copiii la vechituri în Taica Lazăr. Vezi să nu te înşele ăia, că în Taica Lazăr sînt ăi mai şmecheri oameni din lume.

— Cîţi bani ?

— Cinci mii. Dacă vin cumva sticleţii pe aici şi te întreabă de mine, tu să le spui că în noaptea asta nu am dormit acasă.

— Cum o să zic aşa ceva ? l-a privit uimită. Păi asta înseamnă să spun împotriva ta.

— Lasă că ştiu eu ce fac. Tu doar atîta să spui.

— Bine. Dacă zici tu, aşa spun.

Apoi Mariţa a privit îngîndurată în urma bărbatului. Poate că nu se vor întîmpla necazuri. Se uită lung după el şi parcă simţi o uşoară strîngere de inimă. Apoi se gîndi la copii. Copiii deveniseră mărişori. Mai ales Dinu şi Leta. Dinu avea aproape şaptesprezece ani. Intrase ucenic la Malaxa. Peste cîţiva ani va fi lăcătuş. Atunci vor scăpa de grija lui. Însă Dinu începuse a înţelege de ce pleacă taică-su uneori noaptea de acasă. Leta era ucenică la un atelier de broderie undeva prin centrul oraşului. Crescuse şi ea. Parcă s-a lungit dintr-o dată în ultimul an. I se împliniseră şoldurile şi i se bombase pieptul. Era înaltă, slăbuţă, cu obrajii palizi şi cu ochii mari, albaştri.

În urmă cu vreo cinci ani, adică la sosirea ei în Bucureşti, Mariţa Carabă îşi făurise unele visuri îndrăzneţe. Aici, ghicitul putea aduce mai mulţi bani decît în provincie. În gîndurile ei ca şi în ale altor venetici, Capitala stăruise ca un El Dorado în care, odată intrat, te umpli de bani dacă eşti întreprinzător. Ea intuise ori învăţase de-a lungul timpului că oamenii simt adesea nevoia să afle cîte ceva în privinţa viitorului. Însă la ghicit moda s-a schimbat odată cu înmulţirea ghicitoarelor. Adică, omului trebuie să-i zici numai de bine. Cui îi ghiceşti de rău dă bani puţini. Ar putea să facă

și farmece. Cu farmecele e chiar mai ușor. Oamenii cred în toate aiurelile. Sau poate simt nevoia să creadă. Iar dacă și bărbatul ei va cîștiga binișor, în cîțiva ani se vor pune pe picioare.

Așa visase Marița în primele zile după sosirea ei în Capitală. Așa visase fiindcă altceva nu se pricepea să facă. Apoi și-a dat seama că fiecare stradă a mahalalei are ghicitoarea ei sau mai multe. Că în București, ca și aiurea, nu se poate trăi din ghicit. Poate că ghicitoarele din centrul orașului o duc mai bine. Însă aici, cine vine aici ? De-a lungul a cinci ani petrecuți în gura cociocului, unde muștele, țînțarii și mirosul greu al gunoaielor erau singurii musafiri, visurile Mariței Carabă muriseră treptat. Dacă nu ar fi fost copiii, ar fi intrat și ea muncitoare la ciurele de nisip. Așa însă, legată de mîini și de picioare lîngă puzderia de copii, Marița renunțase la visuri. Nu mai avea temeiuri pentru așa ceva. Nu exista nici un semn care să-i îngăduie niște visuri. Acum, la treizeci și cinci de ani, trăsăturile altădată delicate ale fetei se lăbărțaseră, iar în jurul gurii i-au apărut două cute adînci, care parcă întăreau asprimea unui chip ursuz, necunoscut ei. Își pipăi obrajii, apoi alergă la plita încinsă. Ceaiul de tei dăduse în foc.

La secția de poliție din Vitan erau pe vremuri niște plopi înalți. Cine întreba de secție, totdeauna afla că trebuie să meargă pînă la plopii ce se vedeau de departe.

Înserase. Cînd pe Carabă îl aduseră agenții de jos, din odaia întărită cu zăbrele, comisarul Dionisie mînca un măr.

— A, domnul Carabă ! făcu Dionisie parcă încîntat. Nu ne-am văzut de mult. Vrei un măr ?

— Nu, să trăiți ! Însă o țigară...

— N-am decît regale roșii. Hai, ia, nu te sfii ! Așa e între fumători.

Dionisie era în toane bune. Descoperise furtul în primele ore ale dimineții, iar pe făptași înainte de prînz. În fond asta avea importanță. Să raporteze prinderea infractorilor. Să nu rămînă cazul nerezolvat.

La prima vedere, Dionisie părea un fel de mălaimare. Adică era înalt, spătos, cu obrajii rotunzi, cam prea împlinit la trup şi cu ochii cînd rîzători, cînd somnoroşi. Cine îl vedea pentru prima oară putea să-şi închipuie că tînărul comisar este un om greoi nu numai în mişcări, ci şi în gîndire. Vorbea rar, cu un accent ardelenesc, iar răspunsurile lui căpătau adesea o vădită încetineală.

Pe tăinuitorii cartierului îi cunoştea bine şi de multe ori pica peste ei la sigur. Spargerea în care era implicat Carabă fusese făcută peste noapte la magazinul de stofe de lîngă cinematograful Edison. Spărgătorii forţaseră o fereastră din spatele magazinului. Lipseau opt baloturi de stofă Dorobanţul. Adică numai stofă bună.

„Dacă or fi avut maşină, de ce hoţii au luat numai opt baloturi ? se întrebase Dionisie în zori, umblînd de colo-colo prin magazin. Iar dacă nu au avut maşină, opt baloturi sînt prea multe. Prea mari. Cine riscă să umble cu ele noaptea pe stradă ? Şi cine le-ar putea duce în braţe ? În cartier avem patru tăinuitori cunoscuţi. Doi dintre ei sînt la Văcăreşti. Al treilea, Ariciu, locuieşte prea departe de magazin. Numai Lică stă pe aproape. Dacă spărgătorii nu au folosit o maşină, înseamnă că baloturile sînt la el".

Percheziţia din locuinţa lui Lică s-a dovedit folositoare. Apoi, după ce agenţii l-au strîns în chingi pe tăinuitor, s-a aflat şi numele făptaşilor. Adică,. unul Fircan de pe Calea Dudeşti, din spatele cinematografului Rex şi vechiul client al secţiei, Carabă.

Dionisie rezolvase multe probleme grele cu ajutorul logicii. Acum era mulţumit că toată munca durase doar cîteva ceasuri. Cu infractorii de meserie totdeauna se purta bine. Ştia că la aceştia nu se mai poate îndrepta nimic. Numai pe începători îi burduşea zdravăn, chiar şi după ce făceau declaraţii complete. La Dionisie, infractorul vechi avea o singură datorie : să recunoască fapta.

— De cîţi ani porţi pălăria asta, Carabă ? cătă Dionisie spre uriaşa pălărie atît de cunoscută lui.

— E o pălărie bună.

— Te-am întrebat de cîţi ani o ai.

Carabă slobozi fumul de țigară, iar privirile lui trecură undeva dincolo de comisar. Lunganului îi era limpede că de data asta va fi mai greu. De vreme ce îl ridicaseră sticleții, însemna că Lică ori Fircan sau poate amîndoi făcuseră declarații. Deci pe tăcerea lor nu mai poate să conteze. În schimb va conta pe a lui.

„Al naibii om ! gîndi Dionisie. Nici măcar despre pălărie nu vrea să vorbească. Poate că o fi la el o anumită logică a tăcerii. Ceva se poate să însemne : nimic sau totul. Cred că la el negația se statornicește bine cu mult înainte de a intra aici".

— Dar cu furtul de la magazinul de stofe cum e ?

— Mai îmi dați o țigară ?

— Chiar te rog. Ei, cum e cu furtul ? Uite că trag de tine Lică și Fircan. Ei spun că ai luat parte la spargere. Lică zice că ți-a dat cinci mii de lei. Unde sînt banii ?

Lunganul trase cu sete din țigară, iar privirile lui reci, indiferente, se opriseră pe nasturii comisarului.

— Cred că o să plouă. Cînd mă dor genunchii totdeauna trage a ploaie, spuse, fără să ia seama la întrebări.

Dionisie îl privi o vreme încruntat. În ultimii ani, Carabă îi scăpase printre degete de trei ori. Rezistase la bătaie ca un diavol. Va rezista oare și acum ? Carabă era cunoscut și pe la alte secții de poliție. Și niciodată nu s-au putut aduce destule probe împotriva lui. Fără probe, judecătorii rar îl condamnau mai mult de două-trei luni. Era client prea vechi al judecătorilor ca să scape fără o pedeapsă. În urmă cu un an, comisarul Răutu îi spusese lui Dionisie : „Nu înțeleg ce fel de suflet o fi în Carabă ăsta. Mă știi om dîrz, însă pe mine, dacă mă strîngeau agenții în chingi cum l-au strîns pe el, aș fi recunoscut nu numai că eu sînt tatăl tatălui meu, ci și că adevăratul incediator al Romei am fost eu, nu nevinovatul Nero. Comisari și judecători, agenți și sergenți de stradă, cu toții sîntem convinși că lunganul Carabă a fost amestecat de fiecare dată în anumite spargeri, dar probe destule nu am putut aduna împotriva lui. Cînd probele sînt neîndestulătoare ai nevoie de mărturisirea

infractorului, însă de la Carabă nu văd eu omul care va scoate vreodată ceva".

— Nevastă-ta ne-a zis că azi-noapte ai lipsit de acasă.

Carabă își privi pălăria în zarea luminii, curios de parcă acum o vedea pentru prima oară.

— A mințit nevastă-ta ?

— Nu.

— Aha ! Știu și eu că nu a mințit. Ai sfătuit-o bine, fiindcă altfel trebuia să o aduc și pe ea la secție. Unde ai dormit ?

— În gară. În Gara de Nord.

— Zău ? De ce acolo și nu acasă ?

— Ieri, după ce am ieșit de la lucru, m-am gîndit că aș putea cîștiga niște bani în gară. Să car bagaje. P-ormă s-a făcut tîrziu și am dormit în sala de așteptare.

— Da, nu-i rău ! Îți închipui că te cred ? Eu nu vreau să te bag în „probe". Știi cum sînt probele la noi. După niște probe ca astea poți să rămîi olog. Ar fi mai bine să mărturisești. Apoi semnezi declarația, primești țigări și nu se mai atinge nimeni de tine. De fapt e mai mult o formalitate. Am găsit amprentele tale în magazin. Ei, ce zici ?

— Dacă aș avea bani să-i schimb panglica... răsuci pălăria în mînă Carabă.

— Fie ! Duceți-l jos ! le făcu semn agenților. Apoi îi șopti unuia : Aveți grijă să nu-l sluțiți !

Carabă știa ce-l așteaptă. Ultima dată cînd trecuse pe la secție, îl băgaseră în probe doi sergenți de stradă care îl cunoșteau. Se cinstise cu ei de vreo cîteva ori. Erau băieți de pe la țară veniți și ei în București cu visuri mari. Dar lefurile lor prea mici tăiaseră ceva din aripile visurilor. Acum existau unele motive de îngrijorare pentru Carabă. Pe agenții aceștia nu-i mai văzuse. Cu siguranță că sînt noi la secție. În privința amprentelor lunganul nu se sinchisi. Avea destulă experiență ca să nu lase amprente. Apoi gîndurile lui luară alt drum. Uitase să-i spună Mariței cum trebuie să încerce marfa cînd cumpără ghete. Șmecherii din Taica Lazăr îi păcălesc de multe ori pe cumpărătorii fără experiență, oferindu-le ghete cu tălpi false, de carton presat. Pentru Leta, Marița poate găsi un balton bleumarin. Leta e

blondă. Îi stă bine în bleumarin. Pe urmă trebuie să vezi să nu fie stofa roasă ori putredă. Prăvăliile de vechituri din Taica Lazăr sînt întunecoase. Șmecherii îți pot băga sub nas un balton întors. Iar găurile făcute de molii pot fi cît degetu'. Dacă ai apucat să-l plătești, aleluia ! Nu mai vezi banii îndărăt. Ba te poți alege și cu vreo cîțiva dupaci.

Patru nopți se gîndise Carabă la boarfele copiilor. Într-o dimineață, agenții îl aduseră pe lungan în biroul comisarului. Dionisie îi oferi o țigară. Carabă încercă să ridice țigara de pe birou, dar nu reuși. Degetele lui arătau ca niște cîrnați. O mătură pînă la urmă de pe sticlă cu muchea palmei și o prinse din zbor.

— Ești tare, Carabă ! grăi și îl privi îngîndurat Dionisie. Ce cred eu despre vinovăția ta e altă mîncare de pește. Ar trebui să te pun în libertate, fiindcă probele împotriva ta nu sînt destule, chiar dacă trag de tine Lică și Fircan, adică niște infractori pe spusele cărora nu se poate pune temei. Dacă n-ai avea cazier ar fi mai simplu. Cred că vei scăpa cu o lună sau două la Văcărești. De cînd ai tu pălăria aia ?

— Mai îmi dați o țigară ?

„Al dracului om !", chibzui Dionisie.

●

Mitică Oțoțoc repara uluca dinspre stradă. Cîteva scînduri se cam șubreziseră. Le îndreptă cu fierăstrăul și bătu în ele cuie noi. După fruntea sa ușor ridată și după sprîncenele împreunate ca niște aripioare la rădăcina nasului, era semn sigur că îl frămîntă niște gînduri. Apoi rămase cu tesla ridicată în aer ca un trofeu, după care murmură abia auzit :

— Și totuși în ziua de zece septembrie a anului o mie nouă sute patruzeci, nu arestarea lui Carabă a fost bomba zilei pe strada Fecioarei, ci apariția fetei blonde. Au trecut ceva ani de atunci, dar totul mi-a rămas limpede în minte. Mai știu și azi cum era îmbrăcată.

Capitolul 2

În primele ore ale dimineții, Gara de Nord a Bucureștilor arată ca un furnicar uriaș. Oamenii care vin sau pleacă vorbesc tare ori domol, se vede pe fețele lor agitația, iar cînd nu se vede o simți în aer. Vînzătorii de ziare, gogoși calde, covrigi cu susan, ciocolăți sau limonadă își îndeamnă presupușii clienți prin strigăte parcă la concurență cu megafoanele. Călători sau nu, oamenii privesc des către ceasurile mari înșirate de-a lungul peroanelor. Nicăieri ceasurile nu au mai multă căutare ca într-o gară. Cărucioarele mecanice produc un uruit poate strident, poate încîntător, după cum ești dispus să le asculți. Forfota, agitația, semnele de rămas bun, sărutările, megafoanele, strigătele vînzătorilor sau obișnuitul „poftiți în vagoane“ dau gării culoare și viață. Cîteva ceasuri mai tîrziu, fără trenuri multe, fără călători grăbiți ori nu, gara arată ca o lăuză.

Așezat pe o bancă, Ioan Bogdan își aprinse o țigară și se gîndi că stațiile de cale ferată lipsite de minunata agitație a oamenilor au în ele parcă un aer de tristețe. Privi către orologiul de la capătul peronului. Era trecut de unsprezece. Dinspre Calea Griviței se auzeau claxoane și zgomot de tramvaie.

„Puține trenuri, socoti el. Abia după prînz ele se înmulțesc de-a binelea.“

Își întrerupse gîndurile. Intrase în gară acceleratul de Timișoara. Pe lîngă vagoane se perindau hamalii. Un cărucior mecanic opri alături de vagonul poștal. O mulțime de călători veneau domol dinspre coada trenului. După straiele lor slabe, după cuferele de lemn pe care se vedeau adrese, nume, scrise cu creion chimic, ori după chipurile lor posace, Bogdan înțelese că oamenii aceia au fost chemați la concentrare.

Dintr-un vagon de clasa întîi coborîse o tînără cu bagaje multe, iar alături de ea un conductor. Cîțiva hamali se repeziră să ia bagajele, dar un gest, apoi niște vorbe îi opriră.

— Nu am bani.

— I s-au furat banii și biletul de tren, interveni conductorul.

În vreme ce hamalii căutară alt client, ceferistul se întoarse către tînără. Părea nehotărît.

— Ar trebui să vă predau pentru amendă, însă nu mă lasă inima la una ca asta. Ați păgubit destul. Biletul de tren nu mai are acum nici o importanță. Păcat de bani. Astfel de necazuri se întîmplă des. Ei, cu bine, domnișoară !

Fata privi în jur dezorientată. Era limpede că nu poate căra atîtea bagaje. Totuși părea o fire dîrză, fiindcă începu să mute cele două geamantane, unul cîte unul, cîțiva pași mai încolo. Apoi veni rîndul sacoșelor. Trei sacoșe de voiaj ceva mai mici ca geamantanele, lucrate din pînză ecosez și prinse în curele lungi.

— Doriți să vă ajut ? Întîmplător, am auzit discuția domniei-voastre cu conductorul. Mă numesc Bogdan.

Fata ridică privirile spre tînărul înalt, bronzat la chip, tuns cam prea scurt, îmbrăcat curățel într-o cămașă cadrilată și pantaloni din stofă slabă, ieftină.

— Dacă nu vă răpesc prea multă vreme, doar pînă la sala de așteptare.

Bogdan agăță două sacoșe pe umeri și prinse geamantanele.

— Prea greu, se împotrivi fata. Lăsați-mi mie sacoșele.

Tînărul cătă spre ea parcă înveselit, dar fără să zîmbească. Numai luminițele ochilor săi căprui aveau o sclipire șăgalnică.

Fata călca alături de el mulțumită că aflase un sprijin, însă cu o ușoară crispare. Auzise multe despre bucureșteni. O clipă de neatenție și poți rămîne fără bagaje. Ajunseră la sala de așteptare.

— Acum ce aveți de gînd ?

— Nu știu, domnule. Chibzuisem să trag la hotelul *Împăratul Traian*. Însă acum... fără bani...

— Aveți cunoscuți în București ?

— Nu. Am fost numită profesoară suplinitoare la Liceul comercial. Dar sîntem abia în zece septembrie. Școlile se deschid în ziua de cincisprezece.

— Sper că actele...

— Da, din fericire actele mele sînt în geamantan.

— Atunci să mergem.

— Unde ?

— Acasă la mine.

Fata rămase pe gînduri. Îi era teamă. Simțea vag că o pîndește o primejdie. Ce știa despre tînărul acesta ? Nimic. Sau aproape nimic. Doar că se numește Bogdan, dacă numele o fi cel adevărat. Cu tot aerul său serios, plăcut, insul poate fi o secătură. Nu ! Mai bine va rămîne în gară. În gară... pînă cînd în gară ?

— Să intrăm, propuse Bogdan și făcu semn spre sala de așteptare. De unde veniți ?

— Din Timișoara.

— Sînteți obosită ? o privi lung.

— Puțin, zîmbi fata. Prinsă de gîndurile unei călătorii, nu am putut dormi în ultima noapte petrecută cu ai mei. Totdeauna mi se întîmplă așa. Iar noaptea din tren... știți cum se doarme în tren.

— Am acasă vreo optzeci de lei. Cred că vă ajung pentru o noapte la hotel. Ar fi bine să așteptați aici pînă mă întorc.

Fata roși ușor și nu spuse nimic. Bogdan părăsi sala de așteptare. Dinspre peroane se precipitau călătorii către ieșirea din gară.

— Domnule Bogdan ! auzi în spatele său glasul fetei. Să mergem.

Luară bagajele.

— Stau cam departe, domnișoară... domnișoară...

— Gloria Vaida.

— Stau cam departe, domnişoară Gloria. Aţi auzit de Bariera Vergului şi de strada Fecioarei ?

— Nu.

Tăcură. Afară dogorea soarele ca în toiul verii. Lumina era atît de puternică, încît parcă îi orbi o clipă. Opri lîngă ei un tramvai aproape gol. Se aşezară. Gloria adună grijulie bagajele cît mai aproape de ea. Oboseala o cuprindea molcom. Legănările vagonului îi întăreau moleşeala dulce. Privi către tînăr şi i se păru că acesta se află undeva departe, foarte departe. Îşi scutură somnul printr-o mişcare energică a bustului. Pletele lungi, blonde, îi acoperiră faţa. Îndepărtă părul cu vîrful degetelor într-un gest moale, prelung. Acum Bogdan se afla din nou aproape de ea, foarte aproape de ea. Îi privi obrazul bărbierit proaspăt. Lama sau briciul lăsase de-a lungul feţei nişte trepte. Şi fiecare treaptă începea cu cîteva fire de păr aspru. Era clar că tînărul se bărbierise în pripă.

— Aţi avut treburi în gară, domnule Bogdan ?

— Am condus un prieten.

Tăcură din nou. Cu toate încercările de a rămîne trează, Gloria aţipi curînd. Fruntea ei apăsa uşor pe una din sacoşele ecosez. O smucitură mai puternică a tramvaiului o trezi. Cătă speriată împrejur apoi la bagaje.

— Mi se pare că am aţipit, spuse îmbujorată la chip. Doar cîteva clipe.

— Da, aprobă, reţinîndu-şi un zîmbet, Bogdan. Cîteva clipe ce-i drept cam lungi, care s-au transformat în vreo patruzeci de minute. Coborîm la prima staţie, iar de acolo traversăm un cîmp şi ajungem pe strada Fecioarei.

Gloria încercă să-şi potrivească pasul după cel al tînărului. Pe fruntea ei apăruseră cîteva bobiţe de transpiraţie.

— Ce va spune familia dumneavoastră despre un musafir neaşteptat ?

— Nimic. Locuiesc singur.

La o asemenea veste, la o asemenea alternativă ea nu se aşteptase. Încetini mersul.

— Să ne odihnim puţin, propuse Gloria, fiindcă poate nu era prea tîrziu să se răzgîndească.

El zîmbi. Acelaşi zîmbet pe care i-l văzuse în gară. Acelaşi zîmbet ciudat ce-i apărea în ochi preţ de cîteva clipe. Îşi dădu seama că el pricepe ezitarea ei.

Ocoliră fabrica de biscuiţi Iuliu Meinl. Dincolo de fabrică începea un cîmp înconjurat de case, iar locul rămas la mijloc aducea cu arena unui circ roman. Dincolo de fabrica de biscuiţi, Gloria avu senzaţia că se află undeva la ţară. Aspectul caselor era altul, ca la ţară.

— Mai avem mult de mers ?

— Nu domnişoară. Pe aici scurtăm drumul.

Ajunseră curînd la capătul unui nou cîmp, însă mai altfel decît cel pe care tocmai îl părăseau. În faţa privirilor uimite ale fetei se întindea o cîmpie uriaşă.

— Cu ce seamănă această cîmpie, domnişoară ?

Gloria cătă spre dreapta, de-a lungul unei liziere de salcîmi, pomi şi case ce se tot ducea pînă departe în zare.

— Calea Dudeştilor şi Dudeşti-Cioplea, spuse, urmărindu-i privirile, Bogdan.

— Dar în stînga ?

— În stînga sînt casele din Balta Albă, fabrica de ciment Titan, Uzinele Malaxa şi linia ferată Bucureşti-Olteniţa.

— Cred că această cîmpie înconjurată de case, pomi şi fabrici pe trei părţi, parcă fabrici sînt, arată ca un golf.

— Da, aşa mi-am închipuit şi eu, aprobă Bogdan. Sîntem în strada Fecioarei. Însă mai există o stradă a Fecioarei în cartierul Dorobanţilor. După cum vedeţi, strada aceasta e ca un arc de cerc. La capătul ei dinspre oraş are o cîrciumă, iar peste drum, cea mai înaltă clădire a ei. O casă cu două etaje. Noi îi spunem Blocul verde, fiindcă vara iedera îi acoperă faţada pînă la acoperiş. În celălalt capăt al străzii este o altă cîrciumă, a unuia Fane Ologu. Coşurile înalte pe care le vedeţi sînt ale fabricilor de cărămidă.

— Cu ce se ocupă oamenii de pe aici ? întrebă, dezamăgită de aspectul jalnic al străzii.

Peisajul i se părea dezolant. Chiar mai prăpădit decît într-un sat. De prin curţi apăreau dîre albicioase de lături ce se prelungeau în troscotul străzii desfundate. „N-au canalizare", gîndi ea. Văzu apoi o cişmea, un dud uriaş şi casele din chirpici, cu pereţii scorojiţi, din care

ieşeau la iveală uneori capete de nuiele ce semănau cu nişte coaste rupte. Nici măcar ca la ţară. La ţară, cel puţin în Transilvania, majoritatea caselor sînt construite din cărămidă. Pe maidanul din dreapta, acoperit de bălării înalte cît omul, o locuinţă jumătate în pămînt jumătate afară, cu pereţii întăriţi în scînduri, tablă şi carton asfaltat, o înfioră.

— Casa domnului Carabă, murmură Bogdan. Oamenii acestui cartier lucrează cu ziua pe la carierele de pietriş şi nisip, în fabricile de cărămidă, ori la diferite munci ocazionale prin oraş. Puţini au locuri sigure de muncă. Locuinţele nu sînt prea arătoase, dar unele curţi merită să fie văzute. Sînt pline de verdeaţă şi flori. Cei mai mulţi din aceşti locuitori au venit aici de pe la ţară, iar la ţară, florile, pomii şi verdeaţa...

— Ce plăcut ! arătă cu mîna Gloria.

Bogdan zîmbi pentru prima oară cu toată faţa.

— Acolo locuieşte domnul Mitică Oţoţoc. Sper că îl veţi cunoaşte. Cîndva şi el a avut casă din chirpici. Acum, după cum vedeţi, locuinţa lui este din cărămidă. Oţoţoc se numără printre cei mai vechi locuitori din strada Fecioarei.

•

Bătrînul Potop sărise de pe capra căruţei la poartă. Caii dădeau semne de nerăbdare. Potop deschise gura pentru înjurătura de cuviinţă, dar rămase cu ea aşa şi făcu ochii mari. Apoi îşi reveni, se scărpină cu codiriştea biciului pe creştet, după care behăi strident :

— Hai noroc... adică săru... noroc, Bogdane !

— Noroc, nea Potop !

Bătrînul intră val-vîrtej în curte, iar la strigătele lui furioase apăru din casă o femeie mare la trup, cu pieptul bogat, cu faţa rotundă, lăptoasă, cu nasul mic arcuit în sus şi cu ochii adînci, buni, în totală contrazicere cu firea ei aspră şi iute.

— Fă, de ce n-ai deschis poarta ? se răsti bătrînul.

— Aşa, ca să se mire proştii.

Potop tăcu. O dispută cu nevasta lui, cu Paraschiva, nu-l atrăgea, ştiind că nu el va avea ultimul cuvînt. După cum observase Mitică Oţoţoc, certurile dintre Po-

top și Paraschiva căpătaseră o vechime de vreo treizeci de ani. Într-un timp atît de îndelungat, Oțoțoc era de părere că strigătele, insultele sau amenințările ar fi trebuit să dispară, înlocuite de ironii și cuvinte cu tîlc. Fiindcă după multă vreme de certuri, soții ajung să-și rafineze atacurile, iar săgețile lor capătă puteri cu ajutorul unui zîmbet ironic ori al cuvîntului blajin care ascunde înțepătura, aluzia, parcă într-o bomboană fondantă. Însă în familia Potop nimeni nu se gîndise la un salt calitativ al disputelor.

— Închide, fă, poarta ! spuse Potop cu glas potolit și aduse căruța în curte.

Potop era jigărit la trup, cu fața îngustă, cenușie, plină de zbîrcituri ca o prună uitată peste iarnă în pom. Pe căpățîna lui în formă de curcubetă îi atîrnau cîteva fire de păr alburiu. Doar la ceafă, acolo unde mașina de tuns nu mai trecuse de vreo cîțiva ani, părul slinos arăta bogat și se revărsa semeț peste gulerul cămășii. Potop nu era chiar atît de bătrîn pe cît arăta. Însă partea mai curioasă stătea în faptul că nimeni de pe strada Fecioarei nu-l văzuse vreodată tînăr. Îmbătrînise brusc pe la vreo treizeci și cinci de ani, după o boală care îl țintuise la pat multă vreme. Oțoțoc zicea adesea că bătrînul nu are mai mult de cincizeci de ani.

— Adăp caii. Auzi, fă ? Adăp caii, se răsti la nevastă Potop.

— Și ce dacă aud ?

— P-ormă plec pînă în Vitan la unu' Burtică, potcovaru', grăi preocupat. Că dacă și-a luat muiere... adineauri l-am văzut cu muierea.

— Și ce dacă Burtică ăla și-a luat muiere ? săltă din umeri indiferentă Paraschiva.

— Nu Burtică, fă.

— Ești nărod, săracu' ! Păi nu de el vorbeai adineauri ?

— Nu. Eu z-ceam de Bogdan.

— Vecinu' lu' Mitică Oțoțoc ? îl privi cu interes nevasta.

Potop nu răspunse, ci gustă întrebarea ei. Avea o mare slăbiciune. De îndată ce observa că trezește interesul ascultătorului, bătrînul se înfoia în pene, apoi în-

cepea să îndruge verzi și uscate, iar minciuna rar putea fi ocolită.

— Și zi așa, s-a însura' Bogdan ? îl zgîndări femeia.

— Uite că s-a însura', țoșcăi pus pe taclale Potop și uită de cai. Zice ei adineauri : „Bă, nea Potop, asta-i muierea mea". Zic : „Să-ț trăiască ! Dai și tu o țuică ?" Zice...

— Cum arată ? îl întrerupse, curioasă.

— Da' ce, tu nu știi cum arată Bogdan ? se prefăcu a nu înțelege.

— Bogdan, pe dracu' ! Femeia, nărodule !

— Cucoană.

— Zău ?

— Să mă arză focu' !

— Frumoasă ?

— Trăsnet. Însă cam slăbănoagă. N-are fund.

— Cum n-are fund ?

— Are ea ceva, da mie numa' alea cu șoldurile mari...

— Ce ? îl fulgeră din priviri Paraschiva, uitînd că și ea are șoldurile mari.

Potop simți apropierea unei vijelii și, precaut, își înghiți ultimele cuvinte, fiindcă nu la șoldurile Paraschivei se gîndise el, ci la ale Chirei, fata aia drăcoasă care dădea nisip la ciure în groapa lui Flax. Potop o văzuse o dată goală pușcă. Se întîmplase într-o sîmbătă către seară. În cariera de pietriș și nisip de la Flax încetase lucrul mai devreme, fiindcă sîmbăta totdeauna era zi de plăți. Lucrătorii plecaseră pe la cîrciumi sau pe la casele lor. Aproape de ciurul la care lucra Chira, apăruse de vreo doi-trei ani o baltă cu apa curată. Într-o margine a bălții, stufărișul întrecea înălțimea unui om. Acolo se dezbrăca fata de obicei și își spăla hanțele și făcea baie.

— Damblagește-mă, doamne ! murmurase Potop de pe mal și s-a lăsat pe burtă să nu fie observat, dar să vadă el mai bine. Ia te uită ce bogăție se ascunde sub hanțele ei. Aur ! Aur curat, să fiu al dracu' ! Și țîțele ca niște... ca niște...

Ar fi vrut să le compare cu ceva măreț, grozav, însă nu-l duse mintea la nimic potrivit, astfel că renunță la comparații pentru ceva mai bun.

— Cheștia e că dacă m-ar lăsa... Că în hanțele alea prăpădite nu-ți spune nimic. Dacă ar umbla goală cum a făcut-o mă-sa... Îi iau un batic... să fiu al dracu'... îi iau un batic !

Plecase de acolo transpirat, iar peste noapte îl încercaseră niște vise năstrușnice și vorbise mult în somn.

— Ce naiba ai tot cîriit az-noapte ca un clapon, hodorogule ? îl luase în primire la ziuă Paraschiva. Nu lași omu' să doarmă.

Potop o privise iute, dintr-o parte, cam speriat, însă cum alte vorbe nu mai veniseră, căpătase curaj.

— Ete-te, mă, deșteapta lu' papuc ! Pă toate vrei să le știi. Am chibzuit, fă. Că io cu politica...

— Fugi, mă prăpăditule d-aici ! Tu și politica. Ia te uită unde era politicianu'...

•

— Poftiți, domnișoară Gloria, o îndemnă Bogdan.

— Aici ?

— Aici.

Tînărul săltă mîna peste gard și descuie poarta, iar Gloria se opri, uluită. Uluită fiindcă nu se așteptase la așa ceva. Întîi văzu casa mult retrasă de la stradă, micuță, spoită în alb, peste acoperișul căreia cădeau blînd coroanele bogate ale cîtorva pomi, vișini după frunze. De la poartă pînă dincolo de casă, ducea o cărare pardosită cu piatră cubică. Niște trandafiri tomnatici, un brîu de tufănică înflorită bogat, o sumedenie de cîrciumărese, tulpini voinice de busuioc lăsau un parfum discret, proaspăt. În fața casei o cișmea cu grătar de fier și cu pietriș bătătorit pe de lături arăta o bună curățenie. Și totuși roiuri de muște păreau punctate pe gard.

— Sînt multe muște, spuse ca o scuză Bogdan. Le mai stîrpim noi, dar greu. Vin de la groapa de gunoi. Pînă cînd se va umple groapa vor mai trece niște ani.

— Aveți o curte plăcută, observă Gloria.

— Nu-i a mea. Stau cu chirie.

În prima odaie mirosea a busuioc și era răcoare.

— Sînteți cumva ardelean ?

— Da. De ce ?

— Fiindcă ardelenii prețuiesc mult busuiocul. În Transilvania rar vezi o curte fără busuioc. De fapt mi-am închipuit că sînteți ardelean după graiul molcom și după accent.

Din prima odaie, micuță, cu preșuri de cîrpe curate pe jos și cu un pat de scînduri, se intra în odaia mare dinspre stradă, peste un prag înalt. Bogdan aduse bagajele și rămase o vreme nehotărît. Nu știu ce ar mai trebui să facă. Fata privi mobila puțină, adică un scrin vechi, un pat ca și cel de alături, o etajeră cu cîteva cărți, o masă și două scăunele cu trei picioare. Pe masa fără mășăriță văzu cîteva roșii, o bucată de pîine și niște brînză. Din tavan spînzura o panglică lipicioasă de prins muște.

— De ce ați pus plasă de sîrmă la ferestre ?

— Din cauza țînțarilor. Prin carierele de pietriș și nisip de la Reconstrucția, Frații Nițescu, Flax și Vasiliu Bolnavu sînt o sumedenie de bălți cu păpuriș mult. Acolo este raiul țînțarilor. Cînd înserează roiurile lor ajung pînă aici. Dar a venit vremea să vă odihniți.

— Aș vrea să mă spăl puțin dacă se poate.

— Sigur, îndată pun ligheanul sub cișmea. Dacă vreți apă caldă, aprind focul sub plita din curte.

— Nu. Cred că am să mă spăl la cișmea. Aveți și grădină ?

— Da. Nu-i prea mare. Sînt acolo roșii, ceapă, castraveți, cartofi și verdețuri. Poate că...

— Mulțumesc, nu mi-e foame.

•

Văzîndu-l pe Mitică Oțoțoc, Potop opri căruța și sări sprinten de pe capră, apoi își luă un aer misterios. Mitică îl cunoștea pe bătrîn ca pe o brezaie. Era convins că, după felul în care se fîțîie, are ceva de povestit. Potop totdeauna pornea vorbele de la niște adevăruri, însă niciodată nu puteai ști unde îl vor duce scornelile sale.

— Avem nuntă, zise, și îl privi pe Oțoțoc numai cu un ochi, semn sigur pentru acesta că îl va deschide și pe al doilea la momentul de surpriză. Ca să-i facă plăcere, Oțoțoc se prefăcu mirat și întrebă :

— Ce nuntă ?

— Bogdan şi-a adus muiere.

— Nu minţi ? întrebă cu asprime Oţoţoc, deşi ştia că la început Potop este de obicei pe aproape de adevăr şi că abia la urmă e cazul să observi cînd bate cîmpii.

La ultimele cuvinte ale bătrînului, Mitică tresărise neplăcut surprins, fiindcă Bogdan nu-i pomenise nimic despre o eventuală însurătoare. Chiar în zori discutase cu tînărul.

— Nu minţi ? îl privi încruntat.

— Să fiu al dracu' !

— Frumoasă ?

— Foc şi pară, însă mi-e teamă că nu are ţîţe. De două ceasuri mă tot frămînt. Cum naiba de nu are...

— Fără ţîţe ? Poate că nu te-ai uitat bine.

— Uite că m-am uitat, se supără bătrînul. Nu chiar fără... adică am văzut eu bluza niţel umflată, da' umflăturile prea mici. Trebuie să-l întrebi pe Bogdan. Poate că el s-o fi uitat sub bluză. O ştii pe Chira ? Aia de lucrează la ciurele din groapa lu' Flax.

— Cum naiba să n-o ştiu ?

— E ? îşi aplecă Potop căpăţîna pleşuvă sub nasul lui Oţoţoc. E ?

— E, ce ?

— Z-ceam că blonda e la fel de a-ntîia ca şi Chira. Numa că n-are fundu' şi ţîţele Chirei. În rest...

— Blondă ? Blondă ai zis ?

— Ca păstaia de fasole în copt. Şi cu unghiile cît iataganu', văcsuite în roşu. Şi la picere e văcsuită. Da' n-are mărar pă picere. Muierea cu niţel mărar e focoasă, e dată dracu'. Z-cea Bogdan că a pescuit-o din Cruce. Că numa' curvele din Crucea de piatră e aşa arătoase. Da' dacă...

— Ia leagă căţeaua, mă Potop ! se răsti Mitică. Nu mai bălăcări aiurea. Ţi-a zis Bogdan că femeia e din Cruce ?

— N-a zisără el chiar aşa... da' io cu ochiu'...

— Bine, bine, vezi-ţi de drum !

„E în toane rele, chibzui Potop. Cu alde Mitică ăsta nu poţi discuta fineţuri cînd e în toane rele. Da' diseară, la cîrciumă..."

Oţoţoc îi întoarse spatele şi porni îngîndurat în lungul străzii Fecioarei. Căldura dansa aburoasă la rasul pămîntului. Oţoţoc îşi şterse fruntea brobonită şi prinse a rîde de scornelile bătrînului. Îi intrase o pietricică în pantof şi săltă într-un picior pînă cînd o scoase. Era mărunt la trup, îndesat, cu umerii largi, puternici, cu ochii mici, sprinteni, cu părul bogat, negru, despărţit în cărare. Ajuns în dreptul porţii lui Bogdan, Mitică aruncă o privire peste gard şi tresări pentru a doua oară, lucru foarte rar la un om cumpănit ca el.

Blonda îşi spăla picioarele la cişmea. Îşi ridicase fusta puţin peste genunchi. O văzu preţ de cîteva clipe, dar destul pentru ochiul său ager.

„Tulburătoare făptură, gîndi Oţoţoc. Păcat că nu i-am văzut ochii, fiindcă acolo e şi sufletul omului. Faţa ei seamănă cu reclamele acelea frumoase de pe săpunurile scumpe. Al naibii Bogdan! Unde o fi găsit-o? Ia uite, al naibii".

•

Gloria observase că uşa dintre cele două odăi are o cheie în broască. Preocupată de cheie, tresări cînd îl observă pe Bogdan în prag.

— Vă rog să folosiţi odaia cum credeţi mai bine. Să vă simţiţi ca acasă. Aşternutul nu-i prea fin...

— Am aşternuturi, îl întrerupse. Am adus de acasă tot ce-mi trebuie. Din cauza asta bagajele sînt aşa de mari.

— Atunci, somn uşor! Eu plec. Trebuie să fac unele cumpărături.

Zgomotul porţii o înştiinţă pe fată că gazda ei ieşise din curte. Întoarse cheia în broască, apoi începu să se dezbrace. Somnul îi dădea tîrcoale.

•

Cînd se trezi, soarele căzuse mult spre asfinţit, iar aerul devenise mai răcoros. Auzind zgomot la cişmea,

sări din pat, către fereastră. Bogdan uda florile. Căra apă cu o găleată. Cineva trînti poarta. Gloria mai avu vreme să vadă sub cişmea o lubeniţă mare, vărgată, apoi îl zări pe căruţaşul acela firav cu care se salutase Bogdan ceva mai devreme.

— Ţi-am adus nişte struguri.

— Mulţumesc, nea Potop! lăsă găleata Bogdan. De unde îi ai? Frumoşi struguri!

— Fleac! rîse bătrînul. Eu, pe unde mă duc, dacă nu-mi dă pun mîna şi iau aşa de la obraz. Că e unii zgîrciţi ca piţigoii la boabe după o iarnă lungă. Am dus o căruţă de nisip la via lu' Fudulu. Îl ştii tu pă alde Fudulu... ăla cu via... da muierea ta unde-i?

— Care muiere?

— Blonda.

— Blonda nu-i muierea mea.

La astfel de vorbe, Potop păru căzut din al nouălea cer. Întîi rîse năuc, apoi neîncrezător, ceva ce aducea a chiţăit de şobolan. Fălcile lui păroase măcinară cîteva clipe în gol, fiindcă nu-i veniră în minte cuvintele de ripostă, iar mai la urmă chiţcăi din nou.

— Nu mă iordăneşti tu pă mine, băiatule. Ai să-ţ trăiască! Frumoasă muiere! Picerele ei sînt nervoase ca la iepele de prăsilă. Io mă pricep...

Bogdan duse un deget la buze şi privi temător către fereastra odăii dinspre poartă.

•

Paraschiva îl aştepta pe bătrîn în mijlocul bătăturii. Dorise să meargă ea la Bogdan. Chiar făcuse vreo cîţiva paşi, însă Potop îi smulsese strachina cu struguri din mînă. Acum îl privi mirată că se întoarce atît de iute. Bănui că tinerii căsătoriţi l-au pus pe goană. I-au dat papucii. De obicei pe Potop îl uita Dumnezeu cînd apuca la taclale.

— Ce fac? îl iscodi, fără a se arăta prea curioasă, de teamă că bătrînul va bate cîmpii.

— Rău.

— Rău? Rău de ce?

— Vor să se despartă.

— Ai că minți, cătă spre el neîncrezătoare. Cum o să se despartă ? Doar abia s-a luatără.

— Și ce dacă abia s-a luatără ? La caz de nepotrivire... că... zice Blonda către mine...

— Zice ce ?

Dar, spre necazul Paraschivei, nu mai avu cine să-i răspundă. Potop ieși glonț pe poartă și se îndreptă către cîrciuma lui Fane Ologu. Intenționat aruncase el vorbele cu : „zice blonda“. Intenționat o lăsase pe Paraschiva curioasă și fără răspuns, fiindcă la caz de ceva întîrziere a lui la cîrciumă, femeia, în loc să-l ia în primire cu ocări și cu „bețivu' dracului“, o să-l întrebe : „Ce spuneai că zicea blonda ?“ Cu siguranță că va întîrzia la cîrciumă lîngă un dorobanț cu secărică. Poate vine și Oțoțoc. A nu, nu cu Oțoțoc. Ăsta te repede din te miri ce. Ce să discuți cu Mitică dacă-i în toane rele ? Poate va vorbi despre blondă cu alde Petrică a lu' Oțel. Niciodată nu se mai întîmplase pe strada Fecioarei un astfel de eveniment. Se vedea de la o poștă că muierea lui Bogdan e cucoană mare.

Sub șopronul cîrciumii, șoferul Dodu bea de unul singur. Era cam devreme. Lucrătorii de pe la fabricile de cărămidă sau ciurarii încă nu ieșiseră de la lucru. Fane Ologu spăla niște pahare. Băieții de prăvălie întindeau măsărițe pe mese. Alături de grătarul încins, platourile cu mititei fuseseră acoperite cu tifon.

— 'Ai să trăiești, Dodule ! Ai văzut-o pă Blondă ? se așeză Potop alături. Dai și tu una mică ?

— Dau. Care blondă ?

— A lu' Bogdan.

— N-am văzut-o, dar aud că e ceva așa de te ia cu răcori.

— Eu am văzut-o. Am dat mîna cu ea, m-a pupat pă obraz și a zis : „Ce mai faci, bre, nea Potop ?“ Însă muierea nu e din Cruce. Că are unii obiceiu'... numa cerceii ăia mari din urechile ei, să fiu al dracu' dacă nu-s mai mari ca urechile... or fi făcînd cît o pereche de cai buni ! P-ormă ar mai fi moara de la mînă... tot din aur și inelu' cu piatră de-ți ia vederile dacă te uiți la el.

Înserase. Bogdan aprinse lampa. Lumina ei palidă arunca umbre alburii de-a lungul pereților. Gazdă și oaspete luară loc la masa din tindă. Gloria aduse la masă niște cîrnați fragezi, roșcați și o pîine de casă, cu coaja rumenă, aspră, crăpată ca tulpina gorunului bătrîn.

Mîncau tăcuți, fiecare cu gîndurile lui. Gloria cătă spre mîinile mari ale lui Bogdan. Pe vîrfurile degetelor se vedeau rosături adînci, iar în palme bătăturile se suprapuneau. Era intrigată. Fraza curată, curgătoare, folosită de el nu se potrivea cu bătăturile din palme.

— Cu ce vă ocupați, domnule Bogdan ?

— Sînt muncitor la fabrica de cărămidă Vasiliu Bolnavu.

— Cîștigați bine ?

— Vara, destul de bine. Cam șaizeci de lei pe zi. Lucrătorii mai vechi ajung pînă la șaptezeci. Însă iarna e mai greu. Fabricile de cărămizi se închid pînă primăvara.

— Și iarna ce faceți ?

— Unii dintre noi lucrează la ciurele de nisip și pietriș sau la vagoneți.

— La vagoneți ?

— Da. Cărăm pămîntul care stă deasupra stratului de nisip. Adică pregătim noi fronturi de lucru pentru primăvară. Dar plata la pămînt este destul de slabă.

— Înseamnă că aveți de lucru și iarna.

— Un fel de a spune, zîmbi Bogdan. Uneori vremea rea ține mult. Atunci nu putem îndepărta pămîntul sau da la ciure. Apoi, cererile de pietriș sau nisip sînt rare. Foarte rare. Mai mult curățăm zăpada și reparăm șinele pentru vagoneți. La o asemenea muncă nu ne plătește nimeni. Băgăm piatră sub șine și traverse. Le întărim. Adică le burăm, așa se spune.

— Și de ce faceți o astfel de muncă fără plată ?

— Ca să ne păstrăm locul de muncă. Bucureștii s-a umplut de șomeri. Mulți șomeri sînt gata să-ți ia locul chiar la o plată mai mică. Patronii știu asta.

— După cîte înțeleg toți locuitorii de aici sînt săraci. Duc o viață mizerabilă.

— Nu toţi. Cîrciumarul Fane Ologu este bogat. Nu ştiu cît de bogat, dar cîte ceva se vede. Are o casă pe Dudeşti şi alte trei pe strada Fecioarei. Asta este una din casele lui.

— Ce chirie plătiţi lunar?

— Două sute cincizeci de lei.

— O sumă rezonabilă. Ba mi se pare chiar foarte mică.

— Depinde de pe ce poziţie priveşti suma, rîse Bogdan.

Ea înţelese aluzia şi roşi. Făcuse o gafă. Tînărul se prefăcu a nu fi observat stînjeneala ei şi continuă:

— Mie mi se pare o sumă uriaşă, mai ales iarna cînd nu am de lucru. Cele trei case de pe Fecioarei, Ologu le-a construit acum vreo cincisprezece ani. Fiecare dintre ele l-a costat cam patruzeci de mii de lei. Deci din chirii şi-a amortizat banii cheltuiţi aşa că are trei case pe gratis şi un cîştig de şapte sute cincizeci de lei pe lună.

— Mi se pare un om întreprinzător.

— Cînd ai bani, poţi să fii. Mai are o baracă în care stau vreo douăzeci de olteni fără familie. Fane a pus acolo nişte paturi şi le închiriază cu trei lei pe noapte.

— Este mult sau puţin? întrebă cu precauţie.

— Puţin, la prima vedere. Baraca l-a costat zece mii de lei, dar îi aduce un venit de o mie cinci sute de lei pe lună. Nici măcar iarna nu-i goală.

— Iată un om cu idei, se entuziasmă Gloria.

— Idei au şi alţii, însă dacă le lipsesc banii...

— Am văzut că aveţi cîteva cărţi, schimbă ea vorba. Sînt mai mult de treizeci. Coşbuc, Eminescu, Delavrancea, Caragiale, Sadoveanu... Vă place să citiţi?

— Citesc uneori. Însă de obicei vin obosit de la lucru. Doar iarna am mai mult timp pentru lectură.

— Mîine telefonez acasă după alţi bani. Voi mai sta la dumneavoastră două-trei zile. Adică pînă primesc banii. Ce înseamnă a iordăni?

— A păcăli, a duce pe cineva cu zăhărelul, îşi reţinu Bogdan o tresărire, convins că Gloria auzise discuţia lui cu bătrînul Potop.

— Da, da, înţeleg.

Strînseră de la masă, apoi Gloria trecu în odaia dinspre stradă.

— Nu luaţi lampa ?

— Nu, mulţumesc.

Bogdan stinse lampa. La uşa dintre cele două odăi se auzi un zgomot slab. Cheia se răsucea în broască domol, cu mici întreruperi. Bogdan zîmbi. Peste Bucureşti căzuse o noapte calmă, cu cerul sticlos. Dinspre oraş răzbea zgomotul tramvaielor ca un cîntec aspru. Un parfum suav de regina-nopţii pătrundea în casă cu mirozna lui neruşinat de plăcută. Erau ultimele flori de regina-nopţii din anul o mie nouă sute patruzeci.

„Strada Fecioarei o recunoşti dintr-o mie, spusese cîndva glumeţ Oţoţoc. Unde naiba mai găseşti o stradă cu un singur trotuar ? Însă daţi-i timp străzii, fiindcă ea de timp are nevoie. În fond, totul depinde de cum o priveşti. O vezi mai îngustă dacă privirile tale se opresc pe marginea maidanului sau mai largă după casele lui Buzău şi Carabă. Cred că după cele două case de vizavi ar trebui să ne luăm şi chiar mă mir că Fecioara n-a devenit pînă acum bulevard. Condiţii are, slavă Domnului."

Pe singurul trotuar se auzea zgomot de paşi. După zgomot trecătorii păreau mulţi. Deşi umblase încet prin curte, Bogdan o trezise pe Gloria. L-a simţit cînd a închis poarta. Afară se îngîna întunericul cu lumina. Prin fereastra nu prea mare fata observă o bucată de cer. Un cer plumburiu parcă aplecat spre ploaie. Ceva mai tîrziu norii dispărură undeva către sud, stăruind acolo ca o dungă închisă.

Gloria zîmbi la gîndul că intrase într-o situaţie atît de nouă, de interesantă. Acum îi era clar de ce îl urmase pe Bogdan aici. Ieri pricepuse vag. Adică nu se gîndise destul la asta. Ar fi putut foarte bine să rămînă la hotel în aşteptarea banilor de acasă. La hotel nimeni nu-ţi cere banii înainte. Şi totuşi nu o făcuse, deşi s-a gîndit în gară la acea alternativă. Bogdan o intrigase tocmai prin felul său simplu, hotărît de a vedea lucrurile şi prin generozitatea cu care îi oferise puţinii

săi bani. Sau poate că şi prin altceva. Gloria ştia că bărbaţii tresar adesea la apariţia ei. Că o învăluie în priviri lungi, iscoditoare. Or la Bogdan nu intuise o astfel de pornire. „Cred că nu a observat nici măcar culoarea ochilor mei", rîse. Apoi, necunoscutul, aventura o atrăgeau. Viaţa ei se desfăşurase prea simplu, prea ordonat. Totul fusese limpede. Prea limpede. Niciodată nu se hazardase în necunoscut, în aventură. Din această cauză viaţa ei se plasase numai pe linii sigure, bune, evident bune dar obositoare ca prînzurile veşnic dulci. Poate că asta a fost sau asta şi toate celelalte gesturi ale lui Bogdan. Iar faptul că el nu a insistat, nu a stăruit să o convingă, ci a lăsat-o pe ea să hotărască, sigur că a fost ceea ce a precumpănit. Orice stăruinţă i-ar fi trezit bănuieli. După straiele slabe şi după palmele lui pline de bătături, ea şi-a dat seama chiar din prima clipă că tînărul face parte dintr-o anumită clasă socială, care se află mult sub clasa ei, adică undeva la periferia societăţii. O mai intrigaseră şi frazele curate ale lui Bogdan. Cînd au ajuns aproape de strada Fecioarei, cînd a aflat că Bogdan locuieşte singur şi-a dat seama de nesăbuinţa ei. O clipă îi venise în minte să se întoarcă din drum. O clipă, fiindcă în cea următoare l-a privit în ochi şi a priceput că el înţelege şi chiar aprobă ezitarea ei, aşa cum a înţeles şi în sala de aşteptare din gară.

„O fi mîncat Bogdan? se întrebă şi privi masa din tindă. Cred că nu şi-a luat nimic la el."

Îi spusese aseară că va pleca devreme la lucru. Ea lăsase intenţionat friptura, cîrnaţii şi pîinea pe masă.

Aprinse focul sub plita din curte, uimită şi încîntată de situaţia ei atît de nouă, de aventură. Lîngă gardul dinspre grădină găsi o grămadă mare de crengi uscate. Alături era un topor, iar mai încolo un butuc. Va tăia lemne. În fond nu-i cine ştie ce greu. Văzuse adesea cum se taie lemne. Dădu cu toporul într-o creangă mai groasă şi simţi o arsură în palmă. Ţinuse creanga nu prea strîns. Aceasta vibrase. Lăsă toporul. Erau destule vreascuri acolo. Îi vor ajunge pentru un ceai.

Undeva, pe stradă, se certau două femei. Din partea aceea se auziră unele cuvinte cam piperate, multe fără înţeles pentru Gloria. Apoi răzbi zgomotul unei porţi.

Aproape de gard, în curtea vecină, un băieţaş de vreo patru-cinci-ani făcea pipi. Îşi ridicase cămăşuţa murdară cu amîndouă mîinile şi urmărea traiectoria încîntat. Curtea cu troscot pe mijloc şi un corcoduş încărcat de omizi, aproape lipsit de frunze, un gard peticit cu scînduri şi tablă, o casă susţinută de cîteva grinzi şubrede vorbeau clar despre sărăcia locatarilor. Gloria cunoştea această lume de oameni sărmani. O văzuse nu numai prin mahalalele Timişoarei, ci şi prin alte părţi. Dar niciodată nu trăise în mijlocul acestei lumi, totdeauna se ferise cu oroare de ea. Era pentru ea o lume a neştiinţei, a murdăriei, a mizeriei. Fascinantă în promiscuitatea ei tulburătoare. Ştia că familii numeroase dorm în aceeaşi încăpere, că au instalaţii sanitare improvizate, că oamenii vorbesc agramat şi că adesea rabdă de foame. Uneori se gîndise la această lume cu o strîngere de inimă şi cu teamă. Teama de murdărie, de mizerie, care parcă o atingea în trecere cu aerul ei jilav. Faţă de ceea ce era dincolo de gard, curtea şi casa lui Bogdan i se părură dintr-o dată mai frumoase, mai primitoare.

Tresări. Cineva deschise poarta. Observă un tînăr înalt, în pantaloni de postav reiat, cu pungi la genunchi, semn că nu fuseseră călcaţi de multă vreme sau poate că niciodată. O vînătaie mare sub ochi îi atrase atenţia şi instinctiv făcu un pas îndărăt. Bărbatul era în cămaşă descheiată la gît, iar peste mijloc încins cu un brîu înflorat.

— Săru-mîna ! Io sînt Limbă, cucoană. Parlagiu' Limbă. Mă ştie tot cartieru'. V-am adus nişte carne.

— Poftiţi, domnule Limbă, îi făcu semn spre scăunelul de lîngă cişmea.

— A, nu, nu, coniţă ! Pe mine nu Limbă mă cheamă, ci Anton.

— Vă rog să mă iertaţi.

— De ce să vă iert ? Aici toată lumea mă ştie de Limbă. Nea Mitică Oţoţoc mă pricopsi cu porecla asta. Zice că eu vorbesc mult. Păi dacă am gură...

— Aha ! Cît costă carnea, domnule Anton ?

— Ce să coste, bre ? Nimic. E de zulă. Lucrez la Abator. Omu' de unde aleargă de-acolo trebuie să mănînce. Dacă iei plătesc prost ne luăm şi noi dreptu'. Car-

nea e de vacă. Pusei peste ea un rasol. Îi dusei şi ţaţei Mariţa nişte carne, să fie pomană. Acum dacă alde Carabă e la pîrnaie... că ieri l-au umflatără sticleţii...

— Da, da, pricep, aprobă Gloria.

De fapt mai mult intui înţelesurile din frazele tînărului, căruia îi turuia gura ca o morişcă. Obrajii lui colţuroşi, închişi la culoare, erau plăcuţi, aproape frumoşi. Unele vorbe ale acestuia şi accentul prin care uşor i se recunoştea regiunea de baştină, o convinseră că este oltean.

— Io, coniţă, sînt prieten la cataramă cu Bogdan. E băiat a-ntîia şi deştept foc, se gîndi Limbă să pună o vorbă bună, de cuviinţă pentru o căsnicie nouă. Pe strada Fecioarei numa' Bogdan şi nea Mitică Oţoţoc fac politică. Adică citesc ziare şi chiar cărţi groase. Ei sînt cei mai şcoliţi. Bogdan are cinci clase de liceu, iar nea Mitică, patru. Da' cînd deschid ei gura la taclale, te ia cu ameţeli de cîte ştiu. Mai fac aici politică nea Dodu, nea Sandu comunistu' şi alde Pomană. Nea Sandu o fi el deştept în felu' lui, însă nu prea duce la pileală. Are asmă. A stat mult la pîrnaie. Io am numa' două clase primare, da' la socoteli nu mă întrece nici dracu'.

— Aha!

— Pusei peste carne nişte urzici, Urzica are daru' ei în chestii d-astea. În urzici nu se strică. Asta o învăţai de la frati-miu. Frati-miu e oltean.

— Dar dumneavoastră? Îl privi uimită.

— Păi şi eu. Numa' că frati-miu umblă cu cobiliţele cu marfă. P-acilea cînd zici oltean, înseamnă negustor cu coşurili. Matale de unde sînteţi?

— Din Timişoara.

— Cam de departe. Mie mi-ar fi plăcut să fac armata la Timişoara. Să văz lumea. Da' n-am avut noroc. O făcui la Caracal. Da' carnea trebuie pusă la rece. E de ieri. Cel mai bine ar fi să o băgaţi la fiert. Io aşa fac. Numa' că la mine altfel stau lucrurile dacă nu-s însurat.

— Nu? îl privi zăpăcită de atîta vorbărie.

— Nu. Mai aştept. Aştept să crească fata. Abia a împlinitără şaişpe ani.

— Frumoasă? întrebă din politeţe Gloria.

— Leta? îi străluciră ochii lui Limbă. De! Cît sînteți matale de grozavă, că io am ochi să văz ce-i de soi mare, aș zice că numa' Leta poa' să vă egaleze.

Gloria își reținu un zîmbet.

— Însă în juru' Letei e gloată mare. Au pus și alții ochii pă ea. Din cauza ei am mîncat mardeală, își pipăi vînătaia de sub ochi. Cînd mai aveți nevoie de carne, știe Bogdan unde stau. Chiar și matale... dacă întrebați de Limbă. De o fi să vină Leta după mine, io sînt băiat bun. La supărare parlagiii scot iute șuriu'. Io numa o dată l-am scos. Asta a fost sîmbătă seara, la salon la Fane Ologu, cînd m-au caftit unii. Da' n-am dat. Tata zice că dacă nu poți învia omu' nici viața să nu i-o iei. Însă omu' e rău. Nu e ca vita. Pe vită o bați și ea cît e de mare nu vine asupra ta. Mie mi-e milă de vite. Vita știe cînd o duci la tăiere. Șefu' de la abator z-cea... să-i vezi ochii cînd o duci la tăiere — e prăpăd. Și pielea i se încrețește ca apa măturată de vînt. Cînd o tai, totul e să nu te uiți în ochii ei. Să nu-i vezi ochii. Fiindcă în ochii ei se vede groază sau jale sau supunere sau o rugăminte sau toate la un loc. Așa z-cea șefu' de la abator. Cînd am tăiat prima vită am vărsat. O săptămînă n-am mai fost om.

— Dacă așa stau lucrurile de ce v-ați angajat la abator?

— Păi ce, e pe alese? În București douăzeci de oameni se bat pentru o slujbă. Dacă nu-l aveam pe văru Achim... Achim e vechi în abator. Săru-mîna! Am plecat. Mai am treburi.

Gloria privi încîntată focul de sub plita din curte. Niciodată nu mai aprinsese un foc. Apoi îi trecu prin minte să facă o supă. Văzuse în tindă o pungă cu tăiței. În grădină găsi morcovi, ardei, ceapă și cartofi. Își murdărise mîinile să scoată cartofi, dar nu luă seama la asta, bucuroasă de noua ei idee. La gardul scund din spatele casei apăru un bărbat mărunt, bine legat, între două vîrste.

— Săru-mîna, doamnă! Cartofii se scot cu sapa, nu cu mîinile. Mă numesc Oțoțoc Dumitru, spuse și sări sprinten peste gard. Vreți să gătiți?

— Da. Mă gîndisem la o supă de carne cu tăiței... însă... însă... nu prea mă pricep să fac o supă.

Oţoţoc îi privi mîinile şi înţelese. Astfel de mîini albe, cu degetele fine ca de pianist, cu siguranţă că nu tocaseră vreodată o ceapă.

„Sărmanul Bogdan ! gîndi Mitică. O nevastă ca asta e o pagubă la casa omului sărac. Dacă nu cumva o fi pricopsită. După aurul de pe ea, după faţă şi straie aşa pare. Păi înseamnă că i-a pus Dumnezeu mîna-n cap lui Bogdan."

— Aduceţi o oală, doamnă ! Carnea aţi spălat-o ?

— Îndată, îndată o spăl. Dar să ştiţi că eu sînt nemăritată.

— Nemăritată ? Adică dumneavoastră şi Bogdan nu sînteţi... ?

— Nu, nu sîntem.

•

Cînd soarele căzuse mult către asfinţit, Bogdan intră în curte cu o sacoşă. Printre ochiurile plasei se vedeau cîteva sticle de bere, iar deasupra lor o pîine. Puse sticlele pe grătarul de lemn de sub cişmea. Gloria ieşise în prag. Îşi prinsese părul într-un batic roşu. Obrajii îi erau aprinşi, semn că zăbovise mult lîngă foc.

— Am cumpărat bere şi salam. Am vrut să aduc şi nişte peşte proaspăt, însă ştiu că bănăţenii greu se îndeamnă la peşte.

— Dar avem mîncare, zîmbi Gloria. Am făcut o supă de tăiţei.

Bogdan o privi uluit. Ea se bucură de surpriza lui. Apoi îi povesti despre vizita lui Limbă şi despre colaborarea ei cu domnul Mitică Oţoţoc.

— Am fost la poştă. Am vorbit cu mama la telefon. Azi îmi trimite banii telegrafic, aşa că mîine îi primesc sigur. Domnul Oţoţoc m-a condus pînă la poştă. Mi se pare un tip foarte interesant.

Bogdan mînca iute. Prea iute, şi folosea tacîmurile fără eleganţă. Straiele lui murdare, mîinile încărcate de bătături, părul său aspru în care se vedea praf roşu de la cărămizi, nu se potriveau în nici un fel cu vorba lui aleasă. De ce era muncitor ? De ce nu încercase să intre funcţionar sau măcar vînzător într-un magazin ?

— Cred că sînteţi tare flămînd.

— Nu prea. La fabrică ni se aduc de toate. Pe la nouă vin căruţele cu pîine de la fabricile Herdan şi Gaghel. Mirosul pîinii proaspete se simte ameţitor. Cînd apar căruţele cu pîine parcă tot aerul se primeneşte dintr-o dată. Apoi vin oltenii cu coşurile lor grele. Au mersul legănat, iar cobiliţele balansează pe umerii lor. Aduc iaurt de oaie, gras, cu o crustă galbenă, îmbietoare. Mai aduc fructe, zarzavaturi, peşte proaspăt, măsline, petrol, chibrituri, ţigări, sare şi multe altele. Ceva mai tîrziu apar căruţele cu bere Bragadiru şi Luther, băieţii cu limonadă rece, ţinută la gheaţă şi bragagiii.

— Dar banii ? Banii i-aţi uitat acasă.

— Totul se vinde pe datorie. Vara, sîntem răsfăţaţii negustorilor. Negustorii notează cumpărăturile în carneţele. Sîmbăta totdeauna e zi de leafă. Mîine va fi o astfel de zi. Negustorii se aşază lîngă casier şi îşi încasează drepturile. Aţi băut vreodată bragă ?

— Nu.

— Cînd e rece, braga are un gust grozav. Negustorii ambulanţi de bragă trec zilnic pe aici. În Bariera Vergului sînt doi turci. Ei fac cea mai bună bragă. O poartă în spinare în vase mari de alamă, lustruite frumos, cu turnuri şi cu ciucuri verzi sau galbeni. Vasul are un robinet, iar din el braga curge sprintenă şi face guler de spumă în pahar. Pînă şi ei vînd pe datorie. Copiii nu se mai satură de bragă şi de pipe colorate din zahăr ars.

— Dar iarna cum este ?

— Iarna-i mai greu. Oamenii nu prea au de lucru şi nici bani. Dacă într-o săptămînă nu ţi-ai plătit datoriile, în a doua, olteanul, căruţaşul de la pîine, sifonarul, distribuitorul de lapte sau vin sau bere te caută doar pentru vechile datorii. Pe încredere nu mai primeşti nimic. Din această cauză iarna se împuţinează cumpărătorii din marginile Bucureştilor. Mulţumesc, de multă vreme nu am mai mîncat o supă atît de bună.

— Ce înseamnă şuriu ?

— Cuţit.

•

Mariţa Carabă umblase pe cocioc după vreascuri. Trecuse de cîteva ori pe lîngă pietroiul ce ascundea ba-

nii puşi acolo de omul ei, dar nu se oprise. De-a lungul cociocului umblau şi alţi oameni după vreascuri. Dinu încă nu venise de la lucru. Numai pe Leta o văzu intrînd în casă. Copiii se jucau cu cei ai Buzăilor undeva dincolo de cocioc. Strigătele lor vesele o făcură să zîmbească. Apoi faţa ei căpătă o notă de îngrijorare. Va rezista oare Carabă la probe ? Dacă nu ţine la tăvăleală înseamnă că sticleţii le vor lua banii. Poate că ar fi bine să-i ascundă în altă parte. Nu, nu e bine. Ea niciodată nu ieşise din vorba lui Carabă. Ştie el ce face. Intră în casă şi o găsi pe Leta cu ochii roşii.

— Plîngi ?

— Cum o să plîng ? Doar aşa niţel.

Mariţa socoti că fata plînge din cauza lui taică-su. Ori poate că a avut unele necazuri la lucru.

— S-a luat cineva de tine ?

— Nu, mamă.

Deci era clar de ce plînge Leta.

— Vrei să mănînci ?

— Mai tîrziu. Îl aştept pe Dinu.

Leta ieşi din casă. Peste cocioc se abătuse o pală de vînt. Mărăcinii uscaţi porniseră de-a rostogolul spre gura gropii. Mirosul greu al gunoaielor putrezite era dus de vînt departe spre stadionul P.T.T. şi Calea Dudeştilor. Părul bogat al fetei săltă pe creştet. Părul era mîndria Letei. Un păr şaten-auriu ca o coroană inelată. Fusta ei subţire se lipise de picioare sub apăsarea vîntului. Din locul în care ajunse, Leta vedea clar poarta lui Bogdan. De multe ori privise îngîndurată în direcţia porţii.

Cînd s-a întors de la lucru, Leta l-a întîlnit pe Limbă. Mereu îl întîlnea în drumurile ei. Sau chiar o aştepta, de obicei lîngă blocul verde. Lui Limbă îi mersese vestea că-i un tip guraliv. Leta zîmbea gîndindu-se că de la blocul verde pînă în marginea cociocului, unde parlagiul o părăsea de fiecare dată, gura lui parcă era cusută, rar putea prinde o vorbă de la el. Oricît ar fi întîrziat ea la atelier, şi se întîmpla uneori să se întoarcă acasă pe întuneric, Limbă era nelipsit lîngă zidul blocului. De acolo mergeau împreună ca doi prieteni vechi ce se pot înţelege şi fără ajutorul vorbelor. Leta înţe-

lesese că nu numai plăcerea de a o vedea îl aduce pe parlagiu în calea ei.

Pe Drumul Murgului, stradă la fel de nouă ca și Fecioarei, se pripășiseră trei geambași. Sile, Sonu și Cireașă. Ei spuneau că sînt geambași, însă nimeni nu-i văzuse cumpărînd sau vînzînd cai. Umblau prin cartier unele zvonuri pe seama lor. Niște cărămidari povestiseră într-o seară sub șopronul cîrciumii lui Fane că Sonu făcuse nu-ș-cîți ani de pîrnaie pentru un omor. Ziceau că altădată Sonu locuise într-o maghernită de pe Pantelimon undeva pe lîngă fabrica de cărămizi a domnului Koșka. Numai despre ceilalți doi presupuși geambași nu se știa nimic. Erau tineri, mărunței și purtau șepci așezate șmecherește pe o sprînceană. Sonu arăta cam la vreo treizeci de ani, înalt și spătos, iar fața lui ar fi putut fi destul de plăcută fără barbă. De la ureche pînă la colțul gurii avea o cicatrice mare, roșcată. Din această cauză se bărbierește rar, spuneau cărămidarii.

În fiecare sîmbătă seara, cînd se deschideau saloanele de dans de pe strada Fecioarei, din Dudești, din bulevardul Pache, din Bariera Vergului sau din Pantelimon, cei trei geambași dădeau cîte o raită pe la ele. Își alegeau fetele printr-un semn cu degetul și puțini tineri ar fi îndrăznit să se pună la harță cu ei. Cutreierau saloanele fără să zăbovească prea mult într-un loc sau altul. Făceau un dans ori două, nu mai mult. Uneori încăierarea se isca din senin, mai ales dacă Sonu, Sile și Cireașă intrau băuți în salon. Toți trei purtau șișuri. Fetele și băieții răsuflau ușurați cînd îi vedeau plecînd.

Cam pe la începutul primăverii, Leta s-a dus la salonul lui Fane însoțită de Limbă și de fratele ei, Dinu. La șaisprezece ani împliniți, fetele ieșeau la salon. Așa era obiceiul. Erau pe la saloane multe bătăi, dar și multe cununii.

Într-o sîmbătă, prin mai, cei trei geambași au nimerit la salonul lui Fane. Sonu și-a plimbat privirile prin sală și i-a făcut semn Letei să se apropie. Nu era beat. Se vedea clar că e treaz. Leta a dansat cu el de cîteva ori la rînd, apoi Limbă i-a zis lui Sonu : „Fata e cu mine". Geambașul a rîs. Avea un rîs aspru, dar plă-

cut. Speriați, viorIștii au rămas cu arcușurile în aer. Sonu rîdea. Le-a făcut semn viorIștilor să cînte. Fetele și băieții s-au retras pe de margini sau spre ușă. Geambașul a lăsat-o pe Leta lîngă parlagiu și a trecut dincolo, în cîrciumă. Zîmbea. Sile și Cireașă l-au urmat uluiți. Se vedea asta clar pe fețele lor.

Apoi au trecut săptămînile, iar cei trei geambași nu mai călcaseră pe la alte saloane. Veneau doar la Fane Ologu. Sonu o invita pe Leta la dans. Fetei îi era frică de el, mai ales cînd venea beat.

Pe la sfîrșitul lui august, într-o seară, Sonu a întrerupt dansul și i-a făcut semn Letei să se apropie. Au dansat împreună poate vreo zece dansuri. Pe urmă Leta a zis : „Nu" ! Sonu prinse a rîde. Apoi i-a dat o palmă fetei și tot atît de iute l-a lovit pe Limbă cu pumnul. Șișul parlagiului ieșise la vedere cam în același timp cu cele ale lui Sile și Cireașă. Atras de țipete, Fane Ologu intrase în sală cu o sprînceană ridicată a supărare și le-a făcut semn geambașilor să plece. Sonu a rîs, dar a luat-o din loc dimpreună cu ortacii lui.

Leta mergea la salon cu Limbă, însă gîndurile ei nu băteau spre acesta. Bogdan venise o singură dată la salonul lui Fane și a invitat-o la dans, iar Leta și-a dorit ca seara aceea să nu se mai sfîrșească.

Într-o seară, cînd s-a întors ea de la lucru, a aflat de la Limbă despre însurătoarea lui Bogdan. Leta pălise, dar parlagiul a socotit asta drept uimire. Puțin mai tîrziu, Leta a văzut-o pe tînăra nevastă la poartă. Era frumoasă și blondă și privea către capătul străzii dinspre cîrciuma lui Fane Ologu. Pe acolo se întorcea Bogdan de la lucru.

Leta părăsi cociocul, trecu de cîrciumă, intră pe drumul de care dintre gropile Flax și Reconstrucția, iar pașii o purtară mecanic spre fabrica de cărămizi Vasiliu Bolnavu. Tresări. Îl recunoscu pe Bogdan de departe. Și el o zărise.

— Ce cauți pe aici, cîrno ?

— Merg pînă la colonia de la Bolnavu... la ai lui Canta.

— Bei o înghițitură de bere ?

— Nu, mulțumesc !

Bogdan cătă la fața ei plînsă și intui că motivul este arestarea lui Carabă. Urmele uscate ale lacrimilor se vedeau clar de-a lungul obrajilor palizi, cu pielea gingașă ca a pruncilor.

— De ce te duci la ai lui Canta ?

— M-a trimis mama după o sită. Am auzit că te-ai însurat. Să fie într-un ceas bun !

— Ei asta-i ! se încruntă el spre uimirea fetei. Cine ți-a spus asemenea trăsnaie ?

— Limbă.

— Limbă e băiat bun, dar nătărău de-a binelea.

— Păi am văzut-o și eu pe blondă.

— Blonda nu-i nevasta mea. Stă la mine vreo cîteva zile. Ei, la revedere, cîrno !

Bogdan își urmă drumul către casă destul de nemulțumit. Vestea unei presupuse însurători se pare că circulase pe strada Fecioarei. Lui Bogdan nu-i trecu prin minte să privească îndărăt. Dacă s-ar fi uitat o singură dată, ar fi văzut-o pe Leta în același loc. Privirile ei, de data aceasta radioase, cătau lung după el.

Fata făcu un ocol mare și intră din nou pe cocioc. Mergea iute și îngîna un cîntec, apoi se gîndi că vorbele cîntecului, purtate de vînt, se tot duc departe, departe, pînă unde oare ? Ce se întîmplă oare cu zgomotele, cu glasurile oamenilor ? Au ele un loc al lor de odihnă ?

— Pe unde ai umblat, fă ? o întrebă răstit Marița.

— M-am plimbat pe cocioc.

— Sigur, sigur, de plimbare îți arde ție. Niște vreascuri nu-ți dă prin minte să aduni. Ia curăță cartofii ăia !

Capitolul 3

Dacă nu bătea vîntul dinspre cocioc, cel mai plăcut era să stai lîngă dorobanțul de țuică sub șopronul cîrciumii lui Ologu. Priveliștea putea fi destul de atrăgătoare pentru ochiul iubitorului de cîmpie. La vreme de vară se vedeau lanuri imense de grîu și dughie, iar toamna ici-colo cîte o bostană, miriști aurii și mărețe lanuri de porumb, dar și coșurile fabricilor de cărămidă. Reconstrucția, Flax, Bolnavu, Dinu Stănciulescu, Frații Nițescu și chiar Dranica sau Cetatea, aflate hăt departe către Pulberărie.

Bătrînul Potop avea un astfel de prilej pentru a-și arunca privirile cu admirație de-a lungul imensului golf. Însă două motive îl reținură de la o asemenea desfătare a sufletului. Întîi fiindcă băuse vreo trei țoiuri de mastică ce i se urcase la cap, iar mai apoi fiindcă era speriat de-a binelea. Pe la prînz încărcase o căruță de nisip de la ciurul Chirei. Totdeauna încărca nisip și pietriș numai de la ciurul ei. Pe urmă a stat nițel de vorbă cu ea. Adică vorbise mai mult Potop, cu ochii țintă la pieptul ei bine împlinit ce se ghicea sub bluza întinsă.

— Unde dracu' te tot uiți ? l-a repezit Chira.

— Eu nu mă uit, fă. Eu măsor. Fac calcule. Privirea mea bate în lung pînă la o mie de kilometri, dacă vrei s-o știi și pă asta.

— Și ce vezi ? pufni în rîs Chira.
— Păi z-ceam... dacă-ți iau o băsmăluță...
— Fir-ai al dracu' de boșorog ! fugiră sprîncenele fetei către creștet. Ia uite ce-i trece prin minte boșorogului. Păi nu mă întîlnesc eu cu țața Paraschiva ?
La aceste vorbe, Potop o cam băgase pe mînecă, așa că a întors-o cu diplomație :
— Ce-ți veni, fă ? Z-ceam așa... de milă... că săraca....
— Nenorocitu' dracului ! Ia uite cine-mi ia mie băsmăluță. Să nu te mai prind pe aici ! aruncase cu lopata după el, spre hazul cîtorva ciurari.

•

— Iar te-ai afumat, nătărăule ! îl luă în primire pe bătrîn Paraschiva cînd acesta intră în curte cam turtit.
— Eu beat ? Ți se năzare, fă. Nici apă n-am pus azi în gură. Și dacă am băut nițel, ce ? Am și eu supărările mele.
— Tu și supărări. Ce supărări ?
— S-a luat Chira de mine. O știi tu pă Chira. Z-cea că-mi cumpără pălărie. Chira asta e numa' cu ochii după bărbați.
— Ea sau tu ?
— Eu niciodată nu mă uit după bărbați, protestă Potop și, cam nesigur pe picioarele lui subțiri, făcu o piruetă către ușa de la tindă.

•

Bogdan arăta obosit. Mișcările lui erau moi, cu gesturi prelungi, domoale.
— E greu la fabrică ? se interesă Gloria.
— Nu-i ușor. Patronii vor cît mai multă cărămidă înainte de începerea ploilor de toamnă. Dacă te odihnești o clipă, administratorul te privește și nu spune nimic. Te privește lung, iar tu înțelegi din privirile lui că o sumedenie de oameni sînt gata să-ți ia locul. Spre toamnă, liniile pentru vagoneți totdeauna îți dau de furcă. Șinele mereu se lasă într-o parte. Nimeni nu are timp să bureze micuța linie. Din cauza asta vagonetul

pică des de pe șine. Trebuie să bagi manela sub el, să-l ridici. Alți vagoneți încărcați cu pămînt așteaptă după al tău, care a încurcat drumul. Pe de margini zeci de șomeri stau și privesc. Stau și nu spun nimic. Doar privesc. Dimineața ei ajung la fabrică odată cu lucrătorii. Stau și adulmecă. Stau așezați pe vine sau pe movilele de pămînt. Stau și așteaptă ceva. La prînz nici nu-ți mai vine să mănînci. Doar te privesc și-ți numără înghițiturile. Dacă le dai o pîine sau două, nu mănîncă. Ascund pîinea în străițile mari și tu înțelegi de ce nu se îndură să rupă din pîine. Uneori, cîte unul dintre ei are norocul de a fi angajat. Săptămîna trecută, unui lucrător i s-a făcut rău. A căzut lîngă vagonet. Administratorul l-a privit lung, cu ochi de cunoscător și i-a zis :

„De mîine nu mai vii la lucru !"

„Am copii, domnule."

„Te cred. Și eu am copii."

„Dar n-ai suflet, n-ai milă", a intervenit ortacul omului de la vagonet.

„Ba am. Am, mă băiete, s-a încruntat administratorul. Însă sufletul și mila totdeauna le las acasă. Nu le aduc aici, fiindcă aici nimeni nu are milă de mine. Dacă nu mă descurc, patronii vor aduce alt administrator în locul meu. Iar patronilor nu le va fi milă de mine, fiindcă nici pe ei nu-i iartă concurența. De mîine să nu mai vii nici tu la lucru. Eu vreau să am liniște aici."

Administratorul și-a întors privirile către haita flămîndă de pe margini. Haita se ridicase ca la o comandă, parcă prea înaltă, și zidul s-a strîns în jurul lui strigînd : „Pe mine, pe mine, pe mine, domnule !" În ochii acestor oameni am văzut speranță, deznădejde, mînie sau poate din toate la un loc. Însă milă pentru cei doi lucrători concediați nu am observat. Cine ar fi avut timp de așa ceva ? Și am înțeles că bătălia pentru pîine exclude mila. La astfel de lucruri poate că te gîndești mai tîrziu, dar nu în timpul bătăliei. Acum zece ani, un muncitor de la fabrica de cărămizi cîștiga pînă la o sută douăzeci de lei pe zi. Apoi suma s-a tot redus în fiecare an. Prea mulți lucrători și prea puține locuri de muncă. La primăvară s-ar putea să cîștig numai cincizeci de lei pe zi.

Gloria pălise. Buzele îi tremurau ușor. Parcă vedea haita flămîndă, amenințătoare ca o haită de lupi ce abia așteaptă ca unul dintre lupi să cadă pentru a-l sfîșia. Tatăl ei spunea adesea : „Omul de rînd este brutal, insensibil, cu o inteligență mărginită și josnic. Viața mizerabilă pe care o duce îi dă aceste firești și mari neajunsuri. Uneori gloata se agită. Se organizează și se ridică împotriva noastră. Atunci gloata zdrobește și distruge totul în calea ei ca un vînt năpraznic. Gloata nu are simțul de conservare a bunurilor materiale și spirituale. Sau poate că îl are, dar nu în măsura în care îl avem noi. La noi sînt necesare măsuri drastice capabile să zădărnicească organizarea gloatelor."

Această viziune a Gloriei asupra oamenilor de jos, mereu alimentată în familia ei, se șubrezise de-a lungul timpului. Avusese colegi în școală fii de meseriași, țărani sau muncitori. Unii dintre ei deveniseră elita școlii. Acei tineri erau cel puțin la fel de sensibili și de inteligenți ca și ea. Chiar și la servitorii familiei sale descoperise o seamă de însușiri ce veneau în contradicție cu teoria enunțată de tatăl ei. Și totuși haita flămînzilor de la fabrica de cărămizi o înspăimîntase. Cel puțin în această privință i se confirmau părerile tatălui său.

Înserarea cobora domol peste oraș. Bogdan se spăla sub cișmea. Umerii lui mari și mușchii jucau sub piele prelungi sau bombați, parcă gata să rupă învelișul lor subțire. Îmbrăcat, Gloria nu și-l închipuise atît de voinic.

— Minunată seară ! observă Bogdan. Vreți să ieșim puțin ? Măcar pînă în Bariera Vergului.

— Mă gîndisem și eu, dar sînteți obosit.

Bogdan zîmbi din nou ciudat, ca ieri în gară, numai cu luminițele ochilor.

Prin casele de pe Strada Fecioarei se aprindeau luminile pe rînd. Gloria privi de-a lungul golfului ce arăta acum ca o imensă pată neagră, mărginită cu o puzderie de lumini. Prin curțile de pe Fecioarei, sub plitele improvizate, ardeau focuri. În jurul plitelor se mișcau siluete, uneori luminate de flăcări, ori numai ghicite. Ici-colo se auzea lătrat de cîini. Copacii învăluiți de negura serii, plitele de prin curți, gardurile încropite din te miri ce, lătratul cîinilor și casele scunde îi amin-

teau Gloriei din nou că această mahala bucureşteană seamănă cu oricare sat de cîmpie. Mitică Oţoţoc îi spusese : „Noi, cei din golf, sîntem nici ţărani nici orăşeni. Dumnezeu ştie ce sîntem. Portul nostru oscilează între cravată şi iţari. Cîntecele de la nunţi sau petreceri nu mai sînt aceleaşi. Dansăm un fel de ghiveci cu sîrbe, tangouri şi cu valsuri şi chiuim ca la horă. Însoţim miresele cu strigături şi cu prosoape puse pe după gît, iar vioristul ne îndeamnă la un tangou. Am pierdut treptat cîte ceva din frumosul nostru grai atît de curat în sate şi am adoptat o seamă de cuvinte de argou, care însă nu sînt nici ale celor din centrul oraşului. În timp mai îndelungat obiceiurile se şlefuiesc şi capătă un anumit buchet ca vinul bun. Toate tradiţiile se duc pe gîrlă fiindcă noi am forţat timpul. Sau poate că el ne-a forţat pe noi. Am venit aici buluc, nu treptat. Nu în timp destul pentru o aclimatizare normală. Dacă ne-am întoarce la ţară, noi nu ne-am mai afla locul acolo, fiindcă ne-au intrat în sînge, prost sau bine, unele obiceiuri de la oraş. Însă e clar că aici, la oraş, ne aflăm din toate punctele de vedere la marginea lui. Poate că cei ce vor veni după noi, vor sări peste această linie de demarcare."

Gloria şi Bogdan trecură de Blocul verde. Acum se vedeau clar luminile înalte ale caselor de dincolo de Bariera Vergului. Acolo începea de fapt oraşul şi se încheia uriaşul golf. Şi poate că nici chiar acolo nu era adevărata lui margine, fiindcă pe lîngă luminile ce se vedeau la etaje, stăruiau şi altele la fel de joase ca şi cele de pe strada Fecioarei. Un lucru era totuşi foarte clar : dincolo de barieră nu mai puteai întîlni golfuri.

Peste drum de Blocul verde se căscau hăurile unei gropi imense. Între groapă şi Blocul verde, o stradă largă aducea a bulevard. Plopii înalţi, înşiraţi de-a lungul străzii se tot duceau, cu mici întreruperi, pînă departe către fabrica de ciment Titan. Dincolo de groapă, luminile joase, parcă împărţite într-o simetrie aproape perfectă, aminteau de locuinţele ieftine din Vatra Luminoasă.

Gloria şi Bogdan ajunseră în dreptul spitalului fondat cîndva prin bunăvoinţa reginei Elisabeta. Pe lîngă zidul

spitalului apăru o umbră. Un om se clătina vizibil, încropind un cîntec lălăit.

— E beat, murmură Gloria şi călcă mai aproape de Bogdan.

— E fericit.

La cinematograful Vergului tocmai se deschideau uşile. Din sală răzbiră ultimele acorduri muzicale ale unui film western. În aer stăruia puternic un iz de mititei minţiţi pe grătar.

— Vă plac micii ? întrebă Bogdan.

— Cînd sînt pregătiţi bine, da.

— Să nu vă faceţi griji. Cîrciumarii bucureşteni îşi cunosc meseria. Doar din asta trăiesc, iar concurenţa e uriaşă. Cine nu are haruri de cîrciumar se sufocă în cîteva luni. Vreţi să intrăm peste drum ? Localul nu-i aşa elegant ca cele din centrul oraşului.

Se aşezară la o masă cu măsăriţa pătată de vin. De după tejghea, un tînăr mărunţel, cu mustaţă a la Clark Gable, îl salută pe Bogdan şi cătă lung spre Gloria. Apariţia ei fusese remarcată şi pe la mesele din jur.

— Aţi picat bine, observă tînărul cu mustaţă. Peste o jumătate de ceas nu vor mai fi mese libere. Oamenii petrec parcă pe întrecute. Petrec azi fiindcă mîine s-ar putea să fie război. Ca de obicei, Bogdane ?

— Acum nu. Nu ca de obicei. El e Costică, domnişoară Gloria.

Fata îi întinse mîna zîmbind, iar Costică, vizibil emoţionat, i-o sărută ceremonios, aplecîndu-se mult, săltîndu-şi fundul ca la o mătanie. Bogdan intui că, prin gestul ei, Gloria îl cucerise pe mărunţelul chelner. Costică aduse o măsăriţă nouă şi tacîmuri strălucitoare.

— Cu ce vă servim, doamnă ?

— Cred că nu aş putea face o alegere atît de bună ca dumneavoastră, zîmbi din nou Gloria.

— Iată o părere plină de înţelepciune, rîse Costică. La noi vin mulţi boieri de prin centrul oraşului şi todeauna comandă fără a ne cere părerea. Dar cine se pricepe oare mai bine ca noi ? Pentru început, mă gîndesc la o felie de telemea, cîteva măsline de Volo şi o tartină cu icre. Lîngă astea eu aş bea o spumă de drojdie, însă pentru dumneavoastră mă voi opri asupra

unui triplu sec. La urmă, un mușchi de porc la grătar și un pahar de Fetească regală.

— Aș prefera cîțiva mici. Adică renunț numai la friptură.

— Nu îndrăznisem să vă propun, tresări plăcut surprins Costică. Micii sînt specialitatea mea. Cam condimentați, dar după ei vinul bun parcă prinde aripi.

Bogdan bău un pahar de țuică și mai ceru unul.

„Prea mare paharul“, gîndi Gloria.

O țigancă tînără, plăcută la chip, veni lîngă masă cu un braț de cîrciumărese.

— Ia crizanteme, frumosule ! Dă-i la cucoana ta că e dulce !

— Astea-s cîrciumărese, nu crizanteme.

— Auăleo, da știi că te pricepi și matale ca ursu' la cîntat popește ! Să mă arză focu' dacă nu-i ăl mai prima boboc dă crizantemă ! Cînd să deschide, floarea e cît pălăria. Cîți boboci să-ț dau ?

— Tot buchetul.

— Atunci scoate un pol.

— Zece.

— Șaișpe, aligantule !

— Zece.

— Paișpe ! gagicarule !

— Zece.

— Dă banii, zgîrcitule ! Te pricepi la flori. Să-ți trăiască blonda !

Gloria se simțea bine. În cîrciumă, glasurile mesenilor se transformaseră parcă într-un bîzîit molcom, plăcut. Un viorist o salută cu arcușul dus la ureche. Vioristul tuciuriu, cu umerii obrajilor ieșiți și fața prelungă, construită ca din două semne ale întrebării, uscat la trup, făcu un semn cu arcușul spre un țambalagiu mărunt, îndesat și la fel de oacheș.

— Să-i zic ceva dă suflet, dom' Bogdan ? întrebă Firică.

— Aștept.

Firică trase arcușul, delicat, pe corzi, ca un semnal, își lungi fața parcă de un cot și se lăsă în voce hotărît să o dea gata pe frumoasa blondă ce se vedea de la o poștă că-i boieroaică.

„Păiii... un' te duci tu mă Ionică ?
Peste Olt la ibovnică...“

— Nu, mă Firică, nu asta ! îl înghionti ţambalagiul. Dom-şoara e subţire, ce dracu' ? Doar nu eşti chior. Zi-o pă aia' „Într-o seară ţi-am cîntat o serenadă.“ Sau : „Zumbalai, zumbalai meştere.“ Ori : „Du-m-acasă măi tramvai.“

Vocea lui Firică era caldă, plăcută. Bogdan băuse mult. Ochii lui căpătaseră o strălucire ciudată, ca în bătaia soarelui mult. Costică adusese pahare pentru vin. Gloria sorbi la început doar cîteva înghiţituri. Micii ardeiaţi straşnic cereau băutură. Parfumul delicat de Fetească şi gustul bun o îndemnară să golească paharul. Un tînăr înalt, palid la chip, cu ochii uşor migdalaţi ridică paharul şi o salută pe Gloria.

— Pot să iau loc, Bogdane ?

— Chiar te rog. Pictorul Felecan, domnişoara Gloria Vaida.

— Am fost camarazi de armată, zîmbi Felecan şi umplu paharul Gloriei. Pentru ce bem ?

— Pentru fericire, murmură Bogdan.

— Fie ! se întristă pictorul. Să bem pentru fărîmele de fericire. Curînd poate că le vom pierde şi pe astea. Eu aş fi dorit să bem pentru altceva mai însemnat, nu pentru fleacuri. Ca timp, cît la sută din viaţa omului îl ocupă fericirea ? În general cîteva clipe, ici-colo. Şi poate că nici acelea nu sînt totdeauna adevărate, ci închipuite sau înşelătoare. Nimic nu-i mai înşelător ca fericirea. Cu cît eşti mai naiv, cu atît prinzi mai multe clipe de fericire.

Gloria bău cu sorbituri mici şi se gîndi că Felecan e criţă şi-i firesc să bată cîmpii. Bogdan părea absent. Părea ca dus pe gînduri. Felecan spunea ceva, mult aplecat peste masă. Gloria nu prinse primele cuvinte ale pictorului, ci numai pe cele ce urmară.

— ...doar tembelii mai speră că nu vom intra în război. Să bem, domnişoară Vaida. Poate că Bogdan are dreptate. Să bem pentru fericire acum, cîtă vreme trupele lui Hitler au invadat doar Cehoslovacia şi Polonia. Adică sînt în curtea vecinului. Să bem, fiindcă ne-

fericirea altora nu ne privește. De fapt, am început să aștept războiul cu nerăbdare. Nu, nu mă priviți cu oroare, domnișoară Vaida. Cîndva am avut păduchi. Fierbeam hainele în fiecare zi și controlam albiturile pe la încheieturi, acolo unde au ei obiceiul să se ascundă. Cînd am început să nu-i mai găsesc, pe lîngă satisfacția firească mă încerca și un soi de dezamăgire. Prin lipsa lor îmi pierea ceva din plăcerile vînătorului. Ale omului care caută și nu găsește. De nu va fi război mă va încerca firească satisfacție, dar și dezamăgirea omului care a prevăzut că el nu poate fi ocolit.

— Mitică Oțoțoc spune că războaiele au fost și sînt necesare, interveni Bogdan. Fără ele, toba, blacheul și bocancul niciodată nu s-ar fi ridicat la rangul pe care îl merită. De curînd, Mitică a stat de vorbă cu un polonez refugiat la noi și i-a atras atenția asupra problemei tobelor, blacheurilor și bocancilor. Polonezul s-a arătat total de acord cu importanța lor, dar a adăugat : „Cine pierde, cine cîștigă ? Azi cîștigă unul, mîine celălalt. Morții ? Pentru morți totdeauna s-au ridicat monumente. Victoriile sînt sărbătorite grandios. Însă pînă azi nimeni nu s-a gîndit să ridice monumente pentru fiecare mort. Prea sînt luați toți cu toptanul și înghesuiți într-un singur monument. Dacă s-ar face atîtea monumente cîți morți a înregistrat istoria omenirii, poate că totuși nu ar fi bine, fiindcă am privi problema războaielor cu prea multă neliniște".

— Interesantă părerea polonezului, rîse Felecan. În vizită pe aici, domnișoară Vaida ?

— Nu. Am fost numită profesoară la un liceu comercial.

— Ce predați ?

— Germana.

— Da, acum e la modă germana. Ce-ar fi să mergem acasă la mine ? Am un atelier de pictură. Vă arăt cîteva pînze și bem. Bem și vorbim despre pictură, cît încă mai putem să o facem.

— Poate altădată, zîmbi Gloria.

Bogdan îi făcu un semn grăitor lui Costică, iar acesta, fericit, luă un pahar și se așeză la masă.

— Iată o petrecere cu iz de înmormîntare, observă Costică.

— Acum așa-i moda, rîse Felecan. Tu despre ce ai vrea să discutăm ?

— Păi... să zicem... despre vinuri. Pivnițele noastre sînt mari cît mormintele faraonilor. Cine mai știe numărul butoaielor și al sortimentelor de vin ? Cîndva, venea pe aici un poet. Tare frumos vorbea el despre vinuri. Acum nu mai știu nimic de el. Te pomenești că o fi murit. Era bătrîn. Aoăleo, uite că și eu tot spre înmormîntare trag. Zi-i ceva frumos despre vinuri. Poet, pictor, tot cam acolo e.

— Și ce-ai vrea tu să-i zic despre vin ?

— Nu știu. Ți-am spus că ceva frumos.

— Rubiniul de Lipova e siropos ca dragostea nesinceră. Îți place ?

— Nu. Vorbești despre el cu dispreț. Nu mă încălzește.

— Atunci să-i zică ceva domnișoara Vaida.

— Eu nu mă pricep, rîse Gloria.

— Atunci tu, Bogdane.

Tînărul zîmbi, cu ochii țintă în ochii Gloriei.

— Dați-mi un creion !

Bogdan luă creionul de la Costică și scrise pe șervețel, șterse unele cuvinte, le înlocui, apoi citi :

— „Tămîiosul de Cotnar e altfel. Parfumul lui nu-i amețitor, ci proaspăt și calm, iar gustul... nu știu cum a fost ambrozia zeilor, dar cred că era ceva ce urma după tămîiosul de Cotnar. La primul pahar devii blînd. La al doilea milos. La al treilea generos. La al patrulea înțelept. La al cincilea jinduiești după un sărut, lepădîndu-te de toate bogățiile lumii pentru un sărut. La al șaselea simți că părul iubitei te cheamă cu mirozna lui suavă de flori de cîmp. La al șaptelea te apucă dorul de dragoste, fiindcă nimic nu-i..." Cred că m-am cherchelit nițel, rîse Bogdan și lăsă șervețelul.

— Fiindcă nimic nu-i, ce ? întrebă Gloria.

— Nu mai știu.

Rămăseseră singuri în circiumă. Era tîrziu, aproape de miezul nopții. Lîngă ei, Costică strîngea de la masă zîmbind.

— Cît am de plată, Costică ?

— Lasă pe mîine. Pe mîine, Bogdane. După vorbele pe care le-ai spus despre tămîiosul de Cotnar ar fi păcat să privim banii. V-ați simțit bine, domnișoară Vaida ? Sper că v-ați simțit bine.

— O, da, mulțumesc ! Îi întinse mîna din nou, iar Costică i-o sărută parcă evlavios, ca pe o icoană.

— Mergem la mine, propuse Felecan. Am acasă niște gin. Și poate o voi creiona pe această frumoasă domnișoară. Zic poate, fiindcă tot ce se apropie de perfecțiune nu mă atrage. Mie îmi plac imperfecțiunile. Adică îmi place lumea așa cum e. Poate că mîine voi descoperi la Gloria o seamă de imperfecțiuni care o vor umaniza. Acum nu le văd prea limpede datorită stării în care mă aflu. Liniile chipului ei toate îmi par aproape perfecte. Cred totuși că fruntea ei prea bombată mă poate ajuta să strig entuziasmat : „Am descoperit ceva !"

— E tîrziu, se împotrivi Bogdan. Mîine mă duc la lucru.

— Atunci, poate mîine seară, zîmbi Felecan și se îndepărtă iute, parcă prea țeapăn.

În jurul rondului din barieră, cîteva vagoane de tramvai cu puțini pasageri, așteptau macazul pentru a-și urma drumul spre depou. Gloria prinse brațul lui Bogdan și călcă sprintenă alături de el. Își simțea picioarele ușoare, iar de-a lungul corpului o moleșeală dulce, provocată de cele două pahare de vin. Intrară în tindă. Aprinseră lampa.

— Noapte bună, domnule Bogdan.

Acesta îi prinse mîna și o simți cum tresare în palma lui. O atrase spre el cu o ușoară ezitare, uimit cînd ea i se lipi de piept. Buzele lor se uniră o clipă ca din goană. Doar o clipă, ca o fulgerare parcă ireală, apoi Gloria luă lampa și trecu în odaia ei. Cheia se răsuci în broască nu domol, nu cu mici întreruperi, ci aspru, violent, iar Bogdan tresări.

•

E cald. Ziua se porni călduroasă din zori. În cîmpia din jurul Bucureștilor asemenea căldură la vreme de

toamnă nu miră pe nimeni. Undeva departe, în mijlocul Bărăganului, căldura își adună ultimele puteri înaintea ploilor de toamnă, reci, cu bob mărunt și cu vînturi anapoda. Sînt ultimele zile sau săptămîni frumoase. Gospodarii golfului toarnă smoală pe acoperișurile caselor. Pe la rigole, în dreptul porților, căruțele de pe la depozitele de lemne își lasă încărcăturile mari, iar vecinii se uită dacă lemnele au brad mult sau dacă sînt noduroase. A început perioada mustului. Se apropie vremea tulburelului și a nunților. Perioadă de mare bucurie și răsfăț pe capul muzicanților și al petrecăreților. De griji pentru fetele nemăritate, de pomeni și parastasuri uitate peste vară, de pețit și de chefuri.

Către seară, cînd Bogdan se întoarse de la fabrică, nu o mai găsi pe Gloria, ci doar un bilețel, iar lîngă acesta niște bani.

„Domnule Bogdan, a venit tata. Tata vă lasă o *mie de lei pentru găzduire. Eu vă mulțumesc.*

Gloria Vaida."

•

Soarele scăpăta domol peste București. Razele lui piezișe aruncau lumini roșcate pe turlele bisericilor și pe acoperișuri. La cîrciumile din Bariera Vergului băieții de prăvălie stropeau trotuarele și întindeau mese afară. Cîrciumi erau multe. Ele se țineau parcă laolaltă din josul străzii Mihai Bravul, de la terasa Scăricică și pînă în gura Oborului, unde începea împărăția zahanalelor. Din Cațavei, Colentina și Teiul Doamnei veneau muzicanții domol, cu uneltele de cîntat la subsuoară sau atîrnate pe umeri. Cei mai înstăriți dintre ei purtau cravate în culori vii, țipătoare, pantofi galbeni și pălării negre ori verzi, parcă la concurență cu jupînii unor prăvălii de mărunțișuri și stămbărie, de frizerii ori ateliere meșteșugărești. Aceștia ieșeau sîmbăta la plimbare cu pălării de paie, ale căror boruri rotunde încîntau privirile trecătorilor, iar nelipsitul baston, cu mîner de alamă, ce imita aurul și ceasul ascuns în buzunarul vestei, ce se termina cu zale lungi, ca un arc de cerc, dădeau

o impresie de bunăstare a omului. Erau ultimele bastoane și pălării de paie, care prin numărul lor destul de scăzut față de începutul secolului, poate că încheiau o lungă perioadă romantică a Capitalei.

Bogdan și Mitică Oțoțoc intrară în cîrciuma plină ochi. De la o masă, Felecan le făcu semn să se apropie. După ochii strălucitori, Felecan era criță. Trupul său zvelt zăcea pe un scaun într-o imobilitate de statuie. Fața lui senină căpătase acel aer al omului împăcat cu sine și cu restul lumii.

— Luați loc ! păru a se însufleți el o clipă. Unde-i Blonda, Bogdane ? Femeie rară, mi-au spus privirile mele care știu să prețuiască fără sminteală. Ți-am zis aseară o mulțime de chestii. Eu vorbeam, eu auzeam. Tu aveai ochi aseară numai pentru femeie. Unde-i Blonda ?

— S-a dus. Și-a luat zborul. Nu mai e, grăi Bogdan cu un aer întunecat.

— Ești un prost, prietene. Adică nu mai prost decît alții. Oamenii se supără tocmai cînd ar trebui să-i mulțumească providenței pentru dărnicia ei. Ai fost fericit aseară ? Auzi întrebare ! Sigur că ai fost fericit. Se vedea pînă în Dealul Mitropoliei că ești năuc de atîta fericire. Te uitai la Blondă ca vițelul cel gras, fericit că va fi tăiat și pus pe rug pentru o ardere sfințită. Nu, nu rîd de tine. Degeaba te încrunți. Nu te iau peste picior. Tu ești doar un biet vițel în premieră la o ardere pe rug. Însă viteii biblici în chestii d-astea sînt un fleac pe lîngă boi. Pînă și boii cu experiență ca a mea behăie încîntați dinaintea rugului, fericiți că li se acordă atîta atenție. A zburat ? S-a dus ? Firesc, băiatule. Blonda nu e de nasul tău. Tu știi asta. Însă aseară Blonda a fost numai a ta. Îți sorbea cuvintele nătoade și după privirile ei, mă pricep să citesc în privirile femeilor, cred că și pe tine te-ar fi înghițit cu pantofi cu tot. Ei bine, fiule, ageamiule, ai trăit aseară o clipă de fericire ! Clipa contează, recrut. Ar trebui să-i fii recunoscător clipei. Mulți oameni nu reușesc vreodată să prindă o astfel de clipă. Hai bea și tu ceva și zîmbește, nătărăule ! Norocosule ! Te rog eu să zîmbești. Nu ? Nu

poţi ? Atunci, rupeţi rîndurile, răcane ! Pe loc repaus ! Nu sufăr nătărăi lîngă mine. Am dreptate, Mitică ?

— Mi-e teamă că ai, zîmbi Oţoţoc.

Ospătarul Costică privi în jur, parcă dezamăgit că nu o vede pe Blondă.

— Ce bei, Bogdane ?

— O drojdie, Costică. Cea mai a dracului spumă de drojdie.

— Aha ! Cu două-trei boabe de piper ?

— Cu un pogon de piper.

— Dar dumneata, domnule Oţoţoc ?

— Păi la fel şi eu, însă în privinţa piperului rămîn la o jumătate de pogon, zîmbi ironic.

— A, nu, nu ! protestă Felecan. Mergem la mine. Recrutul ăsta are nevoie de o prelegere pe tema fericirii. Fiindcă ce am spus aseară e vax. Şi poate, dacă nu mă răzgîndesc între timp, vă arăt o pînză. Vă arăt ceva ce nu am arătat nimănui, fiindcă portretul acela ascunde o taină. Taina unui bou cu multă experienţă în materie de femei. Iar boul se numeşte Felecan.

Locuinţa lui Felecan era destul de modestă. Un hol cu un cuier metalic, două odăi cu mobilă veche, despre care el spunea că ar fi un florentin-olandez, o bucătărie îngustă, apoi atelierul a cărui suprafaţă depăşea cu mult restul apartamentului. Ferestrele mari răspundeau într-o curte cu doi plopi înalţi. Printre plopi se vedeau alte grădini şi curţi frumos îngrijite. Pe o măsuţă joasă într-o farfurie, stăruia o jumătate de salam ce purta cunoscuta etichetă a fabricii Rocus, iar lîngă farfurie o sticlă de gin. Felecan aduse pahare de apă şi turnă gin în ele. De-a lungul pereţilor goi se aflau o seamă de pînze şi cartoane fără ramă, dar toate întoarse spre zid.

— Dacă aş putea să vînd tot ce am aici zîmbi Felecan, mi-aş cumpăra o casă la ţară. Undeva pe lîngă munţi. Undeva într-un sat unde să te cunoşti cu toţi oamenii în trei zile, nu în acest Bucureşti cu aer de mare metropolă, ce pe măsură ce creşte devine tot mai rece, mai uscat. Farmecul romantic al Bucureştilor... Ce spuneţi de asta ? Întoarse o pînză. O recunoaşteţi ?

Era un portret în ulei. Bogdan și Oțoțoc priviră pînza uluiți.

— Cum să nu o recunoaștem ? rîse Bogdan. Asta-i Chira. Fata care lucrează la ciurele de nisip și pietriș din groapa lui Flax.

— Noroc ! sâltă paharul Felecan și bău conținutul pe nerăsuflate.

— Eu nu mă pricep la pictură, continuă preocupat Bogdan. Totuși zîmbetul fetei, parcă stins, privirile și aerul chipului aș zice că mă ajută să o văd pe dinăuntru. Un interior chinuit și plin de zbateri.

— Ești mare, Bogdane ! Zău ești mare ! se entuziasmă Felecan. Mi-a trebuit un an de stăruințe pînă cînd am convins-o pe Chira să-mi pozeze. Dar precaută, fiindcă pictorilor le-a cam mers buhul, a venit nu singură, ci însoțită de o prietenă. Acum gata, întoarse pînza cu fața spre zid.

— Frumoasă fată ! murmură Oțoțoc. O fată ca ea, cu nimic mai prejos decît Blonda, ar putea să trăiască altfel. Un singur semn al ei, un singur semn de bunăvoință spre unul dintre cei ce au ochit-o, i-ar aduce altă viață. Felecane, tu îl știi pe Gogu, plăcintarul din Vitan ? Gogu poate că se apropie de vreo cincizeci de ani. Și e singur și are la bani să cumpere douăzeci ca noi. Acum un an Gogu m-a rugat s-o pețesc pe Chira pentru el. A zis că dacă fata e de acord, pune pe numele ei un rînd de case. I-am zis : „Du-te dracului și pețește-o singur !“

— Mai sînt și alții, se amestecă Bogdan.

— Da, mai sînt și alții, aprobă ca dus pe gînduri Felecan. Chira locuiește într-o maghernită, undeva spre Parcul Brînzoi. Am fost o dată la ea acasă, dar nu m-a lăsat să intru. Se înroșise toată. Îi era rușine de sărăcia ei.

— O iubești ? îl privi în ochi Bogdan.

— Taci, nătărăule ! Nu ai voie în Sfînta-Sfintelor. Astfel de întrebări nu se pun nici chiar între prieteni. Hai noroc ! Mă gîndeam adineauri la Blondă și la Chira. Blonda se vede că e trăită bine. Simți asta și mai simți că a crescut în lux și huzur. Ce înseamnă șansa ! Totul în

viață depinde de șansă. Închipuiți-vă că pe o stradă sînt două case față-n față. O casă mare, boierească, iar vizavi o maghernință. Chira ar fi putut să se nască peste drum, în casa boierească, iar Blonda dincolo. Dacă ar fi fost așa, mă întreb cum ar arăta azi Chira și Blonda ? Cred că m-am îmbătat de-a binelea. Ție cum îți mai merg treburile, Mitică ?

— Slab, ca de obicei.

Capitolul 4

Mitică Oțoțoc avusese un scrînciob în Piața Obor. În urmă cu vreo doi ani îl demontase pentru vopsit și reparații, dar de atunci nu mai reușise să-l monteze la loc. Îi rămăsese în schimb micuța baracă de tir, ce adăpostea un rastel cu cinci puști și țintele lucrate din tablă, pe care Felecan pictase peisaje, flori, o nuntă țărănească și niște cavaleriști în uniforme de paradă.

Uneori trecătorii se opreau și încercau să dărîme țintele. Cine reușea o astfel de performanță, ce-i drept din cauza puștilor decalibrate, primea de la Oțoțoc o statuetă de ipsos ce reprezenta un îngeraș gata să-și ia zborul, ori o femeie goală, cu coroniță în jurul capului. Servitori și militari în permisie, ucenici sau comisionari, păsărari și țărani de prin jurul Bucureștilor se înghesuiau uneori în fața barăcii, fiindcă încercarea măiestriei costa doar un leu la cinci focuri.

Cu un an în urmă se oprise lîngă baracă un bărbat înalt, cu fața rotundă și cu ochii parcă somnoroși. Straiele lui din postav bun, elegant croite, nu prea îl arătau a client al țintelor. Omul părea mai degrabă preocupat să admire peisajele de pe ținte.

— Doriți o pușcă ? l-a întrebat Oțoțoc.

— Nu, mulțumesc. În general armele de felul acesta, mult întrebuințate, s-au decalibrat de-a lungul timpului. Cine a pictat peisajele, florile, nunta și cavaleriștii ?

— Un pictor.

— Da, da, un pictor.

„Ce dracu' o fi vrînd ăsta ? se întrebase Oțoțoc. De un sfert de ceas stă aici ca oaia în mijlocul drumului. De la fisc nu poate fi. Pe cei de la fisc îi cunosc bine."

— Azi nu prea aveți clienți.

— Nu prea.

— Văd acolo pe perete un carton. Un peisaj în ulei. Ați vrea să mi-l vindeți ?

— Știu eu ? Îl folosesc drept decor. Apoi, e o amintire de la un prieten.

— Vă ofer pentru el opt sute de lei.

„E nebun, gîndise Oțoțoc. Felecan i l-ar fi vîndut și cu două sute."

— Ca să fiu sincer, spusese rîzînd Mitică, opt sute de lei mi-ar prinde bine, mai ales pe uscăciunea asta de bani, dar nu vi-l dau. V-am spus că e o amintire de la un vechi și bun prieten.

— Atunci să zicem... o mie.

— Domnule ! îl privise lung Oțoțoc. Nu mă puneți la caznele iadului cu o astfel de sumă ademenitoare, fiindcă zău mi-ar prinde bine o mie de lei. În baraca asta nenorocită e o secetă de bani cum nu s-a mai pomenit.

— Mda ! Peste o mie două sute nu vă pot oferi, cu toate că peisajul merită mai mult, murmurase îngîndurat amatorul de pictură.

— Vorbiți serios ?

— Cît se poate de serios.

— Sper că nu sînteți prea grăbit.

— Nu prea.

— Atunci e bine. Vă rog să așteptați puțin, pînă închid baraca. Doar pun obloanele, apoi mergem acasă la pictor. Prietenul meu locuiește în apropiere la Bariera Vergului.

— Luați și peisajul cu noi ?

— Nu, domnule.

— Hm ! Să văd dacă îmi convine. Eu nu doresc un pictor, ci peisajul acela. Pînă la urmă plecaseră împreună.

— Pictorul Felecan, domnul... domnul... făcuse prezentările Oțoțoc.

— Dionisie, a rîs amatorul de pictură. Numele dumneavoastră poate fi des întîlnit prin împrejurimile Clujului.

— Chiar de acolo sînt, domnule Dionisie.

Apoi au trecut în atelier. Dionisie nu arăta grăbit. Își aprinse o țigară și cercetă îndelung pînzele. Tăcea și privea îndelung. Entuziasmat la început, Oțoțoc își cam pierduse răbdarea, convins după o vreme, ca și Felecan, că presupusul amator de pictură nu va cumpăra nimic. Și aproape că tresăriseră amîndoi cînd l-au auzit pe Dionisie spunînd moale, ca omul nehotărît :

— Rămîn la aceste două pînze cu flori. Cît mă costă, domnule Felecan ? Zău, dacă aș avea destui bani, aș cumpăra tot ce este aici. De multă vreme nu am mai vizitat un atelier cu o pictură atît de bună. Poate că am să mai vin pe aici.

— O mie de lei amîndouă. Dar mi se pare că prețul meu este nițel exagerat. Să zicem... opt sute.

— Glumiți ?

— Nu prea. Sînt cîteva luni de cînd nu am mai vîndut decît mărunțișuri. E drept că am făcut un portret în ulei. Un negustor de vinuri care ține să lase urmașilor mustățile sale mari. Însă m-a frecat mult negustorul. El dorea să arate nu cum îl vedeam eu, ci cum credea el că ar trebui să arate.

— Mda ! Deci opt sute aceste două minunate pînze, iar pentru peisajul acela stabilesc eu prețul. Cred că două mii de lei ar fi o sumă rezonabilă.

— Exagerat de mare, replicase Felecan, în vreme ce Mitică îl călca pe picior.

— Poate. Poate din punctul vostru de vedere. Dar eu pot să revînd peisajul oricînd cu un preț dublu.

— Sînteți cumva un achizitor de pictură ? Adică aveți o prăvălie ? Poate că sînteți un achizitor nou, fiindcă pînă azi nu am avut plăcerea să aud de numele dumneavoastră.

— Nu, nici vorbă, domnule Felecan. Sînt comisar.

— O!

Apoi au rîs toţi trei, iar Felecan, cu două mii opt sute de lei în buzunar, cu o grămadă de bani picaţi parcă din cer, simţise nevoia să-i invite pe amîndoi la o cîrciumă.

•

Mitică Oţoţoc era un om cu tabieturi. Avea tabieturile lui la care ţinea mult. Uneori, cînd vremea era frumoasă, îşi părăsea locuinţa în zori şi pornea spre Piaţa Oborului pe jos. Dimineaţa devreme, golful şi oraşul arătau ca femeile trezite din somn. Unele proaspete, îmbietoare şi calde. Altele şifonate, cu ochii umflaţi şi buzele vineţii, semn că aveau mare nevoie de farduri. Strada Fecioarei totdeauna avea nevoie de farduri, era de părere Mitică. După ce ieşea de pe strada Fecioarei cu un iz de tristeţe în ochi sau aproape vesel sau uneori visător, gîndindu-se cum ar arăta strada cu casele nu cele de acuma ci unele de cărămidă, cu terase mari şi garduri de fier ori de zid nu prea înalt, fiindcă zidul înalt totdeauna aduce un aer de răceală.

Mitică ocolea Bariera Vergului pe o străduţă paralelă cu spitalul şi intra într-un cartier de vile cu case multe formate din parter şi etaj, ori cu cel mult două etaje şi mansardă. Străzile pavate, trotuarele cuibărite sub teii bogaţi în coroane, curţile cu ronduri de flori peste care terasele largi înaintau cu semeţia blîndă a înălţimilor, parcă se trezeau proaspete la apariţia zorilor.

În zori, cînd ajungea Mitică la Obor, piaţa îşi prezenta o faţă mai puţin cunoscută cumpărătorilor obişnuiţi. Întîi se deschideau uşile simigeriilor. Aerul călduţ din interior năvălea afară purtînd cu el arome îmbătătoare de covrigi cu susan, de dovleac copt, de seminţe prăjite şi de chimen înecat în cocărie. Pe platoul din faţa pescăriei, hamalii tîrau după ei cu cîrlige de fier moruni cît omul, cegă şi nisetri, somni uriaşi, mustăcioşi, ori crapi bălani, cît albioarele pentru spălat pruncii. Angrosiştii umblau cu carneţele în mîini, făceau semne către cîntarele decimale, iar cumpărătorii,

băcani, cîrciumari, stăpîni de mari restaurante, la fel de tăcuți cumpărau pe alese, mai mult prin gesturi. Dincolo de platoul pescăriei, Mitică intra printre stivele uriașe din lăzi cu fructe, struguri sau zarzavaturi. Ochii lui mici, sprinteni, înregistrau cu lăcomie cum scad stivele spre decimale, iar de acolo în camioanele mari cu roți de cauciuc și cai grași, rotunzi la picioare. Alături începea împărăția cerealelor. Ca fost țăran, acolo se simțea Mitică cel mai bine. Oameni voinici cărau saci plini ochi cu porumb, grîu, orz sau fasole uscată. „Bogată țară ! exclama uneori Mitică. Bogată, dar cu prea mulți oameni săraci. Oare așa o fi și prin alte părți ?"

Cînd soarele urca de vreo suliță pe cer, platoul era măturat de parcă nu ar fi trecut pe acolo atîtea mii de kilograme de mărfuri. Acum începeau să se deschidă micuțele barăci-tarabe. Zornăitul drugilor de fier și zgomotul obloanelor îl încîntau pe Oțoțoc. Alături de pescărie negustorii de mărunțișuri ce țineau măsuțe, scaune, coșuri și tîrnuri de răchită sau papornițe și mobilă ieftină din lemn de brad, stivuiau mărfurile pe lîngă pereții prăvăliilor.

Cînd primii vînzători de ziare pătrundeau în Obor zbierînd ca apucații, cînd oamenii fără lucru se adunau în grupuri, tăcuți, fumînd țigări ieftine și așteptînd nici ei nu prea știau ce, cînd chivuțele cu spoitoarele lor lungi și fuste mari, înflorate, își făceau apariția, se auzeau și primele strigăte-îndemn ale precupeților, zarzavagiilor și fructarilor. Acestea sau acestea și altele erau semnele ce-i vesteau pe jupînii zahanalelor că e vremea să primească mușteriii. În zahanale, pentru cei ce aveau bani, se putea bea o țuică parcă asprită cu suflet de drac, vorba lui Mitică, un vin bun ce te îndemna să-l guști evlavios înainte de a te arunca în brațele Satanei. Lîngă băutură, pe platouri imense ca niște piramide, patricienii roșcați, fudulii1e, rinichii, ficații și rotocoalele ademeneau privirile trecătorilor.

Dimineața de mijloc a lunii septembrie îl găsi pe Mitică în Obor. Ziua arăta la fel de frumoasă ca și în alți ani. Însă Oborul toamnei anului o mie nouă sute patruzeci parcă era altul. Cereale nu mai adusese nimeni de vreo două săptămîni. Umblau unele zvonuri despre ce-

reale. La tarabele brînzarilor, care altădată se dădeau de ceasul morții să-i convingă pe clienții nehotărîți, s-au format primele cozi. În ușile simigeriilor jupînii nu mai zîmbeau ca altădată. Făina puțină aducea semne de vădită îngrijorare. La zahanale nu lipseau vinurile, iar măruntaiele de porc, vită sau oaie, tot în piramide își așteptau mușteriii, dar piramidele deveneau de la o zi la alta mai pipernicite. Numai ciorba de burtă, renumita ciorbă de burtă era din abundență și la fel de bună.

Vînzătorii de ziare intraseră în Obor strigînd : „Decretu'... ia Universu'... ia Curentu'... ia Dimineața... ia Adevăru'... decretu'..."

Oțoțoc luă un ziar și, pe măsură ce parcurgea rîndurile comunicatului, sprîncenele sale stufoase se zbîrleau. *„Prin decret regal, România este proclamată Stat național-legionar. Conducător, generalul Ion Antonescu, vicepreședinte al Consiliului de Miniștri, Horia Sima."*

„Deci asta e ! gîndi încruntat Mitică. Aici am ajuns."

Oțoțoc deschise taraba mai mult din obișnuință. Pînă la prînz abia încasă cinci lei. Îngîndurat, puse obloanele și părăsi Oborul. Simțea nevoia să discute cu cineva. Bogdan era la fabrică. Va merge la Felecan. Cu siguranță că pictorul nu a citit ziarele. El iese prin oraș de obicei după prînz.

„Ei, ce zici tu de asta, Felecane ? se gîndise pe drum Oțoțoc. Ce zici tu de toată porcăria asta ?"

În urmă cu două zile, la vreme de seară tîrzie, Mitică discutase cu Sandu Greceanu o mulțime.

— În noaptea asta plec, grăise molcom și preocupat Sandu. Poți să mă împrumuți cu vreo trei-patru sute de lei ? Niște bani trebuie să-i las acasă, iar alții să-i iau la mine.

— Pot. Unde pleci ?

— Undeva prin București. Trebuie să mă ascund o vreme. Mult, puțin, încă nu știu. Pentru comuniști totdeauna au fost timpuri grele, dar ca cele ce vor veni curînd, niciodată. Sînt unele semne că puterea în stat o va lua Garda de fier. Hitler va impune la noi puterea legionarilor.

— Și cine crezi tu că o să-l asculte pe Hitler ? și-a aprins o nouă țigară Oțoțoc de la țigara lui Sandu.

— Hai, nu mai face pe prostul că nu se prinde! l-a repezit Greceanu. Dictatul de la Viena a fost doar începutul. Hitler ne-a luat Ardealul fără ca trupele lui să calce cu amenințare în România. Ei bine, curînd, chipeșii, frumoșii soldați germani vor umple țara cu pașii lor apăsați și răsunători.

— Da, poate. Un lucru însă mă miră pe mine, Sandule : comunismul a pătruns la noi nu în gloatele de șomeri veniți în orașe de pe la țară, flămînzi, goi, și neajutorați, ci printre muncitorii din fabrici, care de bine de rău au un loc de muncă asigurat. De ce așa? Asta nu o pricep.

Silueta lui Greceanu, masivă, se ghicea lîngă gard, iar chipul i se luminase din nou cînd a tras din țigară. Pe fața lui osoasă, cu bărbia pătrată, voluntară, apăruse un zîmbet.

— Cîndva ai să pricepi. Mă mir că un om inteligent ca tine nu-i alături de noi. Stai și aștepți să vezi ce se întîmplă. Ești nehotărît și fricos. De multe ori am sperat asta.

— Iar începi? Ce să caut alături de voi? Necazuri? Am eu și așa destule. Nădăjduiți că odată și odată o să puneți mîna pe putere. Prostii! Știți voi să conduceți un stat? O țară? Tu nu te pricepi să conduci o fabrică. Hai să fim serioși. Cine sînt comuniștii despre care îmi vorbești tu? Niște amărîți ca mine și ca tine, fără studii, fără pregătire. Păcat că suferi pentru niște visuri proaste. Ai fost închis, ai rămas șomer, iar acum vrei să te ascunzi. Familia ta suferă. Nu cred, mă Sandule, nu cred în aiurelile tale. Mi-ai zis că comuniștii luptă pentru fericirea oamenilor. Ei, tocmai asta nu trebuia să mi-o spui. Însă tu mi-ai spus-o fiindcă în aiurelile tale ești cinstit. Cuvîntul „fericire", e prea mare, prea gingaș. Din o mie nouă sute douăzeci și unu încoace am văzut fericirea voastră. Comuniștii au umplut închisorile. În aproape douăzeci de ani atît au reușit ei să facă. Tu nu poți înțelege asta, ce dracu'?! Ești un meseriaș bun. Poți găsi de lucru oriunde. Lasă-i mă pe comuniști în plata lui Dumnezeu. Măcar acuma ar fi timpul să te trezești.

Așa vorbise cu Greceanu în urmă cu două zile, iar azi, prevederile acestuia în privința legionarilor se adevereau. De unde o fi aflat Sandu că va fi așa?

Da, va trebui să discute cu Felecan despre decret. Va intra la Felecan, va trînti ziarul pe masă și îi va spune: „Ce zici tu de chestia asta? Urîtă chestie!"

Dar cînd ajunse la Felecan, Mitică îl văzu pe comisarul Dionisie tolănit într-un fotoliu, cu același aer somnoros, parcă indiferent, parcă lipsit de vlagă. Iar Mitică, precaut, nu mai puse întrebarea ce-l chinuise de-a lungul drumului, ci se mulțumi să așeze ziarul pe masă, așa ca să se vadă limpede literele mari de pe prima pagină.

Băură împreună o spumă de drojdie, apoi, dintr-o dată grăbit, Dionisie părăsi locuința pictorului.

— Ai citit decretul?

— L-am citit și l-am răscitit, zîmbi Felecan. Despre asta discutam cu Dionisie cînd ai apărut tu.

— Și Dionisie ce zice?

— Nu prea zice. Mai mult am vorbit eu. Cred că nu are destulă încredere în mine. Acum au venit niște timpuri în care e mai bine să-ți ții gura. El știe asta. Mi-a spus doar că a prevăzut un astfel de eveniment.

— Și tu ce-ai zis? Ar fi bine să te ferești de comisar, chiar dacă sînteți consăteni. Nu poți ști ce-i în sufletul lui. Poate că el este legionar.

— Am zis că sîntem un popor lipsit de noroc. Azi avem o țară ciuntită, condusă de niște vandali.

— Ai spus tu asta? Tu ești cam slobod la gură.

— Am spus.

— Și Dionisie? Ce zicea Dionisie?

— Zicea că el crede în înțelepciunea generalului Antonescu, dar despre legionari nu a vorbit nici de rău nici de bine. El știe mai multe ca noi. El știe, în vreme ce noi doar presupunem ce va fi.

— Sincer, nu prea-mi place Dionisie ăsta, își aprinse o țigară Mitică.

— Ei la dracu', ce-ai cu el?

În seara de doisprezece septembrie, cînd a intrat Dionisie în curtea lui Sandu Greceanu, acesta privise iute la spatele comisarului, aşteptîndu-se să vadă şi unul sau doi agenţi care să-l aresteze pe întuneric şi fără zarvă.

— Tot şomer, domnule Greceanu ?

— Tot.

— Mda, fireşte. Cei ce fac propagandă comunistă îşi asumă unele riscuri.

— Dar ştiţi bine, domnule comisar, că eu nu fac propagandă comunistă.

— Nu, asta nu eu o ştiu, ci dumneavoastră. Convingeri comuniste aveţi. E clar că aveţi.

— Nu am negat asta niciodată. Pentru ele am fost închis de cîteva ori.

— Mda ! Frumoasă toamnă, domnule Greceanu ! Chiar mă gîndeam că dacă aş dispune de timp mi-ar plăcea să plec din Bucureşti undeva pe la ţară. Să stau o vreme şi să mă odihnesc, fiindcă sînt foarte obosit, domnule Greceanu. Ei, noapte bună !

Sandu închise poarta după el, îngîndurat. Era singur în mijlocul bătăturii. În casă nevasta aprinsese lampa, iar lîngă prispă s-a format un cerc de lumină.

„Deci va trebui să dispar o vreme, chibzui Sandu. E limpede că Dionisie ştie ce spune. El a venit aici nu pentru a-mi vorbi despre intenţiile şi oboseala lui, ci pentru a mă preveni. El habar nu are că de ieri mi-am făcut puţinul bagaj. Ce ştie Dionisie ştiu şi eu. Ciudat om Dionisie ăsta ! El a făcut ancheta împotriva comuniştilor de la fabrica Zborul. Pe mine a uitat să mă aresteze atunci. A uitat oare, sau s-a prefăcut că mă uită ? Dionisie ori e un om de treabă, ori un vulpoi şiret, care vede departe şi are grijă să-şi facă prieteni, fiindcă nu se ştie ce aduce ziua de mîine. Cred că e un mare vulpoi. În fond, nu dă nimic de la el. Apoi s-ar putea să fi fost şi o manevră a sa, ca să mă discrediteze în faţa tovarăşilor mei. Voi şti oare vreodată adevărul ?"

•

— Spre seară, Dionisie apăru din nou în casa lui Felecan și puse pe masă o sticlă de rom. Deși gesturile lui erau cumpănite, pictorul ghici că Dionisie băuse mult. Ochii acestuia, de obicei leneși, potoliți, acum erau prea vii, prea luminoși.

— Te deranjez ?

— Nu, nu, nici vorbă. În doi totdeauna se bea mai plăcut. Băutura se cere discutată. Altfel nu prea are haz. De unul singur oficiezi o beție tristă, ca popa o liturghie fără enoriași.

— Știu, știu asta, se așeză într-un fotoliu Dionisie. Adu niște pahare mai mari. Mi-e silă de paharele mici. Și eu tot burlac sînt.

— Dar verigheta din deget ?

— A... verigheta ! zîmbi oaspetele. Un zîmbet șters, fără strălucire. E un vestigiu rămas în deget din simplă întîmplare. În ultima vreme m-am îngrășat nițel și mi-a fost lene să tai verigheta. Altfel nu o pot scoate, așa cum nici din inimă nu poți scoate o seamă de chestii. Noroc !

Tăcură multă vreme. Felecan aprinse lumina. Nivelul romului coborîse mult sub cumpăna de mijloc a sticlei. Gîndurile pictorului o luaseră razna prin groapa lui Flax, ori undeva spre Pulberărie. Spre locuința Chirei. Cu ochii închiși, Dionisie părea că adormise. Tic-tacul ceasornicului de perete se auzea cînd molcom și foarte aproape, cînd îndepărtat ca o părere. Apoi Felecan nu mai înregistră nici bătăile ceasului.

Dionisie s-a ridicat de pe fotoliu. Pictorul îl conduse pînă la poartă, întrebîndu-se : „De ce o fi venit el la mine beat, făcut surcele ?"

•

Bogdan, Mitică Oțoțoc și Felecan se așezară pe fotoliile din atelier. Ca de obicei, pînzele pictorului zăceau pe lîngă pereți cu fața la zid.

— N-am mai băut mastică de multă vreme, rîse Felecan și privi sticla adusă de tînărul său prieten. Ești un

tip grozav, Bogdane. Zău că ai bun-simț. Rîndul trecut mi-ai citit niște aiureli, dar a meritat să le ascult, fiindcă țuica pe care ai dat-o m-a despăgubit frumos. Ia zi-i, ce ne citești azi ?

— O schiță, interveni Oțoțoc. Mie mi-a citit-o și mi-a plăcut. Zău e frumoasă.

— Uite ce e, Mitică, l-a privit Felecan de sus, nu încerca să influențezi juriul. Asta înseamnă trafic de influență. Vedem noi la urmă dacă e bună. Și rîndul trecut mi-ai lăudat un vax mare. Știu eu ce poate ageamiul ăsta. Are ceva talent dar stă prost cu măiestria. Cu meșteșugul. Într-o zi s-ar putea să apară și măiestria. Aproape totdeauna apare la cei ce muncesc vîrtos. Ia zi-i, Bogdane !

Emoționat, cu mîinile lui mari tremurînd ușor, Bogdan puse pe masă două file scrise mărunt, cu tăieturi multe, apoi săltă paharul încercînd să amîne lectura pînă cînd se va liniști. Felecan își reținu un zîmbet. Cunoștea această stare a începătorului în artă. Și el o întîlnise cîndva. Acum nu mai avea emoții cînd supunea privirilor străine una din pînzele sale. Nu mai avea emoții și parcă îi părea rău că ele lipsesc.

•

La puțină vreme după plecarea celor doi prieteni, își făcu apariția în casa lui Felecan Dionisie, nu cu ochii lui veșnic parcă somnoroși, ci nițel încruntat. Nițel, fiindcă Dionisie avea obiceiul să-și ascundă gîndurile chiar și în fața prietenilor.

— Fac prinsoare că ai adus rom.

— Da, un kilogram. Romul e băutura mea preferată. La primul pahar romul e rece și distant ca un străin. Abia după două-trei pahare parcă împrumută ceva din căldura lui.

— Pînă adineauri am băut mastică. Sînt vreo două săptămîni de cînd n-am mai gustat o tărie. Tu ce zici, mastica și romul se înțeleg împreună ?

— Ca fratele cu sora, zîmbi strîmb Dionisie. Eu de la prînz o țin numai pe rom.

Ceva se întîmplase cu Dionisie. Felecan intui că sub zîmbetul său jumătate hazliu, jumătate trist, se ascun-

de o supărare, dar nu-l întrebă nimic. Dionisie totdeauna bătea în retragere cînd încercai să umbli la obloanele interiorului său. Rar avea el obiceiul să-şi deschidă inima, iar cînd o făcea, era numai un fel de fulgerare scurtă. Un cuvînt aruncat aiurea, cînd te aşteptai mai puţin sau un gest grăitor, pe care puteai uşor să le scapi, să nu le înregistrezi.

— Adu pahare, Felecane ! Azi a murit unul dintre cei mai mari oameni ai neamului nostru : istoricul Nicolae Iorga.

— Eşti sigur ? tresări pictorul.

Dionisie nu-i răspunse. Părea preocupat să umple paharele. Degetele îi tremurau uşor.

— Dar din ce cauză ? Nu auzisem că ar fi bolnav.

— Acum ce importanţă mai are cauza ? bătu în retragere comisarul.

Băură tăcuţi ca de obicei. Rar schimbau ei vorbe mai multe. Totuşi amîndoi se simţeau bine împreună. Beau fără grabă, fiecare cu gîndurile lui. Tîrziu, aproape de miezul nopţii, cînd Felecan aproape aţipise, auzi ca prin vis :

— Vandali ! Asasini !

— Ai spus ceva, Dionisie ?

— Nu.

Comisarul se ridică greoi şi porni către uşă fără să spună măcar un cuvînt de politeţe. Rămas singur, Felecan se gîndi dacă visase el sau Dionisie pronunţase cu adevărat cele două cuvinte. Abia a doua zi pictorul înţelese, după ce află că Iorga a fost asasinat de legionari undeva la marginea comunei Streşnicul. Zvonul circula prin oraş pe şoptite.

•

Începuse peste noapte un vînt călduţ dinspre sud, iar pe cer s-au adunat nori vineţii, care prevesteau schimbarea vremii. Spre seară soarele a ieşit dintre nori pe neaşteptate. Cărămidarii şi ciurarii ziceau că soarele se uită îndărăt. Cînd se uită soarele îndărăt plouă sigur. Prin oraş se aprindeau luminile. În bătaia luminii casele parcă deveneau mai scunde, dar cu contururi zvelte, haşurate. Dincolo de bariere, mahalalele deveniseră

nişte pete mari, întunecoase. Vîntul s-a oprit. În aer stăruia o apăsare blîndă a ploaie. Cerul înnorat coborîse ca o căciulă miţoasă deasupra Bucureştilor.

Rezemat de zidul Blocului verde, Limbă devenise nervos. Nu mai avea ţigări. Ar fi fumat o ţigară. Mereu era agitat cînd întîrzia Leta la lucru. O aştepta de vreo cîteva ceasuri. Isprăvise ţigările. Ar fi fost bună o ţigară. Pe străzile din jur s-au rărit trecătorii. Doar icicolo se auzea zgomot de paşi sau o poartă trîntită. Dinspre Bariera Vergului venea un autobuz. Maşina trecu pe lîngă el. Farurile mari măturau lateralele străzii. Apoi totul se linişti. Limbă ciuli urechile. După tactul mărunt al bătăii tocurilor pe trotuarul de vizavi îşi dădu seama că nu poate fi altcineva decît Leta. Îi recunoscu mersul. Cîrciuma de peste drum, veşnic deschisă pînă către miezul nopţii, acum avea obloanele puse. Cîrciumarul plecase la o nuntă la ţară. Era naş. Dincolo de cîrciumă, Limbă observă nişte ţigări aprinse. Trei ţigări aprinse care se mişcau ciudat prin aer. Apoi au dispărut, ca să reapară peste stradă, la marginea uriaşei gropi dintre Vatra Luminoasă şi spital.

Parlagiul tresări. Ţipătul Letei parcă l-a curentat. Auzi glasuri scăzute, o înjurătură şi un nou ţipăt. De fapt, un strigăt înăbuşit la jumătatea lui. Străbătu strada în fugă, atent la umbrele ce se mişcau în marginea gropii. O lumină puternică îl orbi preţ de cîteva clipe, iar autobuzul care circula dinspre Uzinele Malaxa către Bariera Vergului opri la un pas de el. Şoferul deschise uşa şi sări în mijlocul străzii.

— Chiorule ! Bagi omu' în puşcărie. Unde mă-ta îţi sînt ochii ? Mă prinzi de piept, ai ?

Dar omul parcă altceva spunea. La început şoferul nu pricepuse vorbele şi semnele care arătau spre groapă. Puse mîna pe manivelă şi le strigă pasagerilor cîteva cuvinte. Limbă a dispărut la vale pe taluzul gropii. Lumina nopţii era slabă. Totuşi, observă în faţa lui nişte umbre. Căzu. Se rostogoli de-a lungul malului. Mîinile lui întîlniră o baltă. Ţipătul Letei răzbi din apropiere. Văzu prea tîrziu o umbră lîngă el. Simţi o arsură ca şi cum cineva i-ar fi despicat spatele. Rîsul aspru al lui Sonu răsună lîngă el. Peste trupul parlagiului parcă s-a

lăsat o greutate. În jurul său se auzeau glasuri. Încercă să se țină drept și să spună ceva. Apoi se liniști brusc, odată cu rostogolirea lui în iarbă.

•

Fulguia ușor, fără convingere. Fulgi rari, mărunți, ce dispăreau iute pe asfaltul bucureștean. Gloria Vaida părăsi curtea liceului și porni grăbită către Piața Mare. În serile frumoase cînd se aprindeau primele lumini pe străzile orașului, Gloriei îi plăcea să privească întîi panta iute a Dealului Mitropoliei, apoi, printr-o rotire, vedea luminile joase ce se tot duceau de-a lungul Dîmboviței pînă dincolo de Calea Victoriei. La spate, luminile urcau molcom pe lîngă Morgă pînă la strada Căuzași. Abia mai pe urmă privea panta domoală ce ducea la Piața Sfîntu Gheorghe și mai departe la spitalul Colțea. Dincolo de Colțea începea forfota Bulevardului Brătianu, veșnic aglomerat, cu lumini multe, prietenoase parcă și îmbietoare.

Gloria obișnuia să meargă pe jos pînă acasă. Urca fără grabă spre Colțea, își arunca privirile asupra ceasului de lîngă Universitate, totdeauna cu mulți oameni în jurul său și își îngăduia un zîmbet. Ceasul de la Universitate devenise celebru în viața Bucureștilor nu pentru că ar fi fost un ceas de excepție, ci fiindcă acolo își dădeau întîlnire tinerii îndrăgostiți. De la teresa Brătianu, cu un restaurant nu prea arătos, cu două florării parcă înfipte în micuțul dîmb, se vedeau vitrinele restaurantului Bavaria, veșnic aglomerat, mai ales de la sosirea la București a trupelor germane.

Lipit de zidul florăriei Unirea, Felecan urmărea cu atenție forfota bulevardului. Mașinile claxonau des. Trecătorii zăboveau pe lîngă vitrine. Luminate frumos, cu mărfuri multe, acestea atrăgeau privirile oamenilor. Peste drum, ușa restaurantului Bavaria se deschise o clipă, și afară năvăli o melodie : *Lili Marlenne*. Cîntecul atît de drag soldaților germani.

— Da, da, cîntați băieți ! murmură Felecan. Cîntați, că nu se știe ce aduce ziua de mîine.

— Bună seara, domnule Felecan ! Mă așteptați de mult ?

— Săru-mîna ! Acum am venit. Cum mi-aţi aflat numărul de telefon ? Telefonul meu figurează pe numele proprietăresei. O învălui într-o privire iute.

Din blana albă şi din căciuliţa la fel de albă se vedea un chip dulce, proaspăt. Faţa Gloriei căpătase acel roşu plăcut, sănătos, al tinerilor care au stat mult în bătaia vîntului aspru.

— Colega mea, profesoara de geografie, îl cunoaşte pe pictorul Străuţ. Dar să mergem. Stau la doi paşi de aici, pe Batiştei. De la domnul Străuţ am numărul dumneavoastră de telefon.

Condus de Gloria, Felecan intră într-un bloc de vreo cîteva etaje. Pe scara interioară, din marmură de Ruşchiţa, era cald. Căldura îl învălui într-o clipă. Pe coridor se simţeau arome de mîncare bună.

— Poftiţi, domnule Felecan !

Holul încăpător, cu cîteva fotolii de piele, cu o măsuţă rotundă şi un cuier enorm, capitonat în piele, îl uimiră pe pictor. Încă din hol se vedea bogăţia apartamentului. O fată atrăgătoare, încinsă peste mijloc, mai mult de formă, cu un şorţuleţ alb, dantelat, luă raglanul pictorului după ce făcu o plecăciune, şi îl atîrnă în cuier.

— Două cafele mari, Valeria !

— Îndată, domnişoară.

Salonul Gloriei cuprindea o mobilă veche sculptată de mînă, un imens covor persan în tonuri palide, calme, draperii mari, de culoarea muştarului şi vaze de cristal sau porţelan chinezesc, ce completau un interior poate cam rece prin simetria perfectă a aşezării obiectelor, dar, în orice caz, de bun gust.

— Cîte camere aveţi ?

— Cinci şi dependinţe.

— Prea mare apartamentul. Nu vă încearcă în el o senzaţie de singurătate ?

— Nu. Îmi plac spaţiile mari. De mică am fost obişnuită aşa. Apoi, acesta este şi gustul tatălui meu. El mi-a cumpărat apartamentul şi mobila. Sigur că acum îmi lipsesc multe lucruri. Biblioteca are puţine cărţi. Doar cîteva sute. Am vorbit cu un anticar. Poate că aţi auzit despre cunoscutul anticar Mişu Pach. Mie mi se pare un cunoscător rafinat al literaturii universale. El

mi-a promis nişte cărţi. Va trebui să găsesc un legător bun. Mai am nevoie de cîteva tablouri. Pereţii celorlalte camere sînt cam goi. Cu ajutorul domnului Pach am făcut rost de acest minunat Tonitza. Mi-ar mai trebui nişte pînze. De fapt, acesta este motivul pentru care v-am căutat. Unul din motive, zîmbi. Poate că veţi binevoi să-mi vindeţi cîteva pînze. Pictorul Străuţ mi-a vorbit despre talentul dumneavoastră.

— De ce nu aţi luat de la el ?

— Nu m-am gîndit să-i vizitez atelierul. Poate că o voi face.

— Deci unul dintre motive, observă Felecan. Unul din motivele pentru care m-aţi căutat. Dar al doilea ? Am înţeles că sînt mai multe.

— Doream să vă văd, rîse Gloria. În septembrie am petrecut împreună o seară plăcută. Mi-aţi vorbit atunci despre fericire, despre război şi despre vinuri. Aţi vorbit frumos despre vinuri.

— Nu eu, Bogdan a vorbit frumos.

— A, da ! Ce mai face domnul Bogdan ? roşi uşor Gloria, deşi întrebase cu un aer firesc.

— Bine, trăieşte ! răspunse el, parcă prea sec, prea uscat.

— Domnule Felecan, am coniac, rom, ţuică din Banat şi cred că şi alte băuturi. Ce preferaţi ?

— O ţuică.

— Nu prea merge la cafea. Poate un coniac.

— Da, nu prea merge.

— Atunci ?

— Atunci ce ?

— Oho ! rîse Gloria. La prima noastră întîlnire nu mi-aţi părut atît de dificil. Parcă aţi fi pornit împotriva mea, aşa, dintr-o dată.

— Sînt puţin întors, rîse, şi îi plăcu sinceritatea ei.

— De multă vreme proiectez o ieşire la restaurantul acela din Bariera Vergului. Singură nu voi reuşi. Atunci a fost frumos. Domnul Bogdan cred că se... cred că se... ameţise puţin, iar dumneavoastră mi-aţi părut trist ca şi acum.

— Trist ? Eu trist ? Poate bătrîn, vreţi să ziceţi.

— La o astfel de vîrstă ? îl privi ironic.

— Da, la o astfel de vîrstă. Ştiţi cînd îmbătrîneşte omul dintr-o dată? Cînd nu mai are visuri. Dumneavoastră aveţi visuri?

— Fireşte. A avea visuri ţine mai mult de tinereţe. Visurile sînt aripile omului tînăr. Cred că domnul Bogdan nu gîndeşte ca dumneavoastră.

Abia acum Felecan ciuli urechile. Blonda se cam învîrtea în jurul cozii, aducînd mereu vorba despre Bogdan.

— Mîine am ore la şcoală, dar poimîine aş putea să trec pe la atelierul dumneavoastră. Sper că dimineaţa sînteţi acasă. V-ar conveni să zicem... ora zece?

— Da, este o oră rezonabilă, se ridică pictorul, iar Gloria nu stărui să-l reţină.

De-a lungul bulevardului bătea un vînt rece, tăios. Puţinii trecători mergeau iute pe lîngă ziduri. Vitrinele şi luminile multe parcă împrumutaseră ceva din răceala nopţii. Felecan îşi strînse raglanul subţire în jurul trupului.

•

Carabă ieşi de la închisoarea Văcăreşti într-o dimineaţă de noiembrie. Mergea spre casă cu mîinile în buzunare. Era frig. Îşi ridicase gulerul hainei. Faţa lui arăta mulţumită ca a omului care a isprăvit o lucrare bună. Şezuse la Văcăreşti două luni. Afară, dacă ar fi fost afară, nu ar fi putut cîştiga cinci mii de lei nici în patru-cinci luni. Toamna a fost urîtă cu ploi multe. Pe ploaie nu se poate lucra la ciure. Mergea grăbit. Lîngă poarta unei curţi de pe Calea Văcăreşti, o lăptăreasă lăsase dubuliţa şi măsura de tablă plină cu lapte pe dubuliţă. Lăptăreasa era undeva în curte. Carabă ridică măsura cu lapte şi bău setos, apoi îşi văzu de drum. La spatele său auzi ocările femeii, dar îşi văzu de drum ca şi cînd nu s-ar fi întîmplat nimic. În Văcăreşti mîncarea fusese puţină şi proastă. La Pompa de apă de pe Dudeşti, un ţăran cu o căruţă cu coviltir vindea pere. Carabă luă o pară şi grăi : „Să fie de sufletu' morţilor" ! Ţăranul îl privi uimit, ridică din umeri şi rîse. Carabă ascunse para în buzunar. I-o va da Letei. Dintre toţi copiii Mariţei, pe Leta o iubea el cel

mai mult. Și fata ținea la el. Știa că ține la el. Dinu era mai ursuz.

Cînd intră în casă, Marița cocea niște cartofi. Îi cocea în spuza din sobă, iar cartofii pocneau plăcut.

— Ți-e foame ?

— Nițel.

Femeia nu l-a mîngîiat cînd a intrat în casă și nici nu i-a spus măcar o vorbă bună. Însă privirile ei înlocuiau vorbele. Carabă mînca iute. Nodul lui Adam, pronunțat, se mișca asemenea unui piston.

— Ce face Leta ?

— Bine. E la lucru.

— Dar copiii ?

— Tot bine.

Marița fusese sigură că bărbatul va întreba întîi de Leta. Să-i spună, să nu-i spună, femeia stătea la îndoială. Își dădea seama că pînă la urmă tot o să afle el de pe la alții.

— Leta era să pață un necaz mare.

Carabă mînca liniștit. Numai sprîncenele sale s-au împreunat iute. Marița nu observă asta și prinse curaj.

— Alde Sonu, Sile și Cireașă au vrut să o facă poștă pă gropi. Limbă a stat trei săptămîni în spital. Z-cea doctoru' că a avut noroc. Z-cea... cuțitu a alunecat pă coaste. Dacă nu era Limbă și niște oameni... sticleții i-au căutat pe geambași în Drumu' Murgului. Da' dacă sticleții au venit de cîteva ori, înseamnă că nu i-au găsit.

Carabă se ridică, își puse haina pe el și întinse mîna la grindă, după șiș. Nu mai umblase cu șișul de mulți ani. Îl puse în buzunar. Dădu să iasă.

— Un' te duci ?

Carabă nu-i răspunse. Închise ușa după el. Mergea nu ca de obicei, cu pași mari, dar iute. Marița fugi într-un suflet la Buzăi. Pe Buzău îl găsi în izmene, lîngă sobă. Grăsunul nu plecase la lucru. Toate carierele erau închise de vreo trei săptămîni.

Auzind vorbele Mariței, Buzău își rotunji ochii, semn de mare spaimă la el. Apoi, parcă mînat de un gînd, apucă pantalonii, îi trase pe el și privi prin odaie. Întîi privirile i se opriră pe cuțit. Le întoarse. Acum,

vederea cuțitului parcă îi făcea rău. Niciodată nu umblase cu un cuțit la el. Văzu ciocanul cu care își repara bocancii. Îl strecură în buzunar. Și, pentru prima oară de cînd era însurat, o îmbrînci pe nevastă-sa, care se postase în ușă.

Buzău trînti poarta. Îl văzu pe Carabă aproape de capătul străzii dinspre șoseaua ce ducea la Malaxa. Silueta lunganului dispăru în groapă. Cînd ajunse Buzău la marginea gropii, celălalt era aproape să iasă. Îl strigă, însă mai mult ca sigur că prietenul său nu auzi. Începu să alerge după Carabă. Încă nu-i era clar de ce aleargă și ce va face dacă îl va ajunge. De felul său, Buzău era timid și sperios. Cel puțin așa gîndea uneori lunganul. În urmă cu vreo cîțiva ani, în groapă la Reconstrucția, un nisipar îi dăduse o palmă grăsunului. El nu a zis nimic și multă vreme l-a tot ocolit pe nisipar.

Buzău îl ajunse pe prietenul său într-o cîrciumă de pe Pantelimon. Gîfîia și nu știu ce să-i spună. Carabă a făcut ochii mari. Pe urmă s-a încruntat. „Ce vrei ? Du-te acasă ! Mă descurc eu și singur." Buzău a rămas lîngă ușă. Lunganul s-a apropiat de o masă. La masă ședea un băiat subțirel, cam la vreo douăzeci de ani. Mînca. Nu se vedea băutură pe masa lui, ci numai mîncare. La alte mese aburea din cești țuica fiartă. Oamenii vorbeau tare între ei, iar fumul de țigară plutea pe sub tavan ca o pîclă.

— Ce cauți pe aici, nea Carabă ? întrebă subțirelul.

— Pe Sonu. Tu știi unde stă Sonu ?

— Asta nu știu, da' l-am văzut acum vreo două ceasuri cu Sile și Cireașă după el. Mergeau în josul Pantelimonului. Erau cu chef.

— Aha ! Nu știi unde mergeau ?

— Nu. Am auzit că Sonu are o muiere pe strada Petrescu doi. Ai nevoie de el ?

— Tu ce mai faci ? evită lunganul să răspundă.

— Nu prea grozav. Halesc și plec la treabă. Fac vreo două tramvaie prin centru. Însă acuma de cînd a dat frigu' e mai greu. Fraierii își țin lovelele sub baltoane. Ajungi greu la lovele.

— Baftă ! zise Carabă și o luă din loc.

Subţirelul îl salută cu două degete ridicate în aer. Era încîntat că discutase cu lunganul. Prin închisori exista o anumită ierarhie între şuţi şi trosnitori. Lui Carabă îi mersese vestea că are lacăt la gură. Unul ca subţirelul se putea simţi fericit dacă lunganul îi acorda o privire sau o vorbă. În faţa altuia, subţirelul n-ar fi suflat o vorbă despre Sonu, fiindcă şi Sonu era cineva. Nimeni nu lovea mai iute cu şişul ca Sonu.

În cîrciuma *La potcoava*, Carabă stătu de vorbă cu un ţigan voinic, încins cu brîu roşu. Se cunoşteau. Ţiganul făcuse vreo cîteva tîlhării. Însă faţa lui lătăreaţă şi ochii blajini nu-l arătau a om fioros.

Buzău se ţinea după Carabă, dar la oarecare distanţă. Îi era frică. Nu ştia de ce se ţine după el. Se oprea cînd se oprea celălalt şi pornea cînd pornea prietenul său. Carabă schimba uneori o vorbă cu cîte un trecător, iar Buzău se miră văzînd că mulţi oameni îl salută pe lungan.

Ajunseră pe o stradă ce cobora în pantă dulce. Lunganul intră într-o curte. Casa acoperită cu stuf parcă se lăsase în jos sub greutatea anilor mulţi. Pereţii coşcoviţi plesniseră ici-colo. Buzău rămase lipit de poartă. Printre scîndurile gardului observă o prispă şi o uşă afumată, parcă unsuroasă.

Cînd Carabă deschise uşa, Sile şi Cireaşă tresăriră. O femeie mărunţă, palidă, se ridică de pe scaun cu priviri mirate. Sonu îi făcu semn femeii să treacă în odaia de alături. Pe masă erau cîteva sticle cu vin şi gustări.

— Stai jos, Carabă ! îi făcu semn Sonu.

— Mă ştii ?

— Te ştiu. Cum naiba să nu te ştiu ?

— Atunci de ce ?

Sonu şedea pe marginea patului. Un pat scund, cu perne multe. Era în cămaşă albă, descheiată la gît. Bărbierit proaspăt arăta mult mai tînăr şi mai plăcut. Lîngă masă, Sile şi Cireaşă, pe scaune, aşteptau un semn de la Sonu. Palmele lor strîngeau prăselele cuţitelor.

— Atunci de ce ?

— Să-l ard ? întrebă Sile.

— Stai bine, Sile ! zîmbi Sonu.

Dar Sile apucase să se ridice pe jumătate. Scaunul pe care îl părăsise femeia veni peste Sile ca un proiectil. Mişcarea făcută de Carabă a fost prea neaşteptată. Arătase prea calm ca să-i poţi bănui o astfel de intenţie. Cireaşă sări cu şişul întins, însă un picior, un vîrf de bocanc, îl izbi în cot, iar şişul zbură pînă la tavan.

— Mi-a rupt mîna ! ţipă Cireaşă.

Uşa se deschise. Cu ciocanul ridicat deasupra capului, Buzău rămase proţăpit în prag. Tremura. Tremura şi mîna cu ciocanul ca mişcată de vînt. Carabă îl văzu cu coada ochiului şi numai într-o fracţiune de secundă, fiindcă privirile sale erau aţintite pe mîinile lui Sonu. Acesta nu se mişcase de pe pat. Rîdea. Apoi spuse aspru :

— Cireaşă, Sile ! Staţi bine ! V-am zis să staţi bine. Auzi, măi Carabă ? cătă spre lungan. Dacă mi-o dai pă Leta îţi pun în palmă zece foi de cîte o mie. Acum ţi le pun în palmă.

Ceva din privirile lui Carabă îl făcu să tacă şi nu mai rîse. Mîna lui alunecă moale către şiş. Prinse şişul în pumn şi rîse din nou. O sticlă de pe masă, golită de vin doar pe jumătate, îl izbi în faţă. Carabă fusese mai sprinten. Însă lunganul ştia de ce fusese mai iute. Sonu era băut. Băuse mult. Băutura i-a tăiat din agerime. Sile, încă năucit de lovitură şi la fel de beat, încerca să se adune pe scaun. Carabă se retrase cu spatele către uşă. Pe faţa lui Sonu vinul se prelingea dimpreună cu nişte dîre de sînge. Nu reuşea să vadă. Lovi cu şişul la nimereală. Vîrful cuţitului pătrunse adînc în uşă.

Cei doi prieteni mergeau unul lîngă altul fără să spună o vorbă. Lunganul făcea paşi mari. Nu-şi dădea seama că Buzău se chinuie cu picioarele sale scurte. Nu-şi dădea seama, fiindcă în minte îi umblau nişte gînduri. „Cum o fi reuşit oare Buzău să-şi biruie frica ?“ Ar fi vrut să bea cu grăsunul orice, numai să bea ceva împreună, însă nu avea bani. Apoi îl văzu pe şuţul subţirel mergînd agale către oraş. Îi făcu semn.

— Ai nişte bani ?

— V-o douj-cinci, răspunse fericit subţirelul.

Carabă îi luă banii fără să-i adreseze alt cuvînt sau vreo privire. Subţirelul se îndepărtă fericit. Era o cinste să ia Carabă lovele de la el.

— Bem o ţuică fiartă ?

— Nu. Acum nu, se împotrivi Buzău, cu gîndul acasă. Luăm nişte ţuică şi o bem la mine.

Tăiară drum prin gropi. Acum Buzău nu mai băgă în seamă faptul că este obligat aproape să alerge lîngă prietenul său. Se simţea uşor. Carabă călca îngîndurat. Îşi dădea seama că va urma o răfuială. Nu-i Sonu omul care să rabde o pălitură.

Capitolul 5

La rugămintea Gloriei, Felecan a întins aproape toate pînzele de-a lungul pereţilor atelierului. Fata privea ici-colo, iar în ochii ei pictorul nu descoperi nici entuziasm, nici dezamăgire, ci numai un aer de curiozitate. Se plimba prin atelier cu paşi mărunţi, preocupată parcă de alte gînduri.

„Cred că se pricepe la pictură ca pisica la creşterea viermilor de mătase, gîndi Felecan. E vina mea. Trebuia să-i arăt doar trei-patru pînze. Între atîtea îi vine greu să se decidă. Dar dacă se hotărăşte la ceva am să-i cer nişte preţuri de groază. Bani are. E clar că are bani. Am să-i cer mult. Dumnezeu ştie că am mare nevoie de bani. Se apropie sărbătorile, n-am plătit chiria, n-am palton, nu mai am pînză şi vopsele. Însă nişte preţuri pipărate trebuie să-i cer. Prea şi-a dat aere cu bogăţia apartamentului ei. O jumătate de ceas m-a bătut la cap cu proiectele ei costisitoare. Sau poate că mi se pare. În fond poate că ea e obişnuită să vorbească aşa. La ea o fi un limbaj firesc. Limbajul omului înstărit, orb la sărăcia altora."

Spre uimirea pictorului, Gloria a ales patru dintre cele mai izbutite pînze ale sale. Deci se înşelase în privinţa priceperii ei. Trebui să admită în sinea sa că se înşelase.

— Aveţi aici vreo şaizeci de pînze. Ar trebui să faceţi cu ele o expoziţie.

— Nu m-am gîndit la asta.

— Ar trebui să vă gîndiţi. Cît mă costă aceste patru pînze, domnule Felecan ?

— Vă plac ?

— Foarte mult. Sincer, nu am crezut chiar tot din ce mi-a spus domnul Străuţ despre arta dumneavoastră. Este o surpriză pentru mine. O mare surpriză. Voi încerca să recomand pînzele dumneavoastră unor cunoscuţi. Dar rămăsesem la bani. Cît ?

— Două mii cinci sute de lei bucata.

Gloria deschise poşeta fără să clipească şi puse banii pe masă.

— Sînt zece mii de lei aici, domnule Felecan. Aţi mai obţinut vreodată preţuri atît de mari pe picturile dumneavoastră ? îl privi rîzînd.

— O singură dată, rîse şi el. Adică nu. De două ori. Prima oară acum doi ani, pentru o natură moartă. Era un tip pe care nu l-am mai văzut de atunci. Mi-a plătit trei mii de lei fără să clipească, aşa cum s-a întîmplat cu dumneavoastră adineauri.

— Şi a doua oară ?

— Un prieten. Un comisar de poliţie. A luat un peisaj cu două mii de lei. Însă el a fixat preţul. Acum sîntem prieteni buni.

Ca orice femeie curioasă, Gloria îşi aruncase privirile de cîteva ori asupra unei pînze acoperite. Dacă aceasta ar fi fost pe şevalet, ea s-ar fi gîndit că poate fi ceva în lucru. De ce oare pictorul nu i-a arătat şi pînza aceea acoperită ? Să fie cumva o comandă ? Gloria dorea să o vadă. Felecan ieşise din atelier după cafea. Cînd reapăru, o găsi pe Gloria uluită, ţinîndu-şi respiraţia în faţa portretului Chirei.

— Asta nu ! spuse el tăios şi înveli pînza cu gesturi aspre, mînioase.

— Dar aş vrea să o cumpăr, protestă ea. Accept orice preţ. Cele patru pînze pe care le-am cumpărat sînt excelent lucrate. Însă ele nu depăşesc o anumită valoare artistică medie. Sînt lucrate cu artă, frumos. Ori-

cine va spune : „Iată un pictor valoros !“ Dar în pînza aceasta aţi pus ceva de geniu. Cît, domnule Felecan ?

— Nu-i de vînzare.

— Mă gîndeam la zece mii, stărui Gloria.

— Lăsaţi pînza în pace, domnişoară ! Am spus nu, replică el tăios.

— În vreme ce eu vă caut prietenia, îmi vorbiţi ca unui duşman, se supără Gloria. O iubiţi ?

— Ce vă face să credeţi ? zîmbi el dezarmat.

— Intuiţia mea de femeie. Dacă ar fi fost vorba despre altceva, nu aţi fi sărit la mine ca ars. Ia te uită. Şi eu care credeam... care credeam... după bătrîneţea sufletului vostru... despre care îmi vorbeaţi...

— Ce ?

— Că nu vă încearcă astfel de bucurii gingaşe.

— Nu cumva îmi faceţi curte ?

— A, nu ! rîse Gloria, parcă apărîndu-se cu mîinile. Concurenţa e prea mare, arătă către pînza învelită.

— Se răceşte cafeaua. După ce bem cafeaua vă caut o maşină.

— Dar am venit cu o maşină de piaţă. Maşina aşteaptă la poartă.

— Atunci să ne grăbim.

— Nu-i cazul, domnule Felecan. Mîine seară nu am nici un program. Mi-ar plăcea să mergem din nou la cîrciuma din barieră. Să discutăm iar despre fericire... despre vinuri... dacă şi domnul Bogdan... şi chelnerul Costică... Costică mi s-a părut un tip interesant.

„A dracului mai eşti, javră ! socoti Felecan şi cătă spre ea pentru prima oară blînd, prietenos. Deci asta e. Îl înfăşori bine pe Bogdan între mine şi Costică. Te-am prins. Vezi tu, draga mea, oricît ai fi de javră şireată, ai dat peste un dulău bătrîn, cu experienţă. Felecan are mirosul fin. În chestii d-astea nu-l duci tu pe Felecan.“

— Ştiu eu ? spuse el prefăcîndu-se îngîndurat. Am putea să ieşim la cîrciumă. Pe Costică îl găsim sigur. Va fi mai greu cu Bogdan.

— De ce mai greu ? păru ea uşor contrariată.

— Acum nu mai lucrează. Fabrica de cărămizi şi-a închis porţile de aproape o lună. Nu l-am văzut de

mult pe Bogdan. Dumnezeu ştie pe unde umblă. L-am căutat acasă de vreo două ori.

Oare s-au întristat ochii Gloriei sau i s-a părut lui Felecan ?

— Atunci pe altădată.

— De ce ? se prefăcu mirat Felecan.

— Mi-ar fi plăcut în formaţie completă. Atunci, în septembrie, m-am simţit bine cu domniile-voastre.

— Ascultă fetiţo ! se zbîrli brusc pictorul. Iartă-mă că-ţi zic aşa ! Îl iubeşti pe Bogdan ? E clar că-l iubeşti. Iar dacă e aşa...

— Dar mă jigniţi, tresări şi se înroşi Gloria. Cum vă închipuiţi una ca asta ? Între mine şi domnul Bogdan sînt două lumi. Să nu confundaţi gesturile de prietenie cu... cu...

— Zău ? Da, poate că vă despart două lumi, însă nu aşa cum îţi închipui dumneata. Bogdan e atît de sus încît mi-e teamă că niciodată n-ai să poţi zbura pînă la el.

— Nu înţeleg, îl privi contrariată. Ce să înţeleg... ?

— Nimic. Am vorbit prea mult. De fapt, habar n-am de ce a fost între voi. Dar ştiu să privesc. În seara aceea, în cîrciumă, ochii dumitale erau de femeie îndrăgostită. Cel puţin aşa te uitai la Bogdan.

— Între noi nu a fost nimic, răspunse cu răceală Gloria. Băusem două pahare de vin bun. Asta e tot, domnule Felecan. Sînteţi un om violent. Şi, din păcate, un om care violează nu numai gîndurile semenilor, ci şi buna-cuviinţă. Achiziţia acestor tablouri mi-a făcut plăcere. Discuţia cu dumneavoastră, nu.

Înciudat, înţelegînd că o cam făcuse de oaie, Felecan luă cele patru pînze şi o însoţi pe fată pînă la maşină. Gloria nici nu-i mulţumi, nici nu se uită la el. Curînd maşina coti pe o stradă către centrul oraşului.

„Sînt un prost ! gîndi Felecan nemulţumit. Ce dracu' mă bag eu în lucruri pe care nu le cunosc ? Al dracului dulău mai sînt ! Felecan, dulăul ! Cum naiba mi-a trecut mie prin minte că ea ar fi îndrăgostită de Bogdan ? Bogată, frumoasă, liberă are ea destui «marocani» care îi dau tîrcoale. Săracul Bogdan ! Adică de ce săracul ? Poate că nici el nu o iubeşte. Pînă acum nu a suflat o vorbă în

această privință. Chiar dacă s-o fi culcat cu ea de cîteva ori, asta nu înseamnă iubire. Lui Bogdan i-o fi părut rău că ea a plecat, dar la iubire nu cred eu că a îndrăznit să se gîndească. Înțelege și el distanța ce-i separă. Chestia e că mă bag în sufletul oamenilor ca un nătărău, ca un tirbușon prost de scos dopuri".

Doamna Mărgelatu, proprietăreasa, cu capotul ei înflorat, pe care îl punea numai la ocazii, mai mult ca sigur ascultase la ușa atelierului discuția dintre pictor și Gloria. Fața ei palidă, severă, de om între două vîrste, acrit, arată numai zîmbet.

— V-ați certat ?

— Am bătut-o. Ce te face să crezi că doar ne-am certat ?

— Păi, la plecare nu arăta prea veselă. Adică nu așa cum a venit. Dar știi că ai niște apucături...

— Știu. Apropo de apucături, m-am hotărît să-ți plătesc chiria pînă la sfîrșitul anului.

— Chiar mă gîndeam că ți-au dispărut astfel de apucături, zîmbi încîntată doamna Mărgelatu. Acum, că ai bani, ai putea să-ți cumperi un palton.

— De unde știi că am bani ? Nu cumva ai ascultat la ușă ?

— Vai, domnule Felecan ! se izmeni ea. Cum îți închipui una cu asta ? Tocmai treceam pe coridor cînd i-ai cerut zece mii de lei. Însă eu cred că mai bine îi cereai mîna. Domnișoara Gloria se vede că-i de neam mare.

— Dumnezeule ! Îi știi și numele ? Înseamnă că ai ascultat toate convorbirile mele telefonice.

— Să nu exagerăm, domnule Felecan. Nu pe toate. Unele mi-au scăpat. Mai plec și eu uneori de acasă, îl privi cu nerușinare doamna Mărgelatu, iar Felecan, dintr-o dată înveselit, o sărută pe amîndoi obrajii.

Protestînd mai mult de formă, ușor îmbujorată, doamna Mărgelatu intră în bucătărie și se gîndi : „Nu-i băiat rău. Și se pare că e ceva de căpățîna lui. Te pomenești că are talent. Sigur că are. Altfel cine naiba dă zece mii pe aiurelile lui ? Diseară îi fac niște clătite cu dulceață. Felecan se dă în vînt după clătitele cu dulceață. Ce chestie ! Bine că ieri nu i-am cerut banii de chirie. Ieri aveam mare nevoie de bani. Și comisarul ăla,

Dionisie, mi-a zis o dată : «Felecan nu pictor e, ci aur între pictori». Naiba ştie ? Te pomeneşti că e talentat."

„Deci mai am opt mii de lei, chibzui Felecan cînd rămase singur. Două mii mă va costa un palton bun. Alte două mii voi cheltui pe pînză şi vopsele. O mie lui Bogdan şi una lui Mitică, înseamnă că-mi mai rămîn două mii. Deci voi petrece un Crăciun frumos, dacă nu-mi vine ordin de chemare pînă la Crăciun."

•

În baraca de tir a lui Oţoţoc era frig. Oborul, altădată bogat în preajma sărbătorilor, arăta aproape pustiu. Zăpada puţină, ca o pojghiţă, scîrţîia sub picioarele trecătorilor grăbiţi. Nu departe de baraca de tir, două ţigăncuşe nostime, cu bocanci prea mari pentru picioarele lor delicate, strigau la răstimpuri fără convingere : „Ia floricele caldee." Floricelele numai calde nu puteau fi. Cărbunii de pe grătar Dumnezeu ştie de cînd muriseră. Cuprinse de frig, fetele începură să danseze, unduindu-şi corpurile zvelte în cîntec : *„Haida, haida Merişor şi te-nsoară în Obor."*

Felecan se opri lîngă fete, încîntat de agerimea şi supleţea lor în dans. Scoase din buzunarul raglanului un cărbune şi un bloc mic de desen. Vru să schiţeze primele linii, dar fetele, observînd asta, încetară dansul.

— Noroc, fetelor !

— Aşa noroc, boierule, să fie de capu' cui ştim noi ! Ia floricele calde.

— Sînt reci, rîse pictorul. Vă dau în schimb zece lei dacă mai dansaţi o dată.

— Dă banii !

Felecan scoase zece lei. Fetele începură dansul din nou. Însă acum, ele nu mai dansau atît de grăitor ca adineauri. Felecan puse blocul de desen în buzunar şi se depărtă nemulţumit. Nemulţumit doar o clipă, fiindcă îi venise o idee.

— Ce zici, fă, de ăsta ? rîse una dintre fete. E nebun. A dat biştarii da' nu stă să vază dansu'.

— E matol, răspunse cealaltă.

Pictorul se ascunse după baraca unei foste mustării. Simţea frigul prin toate încheieturile vechiului său ra-

glan. Curînd uită de țigăncușe. Gîndurile lui s-au întors la vorbele pe care i le spusese Gloriei. Îi părea rău de cuvintele rostite. De cîte ori făcea cîte o gafă, aceasta nu-i dădea pace multă vreme.

Felecan tresări. Două voci tinere, plăcute, cîntau iar : „*Haida, haida Merișor și te-nsoară în Obor*". Pictorul rîse și ieși de după baracă. Mîna lui umbla iute de-a lungul blocului de desen. Fetele dansau cu aceeași mlădiere ca și prima oară.

•

Așezați pe două lăzi goale, Oțoțoc și Bogdan se cinsteau cu niște țuică. O sticlă de țuică aproape goală se vedea între ei, pe dușumeaua barăcii de tir. Uneori suflau în pumni să se încălzească, iar aburul stăruia clar preț de cîteva clipe.

— O pușcă, vă rog !

— Ia te uită, rîse Oțoțoc. Am crezut că-i un client. Un nărod de client, fiindcă pe frigul ăsta cine dracu' are chef de tras la semn ? N-ai picat prea bine, Felecane. Dacă veneai acum un ceas era altceva. Totuși, după cum vezi, în sticlă ar mai fi cîteva înghițituri pentru tine. Hai, intră în baracă ! În baracă e cald. Știi cum e acum în baracă ? Cică într-o iarnă, pe malul unui rîu, un țigan rebegit de ger s-a băgat într-o plasă de prins pește. Și zicea țiganul : „Dacă eu aicea mor de frig, da' ăia de afară, săracii ?"

— Nu, nu așa a zis, rîse Bogdan. Dîrdîind de frig, omul zicea : „Cei d-afară-s morți de-aseară."

— Da' ce, tu ai fost de față ?

— Parcă tu ai fost ? i-o întoarse Bogdan.

— O pușcă, vă rog, stărui pictorul.

— Hai, mă, lasă gluma ! îl privi chioriș Oțoțoc. Pe frigul ăsta greu gust glumele altora. Numai ale mele îmi fac plăcere.

— Dar nu glumesc. Dă-mi o pușcă ! Poftim banii. Puse pe tarabă un teanc de bancnote.

— Drace ! rîse uluit Bogdan. Ai făcut cumva o tîlhărie la drumul mare ? Adică nu. Banii sînt noi. Parcă ți-e milă să umbli cu ei. Mai au miros de tipografie. Înseamnă că ai spart Banca Națională. Tu ce zici, Mitică ?

— Aş zice că-i falsificator. De la pictor la falsificator distanţa nu-i prea mare. Apoi, uită-te tu niţel la mutra acestui individ. Îţi inspiră el puţină încredere ? Mie nu.

— Mai rău ca falsificator, zîmbi Felecan, fericit de uluirea prietenilor săi. Am jumulit un înger.

— Un înger ? se minună Bogdan. Parcă nu-mi vine a crede. Eu ştiam că numai diavolii umblă cu bani. Îngerii n-au timp de chestii pămînteşti. S-o fi schimbat moda, iar noi, ca nişte nătărăi, stăm aici şi nu ştim nimic. Mitică nici de saftea nu a încasat azi. Cît ai acolo ?

— Două mii. Una pentru tine şi una pentru Mitică. A, nu, nu vă încruntaţi. Vi-i dau cu împrumut şi cu dobîndă. Vă aştept pînă la vară. Însă vreau dobîndă cîte o sticlă de ţuică.

— Dar tu ?

— Mai am încă şase mii. Au fost zece dar două mi le-a umflat proprietăreasa.

— Dumnezeule ! sări încîntat Bogdan. Se mai întîmplă minuni. Unde-i îngerul acela ? Să bem pentru îngerul tău.

— Mai bine închideţi baraca. Staţi degeaba aici. Mergem la mine. La mine e cald. Madam Mărgelatu şi-a amintit că eu nu sînt un mare admirator al frigului.

— Zău, de unde ai atîţia bani ? insistă Bogdan.

— Mi-a picat un client, se feri Felecan să pomenească despre vizita Gloriei. Tu ce hram porţi de cînd s-a închis fabrica de cărămizi ?

— Dimineaţa vin în Obor şi-i ţin de urît lui Mitică. Seara scriu. Am scris mult în ultima vreme.

— Da, nu-i rău. Ai vreme destulă pînă la primăvară. Sper ca pînă la primăvară să scăpăm de mobilizare. Dionisie m-a liniştit în această privinţă. Adineauri m-am întîlnit cu Dionisie. El ştie unele chestii. Zicea că statul nu face o asemenea greşeală să mobilizeze masiv peste iarnă. O mobilizare generală înseamnă prea multe guri de hrănit de-a lungul iernii. Poate că nici la vară nu va fi război aici. Cel puţin aşa crede Dionisie. El zice că nemţii vor încerca la primăvară din nou o debarcare în Anglia. Numai că nu prea văd eu ce vor găsi nemţii în Anglia. După atîtea bombardamente, aud că Londra

şi alte mari oraşe englezeşti sînt arşice. Cîţi bani mai ai tu fără mia asta de la mine ?

— Vreo două sute, rîdică din umeri Bogdan.

— Mă, tu eşti bun de pus în ramă, îl privi încruntat pictorul. După o vară de muncă — doar două sute de lei. Cîte pîini ai împărţit tu pe zi la şomerii care veneau la fabrică ?

— Nu cine ştie ce !

— Pe dracu ! Acolo s-au dus banii tăi. Acum aştepţi iarna fără palton. Crezi tu că pîinile tale au rezolvat problemele acelor oameni flămînzi şi necăjiţi ? Nu asta-i rezolvarea, băiatule.

•

În odaie era cald. Bogdan aprinse lampa. De cînd începuse frigul nu mai dormea în tindă, ci în camera dinspre stradă. Scrise o vreme. După un timp lăsă lucrul, nemulţumit. Apoi îl reluă cu gesturi aspre şi începu să taie o seamă de fraze. Dar şi frazele rămase aveau unele cusururi. Poate a zecea oară, reluă totul pe curat. Acum frazele nu mai conţineau atîta balast. Reciti cele cîteva pagini. La început fuseseră opt. Au rămas doar cinci. Povestirea, în loc să piardă din claritate, cîştigase. Era convins că se află în faţa unui lucru bun. Altădată i-a lipsit această siguranţă. Acum ştia clar că nu are nevoie de părerea cuiva. Începu să se plimbe prin cameră agitat. Se opri. Felecan îi spusese cîndva : „Tu ştii cînd devine un om scriitor ? Evident, un om cu astfel de preocupări. În ziua, în ora, în clipa în care discerne singur pe opera sa. Atunci talentul şi măiestria îşi dau mîna."

Privi prin fereastră. Pe la casele din jur nu mai ardeau lumini. Strada Fecioarei dormea adînc. Pînă în zori, strada, adică oamenii ei, au amînat toate necazurile, toate zbaterile, toate speranţele. În zori totul va fi reluat de la capăt. Cuprins de astfel de gînduri, Bogdan se aşeză pe pat. Apoi gîndurile lui intrară pe alt făgaş. Închise ochii şi o revăzu pe Gloria. Rememoră totul de la întîlnirea lor în gară. Uneori îi scăpa un amănunt. Şi-l amintea, îl derula încet, apoi mergea mai departe pe fir, atent să nu uite ceva.

Prelungi mult petrecerea de la cîrciuma din barieră. Deşi revăzuse în gînd toate momentele importante ale acelei seri, niciodată nu s-a gîndit decît la Gloria şi la tot ce se lega de ea. Abia acum privi altfel întreaga seară. Abia acum îi veni în minte să stăruie pe ceea ce spusese Felecan. Fiindcă Felecan avusese dreptate cînd a spus : „Da, să bem pentru fericire. Pentru fărîmele de fericire. Adesea fericirea e doar închipuită şi înşelătoare. Cu cît eşti mai naiv cu atîta prinzi mai multe clipe de fericire închipuită". Acum Bogdan înţelese limpede că fusese şi el un naiv. Un biet naiv care o clipă a crezut în miracole. E drept că atunci, în seara aceea, privirile Gloriei parcă îi făceau o chemare tainică. Dar Gloria băuse. Nu mai judeca limpede. Nu era obişnuită cu băutura.

„La naiba ! gîndi el şi încercă să se smulgă din amintiri folosind argumente. În fond nu numai dragostea înseamnă fericire. Eu am fost fericit cît am putut oferi nişte pîini. Apoi încă ceva, cred că cel mai important lucru : acum cîţiva ani, cînd am scris primele schiţe, nu m-am gîndit că voi lua în serios această muncă. Abia acum sînt convins că mi-am găsit drumul meu în viaţă. Sigur că nu orice muncă îţi aduce satisfacţii şi fericire, ci numai acea muncă ce te pasionează, ţi se potriveşte şi o faci cu plăcere. Cu mare plăcere."

Înainte de a adormi, Bogdan nu mai fu sigur nici de aceste ultime păreri ale sale. Adică văzu lucrurile parcă mai altfel. Le văzu cu teamă. Cu nelinişte. Oare într-adevăr îşi aflase el adevăratul drum ? Nu cumva e naiv ? Nu cumva munca aceasta care îi dă momente de satisfacţie şi fericire e zadarnică, înşelătoare ? I se potriveşte oare ? Are el destulă chemare pentru ea ? A reuşi cîteva proze călduţe nu înseamnă că eşti scriitor. Orice produs al muncii dacă nu are o întrebuinţare, dacă nu este folositor, face munca zadarnică. Nu cumva el e din nou un naiv ?

•

Pe proprietarul drogheriei Standard greu putea să-l găsească cineva în birou. Domnul Karmitz umbla cu mersul său agitat cînd pe la etaje cînd prin subsolu-

rile imensei sale clădiri din strada Sfîntul Ionică. Felecan a avut noroc să-l întîlnească în hol.

— Vă ascult, domnule, dar iute, l-a măsurat întrebător Karmitz pe pictor. Nu ați nimerit prea bine. Azi am o groază de treburi. Vă ascult.

— Poate că e mai bine să vin altădată. Sînt pictorul Felecan.

— De ce altădată? Cine face din vina lui un drum fără folos greu va reuşi în viaţă.

Felecan altfel îşi închipuise întîlnirea cu domnul Karmitz. Sigur că nu uşoară, însă undeva într-un birou unde se pot schimba cîteva fraze în linişte. Aici, funcţionari sau simpli lucrători îl căutau des pe Karmitz, iar acesta le răspundea iute, dădea indicaţii sau semna bonuri pe care le rupea dintr-un carneţel. Într-un halat albastru şi pantofi cu tocuri scîlciate, stăpînul Standardului nu prea arăta a milionar.

— Aş vrea să vă spun o mică poveste, domnule Karmitz.

— O poveste? Dar eu sînt negustor de medicamente şi produse de drogherie, îl privi sever Karmitz, în timp ce semna un bon. Funcționarul care solicitase bonul plecă, însă veni altul. Negustor, poveste, vă ascult, reluă stăpînul Standardului.

— Am un prieten scriitor. Un scriitor tînăr, talentat, căruia îi lipseşte un palton.

— Da, da, scurt şi la obiect, aprobă mulțumit Karmitz. Trimiteţi ambalajele la gară! îi porunci altui funcţionar. Cîte lăzi sînt?

— Cinci sute.

— Bine! Iată bonul pentru casierie.

Veni apoi un bărbat cu părul cărunt. Karmitz îl părăsi pe pictor. Discută mult cu vizitatorul şi îl conduse pînă la uşă. Dintr-o odaie apăru o femeie în halat alb. Negustorul îi ceru să facă o cafea şi să i-o aducă în hol.

— Va trebui să-şi cumpere un palton, reveni spre Felecan. Poftim bonul. Casieria e lîngă uşă, domnule... domnule...

— Nu ! Ceva nu-mi place. Păstrați-vă banii. Eu sînt om, nu obiect.

— Iar eu sînt negustor, se încruntă Karmitz. N-am timp de cuvinte frumoase și de discuții. Luați bonul ! Banii niciodată nu se cuvine să-i refuzi. Mihai ! strigă spre un funcționar. Ați controlat flacoanele ?

— Da, toate sînt întregi.

„Nici măcar nu și-a cerut scuze că m-a lăsat adineauri în hol ca pe un caraghios“, gîndi Felecan.

— Încă o vorbă, domnule Karmitz. Se apropie de negustor.

— Vă ascult, dar iute.

— Mulțumesc pentru intenție. Păstrați-vă banii și... ia mai du-te naibii !

„Temperament vulcanic ! se încruntă Karmitz. Iată un tembel pe care îl costă două mii de lei o înjurătură.“

Felecan urca agale panta de pe strada Sfîntul Ionică spre Calea Victoriei. Era încă furios. Își îndesase miinile în buzunare cu pumnii strînși, iar în minte îi încolți o idee, la început doar nostimă, i se păru lui, ca să-i găsească mai tîrziu și alte calități. Ideea apăruse la început ca o cheie la un scris cifrat și pe măsură ce o putea folosi, fața lui căpătă mai multă seninătate. Reuși să fie chiar bine dispus. „De cînd e lumea, pentru a obține ceva trebuie să dai ceva.“ Aceasta era ideea. „Karmitz mi-a oferit două mii de lei, atît am văzut că a scris pe bon, dar pentru acei bani mi-a pretins cîteva minute de umilire. M-a tratat ca pe un obiect. Atît dorea el de la mine în schimbul banilor. Însă la milionarul Karmitz două mii de lei înseamnă mai nimic. La prima vedere nici eu nu aș fi dat prea mult. La prima vedere așa s-ar părea. Și totuși, aș fi plătit prea scump, fiindcă minutele de umilință m-ar fi otrăvit de-a lungul anilor de cîte ori mi-aș fi adus aminte de ele. Dar dacă n-am făcut tîrgul, dacă nu am luat banii, înseamnă că eu sînt în cîștig, iar Karmitz în pierdere. Înjurătura mea îl va otrăvi o bună bucată de vreme.“

Intră pe Calea Victoriei. Trecură pe lîngă el două fete frumoase, înalte, îmbrăcate șic. Întoarse privirile după fete, prefăcîndu-se că se uită într-o vitrină. Fetele s-au oprit ceva mai încolo la altă vitrină. Au simțit privi-

rile pictorului. Discutau între ele, privind cu coada ochiului spre bărbatul înalt de la vitrina alăturată. Zăboviră un timp acolo, apoi rîseră și își văzură de drum. Prins de alte gînduri, Felecan uită de fete. „Iată o lume pe care nu o înțeleg. Domnul Karmitz e bătrîn și milionar. Atunci de ce goana asta după aur? După alte milioane. Cînd sînt multe, milioanele nu mai au importanță cîte sînt. Sau poate că bătrînului munca îi face plăcere. Da, nu-i exclus. Poate că așa se simte el fericit. Deci oameni harnici, oameni care îndrăgesc munca se pare că sînt în toate clasele sociale. Numai că... numai că... se lumină brusc, oamenii bogați își pot alege o muncă ce li se potrivește și le face plăcere. Săracii niciodată nu au de ales. Da, să mă ia dracu', aicea-i deosebirea. Mîine Bogdan va avea un palton nou. Am bani să-i cumpăr un palton. De nu vom intra în război, îmi dă el banii la primăvară. Ar trebui să încerc să mai vînd cîteva pînze."

Ajunse la ușa restaurantului Capșa. Nu mai intrase de multă vreme acolo. O va face acum. Se răzgîndi. Capșa, cu interiorul său ca de biserică, adică tăcut, rece, cu chelnerii țepeni, cu clienți și mai țepeni, semăna a mormînt bogat. A criptă. Mai bine va coborî pe bulevard pînă la Tic-Tac. Acolo se poate mînca o plăcintă caldă, cu brînză, lîngă care merge o sticlă de bere Luther. Privi afișele cinematografelor, ce se țineau parcă în lanț de-a lungul bulevardului. La Arta rula un film german, o comedie, cu doi comici vestiți. „Aș putea să intru, zîmbi Felecan. Comicii sînt vestiți, dar dintre ei lipsește cel mai vestit: Hitler. Dacă intrăm în război, o să văd eu destule comedii cu Hitler."

•

Bogdan arăta nedumerit cînd factorul îi aduse o scrisoare. Un plic alb din hîrtie bună. Rar primea el scrisori. Întoarse plicul, iar mîinile lui mari tremurară o clipă ca o bătaie scurtă de aripi.

— Gloria! murmură și intră în casă.

Puse plicul pe masă. Nu se grăbi să-l deschidă. Îl privi lung, atent, ca și cînd s-ar fi uitat la fața Gloriei.

Căută un cuţit şi-l desfăcu grijuliu, să nu se rupă cumva o margine a plicului.

„Domnule Bogdan,

vă aştept joi seara la mine. Vă invit la cină.

Gloria Vaida."

Bogdan mai citi o dată scrisoarea. Parcă îi scăpase ceva. Deci îl aşteaptă mîine seară. Dar e atît de mult pînă mîine seară. Însă treptat, pe măsură ce trecea timpul, începu să vadă altfel lucrurile.

„Nu, nu, bătrîne ! zîmbi. Nu mai sîntem destul de naivi. Nu mai vrem să ne jucăm cu focul. Arsurile mici totdeauna se vindecă. Cele mari, foarte greu. Gloria ne pofteşte să urcăm pe rug. Ea nu urcă. Din scrisoare nu se vede că ar vrea să urce. Ea înteţeşte doar focul. Ne pofteşte pe un ton imperativ, de stăpîn, iar asta nu ne place."

●

În ajunul Crăciunului începu să ningă. Fulgii mari pluteau molcom prin aer, parcă nehotărîţi să coboare pe pămînt. Noroaiele golfului se acopereau cu o pojghiţă albă de omăt. Către seară a stat ninsoarea. În locurile călcate de oameni zăpada se murdărise cu noroi. Partea de răsărit a oraşului arăta ca încremenită. Vîntul ce bătuse vreo două zile, plecase prin alte părţi. În urma lui, liniştea părea să fi căpătat o anumită greutate. La răstimpuri, cîte un cîine scornit din culcuşul său călduţ, hămăia, mai mult de formă. Porţile se trînteau des. Ici-colo, apăreau pîlcuri de copii, care întrebau cu nelinişte în glas :

— Ne primiţi cu Moş Ajunul ?

De obicei, pîlcurile se formau pe prietenia dintre copii. Micuţii Buzăi, mulţi la număr, s-au împreunat cu cei ai lui Carabă. Mergeau în şir indian, după înălţime, ca o echipă de fotbal ce intră pe teren. Noaptea coborîse blînd. Zăpada împrumuta nopţii de decembrie o lumină plăcută, odihnitoare.

Mitică Oţoţoc şi Bogdan zoreau către casă. Trecuseră pe la pictor ca să-l poftească acasă la Mitică. Dar picto-

rul avea alte planuri. Intenţiona să-i facă o vizită Chirei.

— Intrăm direct la mine, propuse Mitică.

— Mai tîrziu. Mai tîrziu, se apără Bogdan. E prea devreme. Nu cred să fie mai mult de cinci şi jumătate.

— Ia te uită, se miră Oţoţoc. Aici a întors o maşină. Urmele ei se văd clar în zăpadă. Te-a căutat cineva. Sînt şi urme de paşi lîngă poartă.

— Cine are o maşină nu pe mine mă caută, rîse Bogdan. Iar urmele sînt ale colindătorilor.

Undeva pe aproape se auzi o colindă. După glasurile multe, nu mai încăpea îndoială că sînt copiii Buzăilor şi ai lui Carabă. Glasurile lor se opinteau parcă pe întrecute, unele subţiri, altele mai groase, răguşite, după vîrstă.

Intr-o sfîntă joi la vară
Dă-i Dom-lui-Doamne !
Trece-un îngeraş călare
Dă-i Dom-lui-Doamne !
Ş-aşa iute ce trecea
Dă-i Dom-lui-Doamne !
Pămîntu' 'se scutura
Dă-i Dom-lui-Doamne !
In grădina Raiului
Dă-i Dom-lui-Doamne !
Stă Adam cu Eva lui
Dă-i Dom-lui-Doamne !
Şi-şi plînge păcatele
Dă-i Dom-lui-Doamne !
Alea păcătoasele
Dă-i Dom-lui-Doamne !
La un colţ de cotitură
Dă-i Dom-lui-Doamne !

— Să fiu al naibii ! şuieră mînios Mitică Oţoţoc. Tu auzi ce cîntă ăia ? Mă Bogdane, unde dracu' o fi poetul ăla care a compus o astfel de tîmpenie ? Unde dracu' o fi, să-l înghit cu fulgi cu tot ? Oraşul ăsta monstruos de mare, cu plevuşca lui venită de prin toate colţurile ţării sau de aiurea, omoară toate tradiţiile noastre.

— Lumea evoluează, dragul meu, spuse ironic Bogdan.

— Aşa evoluţie... Te aştept la sarmale. Să nu vii tîrziu. Nu mîncăm fără tine. Pe la ce oră să te aşteptăm ?

— Cam pe la şapte şi jumătate-opt.

După ce aprinse focul, după ce soba de tablă începu să duduie, Bogdan se aşeză la masă. Va folosi vreo două ceasuri pentru lucru. Lucra la un roman în care dorea să prindă ceva din viaţa locuitorilor acestei mahalale bucureştene. Acum proza scurtă nu-l mai atrăgea. Ajunsese la vreo treizeci de file scrise mărunt, puricos, cam greu de descifrat pentru un străin. Începuse romanul la persoana întîi. Pe parcurs şi-a dat seama că astfel nu se poate desfăşura cum îi place lui. După vreo cîteva file renunţase la persoana întîi şi parcă se simţea la largul său. Primele file le va modifica mai tîrziu, cînd va fi gata romanul la prima mînă. Cînd va fi gata oare ? Poate la vară sau chiar mai tîrziu.

Lîngă fereastră se auzi obişnuita întrebare :

— Ne primiţi cu Moş Ajunul ?

„Leta, gîndi Bogdan. Glasul ei dulce, uşor voalat, îl ghicesc dintr-o mie."

— Da, bucuros, poftim în casă !

Leta şi fratele ei, Dinu, porniră colinda lîngă uşă. O veche şi minunată colindă despre care Oţoţoc ar fi spus încîntat : „Ei da, asta e !"

Trei păstori se întîlniră
Trei păstori se întîlniră.
Raza soarelui, floarea soarelui
Trei păstori se întîlniră.
Şi aşa se sfătuiră...

Bogdan ascultase de multe ori cunoscuta colindă, însă niciodată nu-i venise în minte să chibzuiască asupra textului. Acum avu o revelaţie surprinzătoare pentru el.

„Acelaşi număr de păstori ca şi în *Mioriţa*. De-a lungul veacurilor, credinţa şi frumosul şi-au dat mîna adesea. În această colindă, floarea soarelui şi raza soarelui sînt elemente de decor la fel de frumoase ca şi în *Mioriţa*. Numai că, de data aceasta, cei trei păstori, în loc

să fie învrăjbiţi între ei se sfătuiesc şi pleacă împreună la drum lung pentru a fi martorii, primii martori la naşterea unui prunc în care îşi pun speranţe."

Ochii Letei cercetau curioşi încăperea. Apoi privirile ei se opriră pe masă. Oare ce scrie Bogdan acolo? De cîteva luni lumina stăruie pînă tîrziu la fereastra lui. Ar fi dorit mult să ştie ce scrie el acolo.

— Aveţi veşti de la domnul Carabă? întrebă Bogdan.

— Avem. Cum să nu avem? răspunse Leta cu privirile pironite pe hîrtiile de pe masă. Tata a venit acasă acum vreo lună. E la Buzăi. Se cinsteşte cu nea Buzău şi cu moş Potop. Eşti singur?

— Păi, nu se vede?

— Vrei să-ţi ţinem de urît? Noi colindăm numai aici şi la nea Mitică. Mergem cu colindul la el şi pe urmă ne întoarcem.

— Îmi pare rău. Sînt invitat la Mitică Oţoţoc. Bogdan umplu trei pahare cu vin, întrebîndu-se: „Cînd o fi crescut Leta? Paltonul bleumarin îi întăreşte frumuseţea chipului. Obrajii ei, de obicei palizi, s-au îmbujorat. Dacă ar vedea-o acum Felecan, ar sări în sus de plăcere."

— Ne laşi să te sărutăm? se zbătură iute genele uşor întoarse ale fetei. Aşa-i obiceiul.

— Da, sigur, aşa-i obiceiul, rîse Bogdan.

— Hai, Dinule, sărută-l!

Cam nemulţumit, fiindcă el nu auzise despre un astfel de obicei, Dinu îl îmbrăţişă pe Bogdan fără să-l sărute. Apoi veni rîndul Letei. Fata se săltă uşor pe vîrfuri, îşi sprijini palmele pe umerii lui, iar buzele ei, parcă viclene, nimeriră ca din întîmplare nu chiar pe obraz, ci pe colţul gurii. Obrazul ei răcoros şi buzele fragede se odihniră o clipă pe cel al gazdei. O clipă de tresărire pentru Bogdan. O tresărire interioară ca la o chemare tainică, ori ca la un strigăt slab şi îndepărtat.

Leta era din nou lîngă uşă. Ochii ei străluceau ca diamantul şlefuit. Bogdan nu avea de unde să ştie că fata se gîndise cîteva luni la acest sărut.

Bogdan îşi conduse oaspeţii pînă în pragul casei, iar după ce se trînti poarta în urma lor, auzi un schimb de cuvinte între frate şi soră:

— Fă, să știi că te spun lu' mama. Ce te-ai agățat așa ca o dezmățată de gîtu' lu' nea Bogdan ?

— Ești un prost ! Așa-i obiceiul. Eu am auzit cînd discutau două cliente, cucoane mari, că așa-i obiceiul la boieri.

— Noi nu sîntem boieri.

— În seara asta sîntem.

Prins de intriga romanului său, Bogdan uită vizita celor doi colindători. La poartă parcă oprise o mașină. Zgomotul motorului nu reuși să atragă toată atenția lui Bogdan. Cineva trecu pe lîngă fereastră către ușa de la tindă. Se auzi clar un ciocănit în ușă.

„Colindători", crezu el.

Cînd se deschise ușa, cînd Gloria, cu un mantou alb pe umeri, trecu pragul, Bogdan sări de pe scaun și rămase înlemnit ca în fața unui miracol. Deschise gura să spună ceva, însă vorbele întîrziau.

— De două ori v-am căutat în seara aceasta.

Parcă așa spunea Gloria sau ceva asemănător. Parcă așa spunea, fiindcă vorbele ei poate că pluteau în jurul lui și nu reuși să le prindă înțelesul.

— Acum vreo săptămînă v-am trimis o scrisoare. V-am așteptat.

— Da, da, o scrisoare, aprobă el. Vă rog să luați loc.

— Dar eu am venit să vă poftesc la mine. Sînt cu niște prieteni.

— Cu niște prieteni ? Firește, cu niște prieteni, aprobă el mașinal. Îmi pare rău. Sînt invitat la Mitică Oțoțoc. Poate că altădată...

— Și dacă îl rog eu pe domnul Oțoțoc să vă scuze ? Parcă lucrați. Ce ați scris acolo ? cătă ea spre hîrtiile de pe masă.

— A, nimic. Fleacuri. Întoarse filele manuscrisului.

Gloria îl privi lung.

„A mai slăbit, gîndi ea. Numai umerii lui mari au rămas aceiași. Apoi ochii frumoși, în care am văzut adineauri străluciri ca de aramă, acum sînt potoliți, parcă întorși cu luminile către interiorul său."

— Vă rog, domnule Bogdan ! îi prinse mîinile. Doresc mult să petrecem împreună această seară de ajun.

— Se pare că trebuie să mă schimb.

— Așa se pare, aprobă ea.

Bogdan scoase din scrin singurul său costum bun însă cam șifonat și trecu în tindă. Gloria întoarse filele manuscrisului și citi uluită cîteva fraze. La zgomotul ușii, lăsă iute filele manuscrisului. Paltonul lui Bogdan mai păstra încă un iz neplăcut de naftalină. Se vedea că-i un palton nou, de gata, nu de comandă.

La poartă, Bogdan observă o mașină mare, frumoasă. Un Packard roșu. În interior, zări chipul unui bărbat în haine de culoare închisă și cămașă albă, iar pe bancheta din spate o femeie tînără.

— Îndată venim, spuse Gloria.

Cînd deschiseră ușa casei lui Oțoțoc, acesta tresări și înțelese.

— Păcat de sarmale ! rîse Mitică. Ei, petrecere bună !

Mașina porni blînd. Motorul torcea molcom. Bărbatul de la volan avea un profil de medalie. Femeia din spate discuta cu Gloria și rîdea des. Avea o voce joasă, plăcută. Abia cînd coborîră în lumina de pe strada Batiștei, Bogdan o văzu mai bine. Era frumoasă, brună la păr, cu pielea albă. Sub mantoul pe care îl ținea pe umeri, tînărul observă o rochie lungă, de seară, fără mîneci. O mînă albă, cu o brățară enormă, se strecură iute sub brațul lui Bogdan. Bruneta îl trase după ea, zîmbind prietenos.

— Domnișoara Blank ! rîse Gloria. Colegă și profesoară de geografie. Poftiți, domnule Bogdan.

În hol, o fată cu fața rotundă și șorțuleț alb făcu o reverență și încercă să ia paltonul tînărului oaspete. Mai sprinten, acesta îl agăță în cuier și prinse în ochii fetei o ușoară mirare.

„Ei, fetițo, gîndi Bogdan, m-ai recunoscut ușor. Sîntem din aceeași clasă socială. Lumea ghicește iute în ce ape ne scăldăm amîndoi. Pe tine, după șorțulețul alb care grăiește despre stăpîna lui mai mult decît îți închipui. Pe mine, după palmele mari, bătătorite și după straiele slabe. Noi amîndoi nu putem fi confundați, așa cum stăpîna acestei uriașe brățări de aur sau domnul acesta cu profil de medalie, în haine de seară minunat croite, își strigă clasa socială ca la tarabă. Însă, deși ei nu scot o vorbă, noi amîndoi auzim strigătul. Nu ne putem în-

şela. Eşti mirată, fetiţo, că vezi pe unul dintre ai tăi aici ? Ei bine, în această seară vei mai avea un prilej de mirare. Un foarte mare prilej.“

Alături, în sufragerie, de la un patefon, se auzea melodia Periniţei. Patru femei şi patru bărbaţi dansau în cerc. Apariţia celor plecaţi şi a noului oaspete opri dansul.

— Prietenul meu, domnul Ioan Bogdan, spuse Gloria.

Tînărul salută printr-o uşoară înclinare. Dintr-o rotire a privirilor sale agere înregistră chipurile celorlalţi oaspeţi. Întîi un bărbat gras, cu faţa roşie, despre care va afla mai tîrziu că este profesor de istorie. La spatele acestuia, o femeie măruntică, şatenă s-a întors către oglindă şi îşi muşcă buzele ca să le dea mai multă culoare. Dincolo, o doamnă voinică, în rochie de catifea neagră, mult decoltată, cu umerii mari şi o geană de mustaţă parcă în ton cu rochia, încărcată de bijuterii ca o vitrină, îi spune ceva unui bărbat uscăţiv, înalt, cu faţa de un cot, al naibii de simpatică şi cu părul ridicat rebel pe creştet. Apoi domnişoara Luiza, profesoară de latină, în rochie verde, prinsă doar pe un umăr şi sprijinită poate mai mult pe sînii rotunzi, puternici, care se văd pe jumătate din corsaj. Lîngă ea, un tînăr cu mustaţă bogată şi sprîncene stufoase întîmpină privirile noului oaspete zîmbind. La capătul mesei, o doamnă înaltă, sfrijită, cu umerii ascuţiţi ca un început de aripi, îi şopteşte ceva unui bărbat cu alură de sportiv. Toţi par bine dispuşi.

Fata cu şorţuleţ alb aduse tacîmuri pentru noul venit. Măsăriţa albă de Olandă sau Damasc, paharele şi păhărelele de cristal, tacîmurile grele din argint masiv îi plăcură mult lui Bogdan. Pentru prima oară avea prilej să stea la o astfel de masă. Gloria îl aşezase lîngă ea. Alături, bărbatul cu profil de medalie discuta cu domnişoara Luiza, dar privirile lui reveneau des, pe furiş, la neobişnuitul oaspete. Ciocni cu Bogdan un pahar de Martini şi se întoarse către Luiza. Gloria îi spusese că acesta este fratele domnişoarei Anda Blank şi că se ocupă cu construcţii de locuinţe. Auzise şi el cîte ceva despre constructorul Blank, însă şi-l închipuise mai bătrîn.

Bogdan simţi un picior pe piciorul său. Constată, după direcţia din care se simţea apăsarea, că piciorul aparţine vecinei de peste masă, adică doamnei cu mustaţă şi încărcată de bijuterii ca o vitrină. „Cam răscoaptă şi grasă cît un şifonier", gîndi Bogdan. Femeia îl privea cu un aer complice. El îşi retrase piciorul, poate prea brusc, iar mustăcioasa parcă s-a încruntat uşor. „E beată, îşi reţinu un zîmbet. Toţi au băut. Cred că şi Gloria. Prea îi strălucesc ochii. Doar eu sînt treaz. Eu şi fata cu şorţuleţ alb. Conversaţiile acestor oameni nu mai au un fir logic. Se sare de la una la alta şi se rîde mult. Oamenii aceştia nu sînt obişnuiţi cu băutura. Felecan, Mitică şi eu, de cîte ori bem zdravăn parcă prindem aripi la discuţii."

— Să punem din nou Periniţa, propuse mustăcioasa şi, cu un aer alintat ca de fetiţă, părăsi masa fluturînd o batistă.

Oaspeţii se prinseră în cerc. Doamna cu mustaţă ridică batista către profesorul de istorie, iar acesta, gras, transpirat, parcă roşi mai tare. Însă femeia, vicleană, îi flutură batista pe sub nas şi o aruncă iute pe umărul lui Bogdan. Se sărută cu mustăcioasa, care îl prinse cu braţe puternice, ca într-un cleşte. Fluturînd batista, el se uită o clipă la Gloria, ai cărei ochi arătau niţel speriaţi. Trecu pe lîngă ea. Reveni. Acum din nou ochii Gloriei străluceau aşa ca în seara aceea de septembrie din cîrciuma de la barieră. Săltă batista. Ochii ei se neliniştiră brusc. Puse batista pe după gîtul domnişoarei Luiza. Fata îşi ridică niţel rochia şi se lăsă pe genunchi.

— Hai, domnule, îndrăzneşte ! Sărut-o ! De ce stai ? rîse domnişoara Anda.

— Privesc. Privesc un minunat peisaj.

— Peisaj cu sutien ? spuse doamna cea măruntică şi palidă.

— Dar n-am sutien, se apără Luiza roşind.

Puţin cam ţeapăn, domnul Blank luă batista de la Luiza şi o scoase pe Gloria în mijlocul cercului. Înainte de sărut, blonda privi iute spre Bogdan.

Ţinîndu-şi cu o mînă poalele rochiei, Gloria flutura batista în mijlocul cercului. Prins între Luiza şi domnişoara Blank, Bogdan simţi că aerul său de sfiiciune, pe

care şi-l ascunsese cu grijă, a dispărut. Toţi erau oameni plăcuţi. Chiar şi distantul domn Blank. Profesorul de istorie şi slăbănogul cu figura de un cot îl priveau neruşinat de prietenos. Dansînd în cerc, Gloria trecu de două ori pe lîngă Bogdan. Paşii ei mărunţi, uşori, pe vîrfuri, o purtau ca într-o plutire. Umerii ei albi şi şoldurile prinse în rochia neagră strînsă pe corp se unduiau plăcut. Deşi rîdea, parcă îmbătată de plăcerea dansului, Bogdan intui că pe faţa ei stăruie un mic semn de încordare. Cunoştea semnul acesta. Îl mai văzuse în seara de septembrie, cînd schimbaseră acel sărut fugar. Apoi ochii ei se micşorară brusc,. aşa cum se întîmplă în faţa unei lumini puternice, în timp ce mîna albă cuprinse gîtul lui Bogdan într-un gest iute, parcă setos, parcă plin de nelinişte. Buzele ei îi atinseră obrazul, însă din fugă, ca o părere. El ar fi dorit să o reţină, dar totul se petrecu atît de iute, încît nu mai avu vreme să o prindă.

— Beţi un pahar de vin cu mine, domnule ? îl acostă lunganul cu chip simpatic. Mă numesc Berbecaru. Sînt profesor de fizică.

— Chiar două.

Blank dansa cu Gloria. Valsau frumos, parcă îmbătaţi de vraja dansului. Luiza şi tînărul cu aer de sportiv li se alăturară. Domnişoara Blank întrecuse niţel măsura băuturii. Privea paharul sau poate că undeva în gol dincolo de pahar. Faţa ei frumoasă cu linii dulci arăta o uşoară crispare. Alături de Berbecaru, care vorbea ceva despre război, Bogdan intră prin uşa larg deschisă într-o odaie la fel de mare ca şi sufrageria.

Mîna lui Bogdan strîngea în buzunar un cartonaş. I-l strecurase doamna ce aducea a vitrină cu bijuterii. Era o carte de vizită. „Să-mi dai un telefon !“ îi şoptise mustăcioasa privindu-l galeş. Convins că nemţii vor pierde războiul, Berbecaru apăsa pe cuvinte ca şi cum ar fi dorit să facă o demonstraţie. Însă cuvintele lunganului parcă prinseseră rotunjimi de bile ce se lovesc între ele şi alunecă şi nu le poţi prinde înţelesul, însă îţi rămîne sunetul lor. Acelaşi sunet continuu. Bogdan tresări. Recunoscu o pînză, un peisaj în ulei lucrat de Felecan. Făcu o rotire a privirilor şi mai descoperi alte

trei tablouri. „Deci Gloria este îngerul pe care l-a jumulit de bani Felecan. Dar de ce nu mi-a spus nimic ?“

În vreme ce Berbecaru, nu tocmai treaz, îi vorbea despre bombardamentele germane asupra Angliei, însoţitorul său cătă din prag spre Gloria, însă gîndurile lui erau încă la cele patru pînze. Şi privirile Gloriei parcă îl urmăreau întrebătoare.

Dansul încetă. Profesorul de istorie umbla la patefon. Se auzi o nouă melodie de vals.

„Strauss !“ zîmbi Bogdan.

— Nu mă inviţi la dans ? îl prinse Gloria de braţ. Dansul acesta aş vrea să fie al nostru.

— Nu ştiu să dansez.

— Vă învăţ. Nimeni nu se naşte învăţat.

— Poate că altădată. Domnul Blank dansează frumos, observă el profilul de medalie alături.

Blank se înclină în faţa Gloriei. Porniră amîndoi în ritmul minunatului vals. Uneori privirile ei îl căutau pe Bogdan. Se vedea pe faţa ei o uşoară crispare.

Bogdan trecu în odaia alăturată. Doamna cu mustaţă, adică vitrina cu bijuterii, cum o numise în gînd Bogdan, îşi făcu apariţia lîngă el. Pe un scaun, în celălalt capăt al odăii, Anda Blank arăta ca dusă pe gînduri.

— V-aţi pierdut cartea de vizită, scoase Bogdan cartonaşul din buzunar şi i-l întinse.

Mustăcioasa păli. Cătă iute, îngrijorată, la Anda Blank, dar aceasta părea că doarme.

— Domnule Bogdan ! reuşi să zîmbească vitrina cu bijuterii. Cred că te-am mai văzut pe undeva. Îi privi insistent mîinile bătătorite şi straiele croite prost, de gata. N-ai ţinut dumneata o conferinţă la Academie despre filozofia kantiană ? Parcă acolo te-am văzut.

Bogdan reuşi să nu tresară. „Muşcătură de viperă, gîndi el. Dacă nu găsesc iute antidotul, zece ani de acum înainte o să mă usture. Va trebui să muşc şi eu la fel de veninos. Din cîte am observat, mustăcioasa îşi cam dă aere de tinerică. Ei bine...“

— De ce taci ?

— Mă gîndeam dacă ar fi fost posibil să mă vedeţi. Eu de două ori am fost la Academie, însă nu pentru conferinţe, ci la spălat geamuri.

— O!

— Cred că nu m-ați observat. Cine îi observă pe spălătorii de geamuri? Îmi pare rău. Nu, coană mare, nu acolo m-ați văzut.

Ochii vitrinei cu bijuterii scînteiară de furie. Din vorbele lui calme, domoale, ea nu prevăzuse mușcătura. „Coană mare“! Se întoarse pe călcîie. Lanțul gros de aur parcă vîjîi prin aer.

Bogdan ieși în hol.

— Plecați, domnu? întrebă fata cu șorțuleț alb.

— Da. Acesta este pentru dumneata, scoase din buzunar un plic gros.

Ca orice femeie curioasă, fata cu șorțuleț alb desfăcu iute plicul și încremeni. În plic erau o mulțime de bani.

— Dar este prea mult, domnu.

— Nu-i mult. Banii sînt din partea domnului Vaida. Lui să-i mulțumești pentru ei. Închise ușa după el.

Un minut mai tîrziu, Gloria veni în hol. Fața ei copilăroasă părea agitată.

— Valeria, l-ai văzut cumva pe domnul Bogdan?

— Domnul acela tînăr care a venit mai tîrziu?

— Da.

— Păi a plecat adineauri. Chiar mi-a...

Gloria deschise ușa și porni în fugă de-a lungul scărilor. Se împiedică în rochia ei lungă. Fu gata să cadă. Ajunse în stradă. Frigul o cuprinse iute, dar ea nu-l simți. Alergă către capătul străzii, către bulevard. Doi trecători începură să rîdă.

— Încotro, puicuțo?

Cînd ajunse din nou în hol, Valeria îi spuse:

— Vai, domnișoară, puteți răci! Uite cum mai tremurați. Domnul Bogdan mi-a dat bacșiș o mie de lei.

— O mie? tresări Gloria.

— Da. Eu n-am vrut să-i iau. De obicei primesc cinci sau zece lei, cel mult douăzeci. Însă domnul Bogdan a zis să-i iau și să-i mulțumesc domnului Vaida.

„Sînt banii de la tatăl meu, gîndi Gloria. Bogdan s-a supărat atunci că i-am plătit pentru scurta găzduire. Dar de ce o fi plecat fără să-și ia rămas bun? Toți au fost drăguți cu el. Iar eu nu l-am slăbit o clipă din ochi. Oare s-a încruntat el cînd am dansat cu Blank? Te po-

menești că... te pomenești că-i gelos, prinse a zîmbi. Nu, nu, cred că mi s-a părut. El este un om nu prea complicat. Ușor se dă de gol. Cînd am intrat la el în casă, în ochii lui am văzut nu numai surpriză. Apoi cînd m-am apropiat de el cu batista, la Perinița, privirile lui parcă mă chemau. Dar la toate acestea mă voi gîndi mai tîrziu, după ce mă voi așeza în pat. Acum gîndurile mele prea sar de la una la alta. Voi încerca să analizez totul fără grabă și poate că voi înțelege mai mult. Un lucru îmi este clar : de cîte ori beau mă gîndesc la el. Așa a fost în septembrie, apoi cînd i-am trimis scrisoarea, atunci băusem cu Anda niște Cinzano, iar în seara asta am dorit să-l caut acasă abia după ce am băut vreo două pahare de vin."

Anda Blank veni lîngă Gloria și îi vorbi mult la ureche. Erau în hol, iar Valeria le privea din ușa bucătăriei. Pe măsură ce asculta cuvintele prietenei sale, fața Gloriei se concentra către o explozie de veselie, apoi izbucniră amîndouă în rîs.

— Coană mare ? Chiar așa i-a zis ? hohoți Gloria, însă în clipa următoare rîsul îi pieri de pe buze.

Mustăcioasa era la spatele lor. Nu simțiseră cînd s-a apropiat. Vitrina cu bijuterii bănuise că Anda a auzit discuția ei cu Bogdan. Acum avea o certitudine.

— Eu plec, le privi cu răceală. Nu mă simt prea bine. Am grețuri și mă doare capul, o privi pe Anda cu înțeles.

— Vai, dar se poate ? protestă Gloria, mai mult de formă. Am în casă niște aspirină Bayer. Cred că de la vin... aspirina vă ia durerea în cîteva minute. Este prea devreme ca să plecați.

Mustăcioasa intui că pe Gloria o cam doare în cot de prefăcuta ei durere de cap. Își luă mantoul, îi aruncă Valeriei douăzeci de lei și trînti ușa după ea.

— La început, zîmbi Anda, l-am privit pe domnul Bogdan ca pe un ins oarecare. Acum îl văd în altă lumină. Mă retrăsesem aici în odaie cam tristă. Nu știu de ce mă apucase tristețea. Nu am fost prea atentă la discuția dintre Bogdan și doamna Coroiu. Am ciulit urechile abia cînd am înțeles că-i înapoiază o carte de vizită. După ce i-a spus ironic despre presupusa conferință de

la Academie, mi-a părut rău că nu sînt în locul lui să o mușc la fel. Îmi era milă de el. Începuse să vorbească domol, parcă își căuta cuvintele, iar eu fierbeam și-l înjuram în gînd că-i prost. De unde să știu eu ce ascundeau cuvintele lui blajine? Cînd i-a zis „coană mare", pe același ton domol, am crezut că explodez de rîs. Este un tip interesant acest Bogdan. Mie nu mi-ar fi trăsnit prin minte un răspuns atît de veninos.

Capitolul 6

Comisarul Dionisie locuia singur într-un apartament al unui bloc de pe Calea Dudeştilor, lîngă şcoala Ciocan. La parter erau o zarzavagerie, un magazin de stambă şi o tutungerie. Primul etaj adăpostea două familii. În dreapta scărilor, domnul Goldman cu o nevastă măruntă, grasă şi două fete bune de măritat. Goldman vindea aţă, mosorele sau sculuri de lînă într-un magazin din strada Şelari. În stînga scărilor se stabilise de vreo zece ani familia Abramovici. La al doilea etaj, comisarul ocupa trei camere cu dependinţe. Proprietăreasa, coana Paula, văduvă, îşi rezervase ultimul etaj, unde locuia împreună cu singurul său fiu, Dudu. Băiatul, silitor la început, învăţase cîteva clase de liceu la Lazăr. Doamna Paula îşi făcuse cîndva o seamă de visuri în privinţa băiatului. Dar visurile i s-au spulberat în urmă cu trei-patru ani, cînd, atras de frumoasa cămaşă verde cu centură şi diagonală pe piept, de cîntecele Gărzii de fier, Dudu a părăsit şcoala. În cartier se zvonise că ar fi ajuns şef de cuib sau chiar mai mare. Dudu purta acum un pistol sub haină, îşi pomăda părul cu ulei de nucă, îşi lustruia cizmele şi dispărea de pe acasă cîte o săptămînă.

Dacă Dudu încă nu se războise cu chiriaşii lor Goldman şi Abramovici, aceasta se datora doamnei Paula. Ea îi amintea fiului cît de cunoscuţi sînt în cartier şi îl

amenința că în ziua în care el se va lega de cele două familii, ei nu-i rămîne decît să se arunce de la etaj.

Poate că Dudu mai avea pentru mamă o fărîmă de dragoste sau respect, fiindcă toată aversiunea lui împotriva chiriașilor evrei purta încă o notă de decență. O singură dată, în urmă cu o săptămînă, Dudu venise acasă cam cu chef și l-a amenințat pe Goldman cu pistolul. Doamnei Goldman i se făcuse rău.

Familiile Goldman și Abramovici nu se aveau tocmai bine. Dacă bărbații schimbau între ei salutul de cuviință ori ședeau uneori împreună la templu, femeile porniseră mai de mult o dușmănie fățișă. Nimeni nu mai știa clar ce motiv stîrnise disputa dintre doamnele Goldman și Abramovici.

După conflictul cu Dudu, Goldman a bătut la ușa lui Abramovici și i-a spus :

— Cred că trebuie să ne mutăm.

— Și eu m-am gîndit la asta. Știu undeva pe Văcărești două apartamente libere. Chiar mîine mă duc să vorbesc în privința apartamentelor.

După ani de dușmănie, doamna Abramovici intrase în apartamentul Goldmanilor cu niște cafea rîșnită proaspăt. Fiecare din cele două doamne s-a căsnit să spună vorbe drăguțe, iar după un ceas de discuții și-au arătat una alteia mărțișoare vechi de o sută de ani, rochii, cupoane de stofă, ceva din zestrea fetelor și nelipsitele albume cu poze. Frumoasele fiice ale domnului Goldman admirau pozele lui Abramovici cel tînăr, care acum era matur și lucra în farmacia unui unchi de la Iași. Iată-l pe Abramovici cel tînăr la un an pe blăniță, încercînd să-și prindă piciorul dolofan cu mîna. Apoi la cinci ani, în șpilhozen. La doisprezece ani în pantaloni scurți. La cincisprezece fără pantaloni scurți și așa mai departe. Doamna Abramovici, fericită, făcuse chiar unele aluzii discrete la chipeșul băiat și frumusețea domnișoarelor Goldman.

În dimineața de douăzeci și unu ianuarie, cînd încă nu se luminase de ziuă. Dionisie sună la ușa Goldmanilor. Coborîse numai în pijama și în ciorapi. Domnul Goldman l-a privit mirat, dar mirarea lui se transformă în spaimă, cînd comisarul îi șopti :

— Luaţi-vă banii şi veniţi în apartamentul meu ! Să nu faceţi zgomot.

Un sfert de ceas mai tîrziu, familiile Goldman şi Abramovici, înghesuite în dormitorul lui Dionisie, nu îndrăzneau să discute nici măcar în şoaptă. Îmbrăcat, ras proaspăt, cu haine civile, comisarul plecă grăbit şi încuie uşa în urma lui. De la secţia de poliţie îi dădu un telefon lui Felecan.

— Azi cred că-i bine să nu ieşi din casă. Te caut eu după prînz. Poate că bem un rom.

Cînd prima zare de lumină învălui Calea Dudeştilor, descoperind zăpada murdară sau noroiul unsuros de pe liniile de tramvai, familiile Goldman şi Abramovici tresăriră. Undeva în josul străzii, pe lîngă depou, se spărgeau geamuri. Apoi răzbiră cîteva împuşcături răzleţe. Dinspre fabrica Opinca de cauciuc, un fum gros plutea la rasul clădirilor. Peste drum, în dreptul cinematografului Venus, tînărul Dudu, în straie verzi şi cizme lustruite, le făcu semn cîtorva băieţi voinici, fără uniforme ale Gărzii de fier, dar cu pistoale Bereta în mîini, să-l urmeze. Prin deschizătura draperiei Abramovici şi Goldman văzură cum un soldat, mort, după unele semne, zăcea chircit pe linia tramvaiului. Geamurile vitrinelor cădeau cu zgomot puternic. Patru haidamaci îl duceau între ei pe farmacistul Fridman. Faţa lui Fridman era murdară poate de noroi sau de sînge. Tinerii vlăjgani îl purtau tîrîş. Bătrînul farmacist părea beat. Dinspre oraş împuşcăturile se auzeau tot mai des. Undeva se trăgea cu arme automate.

— Ce se întîmplă în stradă ? întrebă doamna Abramovici.

— Nimic.

Însă femeile înţeleseră că-i ceva grav, fiindcă vocea lui Goldman răguşise dintr-o dată.

Pe scările blocului răsunau paşi grei. Zgomotul uşilor trîntite violent, apoi un ţipăt al doamnei Paula, pe care îl recunoscură cei din apartamentul lui Dionisie, fu urmat de o linişte adîncă.

— Te rog mult, Dudule, nu ! era glasul sfîşietor al doamnei Paula.

— Moarte jidanilor !

— Au dispărut. Apartamentele sînt goale.

— Să le dăm foc.

— Nu ! se împotrivi Dudu. Cum o să dau foc locuinței mele. Mamă, nu cumva i-ai ascuns la noi în apartament ?

Pași aspri răzbiră lîngă ușa lui Dionisie. Goldman, cu respirația tăiată, le implora din ochi pe fete să nu țipe. De fapt țipătul lor pornise, dar fără glas, ci numai într-o explozie a chipurilor descompuse.

— Cine locuiește aici ?

— Comisarul Dionisie. Un simpatizant al mișcării legionare.

Cineva apăsă clanța. Doamna Abramovici, cu buzele uscate și gura întredeschisă, ar fi țipat dacă nu i-ar fi lipsit aerul. Numai ochii ei măriți peste măsură erau doar un țipăt.

— Să mergem. Păcat că **nu am pus mîna** pe ei.

Pașii se îndepărtau de-a lungul scărilor. Abramovici grăsuț, transpirat, își șterse ochii. Transpirația îi intrase în ochi.

•

Aproape de vremea prînzului peste București plutea un fum gros. Șoapte de groază se schimbau între puținii trecători de pe străzi. Unele zvonuri își făcuseră vînt pînă în golfurile orașului. Parlagiul Limbă știa mai multe. Părăsise abatorul și venise acasă pe jos. El zicea că văzuse un soldat căruia legionarii i-au dat foc. Doi civili fuseseră împușcați pe podul de la Lemetru. Camioane cu legionari cutreierau orașul. Patrule germane apăruseră multe pe străzi în straiele lor verzui. Pe la prînz locuitorii golfurilor au aflat că în oraș a început revoluția sau rebeliunea legionară. Că se trage în armată și chiar în civilii pașnici. Mulți dintre cei mai curajoși locuitori ai golfurilor porniră spre centru. Deși se auzeau împușcături, deși cerul Capitalei se umpluse de fum, oamenii nu puteau înțelege rostul rebeliunii legionare. Doar legionarii erau la putere. Atunci de ce și cu cine se războiau ei ?

Mitică Oțoțoc fusese pînă la strada Roma. Dinspre strada Roma, detașamente de legionari, pe jos ori în ca-

mioane, plecau cîntînd, ori strigînd : „Trăiască Garda de fier !, Jos Antonescu ! Trăiască Horia Sima ! Pentru fericirea țării ! Moarte dușmanilor ! Moarte... moarte !“ Curieri grăbiți veneau des în strada Roma.

— Rebeliunea legionară e în toi, murmură Oțoțoc. Dar de ce ? Va trebui să merg la Felecan. Poate că el pricepe ceva.

•

Felecan, Mitică și Bogdan ajunseră pe jos pînă la cinematograful Rex. De-a lungul Căii Dudeștilor, vitrinele sparte, hîrtii arse pe jumătate, mobilă ruptă, aruncată de pe la etaje, cioburi de sticlă și veselă prezentau un aspect jalnic.

— Pentru fericirea poporului ! murmură Oțoțoc. Frumos început !

Soarele palid căzuse puțin dincolo de cumpăna amiezii. La Mircea Vodă, lipită de benzinărie, o patrulă germană privea indiferentă undeva peste drum. La o clădire cu două etaje, mult retrasă de la stradă, se auzeau împușcături răzlețe. Vreo zece legionari, doar doi în uniformă, iar ceilalți în civil, puneau foc. Proțăpit lîngă ușa de la intrare, Dudu dădea ordine scurte însoțite de gesturi. Ferestrele nu mai aveau geamuri. Legionarii muiau cîrpe în gaz și le aruncau aprinse în interiorul casei. De undeva de la primul etaj se auziră țipete. Un vălătuc de fum răzbi prin acoperiș.

Între Calea Dudești și benzinăria Mircea Vodă era un gard de lemn pe care se lipeau de obicei afișe. Strecurîndu-se prin mulțime, Felecan, Oțoțoc și Bogdan ajunseră nu departe de gard. Mulți oameni ieșiseră de prin curți și priveau spre casa cu două etaje.

— Locuiește acolo un fost căpitan cu familia lui, spuse un mustăcios din mulțime. Are nevastă și trei copii. Nu știu dacă or fi acasă copiii. Căpitanul are un pistol. A tras pînă mai adineauri cu pistolul. Din cauza asta nu se grăbesc legionarii să intre acolo.

Fumul s-a ințețit. Limbi mari de foc apar prin ferestre.

— Ce dracu' mai așteptăm ? întrebă Oțoțoc. Am venit să privim ? Sîntem o grămadă de oameni aici. Într-o

clipă îi călcăm în picioare pe ticăloşi. Stăm cu mîinile în sîn.

— Ca să nu stăm cu ele pe piept, replică mustăciosul. Ia priveşte spre strada Olteni !

— La colţul străzii staţiona un camion, iar pe o latură a lui o puşcă mitralieră. În jurul maşinii, vreo douăzeci de legionari, cu pistoale la şold, fumau şi discutau între ei.

Comisarul Dionisie, cu faţa liniştită, urmat de doi agenţi trecu pe lîngă Felecan. Acesta îi făcu un semn de salut, dar Dionisie nu-i răspunse. I-a privit o clipă lung pe cei trei prieteni, apoi a trecut mai departe ca şi cînd nu ar fi văzut nimic. A zăbovit puţin în faţa casei aprinse. Agenţii erau atenţi doar la mişcările superiorului. Cînd se oprea acesta, se opreau şi ei. Cînd pornea el, o luau şi ei pe urmele lui. Felecan i-a urmărit cu privirile pînă cînd au dispărut înspre cinematograful Rex.

— Abia s-a uitat la noi, murmură Bogdan.

— Nu de noi îl doare pe el acum, răspunse Oţoţoc.

— Am văzut destul, grăi Felecan îngîndurat. Să mergem. Facem un ocol şi mergem la mine.

Privitorii au început să se răspîndească. Doar prin ferestrele mari ale casei incendiate mai stăruia fumul în valuri. Cu o ultimă privire, Felecan, Oţoţoc şi Bogdan o luară la vale pe strada Mircea Vodă. Patrula germană, în şir indian, cu puştile pe umăr, a luat-o din loc spre Calea Dudeşti.

— Am fost acolo o mulţime de oameni, spuse furios Mitică. O mulţime de oameni, însă nu uniţi. Păcat !

Cei trei prieteni mergeau tăcuţi. La capătul micuţei străzi a apărut un camion. Sus în camion, legionari beţi agită pistoalele şi cîntă. Vorbele cîntecului se pierd într-un fel de lălăit fără noimă.

„Sînt criţă“, gîndi Felecan.

Apoi tresări, împreună cu Oţoţoc. Vreo cîteva gloanţe de pistol Bereta trecură şuierînd şi loviră zidul de lîngă ei. Camionul nu se mai vede. A cotit pe altă stradă. Numai cîntecul lălăit parcă lasă o dîră în urmă. Oţoţoc înjură şi privi zidul din spatele său.

— Să mergem, spuse Felecan şi le făcu semn prietenilor.

Era încă uluit. Mitică porni alături de el. Se opriră după cîţiva paşi. Cătară contrariaţi spre Bogdan. Acesta rămăsese locului ca ţintuit. Faţa lui exprima uimire. Duse mîna la piept într-un gest larg, moale. Printre degete apăru un fir subţire de sînge. Felecan îl prinse în momentul căderii. Trotuarul şi strada şi casele, văzute de Bogdan într-o ultimă privire, se culcau domol pe o parte. Acoperişurile au căpătat o rotire ciudată. S-au rotit doar o clipă, fiindcă în cea următoare prinseră a se scufunda molcom.

— Unde se duc oare casele ? grăi mirat.

— Să-l băgăm în curtea asta, auzi Bogdan glasul pictorului. Însă glasul nu răsuna lîngă el ci undeva departe, foarte departe.

O uşă scîrţii alături. Faţa înspăimîntată a unei femei tinere apăru în prag. Femeia văzuse totul de la fereastră.

— Vă rog ! Le făcu semn către uşa deschisă.

În casă era cald. Îl întinseră pe o canapea. Un copil veni din odaia alăturată în vîrful picioarelor. Femeia îl luă în braţe şi se retrase.

•

Pe Dionisie, Felecan îl găsi lîngă cinematograful Rex.

— Îmi trebuie o maşină.

— Eşti nebun ! îl privi compătimitor comisarul. De unde să iau acum o maşină ? Cine se aventurează acum cu o maşină pe stradă ? Un medic e altceva. Aşteaptă-mă aici ! Aduc îndată un medic.

Înserase. Pe străzile din centrul Bucureştilor împuşcăturile s-au înteţit. Felecan ieşi de la spitalul Colţea. Mergea grăbit, fără să ia seama la ce se întîmplă în jur. Pictorul sună multă vreme la uşa apartamentului Gloriei. Lipit de uşă, a simţit paşi uşori. Cineva umbla uşor prin hol.

— Sînt eu, Felecan, spuse de cîteva ori.

O cheie se răsuci în broască. Faţa, parcă mai slabă, a Gloriei şi ochii ei înspăimîntaţi apărură prin deschizătura uşii.

— Mă iertaţi, domnule Felecan ! Acum cînd...

— Fleacuri ! o întrerupse pictorul. Am venit să vă vînd portretul acela în ulei. Îl mai vreţi ?

— Îl vreau, numai că nu-i momentul...

— Poftim pînza ! Daţi-mi zece mii de lei ! Sper că aveţi în casă măcar jumătate din sumă. Sînt grăbit. N-am timp.

Gloria trecu în odaia alăturată.

„Pare atît de agitat, atît de întunecat la chip, încît mi-a fost teamă de el. Arată ca un dulău hărţuit. Ce s-a întîmplat oare cu el ? De ce a venit el tocmai acum cu pînza ? De ce acum, cînd prin oraş îţi primejduieşti viaţa ?"

Felecan puse banii în buzunar şi se îndreptă spre uşă, dar fata i-o luă înainte. Îi bară drumul.

— Vă rog o vorbă, domnule Felecan ! S-a întîmplat ceva ?

— L-au împuşcat legionarii pe Bogdan.

— Bogdan ?

Îl privi rătăcită, iar mîna ei căută un sprijin. Din pragul bucătăriei, Valeria scoase un strigăt.

— Hai, ia-o de aici ! îi porunci brutal Felecan.

Spre mirarea lui, slăbiciunea Gloriei a durat doar o clipă.

— Merg şi eu. Îşi luă mantoul din cuier.

— Hm ! mîrîi pictorul.

Cu paşi mari, acesta ocoli prin spatele spitalului Colţea. Apoi o luă mai încet. Gloria alerga în urma lui. Îi prinse braţul şi o aduse ocrotitor lîngă umărul său.

— Trăieşte ?

— Acum nu ştiu. Pe Bogdan l-au luat brancardierii. Oţoţoc a rămas în curtea spitalului.

Cînd ajunseră la poarta principală, portarul se căznea să-l scoată din curte pe Mitică.

— Hai, domnule, ieşi o dată ! Nu-i voie. Spitalu' e plin cu răniţi. Dacă ar veni toţi ca dumneata...

— Dar mi-e rău, auzi Felecan cum se împotriveşte Oţoţoc. Mi-a venit rău. Trebuie să stau niţel să mă odihnesc. Nu vezi că se învîrteşte locul cu mine ?

Pictorul puse mîna pe uşa de la poartă.

— Nu-i voie, domnu'.

Felecan îi întinse portarului o sută de lei.

— Să trăiţi ! Poftiţi, doamnă. Sînteţi cu domnu' ?

— Al dracului ! oftă Mitică. Gata-gata să mă scoată din curte. Săru mîna, domnişoară Gloria !

— Ai aflat ceva ? se interesă pictorul.

— Ce să aflu ? săltă din umeri Oţoţoc. Aici n-ai cu cine să stai de vorbă. Toţi sînt grăbiţi.

●

Cînd Felecan năvăli în biroul doctorului Iliescu, acesta, obosit, fuma o ţigară.

— I-am spus că nu-i voie, se scuză sora şi îl privi încruntată pe lungan. Dom' profesor, cu aşa oameni care nu mai au respect de nimic, îmi vine să mă tot duc dracului.

— Aş zice să nu te duci, fiindcă mai avem nevoie de tine, slobozi doctorul un vălătuc de fum, fără să zîmbească. Dumneavoastră ce doriţi, domnule ?

— Am adus aici un rănit. L-am adus acum două ceasuri.

— Nu văd legătura. Dacă-i aici, înseamnă că ne ocupăm de el. Ne ocupăm dacă ne daţi voie, îl fixă ironic.

— Se numeşte Bogdan, insistă pictorul deşi simţise aluzia.

— Bogdan ? interveni sora îmbunată. Un tînăr voinic şi cu palmele mari, bătătorite ?

— Da.

— Adineauri îl pregăteau pentru sala de operaţie.

— Domnule profesor ! făcu încruntat Felecan. Domnule profesor, vă rog !

„Hm ! gîndi Iliescu, după încruntare şi după tonul aspru, nu prea se pricepe să adreseze o rugăminte."

— Am priceput, stinse ţigara profesorul. Îl operez eu. Aşteptaţi în sală.

●

Pe coridorul imens era linişte şi un miros greu de medicamente. Rar se deschidea cîte o uşă. Oţoţoc s-a aşezat pe o banchetă. Gloria şi-a rezemat fruntea de umărul său. În picioare, Felecan priveşte prin fereastră.

Cînd răzbește zgomotul unei uși, trei capete se saltă iute, întrebătoare. E tîrziu. Mitică și-a adus aminte că-i plecat de acasă din zori. Nevasta și copiii or fi neliniștiți.

•

Profesorul Iliescu a apărut în prag. Fața lui încă frumoasă, cu linii aspre ca tăiate în bronz, lucește de transpirație. Și-a scos mănușile și caută o țigară.

— Sînteți frate cu el ? îl privește cu indiferență pe pictor.

— Prieten.

— Va trăi. Noapte bună !

Făcu vreo cîțiva pași. Se întoarse. Acum ochii lui arătau mai luminoși, mai altfel, ca ai tinerilor.

— Deci prieten, nu frate, zîmbi. Vreți o țigară ? Mi-ar face plăcere să ne mai vedem. Ei, noapte bună !

Gloria, pictorul și Oțoțoc ieșiră în stradă. Prin oraș nu se mai auzeau împușcături sau cîntece legionare. Bulevardul arăta pustiu. Lîngă Universitate, soldații unei patrule germane discutau domol între ei. Fără obișnuiții trecători, fără mașini și tramvaie, orașul părea obosit, somnoros.

— Intrăm la mine, propuse Gloria.

— E tîrziu.

Felecan ajunse acasă aproape de miezul nopții. Dinspre atelier se vedea o dîră de lumină pe sub ușă. Dionisie ațipise într-un fotoliu.

— Credeam că nu te mai întorci în noaptea asta, privi comisarul spre ceas. E miezul nopții. Voi dormi la tine. Acasă am oaspeți. Bem un rom ?

Abia acum pictorul zări o sticlă de rom, goală, ascunsă lîngă piciorul mesei și încă una plină, alături.

„Ăsta bea cît un cal“, gîndi Felecan și se așeză lîngă Dionisie.

— Noroc ! După cum vezi, încă nu mi-am scos verigheta din deget, rîse oaspetele, parcă mirat că o vede acolo. Știi tu ce înseamnă să fii comisar într-un cartier plin cu prăvălii, cu restaurante, fructării și localuri de curve ? Înseamnă un milion pe an. Un milion dacă ești un tip modest. Cînd am venit în București, un unchi al soției mi-a zis : Ți-am găsit o parohie bună. Acum ție

îţi revine sarcina să te înţelegi cu enoriaşii. Fusesem jurist la Cluj. Leafa? Ştii şi tu cum sînt lefurile de jurişti. Am venit în Bucureşti cu două geamantane cam jerpelite. În ele era toată averea mea. În schimb avea soţia pentru amîndoi. Destul? Pentru unii niciodată nu-i destul. Au trecut vreo trei ani. Ar fi trebuit să am trei milioane. Eu tot cu leafa veneam acasă. Într-o zi nu am mai găsit-o pe doamna Dionisie acasă, ci numai un bileţel. Noroc! Sînt beat rău. Parcă s-a făcut linişte prin oraş.

— Da, mai multă linişte. Ce crezi tu despre această rebeliune a legionarilor?

— Acum mi-e greu să văd limpede. Am băut tocmai ca să nu mă gîndesc. S-o lăsăm baltă. Azi a fost un haos. Adică ieri. Dar s-o lăsăm baltă.

— Totuşi... insistă Felecan.

Dionisie îl privi ca de la mare distanţă. Ochii lui erau umflaţi şi obosiţi.

— Ieri nu am primit nici un fel de dispoziţii ca să intervin la păstrarea ordinii. Am fost un biet privitor ca şi tine. Ţelul rebeliunii este destul de simplu. Legionarii vor să guverneze singuri, fără Antonescu. Cine va cîştiga, cine va pierde, greu de presupus. Antonescu are sprijinul armatei. Horia Sima este dorit de guvernanţii de la Berlin.

— Să sperăm că nu va cîştiga Sima. Patru luni de guvernare legionară ne-au lămurit. Ai văzut ce a fost ieri. Ca să nu mai vorbim despre asasinatele mai vechi.

— Să sperăm că nu Sima. Însă depinde mult de hotărîrile Berlinului. De Hitler. El doreşte aici o dictatură legionară.

— Dar legionarii sînt puţini. Ei nu au adeziunea ţării.

— Cine mai ţine cont de adeziunea ţării? zîmbi Dionisie. Dictaturile au stat adesea pe o falsă democraţie. Forţa de represiune contează.

— Totuşi armata nu-i de partea lui Horia Sima. Armata şi poporul.

— Aşa este. Cine a întrebat poporul cînd s-a decretat preluarea puterii de către legionari? Măi Felecane, eu sînt fiu de ţăran. Ţăranul a înţeles de mult regula jocu-

lui. Au venit legionarii cu cîntece, cu straie verzi, cu promisiuni și mai mari, însă legionarii nu și-au găsit adepți la țară. Țăranul a devenit prea cuminte pentru a fi păcălit.

●

În dormitorul lui Dionisie pătrundea o rază de lumină dinspre stradă. Domnișoarele Goldman au adormit. Cu mîna în mîna soțului, doamna Goldman e trează. Uneori tresare la cine știe ce gînduri.

— Tu îți aduci aminte ce de jucării îi aduceam lui Dudu de ziua lui? vorbi femeia, parcă înveselită la gîndul jucăriilor. O dată i-am adus un cățel de pluș. Cățel era sau urs? Uite că nu mai țin minte.

— Cățel, murmură Goldman.

— Da, da, cățel era. Dudu ne-a spus o poezie. Mie îmi zicea: „Tanti Rebeca". Pe tine te căuta prin buzunare cînd te întorceai de la prăvălie. Tare mult îi plăcea lui să te caute prin buzunare și să te întrebe: „Ce mi-ai adus".

— Asta a fost mai demult. Copiii cresc.

— Uneori îl îmbiam să se culce la noi. Îți aduci aminte cum îl îmbiam? Însă pentru nimic în lume nu l-ai fi putut convinge. Își arunca brațele pe după gîtul doamnei Paula și zicea, privindu-ne cu aer triumfător: „Eu dorm cu mama mea". Îți mai aduci aminte?

— Asta a fost mai demult. Copiii cresc.

●

După patru zile și patru nopți petrecute în apartamentul comisarului, familiile Abramovici și Goldman intrară în apartamentele lor. Rebeliunea legionară fusese înăbușită de armată. A triumfat Antonescu. Cei mai mulți dintre legionari au fost arestați. Doar atîta au aflat domnii Goldman și Abramovici de la Dionisie. Madam Paula parcă îmbătrînise brusc. Obrazul ei s-a buhăit și căpătase o culoare verzuie-albă, ca al omului după o boală îndelungată. Doamna Paula a băut o cafea la familia Abramovici. Au discutat de una, de alta, însă chiar dacă n-au pomenit numele lui Dudu, acesta parcă stăruia în

inimile lor ca o apăsare. Madam Abramovici făcea o cafea bună.

— Cum faci tu cafeaua de iese atît de bună ? a întrebat doamna Goldman.

— Nu-i un secret prea mare. La cafea totul este să fie rîşnită proaspăt, să pui multă cafea şi să o laşi să fiarbă la foc domol. Să nu o zoreşti. Sînt multe metode de preparare. Le-am încercat aproape pe toate şi m-am oprit la cea mai sigură. Pun o jumătate de ceaşcă de apă în ibric, apoi zahărul şi cafeaua şi le amestec pînă cînd mi se pare că am făcut o pastă omogenă. Abia acum măsor apa, o torn peste amestec şi pun ibricul la foc mic. Cine are răbdare să o facă aşa nu poate greşi.

Doamna Paula a pîndit multă vreme întoarcerea lui Dionisie. Comisarul venea acasă doar pentru puţină vreme să-şi schimbe rufăria sau să se radă. Paula îl recunoştea după paşii de pe scară. Niciodată nu se putea înşela asupra paşilor de pe scară. Fetele Goldman călcau uşor. Doamna Goldman era grasă. Cînd urca scările se ţinea cu mîna de balustradă şi făcea pauze. Dudu sărea cîte două-trei trepte. Goldman şi Abramovici călcau apăsat. Lui Dionisie mereu îi aluneca piciorul pe scară. De obicei venea băut. Adică prinsese darul băuturii, după cum zicea doamna Paula, de cînd l-a lăsat nevasta. Comisarul a avut nevastă frumoasă, spunea uneori doamna Paula. Prea frumoasă. Mai mult ca sigur că a fugit cu altul. Dionisie venea acum acasă mai mult beat, nu vorbea cu nimeni şi intra în apartamentul său.

— Săru-mîna ! o privi comisarul, nu tocmai surprins, pe doamna Paula.

— Aţi aflat ceva despre Dudu al meu ?

— Încă nu.

— Atunci poate că mîine.

— Poate.

— Dacă aflaţi ceva, vă rog să sunaţi la orice oră. Eu nu dorm. Adică dorm puţin.

●

Doamna Abramovici a sunat la Dionisie şi i-a adus o cafea. L-a văzut prin fereastră cînd s-a întors călcînd ţeapăn, semn că a întrecut niţel măsura băuturii.

„Mamă tot mamă rămîne, zîmbi Dionisie, cu gîndul la doamna Paula. Există oare un sentiment mai puternic decît dragostea de mamă ? Nu, nu există. Dragostea de mamă poate că-i adevărata dumnezeire. Dumnezeu ne amenință adesea. Întreaga Biblie e plină de amenințări la adresa fiilor lui Dumnezeu. El îi iartă pe cei ce se pocăiesc. Dar mama, mama îl poate ierta și pe fiul ce nu se pocăiește. Dragostea ei pentru fiu, uriașa ei dragoste nu pune condiții.

Dintr-o dată, lui Dionisie i se făcu un dor năprasnic de părinți. Mereu ocolise să se gîndească la ei. Ei au rămas dincolo, în Transilvania ocupată de horthyști. Cînd îi va revedea oare ? Nici scrisorile nu mai circulă. Mașinal, mîna lui Dionisie umblă prin buzunar după o țigară. Găsi pachetul de țigări gol. Sub ochii săi apăruseră cearcăne. Simți nevoia să doarmă. Avu convingerea că acum ar putea să doarmă două zile la rînd. Deasupra patului, un tablou mare, o fotografie sepia, îi reținu privirile. El și Anca în ziua cununiei lor. El slăbuț, înalt, cu părul despărțit în cărare. Anca avea un chip delicat, oval și ochii radioși. A trecut un an și jumătase de la plecarea ei. Căută sticla de rom. Își turnă într-un pahar mare. Cîtă deosebire între tînărul slăbuț de acum cîțiva ani și bărbatul ușor buhăit !

Se crapă oare de ziuă sau i se pare lui ? Toate ceasurile din casă au stat. Cine s-a mai gîndit la ceasuri ? Își aduse aminte de Vintilă și începu să zîmbească. În urmă cu vreo cîțiva ani se pripășise pe la fabrica Dranica un tînăr. Avea mîinile cu degetele lungi, subțiri, ca de pianist. Mai tîrziu, Dionisie a aflat că tînărul se numește Vintilă. Omul dormea pe sub șoproanele fabricii. Doar iarna aceasta dispărea cine știe pe unde. Vara, în fiecare sîmbătă, după ce se plăteau banii la fabrică, Vintilă pornea către o cîrciumă de pe strada Văcărești. Totdeauna pleca singur. Numai la întoarcere îl însoțea un țambalagiu poreclit Paganini. Cu țambalul prins de gît în curele. Paganini lovea corzile domol iar sunetul era ca o tînguire. Vintilă avea o voce plăcută, de bariton. Niciodată Vintilă nu schimba cîntecul la întoarcere. Avea el un cîntec al lui : „Pe calul bălan, pe calul

bălan și șaua-i verde..." Paganini și Vintilă treceau pe Calea Dudeștilor totdeauna cam cînd se crăpa de ziuă.

— Dă-i cu inimă, Paganini! se auzea uneori vocea cîntărețului. În seara asta sînt boier.

— Așa-i, nea Vintilă! aproba Paganini. În seara asta ești ăl mai prima boier. Poate îmi mai dai și mie una de cinci lei, să prinză țambalu' curaj.

Locatarii Dudeștilor auzeau cîntecul, se întorceau în somn și ca prin vis murmurau:

„Trece Vintilă. Trebuie să se crape de ziuă."

În primăvara trecută Vintilă nu a mai apărut. Oamenii parcă i-au simțit lipsa. Parcă s-a dus ceva frumos din farmecul de noapte al străzii. Anca totdeauna se întorcea în somn la trecerea lui Vintilă pe stradă. Se întorcea molcom în așternut, își cuprindea soțul cu brațele, șoptea ceva neclar, fiindcă nu era destul de trează și își continua somnul.

Dionisie umplu paharul din nou. Prima geană de lumină s-a lipit în ferestre. Cînd pleca Dionisie la serviciu, Anca ieșea pînă la mijlocul scărilor. El cobora cîteva trepte, apoi privea iute în sus poalele rochiei. Anca se uita în jur speriată să nu vadă cineva scena și-l amenința cu muchea palmei. „Lasă că vii tu acasă"! parcă spuneau privirile ei.

„De ce? se întrebă Dionisie și goli paharul. De ce?"

— Prostii! începu să vorbească singur. Cîtă vreme nu poți umbla la inimă, ce rost are să scoți verigheta din deget? Verigheta e fleac.

•

Începutul lui martie venise mai aspru. Pe coșurile caselor din golfurile Bucureștilor, fumul a căpătat o alură semeață și se ridică drept în caiere mari. Felecan lucrează. A isprăvit o pînză cu cele două țigănci dansînd lîngă mustăria din Obor. Arată destul de mulțumit. Mișcarea fetelor în dans, ochii lor îmbătați de plăcerea dansului a reușit să le prindă așa cum gîndise. A mai făcut cîteva schițe cu casa arsă de pe Dudești. Însă va trebui să mai aștepte. Îi lipsește o idee clară. Așa cum arată schițele, totul i se pare prea static, prea lipsit de forță

de sugestie. Nimic exploziv. Nimic nu sugerează drama.

Pictorul tresări. În atelier a intrat un bărbat.

— Domnule Felecan, sînt anticarul Pach.

— Dar vă cunosc. Acum doi ani am încercat să vă vînd o pînză.

— Credeam că ați uitat, zîmbi oaspetele.

— Nu, domnule Pach, n-am uitat. Eșecurile și reușitele nu se uită niciodată. Vizita mea la dumneavoastră a fost un eșec.

— Poate că reparăm azi eșecul.

— Eșecurile nu se pot repara, fiindcă ar însemna ca odată cu ele să revină și trecutul. Momentul în care s-au produs eșecurile.

— Aveți dreptate, continuă să zîmbească anticarul. Însă acum doi ani nu erați atît de mare ca azi.

— Vă asigur că nu am mai crescut nici măcar cu un centimetru, izbucni în rîs Felecan. Numai tălpile mele s-au mai lăbărțat nițel. Am umblat mult să-mi vînd pînzele. Dacă vă referiți cumva la tălpile mele, ar fi altceva. Cu totul altceva.

— Am văzut în salonul domnișoarei Vaida un portret semnat de dumneavoastră. Poate că îmi arătați și mie cîteva pînze.

— Cu mare plăcere. Banii încasați pe acel portret au zburat. Cînd sînt puțini, banii parcă totdeauna prind aripi. Sînt ca porumbeii dresați. Ies pe acoperișul casei, nu te mai bagă în seamă, nu-ți mulțumesc pentru scurta găzduire, ci se avîntă în aer dornici să ajungă la vechii lor stăpîni.

Zicînd acestea, Felecan porni să întoarcă pînzele de la perete cu fața către vizitator. Pach le privi dintr-o ochire scurtă. În fața tabloului cu cele două țigăncușe care dansau, oaspetele începu să-și desfacă nasturii de la palton. Gesturile lui erau mașinale. În loc să pună paltonul pe marginea fotoliului îl așeză alături pe dușumea fără să observe. Privirile sale au rămas încremenite pe pînză. Făcu vreo cîțiva pași îndărăt, prinse un anumit unghi de lumină, iar vorbele lui sunară abia auzit.

— O iau. Cît mă costă, domnule Felecan? Dar să nu uitați că sînt negustor. Și eu trebuie să cîștig ceva.

Pictorul se gîndi la două mii de lei. Era o sumă rezonabilă. Apoi săltă în gînd prețul la cinci mii. În fond ar putea să încerce. Celebrul anticar Mișu Pach nu a venit pînă aici de florile mărului. I-a plăcut portretul Chirei. În materie de pictură, adică de pricepere la pictură, Pach este un nume printre negustori. Opt mii l-ar speria oare? Ar mai fi și răzbunarea eșecului său de acum doi ani. Atunci, domnul Pach i-a spus: „Iată o pînză lucrată corect. Un peisaj lucrat corect. Eu nu prea mă dau în vînt după astfel de pînze, domnule Felecan. Vă rog să-mi iertați sinceritatea."

— Cît, domnule Felecan?

— M-am gîndit la cincisprezece mii, îl privi încruntat pictorul.

— Oho! rîse oaspetele fără să-și ia ochii de la pînză. Sînt un bun cunoscător de pictură, dar un slab negustor. Nu trebuia să vă laud portretul. Cred că la douăsprezece mii am putea să ne înțelegem.

— Fie! aprobă Felecan. Sincer, nu am sperat la o astfel de sumă.

— Să sperați, domnule Felecan. Sînteți un pictor mare. La ce preț mi-ați fi oferit pînza de acum doi ani?

— La cîteva sute de lei.

— O mai aveți?

— Da.

— O iau acum. Vă ofer pentru ea patru mii de lei.

— Nu înțeleg. O pînză lucrată doar corect? Așa mi-ați spus atunci. Valoarea ei artistică nu a crescut.

— Firește, rîse oaspetele. În schimb a crescut valoarea semnăturii dumneavoastră. Portretul din salonul domnișoarei Vaida și *Dansul țigăncilor* au săltat mult valoarea semnăturii artistului. Dansul țigăncilor îl opresc pentru mine. Voi mai lua cîteva pînze din vînzarea cărora sper să obțin un cîștig frumos. Mi-ar face plăcere să cinați într-o seară la mine. V-ar conveni sîmbătă seara? Sîmbătă seara vine la cină și un amator de pictură bună.

Anticarul a plecat. Cu douăzeci și patru de mii de lei pe masă, Felecan porni să rîdă. Un rîs violent, ce o atrase pe doamna Mărgelatu, care avusese plăcerea să

asculte la uşă întreaga conversaţie dintre pictor şi oaspete.

— Dacă o ţii tot aşa s-ar putea să ajungi milionar, spuse proprietăreasa cu ochii pironiţi asupra banilor. Ce naiba ai găsit de rîs ?

— Acum un an pe vremea asta crăpam de foame. Trăiam din ce îmi aduceau Bogdan şi Oţoţoc. Umblam cu pînzele mele fericit dacă aş fi putut obţine cîteva sute de lei.

— De ce să ne mai gîndim la ce a fost ?

— Fiindcă ce a fost face parte din noi. Prezentul stă pe temelia trecutului. Cine trăieşte numai în prezent este ca un pom fără rădăcini.

— Dar o privire spre viitor ?

— O privire în viitor arată ca mugurul pomului la vreme de primăvară. Din păcate acum mugurul pomului şovăie să se deschidă. I-e teamă de vifor.

Capitolul 7

Bogdan a ieşit din spital. Aşezat în vîrful patului, între perne, încearcă să scrie la romanul său. De-a lungul golfului şi peste cocioc bate un vînt aspru cu măzăriche. E primăvară. Locatarii de pe strada Fecioarei privesc nerăbdători prin ferestre. Veniţi de pe la ţară, ei sînt buni cunoscători ai vremii. După ce va sta vîntul, se vor aşterne ploile care spală pămîntul de zgura iernii. Apoi va adia vîntul călduţ dinspre sud. Cînd se opreşte vîntul călduţ, cînd gîzele, parcă nehotărîte, ies în recunoaştere pe lîngă uluci, carierele de nisip şi fabricile de cărămidă îşi reiau activitatea. Căruţele cu pîine, oltenii cu coşurile lor grele, bragagiii, sifonarii şi vînzătorii de bere zăbovesc din nou pe la porţile oamenilor din mahala.

Bandajul de pe piept îl supără pe Bogdan. De cîte ori părăseşte patul, partea de sus a trupului său pare înţepenită. Cu dreapta încă nu poate să scrie, iar creionul din mîna stîngă lasă pe hîrtie o seamă de semne ca nişte hieroglife.

Gloria l-a vizitat aseară pe rănit. Venise însoţită de domnul Blank. Bogdan a auzit cum toarce lin motorul Packardului de la poartă. Gloria i-a adus ţigări şi prăjituri făcute de Valeria. Blank parcă nu-şi găsea locul

în cămăruța scundă. A cercetat uimit cărțile de pe etajeră. Acum erau multe cărți acolo.

„Mîine plec acasă, spusese Gloria. Tata este bolnav. Am primit o telegramă." Ochii ei se luptau cu lacrimile.

„Sper că nu-i ceva grav, domnișoară Vaida."

„Nu știu. Încă nu știu. La bucurii, telegramele, chiar laconice, îți spun destul. La necazuri, totdeauna prea puțin. De multă vreme tata nu stă prea bine cu inima."

•

La apariția lui Felecan, anticarul Mișu Pach își întrerupse conversația cu un bărbat în vîrstă și se ridică să-și întîmpine oaspetele. După ochii săi veseli, era clar că sosirea pictorului îi face plăcere.

— Domnul Felecan, domnul Karmitz, făcu prezentările gazda.

— Ne cunoaștem, zîmbi Karmitz. Domnul Felecan a avut bunăvoința să-mi facă o vizită la sediul Standardului. Din păcate atunci conversația noastră a fost destul de scurtă, încheie cu finețe bătrînul, fără să pomenească ceva despre discuția lor.

O clipă neliniștit, pictorul îi fu recunoscător în gînd pentru delicatețea de care dădea dovadă. O femeie slăbuță aduse la masă cartofi prăjiți și felii groase de parizer, iar în fața lui Karmitz așeză o ceașcă de bulion.

— Nu am găsit carne, se scuză Pach. Acum este greu să găsești carne. Trebuie să te scoli cu noaptea-n cap și să stai la coadă. Aseară am citit un manuscris vechi de cîteva sute de ani. Am adormit tîrziu.

— Nu lipsa alimentelor este o noutate adusă de cel de al doilea război, zîmbi Karmitz. Știți dumneavoastră ce a adus nou acest război ? Am niște prieteni întorși din Apus. Ei spun că acest război a adus noutăți mari. Adică surogatele, cozile și celofibra. Oamenii Apusului s-au obișnuit cu ele. Ne vom obișnui și noi. Dar asta nu are importanță. Important va fi numai dacă surogatele, cozile și celofibra vor dăinui. Vor face epocă.

— Și lagărele, interveni Pach.

— Și lagărele. Uitasem de ele, aprobă Karmitz. Totuși celofibra întrece în măreție faima lagărelor. A fi în-

chis, a muri, nu sînt noutăți. Izmenele de celofibră au defilat în triumf în Franța, în Olanda, Belgia, Danemarca și încă nu și-au spus ultimul cuvînt. Inventatorii celofibrei și surogatelor au ceva din aerul lui Hitler. Adică n-am spus bine. Nu inventatorii, ci surogatele și celofibra i se potrivesc lui Hitler. Părerile lui sînt ca celofibra. Solide, trainice, pînă la contactul cu apa. Apa le dizolvă. Sute de mii de fanatici s-au strîns în jurul lui Hitler. O parte din ei se vor trezi cînd vor observa că tăria celofibrei nu rezistă la apă. Să sperăm că vor observa asta nu prea tîrziu. Domnule Felecan, v-am admirat adineauri *Dansul țigăncilor*. Pach mi-a vorbit cu entuziasm despre un portret semnat tot de domnia-voastră. Se pare că m-am ramolit de-a binelea, parcă se înveseli o clipă. Despre lucrurile bune aflu cu mare întîrziere. Altă dată nu era așa. V-ar conveni să ieșim puțin? Mașina mea este afară. M-am gîndit să vă fac o vizită la atelier. Iar dacă se va întîmpla să cumpăr o pînză, înseamnă că am dat în mintea copiilor. Cînd arde casa, cine se mai gîndește la înfrumusețarea interiorului ei? Acum noi sîntem în mijlocul flăcărilor. Încă nu le vedem, dar mirosul de fum stăruie în aer. Curînd s-ar putea să ne gîndim numai la salvarea vieții. Cînd te gîndești la salvarea vieții, bunurile materiale și spirituale rămîn pe planul doi. Bătrîn sau tînăr, sărac ori bogat, cu toții ne cramponăm de viață, fiindcă ea este una singură. Nimic nu ne dovedește că va mai fi una viitoare. Ne amăgim doar.

•

În atelierul pictorului se lăsase răcoare. Cu gulerul paltonului ridicat, cu miinile în buzunare, Karmitz se opri în fața unui peisaj. O pînză ce reprezenta o livadă cu pomi înfloriți, iar printre crengile lor parcă săltate sau apăsate de vînt se vedea un minunat cer albastru. Jos la tulpinile pomilor stăruiau o sumedenie de petale căzute. Altele, ușor întoarse de vînt, planau în aer ca o ploaie albă.

„Tabloul acesta îmi sugerează o sărbătoare de primăvară. Una din acele sărbători liniștite, cînd printre flori parcă aud zumzetul binecuvîntat al albinelor, cu toate

că ele nu au fost prinse pe pînză. O atmosferă de calm și liniște profundă. Chiar vîntul ce saltă crengile ori le apasă blînd îl simt prietenos și cu miresmă proaspătă de flori."

— Cît, domnule Felecan ?

Pach îi șoptise pictorului să ceară mult. Mult, dar cît ? La ce cifră să îndrăznească ? Acum i-ar fi plăcut să fie anticarul aici. Totuși, cum grija banilor dispăruse, pictorul arăta mai puțin dispus să se despartă de pînzele sale.

— Cît, domnule Felecan.

— Douăsprezece mii.

Karmitz trecu mai departe. O fi auzit suma ? Trecu pe lîngă o pînză ce reprezenta o masă lustruită și niște mere. Reveni. Merele își dublau contururile în luciul mesei.

— Beți un rom, domnule Karmitz ?

— Mai degrabă un pahar de vin, însă îndoit cu apă. Chiar și vin beau numai la ocazii. Acum este o sărbătoare pentru mine, arătă cu mîna spre pînze. Făurirea de bunuri materiale și spirituale are nevoie de pace, de liniște. Filozofie ieftină și banală, dar adevărată.

Bătrînul evreu și-a muiat buzele în paharul cu vin. Buzele lui sînt vineții ca și obrazul. A ales cinci pînze. Scoase din buzunar carnetul de cec și completă un cec pentru suma de șaizeci de mii.

— Sînt bătrîn și nebun, rîse. Familia mea ar putea spune că m-am țicnit de-a binelea. Poporul român are un vechi și înțelept proverb : „Țara arde și baba se piaptănă". Poftim cecul, domnule Felecan.

Dar pictorul nu întinse mîna. Ținea între degete o filă de hîrtie. Găsise hîrtia pe masă. Nu o văzuse de la început.

— O veste proastă, domnule Felecan ?

— O veste la modă, porni a rîde pictorul. Am primit ordin de concentrare.

Îl conduse pe oaspete pînă la mașină. Karmitz i-a spus ceva, însă el nu a înțeles nimic. Rîdea. Rîdea cu lacrimi. Și chiar cînd reveni în atelier nu-și putu opri rîsul în hohote. Un rîs vulcanic, ușor amărui.

— Știu, spuse din prag doamna Mărgelatu. Știu de ce rîzi.

— Cum naiba să nu știi cînd îmi cunoști toată corespondența.

— Păi nu la ordinul de chemare mă gîndeam, ci la bani.

— La bani ? Sigur că la bani. Acum sînt bogat. Nu cine știe ce bogat, dar față de nimicul din trecut ar fi ceva. Planurile mele de lucru sînt vax. Visurile mele sînt vax. Mă întreabă pe mine cineva ce proiecte, ce visuri am ? Frumoasă coincidență cu banii aceștia și cu ordinul de chemare !

— Îți fac o cafea ? Bem amîndoi o cafea mare.

— Acum nu. Trebuie să plec.

Felecan găsi o mașină de piață care îl duse pînă aproape de casa Chirei. Era cam tîrziu pentru o vizită. Lui Felecan îi părea rău că nu i-a spus șoferului să aștepte. Și-a amintit de seara din ajunul Crăciunului. Atunci Chira l-a trimis la plimbare. Ieșise în prag și i-a spus că nu-l poate primi. Că așteaptă oaspeți. Ar fi fost bine să fi oprit mașina. Mai avea de făcut niște drumuri.

Pictorul deschise poarta și intră într-o curte lungă. Acum, noaptea, se vedea destul de bine prin curte. Se vedea casa în stil vagon cu mai multe uși și praguri mici doar din două trepte. În odaia Chirei era întuneric. Totuși din soba de cărămidă ieșeau flăcări, iar scînteierea lor dansa în fereastră.

Felecan lovi geamul cu vîrful degetelor. Trecu un timp. Apoi ușa se crăpă ușor.

— Ce dorești, domnule Felecan ?

— Să intru.

— Îmi pare rău. Nu te pot primi.

— Ai pe cineva la tine ? întrebă, parcă răgușit dintr-o dată.

— Da.

— Înțeleg. Viața nu-i totdeauna așa cum ne-o dorim. Cum o visăm. Ei, noapte bună !

Ceva din glasul pictorului o atrase pe Chira în prag. Peste cămașa de noapte își pusese un suman bărbătesc din pănură lucrată la piuă. Îl îmbrăca primăvara și

toamna, cînd prin cariera de la Flax vremea se pornea mai rece. Il punea peste ea noaptea să nu-i fie frig.
— Îmi pare rău, domnule Felecan. Zău...
— De ce?
— Aşa. Ai făcut un drum pînă aici.
— Nu-i primul.
— Da, nu-i primul. Îmi pare rău. Noaptea nu primesc pe nimeni.
— Dar pe cel din casă...
— Cu el e altceva. De ce n-ai venit pe lumină?
— Cînd era încă lumină nu ştiam ce ştiu acum. Ei, noapte bună! Porni către poartă.
Glasul pictorului sunase cu totul neobişnuit. Nu se potrivea cu firea lui colţoasă. Părea dureros ca un geamăt. Chira îl ajunse lîngă poartă.
— Fugi în casă, năroado! Eşti în picioarele goale.
— Sînt obişnuită. Ce se întîmplă cu dumneata, domnule Felecan? Eşti bolnav? Ai necazuri? Sau eşti niţel băut.
— Mai rău, vorbi el cu asprime. Venisem să te cer de nevastă. Însă mi se pare că am venit prea tîrziu. Eu totdeauna ajung prea tîrziu acolo unde doresc să ajung.
Chira tresări şi nu înţelese decît primele cuvinte, care veniseră peste ea ca o lovitură puternică.
— Să mă ceri de nevastă? murmură uluită, neîncrezătoare. Pe mine? Glumeşti. Poftim în casă, domnule Felecan.
— Păi...
— Nu-i nimeni în casă.
În odaie era cald. Chira scăpără un chibrit şi aprinse lampa. Felecan îşi roti privirea prin odaie. Văzu un pat cu tăblii de fier, o masă, un şifonier ieftin, cu o singură uşă şi oglindă pe mijlocul uşii, iar lîngă pat un scăunel cu trei picioare. Peretele dinspre uşă era umed. Se observau clar petele de igrasie ce urcau pe pereţi ca nişte valuri unsuroase. Afară s-a înteţit vîntul şi şuieră pe sub uşă sau scutură fereastra.
Chira a rămas în mijlocul odăii, nehotărîtă. Nu ştie ce să spună. Felecan intrase în cameră cu figura omului pregătit de o bătălie grea. Îşi arăta dinţii albi, puternici, într-un surîs aspru. Ştia că are în faţa sa un adversar la

fel de tare, de îndărătnic. Acum o privea pe Chira ca pe un adversar.

— Verighetele le-am cumpărat mai de mult, grăi, parcă pus pe hartă. Am tot amînat să-ți vorbesc despre ele. Acum nu mai pot amîna. Poimîine părăsesc orașul. Am primit ordin de chemare.

Din obrazul și din buzele Chirei parcă a dispărut ultima picătură de sînge. Ochii ei, de obicei proaspeți, limpezi, s-au tulburat. A rămas în picioare lîngă pictor și nu știe ce trebuie să facă sau să spună. A lepădat sumanul. În zarea luminii de lampă, sub cămașă, i se profilează trupul. Sînii ei bine împliniți tresaltă ușor și se văd prin cămașă ca două pete rotunde. Mijlocul subțire, șoldurile pline și picioarele ei nebănuit de lungi pentru statura ei nu prea înaltă se conturează clar. doar cîteva clipe.

— Mă iertați, domnule Felecan ! prinse ceva din privirile musafirului și intră iute în așternut. Credeam că e altceva. Adică la început am crezut că vii aici pentru altceva. Să nu te superi.

— Prostii !

— O fată ca mine poate că te atrage azi. Dar mîine ? Adică în viitor. Ești un om cu școală multă. Eu am doar șapte clase primare. Ce poți discuta dumneata cu mine ?

— Uite că discutăm și avem ce, se răsti Felecan. Mîine dimineață am putea să ne cununăm, continuă, dintr-o dată cu nespusă blîndețe. Eu plec. Nu se știe cînd mă voi întoarce. Totuși într-o zi mă voi întoarce. Ei bine, amîndoi vom avea timp să ne gîndim dacă am făcut un pas bun sau nu. Speram că ții puțin la mine. Acum e limpede că mi-am făcut iluzii. Însă timpul ar putea aduce ceva. Prinse privirile fetei, iar Chira i le susținu.

— Păi tocmai asta nu trebuia să mi-o spui, domnule Felecan. Tocmai asta nu trebuia să mi-o spui. Fiindcă ce spui dumneata ? „Hai Chiro să ne aruncăm în lac să vedem dacă învățăm să înotăm." Îmi pare rău, domnule Felecan. Nu fac eu prostii d-astea. Adică de ce să mă leg la cap dacă nu mă doare ? Fete sînt destule. Găsești dumneata o fată care ți se potrivește. Nu prea înțeleg eu de ce te-ai oprit taman la mine, însă știu că dacă

am fi văzuţi împreună ar rîde şi curcile de dumneata. Iar mie mi-ar merge buhu' că te-am momit şi te-am agăţat de mine Dumnezeu ştie cum. Nu cumva eşti băut?

Prin acele vorbe Chira îi aminti lui Felecan că el sărise peste cal, aşa cum i se întîmpla adesea datorită firii sale impulsive. Pe drum se gîndise la o tactică prudentă. Din păcate a uitat să o pună în aplicare. El ştia clar că o iubeşte. Şi tot atît de clar simţea că de-a lungul timpului nu a reuşit să aprindă în inima ei măcar o scînteie de simpatie pentru el. Cătă spre Chira îndelung. Chipul fetei nu exprima nimic din gîndurile ei. Părea liniştită, calmă. Deci nu mai era nimic de făcut. Unde lipseşte dragostea, vorbele ce ar putea aduce?

— Da, poate că ai dreptate, o privi zîmbind strîmb. M-am gîndit numai la mine.

Îşi luă paltonul de pe marginea patului. Porni către uşă. Chira nu spunea nimic. Pictorul se opri cu mîna pe clanţă. Înţelese că dacă va trece pragul, dacă va închide, uşa în urma lui, aceasta va rămîne închisă pentru totdeauna. Cum să renunţe atît de uşor?

— M-am gîndit la altceva. Reveni în mijlocul odăii. Ai dreptate. O căsătorie acum între noi nu-i posibilă. Dar o logodnă ştii şi tu că nu te leagă cu nimic. Logodnele se leagă şi se dezleagă oricînd. Eu trebuie să plec. Ordinul de chemare mă obligă să plec, altfel nu mi-aş face griji. Aş şti să stărui mai mult. Vrei să ne logodim mîine dimineaţă? Te rog! Eu nu prea am obiceiul să mă rog, spuse răstit. Stai aici într-o casă cu igrasie. După ce plec, poţi să te muţi la mine. Chiria am plătit-o pe un an. La mine sînt alte condiţii de locuit. Să nu crezi că-ţi fac un hatîr. Tu mi-ai adus primul mare succes în meseria mea de pictor. Tu mi-ai adus prima sumă de bani mai mare. Am vîndut potretul tău cu zece mii de lei. Dar portretul, după ce a ieşit din atelier, se pare că a început să grăiască frumos despre pictor.

— Parcă ai vrea să mă cumperi, îl privi intrigată.

— Ia-o cum vrei. Eu sînt hotărît acum la orice. Nu plec de aici fără consimţămîntul tău. Mă culc afară lîngă uşă.

— Dar eu nu te iubesc, îi sări ţandăra Chirei. Şi nu mai striga aşa, că te aud vecinii. O să-mi iasă vorbe.

În clipa următoare îi păru rău că vorbise astfel, fiindcă el a tresărit ca sub o plesnitură de bici. Tăcu, îi păru rău, apoi continuă blînd :

— Ziceai de logodnă ? Da, logodna nu ne leagă prea mult, însă o să vezi ce de mai ponoase o să tragem. Eu mare lucru nu pierd. Ba chiar cîştig la o adică. Scap de prăpădita asta de casă. Numai dumneata ai să fii în pierdere. O să-ţi rîdă în nas toţi prietenii şi... şi neamurile. Chiar n-ai băut nimic ?

— Nici măcar o cafea.

Tăcură. Dacă la început Chira primise cu răceală propunerea pictorului, acum se gîndi la aspectul practic al problemei. El va pleca. De poimîine nu va mai fi în Bucureşti. Ea se poate alege cu o locuinţă bună, unde nu va mai avea grija chiriei. Cel puţin un an nu se va gîndi la chirie. Într-un an îi vor trece lui toate fumurile de acuma. Fiindcă la el sînt numai nişte amăgeli, nu dragoste. Cine ştie ce o fi în mintea lui. Chira ştia că o şansă ca asta de a părăsi mizerabila locuinţă nu va mai prinde niciodată. Adică ar putea să o prindă. Însă cu ce preţ ? Să se mărite cu bătrînul plăcintar din Vitan ?

La rîndul său, Felecan zîmbi satisfăcut. Din vorbele ei înţelesese că el se află acum pe un teren bun. Îi plăcu sinceritatea ei brutală. Îi plăcu fără să priceapă că felul ei de a vorbi tăios i se potriveşte lui. „În discuţiile calme, domoale, gîndi el, sinceritatea omului se pierde adesea, alunecă printre vorbe şi fraze. Într-o discuţie aprinsă, colţată, sinceritatea ţîşneşte ca o lumină puternică."

— Deci ne-am înţeles, continuă să zîmbească. Mă întorc aici mîine dimineaţă la şapte. Mîine dimineaţă avem o groază de treburi. La logodnă vor fi puţini invitaţi. Sărumîna ! Să mă ia naiba, sînt cel mai fericit om din lume ! Tu să nu-ţi faci griji. Totul va fi bine. Nu-ţi mai pune o mie de întrebări. Mă logodesc cu tine fiindcă te iubesc. Şi cam asta-i totul.

— E numai pe jumătate, observă ea, încă năucită de tot ce auzise.

— Adică mai mult decît m-am așteptat, rîse pictorul.

Chira se înfurie din nou, însă reuși să se stăpînească. Numai în ochi i s-a aprins o scînteie de mînie. Nu știa încă de ce a cuprins-o mînia. Parcă îi scăpa ceva. Poate un cuvînt sau o părere a lui, care a lovit-o iute, fără ca ea să-i prindă înțelesul întreg. Tăcu și îi întinse mîna. Felecan i-o sărută și închise ușa după el. Ea a rămas multă vreme lîngă ușă fără a îndrăzni să se miște, speriată ca după un cutremur. Apoi se așeză în pat. Nu simți bucuria că va părăsi cartierul, ci doar teamă, neliniște.

•

De-a lungul Căii Dudeștilor, vîntul cînta subțire în firele de lumină întinse pe stîlpi. La depou ultimele vagoane de tramvai făceau manevre către adăpostul de peste noapte.

Cu ochii cîrpiți de somn, Dionisie bîjbîi prin odaie pînă ce nimeri comutatorul. Aprinse lumina. Soneria de la intrare țîrîia violent. Cineva proptise degetul de buton și apăsa cu sadism. Om cumpătat de obicei, comisarul trase o înjurătură și deschise ușa mînios. În prag, Felecan părea beat. Rîdea prostește, iar ochii îi străluceau ca jeraticul.

— Hai, intră ! zîmbi Dionisie. Puteai să te pomenești cu un pumn între ochi. Să trezești un om după primul somn înseamnă că sau ești nebun sau ai o treabă ce nu suferă amînare, ori ești criță. La tine asta e. Te-ai proptit ca nărodul la sonerie.

— Uite că n-ai ghicit, se așeză pe pat oaspetele. Sînt treaz cum te văd și mă vezi.

— Hm ! Atunci e clar că ți-e sete. Bei un rom ?

— Numai un păhăruț. Mîine trebuie să fiu în formă.

— Ai de gînd să te bați cu cineva ?

— Mai rău, prietene. Mîine la prînz mă logodesc. Eu am dorit o nuntă, dar e bună și logodna. Vrei să vii la logodnă ?

Dionisie turnă în pahare și poate că numai din cauza uimirii vărsă puțin rom pe măsăriță.

— Vorbești serios ? îl privi neîncrezător. Și cine-i nefericita ?

— Nu prea știu nici eu, se întristă o clipă fața pictorului. O cunosc de vreo doi ani. În acești doi ani am schimbat cîteva cuvinte cu ea. O cheamă Chira. De celălalt nume am uitat să o întreb. Mai știu că e o femeie frumoasă. Ori... printr-o minune, o fată frumoasă. Lucrează la nisip în groapa lui Flax. Asta e tot. Adică ar mai fi ceva. Eu o iubesc.

— Dar ea?

— Nici vorbă. Chiar mi-a spus-o și în seara aceasta.

Dionisie se scărpină în creștet și pufni în rîs. Oare să nu fi băut nimic nebunul ăsta? După felul său liniștit s-ar părea că nu.

— Zău dacă am văzut o figură mai nătoadă ca a ta acum, se entuziasmă gazda. Ești mare, băiatule! Zău ești mare! Dacă te-ai vedea acum în oglindă, dacă ți-ai imortaliza mutra acum pe o pînză, ar fi ceva unic. Urmașii tăi, pînă la a șaptea spiță, ar ascunde portretul ca dulăii ciolanele, să nu le găsească dușmanii. Da tinere, ești mare! De multă vreme îți studiez figura, altfel simpatică însă lipsită de harurile inteligenței. În privința inteligenței să nu-ți faci griji. Nu ești singurul nătărău din lume. De multă vreme te studiez. Ești un bun obiect de studiu. Am văzut prin tine ca prin sită. Dar e drept că nu chiar pe atît pe cum mi te înfățișezi acum. De ce să mă laud? Cred că faci o prostie să te logodești cu o femeie despre care nu știi aproape nimic. Cred... se opri cu ochii mirați, iar paharul tremură în mîna lui.

Felecan înțelese de ce s-a oprit. Sau cel puțin intui asta. Dionisie a știut cu cine se căsătorește cînd s-a cununat cu Anca.

— Sînt un prost, zîmbi Dionisie ca și cînd l-ar fi durut dinții. Da, poate că așa cum procedezi tu e mai bine. La ce oră va fi logodna?

— La ora unu. Dar s-ar putea și să nu mai fie. Chira nu mi-a zis nici nu nici da. Mai mult am vorbit eu.

•

Chira s-a trezit în zori. Își aminti că aseară a plîns, însă lacrimile ei au fost nu de fericire la propunerea lui Felecan, ci de surpriză. Din cauză că totul s-a petrecut pe neașteptate. Cuprinsă de gînduri sări din așternut,

aprinse focul, își încălzi apă într-un lighean și începu să se spele. Afară se luminase de-a binelea. Privi prin fereastră. Dincolo de gard se vedeau gropile fabricii de cărămizi Frații Nițescu. Acum gropile erau pustii. Poate că, peste vreo lună, fabrica își va deschide porțile, ca în fiecare primăvară. Din păcate sînt multe zvonuri despre război. Peste vreo lună va da iarba. Gropile vor prinde puțină viață. Ea va pleca de aici fără regrete. Dar dacă Felecan doar a amăgit-o aseară cu propunerile lui ? Dacă o fi fost băut ? Se nelinişti. De multe ori a visat că va reuși să părăsească acest cartier. Își făcuse fel de fel de închipuiri. În momentele acelea se simțea fericită. Apoi își dădea seama că nu se va putea smulge de aici decît printr-o minune, dar minunile se petrec numai în Biblie. Nimic nu reușise să o lege de aceste locuri în care sărăcia făcea casă bună cu oamenii. Îi plăcea locuința lui Felecan. Intrase de cîteva ori acolo, cînd îi pozase. Dacă nu a mințit-o, se va muta acolo îndată după plecarea lui. Dinspre Pulberărie se auzi sirena unei fabrici. E ora șapte. Se așeză pe pat neliniștită. Începu să se îndoiască de tot ce îi spusese Felecan aseară. Tresări. Felecan ciocănise la ușă. A deschis ușa parcă tremătoare. Totuși privirile lui sînt radioase acum. Numai fața sa arată mai palidă ca de obicei.

— Sărumîna ! Ești gata ?

— Într-o clipă. Doar să-mi pun paltonul.

Ieșiră în stradă. Chira privi împrejur simțind în inimă o ușoară apăsare. Ajunseră curînd în Dealul Dudeștilor. Chira zîmbește. Felecan o ține de mînă prea strîns și încruntat, parcă speriat să nu o piardă dintr-o clipă în alta.

Rondul din Dudești Cioplea era bine cunoscut în partea de răsărit a orașului. Acolo se afla pe vremuri capătul de linie al tramvaiului ce făcea legătura între periferie și centru. Acolo fetele și băieții cartierului veneau seara să cumpere semințe prăjite și să plănuiască împreună o ieșire la cinematograf sau la salon. În jurul rondului din Dudești Cioplea apăruseră de-a lungul anilor o seamă de cîrciumi, o brutărie, un debit, măcelăria, unde acum veșnic se formau cozi, farmacia, frizeria *La Ionel*, cîteva magazine de coloniale și unele ta-

rabe pentru zarzavaturi. Între ele sau pe aproape se aflau postul de jandarmi, cimitirul cel nou, școala primară și biserica veche. Toate aceste stabilimente s-au înfiripat numai pe granița marelui golf bucureștean, iar vadurile lor erau deosebit de bune, fiindcă acel cartier crescuse mult între cele două războaie mondiale.

Comuna suburbană Dudești Cioplea, de la rond pînă la capătul Parcului Brînzoi, arăta ca o oază uriașă la marginea orașului cuprinsă între cîmpia dinspre Uzinele Malaxa și o alta mai spre sud, către cartierul Apărătorii Patriei. Undeva la spatele oazei, pe lîngă Lacul Balama, grădinari iscusiți cultivau pămîntul gras cu zarzavaturi. Vechii locuitori ai comunei deveniseră peste timp grădinari sau lăptari. Femeile purtau fuste largi, basmale cafenii și cipici în formă de saboți, iar bărbații șorțuri și pantaloni negri, bufanți. Mulți dintre ei vorbeau sîrbește. Stabilirea lor acolo, împreunarea lor cu românii se pierdea undeva în negura veacurilor. În diminețile de vară faitoanele grădinarilor și ale lăptarilor se încrucișau adesea. Uruitul faitoanelor pe piatra cubică răzbea în zori dinspre Dîmbul Dudeștilor, stăruind puternic de-a lungul drumului pînă către Piața Mare. Dîmbul Dudeștilor nu era prea înalt dar destul de bun pentru privitorul mai puțin grăbit, dornic de o priveliște asupra unei părți a orașului. Iar cine avea puțină fantezie, intuia că Bucureștii seamănă uimitor cu o pălărie imensă. Găvanul îl forma centrul cu blocurile sale masive. Panglica, barierele multe. Borul deosebit de lat — periferiile pitite umil în umbra măreției centrale.

Printre dubulițe cu lapte și coșuri mari de zarzavaturi, Felecan și Chira s-au strecurat mai spre mijlocul vagonului de tramvai. Vîntul s-a potolit peste noapte. Cerul încărcat cu nori vineții, joși, amenință a ploaie. Tramvaiul parcă parcurge o punte nefiresc de îngustă. În dreapta și în stînga sînt multe case cu grădini și corcoduși sau salcîmi, ca la țară. Însă dincolo de ele se văd cîmpia marelui golf ori cealaltă cîmpie, dinspre Apărătorii Patriei. Abia la vestitele cîrciumi Netencuita și Subășanu, adică după barieră, începe orașul.

Felecan, de obicei vorbăreț, nu prea știe ce să spună. O privește pe Chira grijuliu, mîinile lui o apără de în-

ghesuială, iar ceva de pe chipul său o face pe fată să-şi reţină un zîmbet. Pictorul arată ca un dulău lîngă un ciolan mare, ademenitor. Nu ştie să-şi ascundă gîndurile.

— Unde mergem ? întreabă Chira.

— Întîi la Rocus după mezeluri, apoi la coafor. Vreau să le iei piuitul invitaţilor noştri. Ştiu un coafor bun pe strada Sfîntul Ionică. Părul tău frumos nu prea are nevoie de coafor, însă un pieptănat ca la carte şi unghiile date cu ojă...

— Să cred că... ? se încruntă Chira.

— Să crezi orice. Azi va trebui să-mi faci multe hatîruri. Azi îmi doresc ziua mea cea mai bună. O să facem nişte nebunii prin oraş. Vom cheltui nişte bani. Am bani. Acolo unde plec eu, banii nu mai au valoare. Un singur lucru are valoare : să ai la cine să te gîndeşti. E mare lucru să te poţi gîndi la cineva drag.

— Nu mi-ai vorbit nimic despre oaspeţi, dori Chira să schimbe subiectul discuţiei.

— Tu nu ai pe nimeni ?

— Pe nimeni. Singura mea prietenă a plecat din oraş.

— Mă ai pe mine. Vor mai veni cîţiva prieteni buni. Va fi o masă de zile mari. Am aranjat eu totul cu doamna Mărgelatu. O ştii pe doamna Mărgelatu ?

— Da, am văzut-o cînd am venit să-ţi pozez. Pare cam acrişoară.

— Nu o cunoşti. Pe cît este de afurisită, acră, distantă la prima vedere, pe atît inima ei bună o dă de gol. De mîine veţi locui împreună. Adică — chiar din seara acestei zile. Vreau să te văd instalată în apartamentul nostru. Să plec liniştit. A, nu, nu te încrunta ! Vei dormi cu doamna Mărgelatu. Însă mi-e teamă că sforăie. Totuşi nu cred să mă întreacă pe mine. La caz de război eu voi fi o adevărată pagubă atît pentru ai noştri cît şi pentru inamic.

— Chiar sforăi ? Îl privi rîzînd.

— Cînd sînt răcit. Dar ia stai. Care este numele tău de familie ?

— Chira.

— Şi cel mic ?

— Ioana.

— Ioana ! Frumos nume ! Tu chiar nu ai familie ?

— Am o soră măritată la Buzău. Părinții mei au murit de mult. Dar numele dumitale care este ?

— Măi fată, pînă cînd ai să-mi vorbești cu dumneata ?

— Va trebui să mă obișnuiesc, roși Chira Ioana.

— Mda ! Numele meu de botez este Pavel.

Peste București s-au scuturat norii parcă în glumă. Soarele a ieșit dintre nori nerușinat de blînd, iar razele lui se răsfrîng în milioane de topaze pe acoperișurile orașului.

Capitolul 8

Doamna Mărgelatu nu era tocmai satisfăcută de alegerea pictorului. Felecan a plecat în zori. Chira s-a cuibărit în patul din atelier. Simte nevoia să rămînă singură, dar bătrîna proprietăreasă își face de lucru prin odaie. Mută obiectele mici de colo-colo, le reașează pe vechile locuri și nu-și găsește astîmpăr. După moartea soțului ei, bătrîna a locuit singură multă vreme. Rămăsese văduvă la patruzeci și cinci de ani. Acum avea aproape șaizeci. Nu era bătrînă, însă arăta bătrînă. Anii petrecuți în singurătate au acrit-o timpuriu. Se simțea prea lovită de soartă. Familia ei își pierduse averea mai de mult. Avuseseră un arman cu vreo trei sute de hectare undeva lîngă Fetești. În criza economică din '29 tatăl doamnei Mărgelatu a pierdut armanul. Se lăsase antrenat în speculații de bursă. Uneori, bătrîna își amintea cu plăcere de anii petrecuți la Școala Ursulinelor din Sibiu. Ce timpuri! Fusese frumoasă, bogată, iar bărbații roiau în jurul ei. Mai ales căpitanul Mărgelatu cu uniforma lui teribilă. Totdeauna Mărgelatu venea la ei în uniforma de paradă a gărzii palatului regal.

În urmă cu vreo cîțiva ani, cînd s-a stabilit pictorul aici, bătrîna l-a înconjurat cu acel rest de afecțiune ce mai rămăsese peste timp și trebuia investit. Dacă Felecan întîrzia prin oraș, doamna Mărgelatu avea obiceiul

să se perpelească de grijă, iar zgomotul pașilor lui îi aducea liniște. Așteptarea, neliniștea pentru el îi făceau bine. Nu se mai simțea singură și nenorocită. Și poate că el semăna puțin cu fostul ei soț. Avea același temperament exploziv. După instalarea pictorului în casă, bătrîna rar avea timp de alte gînduri. Toate gîndurile ei se roteau în jurul acestuia. Uneori se gîndea îngrozită că pictorul ar putea să-și caute altă locuință mai spre centrul orașului. La început ea strîmbase din nas cînd a auzit despre năstrușnica lui ocupație. Doamna Mărgelatu avea mare respect pentru picturi, chiar dacă îi lipsea priceperea lor. Sau poate că tocmai din această cauză. În mintea ei pictorii făceau parte dintr-o lume a visului, a tot ce este frumos. Dintr-o lume îndepărtată, vagă, necunoscută și misterioasă. După o vreme s-a obișnuit să privească pînzele lui Felecan, dar în talentul tînărului nu credea, fiindcă el apăruse acolo fără a fi înconjurat de mister și poezie. Ființa lui era prea reală și nu se potrivea cu părerile ei despre pictori. Cînd Bogdan și Mitică Oțoțoc veneau la atelier, doamna Mărgelatu îi privea contrariată. Ce putea discuta un pictor cu prostimea ? După cîțiva ani bătrîna s-a obișnuit cu ei, dar nu uita să gîndească : „Prostimea se ridică mai mult decît este firesc. Dă din coate. Unul ca Bogdan vrea să devină scriitor. Se întoarce lumea pe dos. Ce le-ar putea spune oamenilor un tînăr ca Bogdan ? Un scriitor face parte dintr-o lume vrăjită. Dintr-o lume de basm și mister. E drept că Gorki nu prea a avut școală, dar cine știe de unde a venit el ?“ Doamna Mărgelatu nu avea nimic împotriva oamenilor sărmani, însă fusese crescută în spiritul unei departajări limpezi între clasa ei și aceea a păturii nevoiașe. Chiar acum, cînd ea sărăcise de-a binelea, nu putea recunoaște că a coborît din clasa ei socială. Greu i-ar fi trecut prin minte așa ceva.

Bătrîna îl îndrăgise mult pe Felecan. Îi plăcuse la el mai ales trecerea bruscă de la o stare la alta. Acum putea fi trist, ca în clipa următoare să rîdă cu hohote. Acum se încrunta din te miri ce, acum începea să cînte. El o scăpase de singurătate, de serile lungi, goale, în care nu-ți găsești locul. Acum Felecan e plecat. A rămas aici această fată ori femeie șmecheră, care a știut să-l

îmbrobodească. Dacă l-a iubit, dacă îl iubește, de ce Chira nu s-a logodit cu pictorul cînd acesta o ducea greu? Mirosul banilor a atras-o către el. Spre banii bărbaţilor unele femei zboară ca fluturii în jurul lămpii. O privi pe Chira cu coada ochiului. Aceasta ședea în pat cu neruşinare şi nimic de pe faţa ei nu arăta că regretă plecarea lui Felecan. E şireată. A ştiut să-l prindă în laţ, iar bărbaţii adesea sînt grozav de orbi. Ce o fi găsit la ea? E drept că-i frumoasă şi nu tocmai proastă, dar arată de la o poştă a neam prost. Chestia cu munca ei la ciurele de nisip mai mult ca sigur că a fost doar o mască. La adăpostul acelei ocupaţii a avut prilejul să-şi facă de cap. Şi-i firesc, de vreme ce a locuit singură. Cine a mai pomenit ca o fată la vîrsta ei să locuiască singură? Numai de dragul lui Felecan nu va putea să o alunge pe Chira. Ieri, la logodnă, s-au sărutat. Felecan s-a desprins din braţele ei cu ochii strălucitori, fericiţi. Chira arătase calmă, chibzuită ca o pisică ce stă la pîndă. În gară a plîns niţel ca orice logodnică, însă era clar că s-a străduit să-şi umezească ochii. Tristeţe adevărată doamna Mărgelatu a văzut numai la Felecan, Oţoţoc, Bogdan şi Dionisie. Dacă ea îl iubeşte, de ce nu s-a culcat cu el peste noapte? La una ca ea ce contează? Acum s-a cuibărit în patul lui, mulţumită că şi-a atins scopul. Cine ştie ce gînduri rumegă ea.

— Felecan ţi-a lăsat şaizeci de mii de lei, spuse aproape răstit. Banii sînt în sertarul biroului. N-ai decît să-i cheltuieşti. Faci ce vrei cu ei. Cît despre bărbaţi, eu nu admit să aduci bărbaţi în casă.

Învăluită în gîndurile ei, Chira nu înţelese la început decît tonul bătrînei doamne. Un ton ostil, rece. A rămas singură. Uşa parcă mai vibrează în urma doamnei Mărgelatu. Contrar obiceiului, bătrîna trîntise uşa cu putere. Acum, fetei îi părea rău după vechea sa locuinţă. Se simţise liniştită acolo. Nimeni nu intra acolo fără voia ei. Aici îi va fi greu. Doamna Mărgelatu se simte stăpînă chiar şi în apartamentul închiriat.

Curînd uită aceste gînduri, fiindcă altele i-au venit în minte. Ieri la prînz ea nu şi-a putut înfrîna uluirea la apariţia vechilor săi cunoscuţi Oţoţoc şi Bogdan. În

schimb aceştia parcă ştiau ceva. Felecan le-o fi vorbit despre ea. Cei doi prieteni au rîs doar şi i-au făcut urări de fericire. Domnul comisar Dionisie venise niţel cam afumat. Nu puteai şti dacă e trist sau vesel. Cît a durat masa de logodnă comisarul a vorbit destul de puţin. Numai la plecare a zîmbit şi i-a zis că-i frumoasă şi că abia acum începe să creadă cu adevărat în ochiul de pictor al lui Felecan. Doamna Mărgelatu arătase ca un arici cu toţi ţepii întinşi către ea. Chira i-a simţit ostilitatea chiar de la început. Însă cele mai grele clipe ale ei au fost cînd a intrat cu Felecan la coafor. Straiele ei slabe, ieftine, vorbeau singure despre ea. Fetele de acolo i-au măsurat din priviri pe amîndoi, iar pe feţele lor se putea citi mult. Ochii lor parcă spuneau că ea abia l-a agăţat pe tînărul elegant şi chipeş. S-au uitat la ea cu înţeles, cu nişte priviri pe care numai femeile ştiu să le transmită între ele. Manichiurista a cătat lung la bătăturile din palme şi la unghiile roase, cu aer complice, parcă spunînd: „Ai reuşit să pui mîna pe el. Eşti deşteaptă, fetiţo!" Numai Felecan nu a observat nimic. Privea încîntat cum părul Chirei se aşeza frumos sub apăsarea pieptănului. Bărbaţilor le lipseşte aproape cu totul puterea de observaţie a femeilor pe lucrurile de amănunt.

Chira coborî din pat. În atelier şi în restul apartamentului era prea multă dezordine, iar ferestrele nu mai fuseseră spălate de multă vreme. Întîi va băga perdelele la muiat. Începu să desfacă la perdele.

— Ce vrei să faci? deschise uşa doamna Mărgelatu.

— Curăţenie.

— Aici eu mă ocup de curăţenie, o înfruntă cu priviri nemulţumite. În casa mea fac...

— M-am gîndit numai la ce este mai greu şi sigur că o să vă cer părerea. Cînd aţi deschis uşa m-am speriat. Era gata să cad de pe scaun. Nu am auzit bătaia dumneavoastră în uşă. Cred că aţi bătut prea încet.

— N-am bătut deloc, făcu ochii mari doamna Mărgelatu. Şi să nu-ţi închipui că...

— Da, cred că aţi bătut prea încet, o întrerupse Chira cu glas potolit, prefăcîndu-se a nu înţelege, deşi ochii ei s-au întunecat uşor.

Afară s-a încălzit de-a binelea. Se simte aerul blînd și bun de primăvară. Îmbrăcată într-o pijama veche a pictorului, Chira a spălat ferestrele, perdelele și dușumelele. Două zile a durat curățenia. Pînă și atelierul căpătase o notă de prospețime. Doamna Mărgelatu a intrat de cîteva ori în bucătărie sau în restul apartamentului și de fiecare dată a avut grijă să bată la ușă. Chira plecase în zori. Cine știe pe unde plecase. Bătrîna cătă îngîndurată prin odăile multe. Ar fi trebuit să facă și ea curățenie de primăvară. Perdelele s-au afumat peste iarnă. Faianța din bucătărie arăta unsuroasă. Covoarele erau încărcate de praf. Intră din nou în apartamentul pictorului. Cercetă fiecare ungher al odăilor, privi spre colțurile tavanelor, acolo unde se prind pînzele de păianjen și trebui să recunoască în sinea sa că fetei nu i-a scăpat nimic.

— E harnică, murmură, ca dusă pe gînduri.

Chira s-a întors cu două sacoșe pline în mîini.

— Am cumpărat niște carne și cartofi, doamnă. La carne a fost o coadă cît postul Paștelui. Am luat și pentru dumneavoastră un capac de vacă și un rasol.

Obrajii fetei s-au îmbujorat plăcut. Genele ei lungi, întoarse, clipesc des din cauza soarelui mult. Doamna Mărgelatu i-a aruncat o privire scurtă, fugară, dar suficientă pentru un ochi de femeie căreia greu îi scapă un amănunt. Chira avea un aer copilăros, parcă ușor temător, ce o înduioșă pe bătrînă.

— Fațada casei are nevoie de reparații, doamnă.

— Știu, dar nu am bani pentru asta. Zidarii cer mult. Și anul trecut am încercat să fac reparații.

— Am eu un prieten zidar. Am fost vecin cu el la vechea locuință. Cred că va costa destul de puțin. Dacă doriți, mă ocup eu de asta.

•

Primele zile de vară au venit cu călduri mari, destul de obișnuite în cîmpia din jurul Capitalei. Doamna Mărgelatu ieșise în curte. S-a instalat pe o bancă la umbră. Chira și Mitică Oțoțoc au plecat de dimineață la țară să cumpere ulei. În oraș nu se mai găsește ulei decît la ocazii. Bătrîna pare îngrijorată. Aflase că în gările ora-

şului poliţia face razii la trenuri şi confiscă alimentele aduse de oameni. Însă nu pentru ulei îşi făcea ea griji, ci în privinţa Chirei. Să nu păţească ea ceva. Cu legile aspre ale lui Antonescu te poţi aştepta la orice.

Cîteva săptămîni după plecarea lui Felecan, relaţiile dintre bătrînă şi fată au fost reci, uneori, aspre. Doamna Mărgelatu nu-şi putuse înfrîna pornirile împotriva acestei femei de neam prost care era clar că l-a îmbrobodit pe tînărul pictor. Bătrîna îşi aminti zîmbind cum privise ea stupefiată cînd Chira a adus acasă un ciur pentru nisip şi două lopeţi. O ajutaseră Oţoţoc şi Bogdan. „Ce vrei să faci cu astea ?" a întrebat-o nedumerită. „Voi merge la lucru, i-a răspuns fata. Eu nu sînt obişnuită să stau degeaba." „Dar e o muncă nepotrivită. Crezi că am să te las la o astfel de muncă ?" „Altceva nu ştiu să fac, doamnă."

Bătrîna privi încîntată faţada casei. Chira, Oţoţoc şi Bogdan dimpreună cu un zidar au reparat faţada, iar gardul l-au revopsit cu vopsea de ulei. Atunci, în zilele acelea de lucru, atunci cînd fata dădea nisip la ciur sau punea mîna pe mistrie, doamna Mărgelatu a urmărit-o des cu privirile, minunîndu-se de agerimea, priceperea şi energia ei. „Da, gîndise bătrîna, o fată ca ea nu piere chiar dacă o arunci în vîrf de munte pustiu. Cred că nu banii au atras-o către Felecan." Acum bătrîna recunoştea tot mai des că de la venirea Chirei parcă plutea în casă un aer tineresc, un aer de primăvară.

Părăsi curtea şi intră în atelierul pictorului. De cîte ori lipsea Chira de acasă, bătrîna deschidea sertarul biroului şi număra banii lăsaţi de Felecan. Cei şaizeci de mii de lei erau neatinşi. Cu vreo două săptămîni în urmă chiar o întrebase pe fată : „Ai cheltuit mult din bani ? Cred că ai cheltuit mult. Tu ai plătit reparaţiile faţadei şi ţii cheltuielile zilnice." A întrebat-o fiindcă nu-şi putea imagina cum de nu s-a atins Chira de suma aceea. „Am avut eu nişte bani, doamnă. Cît am lucrat la ciure am făcut unele economii. Nu prea mari, dar oricum a fost ceva." Doamna Mărgelatu reciti cele cîteva scrisori de la Felecan apoi le puse la loc şi prinse a zîmbi parcă înduioşată. Şi-a amintit de prima scrisoare compusă de Chira către pictor.

„Dragă Pavele,

Doamna Mărgelatu și cu mine sîntem sănătoase care sănătate îți dorim și ție."

Așa începuse fata scrisoarea, iar bătrîna s-a înduioșat de stilul ei simplu.

●

Acceleratul era aglomerat. Pînă și la clasa întîi mulți călători ședeau pe culoar. Cu fața ascunsă în palme, Gloria părea că ațipise. Numai gîndurile ei se călătoreau, ce-i drept adesea întrerupte. Uneori asculta cu atenție clămpănitul ritmic al burdufurilor dintre vagoane sau zgomotul atît de cunoscut al roților ce curg peste măruntele întreruperi dintre șine. La răstimpuri deschidea ochii. Dealuri și văi, sate cățărate pe coaste ori ascunse pe lîngă cursuri de ape defilau molcom prin fața ferestrei. Verdele pur sau gălbuiul holdelor, parcă desfrînate în sănătatea lor trufașă, îi încîntau privirile. Gloria a întîrziat mult acasă. Mai mult decît își închipuise la început. Blank i-a telefonat de cîteva ori și i-a spus să nu-și facă griji în privința postului de la școală. Găsise el pe cineva să o suplinească. Acum, suplinitoarele ajunseseră la modă. Mulți profesori au primit ordin de chemare. Luiza i-a scris că liceul a rămas mai mult în seama femeilor. Că treburile merg bine, însă acolo unde sînt femei multe parcă și dracul are grijă să-și bage coada. Cuvintele blînde, nevinovate în aparență dar pline de înțepături se schimbă des în cancelaria școlii. E o criză de bărbați de te ia cu fiori. Femeile au devenit nervoase. Le sare țandăra din te miri ce. Și notele din cataloage sînt mai mici. Gîndurile Gloriei s-au abătut de la scrisoarea Luizei. Sînt gînduri nu noi, însă de fiecare dată ea știe că le mai poate aduce unele îmbunătățiri. Lui Bogdan i-a trimis o vedere. De fapt i-a scris și vreo cîteva pagini pe care le-a rupt, nemulțumită. Nu, nu prin scrisoare trebuie să-i comunice sentimentele ei. Acum știa limpede că îl iubește. Că l-a iubit pe Bogdan din prima clipă a întîlnirii lor în Gara de Nord. Multă vreme își refuzase un astfel de gînd, punînd totul pe seama unei

dorințe. Acum știa clar de ce întreaga ei ființă tresărise la apariția lui acolo în gară. Zîmbi. Parcă îi făcea plăcere să se chinuie puțin. Aștepta cu nerăbdare să ajungă în București. Să alerge la el. Ultima vizită la Bogdan o făcuse însoțită de Blank. Atunci ceva din ființa ei parcă ceruse protecția prezenței lui Blank. Dacă ar fi mers acolo singură, altfel s-ar fi petrecut lucrurile. Se apărase instinctiv de Bogdan. Zîmbi din nou. Îl va ajuta pe Bogdan să-și continue studiile. Un om atît de inteligent ca el poate deveni o forță printre intelectualii rafinați ai țării. Oare nu visează ea prea mult? Nu. Totul se poate. Totul se poate, cu condiția să nu fie război.

Cînd ajunse acasă, Valeria i-a spus că domnul Felecan s-a logodit și că a căutat-o să o invite la logodnă. Că a venit împreună cu domnișoara Chira, care este foarte frumoasă, iar domnul Felecan avea un aer caraghios, vesel, fericit. Însă domnul a plecat la concentrare chiar a doua zi după logodnă. Cel puțin așa zicea domnu', că pleacă.

Gîndindu-se la firea atît de contradictorie a lui Felecan, Gloria intră în baie. Apa fierbinte îi dădu o stare de moleșeală dulce. Ar fi dormit după călătoria obositoare, dar nu avea timp. Se îngriji mult în fața oglinzii. Rîse. Mișcările ei erau prea febrile. Toată ființa ei nu-și mai găsea astîmpăr. I se părea că se va scurge un veac pînă cînd va ajunge la locuința lui Bogdan. Încerca să-și imagineze fiecare gest al ei sau al lui și simți clar că în inima ei s-a produs o explozie, ceva ca un mănunchi uriaș de raze ce se răspîndesc iute de-a lungul trupului, blînde, înfiorătoare, dureros de blînde.

Luă o mașină de piață. Lui Bogdan îi cumpărase un ceas de mînă și un stilou Parker. Știa că el scrie. Că are talent. Felecan îi spusese că Bogdan va deveni un scriitor mare. El are nevoie doar de timp ca să arate de ce-i în stare. Dar pictorul poate greși tocmai din marea lui prietenie. Oricum, stiloul îi va fi de folos. Însă nu numai stiloul. El are nevoie mai ales de studii. Un scriitor mare trebuie să fie și un cărturar desăvîrșit. Tresări. Și-a amintit de momentul în care aflase că Bogdan a fost împușcat de legionari. Atunci, în fracțiuni de secundă, inima ei a strigat a dragoste și a zădărnicie. Felecan a

înțeles asta fiindcă purtarea lui pe stradă în drum spre spital s-a schimbat brusc. A strîns-o lîngă el ca pe un prieten vechi și drag. „Ce suflet mare are Felecan!“

Privi prin fereastra mașinii. Pe strada Fecioarei, la această oră, ar trebui să se întoarcă oamenii de la lucru. Dar strada e aproape pustie. Coborî și-i spuse șoferului să plece. Alături o recunoscu pe mărunțica nevastă a lui Oțoțoc. Îi făcu femeii un semn de salut și din cîțiva pași ajunse la poartă. Dar poarta era încuiată. Se săltă pe vîrfuri. Știa locul zăvorului.

— Bogdan e plecat, domnișoară, o auzi pe femeie la spatele ei. Acum două săptămîni l-au luat la concentrare.

Gloria s-a întors încet ca un mecanism vechi, șubred. Explozia de lumină din ochii ei se stingea treptat. Femeia lui Oțoțoc știa să vadă și să înțeleagă. Glasul femeii se auzi din nou ca de departe, de foarte departe, cald, bun, înțelegător.

— Poate doriți să vă dau cheia casei. Bogdan a lăsat cheia la noi.

— Și domnul Oțoțoc ? întrebă stins Gloria.

— Nu. Mitică e plecat la Obor.

Gloria intră în casă. Aerul închis de acolo o făcu să deschidă fereastra. Din curte năvăli în interior mireasma suavă a trandafirilor mulți. Îi tremurau picioarele. De fapt constată că-i tremură tot corpul și, deși era cald acolo, fu scuturată brusc parcă de un fior de frig. Rămase o vreme întinsă pe patul lui Bogdan, iar gîndurile ei, multe acum, nu reușeau să se lege între ele. Veneau ca niște fulgerări scurte, lipsite de logică. Și-a amintit că o dată, pe munte, pe Suhard, i-a venit așa din senin să se arunce în gol. Îngrozită, s-a retras din locul acela primejdios. Apoi și-a amintit despre o onomastică a ei la care venise și un domn gras, ce o tot îndemna să spună poezii. Ea îmbrăcase atunci o rochiță scurtă cu volănașe, iar părul îi era prins în două funde albe.

Privirile ei se roteau domol prin odaie. Pe mijlocul mesei văzu o seamă de coli de hîrtie închise între două coperți verzui. Sări din pat. Poate că Bogdan i-a lăsat o scrisoare. Dar în afară de manuscris nu mai era nimic pe masă. Întoarse coperta și citi pe prima pagină : *„Marile migrații, roman, Ioan Bogdan“*. La a doua pagină

tresări. Pe a doua pagină era un singur cuvînt. Un nume : „*Gloriei*". Întoarse și a treia pagină, se așeză pe scaun și începu să citească iute, cu lăcomie, însă își dădu seama că-i prea surescitată și că înțelege destul de puțin.

Închise fereastra. Luă manuscrisul sub braț, mai privi o dată în jurul odăii, apoi părăsi locuința. Afară razele soarelui dinspre seară parcă se strecurau zvăpăiate, în joacă, printre frunzele vișinilor.

•

Domnul Chihaia părăsi aleile parcului îndată ce miji soarele. Nu era mai mult de patru și jumătate dimineața. Poate nici atît. În parcul acela de la Șosea își avea el reședința cam de pe la începutul primăverii. Numai în serile ploioase domnul Chihaia găsea culcuș vremelnic la subsolul unui bloc din centrul Bucureștilor, dar acolo îl costa cinci lei pe noapte, sumă destul de mare cîtă vreme el nu și-a deschis un cont la banca Marmorosch Blank. Aflase un loc dosnic, mai către fundul parcului, unde își împătura elegantul așternut compus din ziarele *Universul*, *Curentul*, *Gazeta Rurală* și *Viitorul*. Ziarele cu tiraj mic îl scîrbeau, dovedindu-se un tip subțire cu gusturi aplecate spre lucrurile de preț, fără a neglija aspectul lor practic. Cele folosite de el se bucurau de un mare prestigiu și se dovedeau călduroase chiar la vreme de răceală. Domnul Chihaia era maestru în folosirea ziarelor. Cine își făcea din ele un simplu așternut pe o bancă se putea numi un neisprăvit, un începător, un fel de gringo al parcului. Iar nechibzuința și nepriceperea se răzbună cumplit pe niște simpli ageamii. Domnul Chihaia arăta a gentleman uns cu toate alifiile, capabil să doarmă bine chiar într-o noapte friguroasă, ori să găsească un prînz acolo unde ochiul începătorului nu observă nimic.

Se retrăgea la culcare cam pe la miezul nopții. Niciodată mai devreme. Era și aici o tactică de om prevăzător. Numai un somn scurt putea să-i asigure odihna. Ceilalți locatari ai parcului, lipsiți de experiență, se culcau odată cu găinile, iar strașnica răceală dinspre ziuă îi chinuia adesea. Domnul Chihaia făcea întîi o plimbare

lungă, suficientă să-i dea o stare de oboseală. Știa că omul care nu muncește are nevoie să-și cheltuiască surplusul de energie într-un fel oarecare. E drept că el căutase ceva de lucru pe la autoritățile Capitalei, însă e tot atît de drept că atunci cînd te prezinți în calitate de solicitant toate ușile devin dintr-o dată mai severe, mai neprimitoare. Dar chestia aceea cu căutarea unui loc de muncă fusese mai de mult, pe la începutul lui martie.

Aproape de miezul nopții, domnul Chihaia își scotea pantofii și haina. Cu ajutorul unui ghem de sfoară lega ziarele pe corpul său, însă nu la întîmplare. Făcea din ele un soi de moletiere bine strînse în jurul trupului. Peste ziare îmbrăca pantalonii și haina. Avea o mare deprindere. În mîinile altuia, șubreda hîrtie s-ar fi rupt. La el era o adevărată artă. Pentru picioare folosea numai *Universul* și *Viitorul*. Hîrtia acelor ziare se dovedea foarte călduroasă. La coapse și la fund întrebuința doar *Curentul*, recunoscut pentru calitatea lui pufoasă. Toată pregătirea lui de culcare avea un anumit dichis ceremonios, poate nițel pedant. În serile cu lună plină, domnul Chihaia simțea o adevărată satisfacție cînd își înfășura fundul cu chipul Suveranului sau cu miniștri și senatori, considerînd că faimoșii bărbați din lumea bună își aduc contribuția lor la reușita somnului său. Iar o astfel de companie strălucită face cinste oricărui muritor de rînd.

La deșteptare, ageamiii lepădau ziarele aiurea. Domnul Chihaia le împătura cu sfințenie. Hîrtia de ziar cu cît e mai frecată cu atît își dublează calitățile ei pufoase. Dar asemenea secrete se află numai după o indelungată muncă de cercetare științifică.

Ca orice gentleman care se respectă, dispunea și de o mică geantă, poate cam șubrezită de timp și de multiplele întrebuințări. Noaptea, o folosea drept pernă. Ziua, geanta se arăta la fel de prețioasă, fiindcă adăpostea cîteva obiecte de strictă necesitate pentru un tip subțire. O mașină de ras, un prosop, o perie și o cutie cu renumita cremă de ghete Gladys. Domnul Chihaia nu ieșea niciodată din parc înainte de a se bărbieri și a-și lustrui încălțămintea, considerînd că un obraz îngrijit și o încălțăminte curată îți dau o notă de prospețime, indiferent cum arată straiele.

Părăsi deci parcul în dimineaţa aceea cu paşi rari, cu mersul cumpătat, elastic, aşa cum îi şade bine unui gentleman cam excentric pentru o plimbare atît de matinală. Intră pe marele bulevard şi sorbi cu nesaţ aerul plăcut, răcoros. Trecură pe lîngă el cîteva trăsuri cu nişte cheflii, cîţiva măturători, apoi un automobil cu o linie deosebit de frumoasă. În rest, puţini trecători. Muncitorii care se îndreptau spre fabrici cu noaptea-n cap locuiau în alte zone ale oraşului.

Soarele se ridicase de vreo două-trei suliţe. Peste Bucureşti plutea obişnuita spuzeală subţire de abur proaspăt. Din grădinile mari cît stadioanele venea miros gingaş de trandafiri. Paşii rarilor trecători se auzeau strident ca la miez de noapte. Dar domnul Chihaia nu se bucură multă vreme de frumuseţea dimineţii fiindcă privirile îi căzură pe o minunată poşetă lucrată cu fire aurii. Un ochi mai puţin ager nu ar fi remarcat-o în iarba mare de lîngă bordură. Un începător, un gringo, ar fi dat buzna. Chihaia nu se repezi să o ridice. Întîi iscodi împrejurimile. Norocul nu trebuie cules prosteşte. El te poate părăsi într-o clipă. Strecură poşeta în geanta lui şi porni mai departe cu acelaşi pas liniştit. Făcu un ocol respectabil, pînă ce ajunse în zona marilor lacuri dispuse ca un brîu la partea de nord a oraşului. Liniştea de acolo, calmul pomilor ale căror frunze parcă au încremenit, apa curată ca zîmbetul pruncului, i-ar fi atras atenţia în alte ocazii. Acum nu avu vreme de admiraţie, mulţumindu-se cu adăpostul unui boschet. Abia acolo făcu inventarul frumoasei poşete. O închise la loc, o strecură în geantă, îşi mai lustrui o dată pantofii, apoi o luă agale căte elegantul Parc al Cotrocenilor.

Distanţa era destul de mare astfel că ajunse la casa pe care o căuta cam după un ceas. Trecuse de ora şapte, însă ştia că stăpînii unei asemenea case sau stăpîna unei astfel de poşete nu se scoală înainte de nouă. Privi casa boierească. Un palat cu grădina de un pogon, cu poartă înaltă de fier forjat, cu alei îngrijite, iar poarta valora singură cît o casă obişnuită. Poşeta se potrivea de minune într-un palat ca acela.

Domnul Chihaia se depărtă şi îşi continuă plimbarea de dimineaţă ceva mai gînditor ca de obicei. Nu era flă-

mînd. În fond mîncase chiar binişor în urmă cu vreo două zile, iar dacă pe fruntea sa înaltă apăruseră cute, probabil că altele erau gîndurile lui. Adică nu la mîncare.

Reveni după ceasurile nouă. De data aceasta draperiile ferestrelor mari lăsau razele soarelui să-şi facă de cap către interiorul palatului.

Sună. Un bărbat cărunt, distins, cu mers calculat, ţeapăn, îmbrăcat într-o livrea strălucitoare, se apropie de poartă, îl măsură din priviri pe Chihaia şi săltă o sprînceană, ceea ce dovedea mirare sau dispreţ, apoi întrebă, înăbuşindu-şi un căscat printr-o elegantă acoperire cu palma :

— Ce doreşti ?

— Să ajung la doamna Bobancu.

— Ai o scrisoare sau un comision ?

— Nu, nu am aşa ceva.

— Înţeleg. Vrei să ceri de pomană. Hm ! Nu prea arăţi a cerşetor. Dacă straiele dumitale ar fi cît de cît călcate, zău, ai avea o ţinută destul de acceptabilă. Însă faţa te dă de gol. E prea palidă. Există acolo un semn care te dă de gol. Cînd ai mîncat ultima dată ?

— Ei, nici chiar aşa să n-o luăm, rîse Chihaia. De multă vreme n-am mîncat să mă satur, dar asta e cu totul altceva.

— Absolut că e cu totul altceva, aprobă valetul. Eu mănînc în fiecare zi pe săturate. Adică mint. Mănînc pînă mă apucă dambläua. Dacă aş da drumul în curte la toţi neisprăviţii mi-ar cam zbura păpica. Şi te rog să mă crezi că s-ar găsi vreo douăzeci de nebuni gata să-mi ia locul. Or, ştii şi dumneata că în vremurile astea atît de binecuvîntate păpica omului este problema numărul unu. Aşa că n-ar strica să fii ceva mai limpede.

— Asta şi vreau, zîmbi Chihaia, plăcut surprins de sinceritatea valetului. Cunoşti această poşetă ?

— O, sigur ! se lumină omul. E poşeta coniţei. Dar cum de a ajuns în geanta dumitale ? O geantă, ca să zic aşa, care nu se asortează la eleganţa...

— Geanta nu are importanţă, îl întrerupse Chihaia blînd. Iar doamnei Bobancu doresc să-i povestesc tocmai despre miracolul întîlnirii mele cu această poşetă.

— Aşa e ! rîse valetul pus pe taclale. Geanta dumitale nu are importanţă. Numai poşeta e importantă. Geanta rămîne pe planul doi. Adică vreau să spun că numai geanta nu ţi-ar asigura deschiderea porţii. D-aia nu mă pot considera un om subţire, chiar dacă am absolvit în tinereţe Şcoala de Arte şi Meserii. Totdeauna văd întîi lucrurile neesenţiale. Adică cele de pe planul doi. N-am ochiul fin, pătrunzător.

— Nu, nu sînt de acord cu această părere, domnule valet. Oamenii care văd întîi amănuntele au privirea ageră. În fond realitatea se constituie dintr-o mulţime de amănunte. Aceste amănunte scapă de obicei. Deci nici vorbă despre un eventual defect. Ba dincontră...

— Înseamnă că ţi-am produs o impresie destul de bună, se bucură şi se sprijini de poartă valetul.

— Bună e puţin spus. Excelentă, domnule valet !

— O, chiar la atîta nu mă aşteptam ! Să ştii că mi-ar place să mai stăm de vorbă. Mă atrage mult filozofia. Mă dau în vînt după ea. Şi mă gîndesc mult chiar la nedreptăţile sociale. Uneori nu dorm noaptea din cauza lor. De ce să ia fata din casă, sufrageta, un salariu egal cu al meu ? Dacă stăpînii mi-ar da ceva peste, aş putea să-mi cumpăr o casă cu două odăi şi cu un pic de grădină în jurul ei.

— Care ar valora jumătate din poarta aceasta ?

— Poate nici atîta, domnule. Poarta asta a costat o avere. Nu năzuiesc eu atît de departe.

— Da, aprobă Chihaia fără să zîmbească, iată cea mai gravă formă de nedreptate socială. Zău ! De ce să ia fata din casă un salariu egal cu al dumitale ? Poarta nu contează şi nici palatul doamnei Bobancu nu contează fiindcă sînt în prim plan, iar noi cei cu ochiul ager vedem doar amănuntele. Da, domnul meu ! Departajările sînt necesare fie pentru o plată în raport cu munca, fie pentru stimulare, ca să nu mai vorbim despre alte aspecte pe care le ridică această problemă delicată.

— Domnule, eşti un om cult, constată valetul cu vădită plăcere. Te-am mirosit eu de la început că ai stofă de om subţire. Altfel nu stau de vorbă cu toţi neispră-

viții. Am și eu pretențiile mele. Un neisprăvit mi-ar fi spus : „Să trăiți !" Diseară te aștept la bufetul din colț. Fac eu cinste. Zău că merită să mai discutăm despre gravele probleme sociale ce frămîntă omenirea în momentul de față.

După acele vorbe descuie poarta și îl conduse pe Chihaia într-un hol imens, cu tavanul aurit și cu o minunată scară de marmură albă care ducea spre încăperile de la etaj. Valetul dispăru undeva în interiorul clădirii, iar în locul lui își făcu apariția o tînără grațioasă, cu bonetă albă. Fata strîmbă ușor din nas observîndu-i ținuta.

— Pe cine să anunț ?

— Pe Făt-frumos, rîse Chihaia.

— Înfățișarea ar merge, răspunse fata din vîrful buzelor, dar armura dumitale e de zmeu.

— Adevărat, aprobă musafirul, însă, după cum cred că observi, n-am trimis aici numai armura. Am venit și eu cu ea.

— Dar prin părțile astea omul nu contează, domnule. Numai armura are preț, se prinse fata în jocul de cuvinte. Am să încerc să aflu dacă vă primește conița. Totuși, poate că poșeta despre care mi-a vorbit valetul v-ar putea fi de folos. Carte de vizită nu aveți. E clar că nu aveți așa ceva. Oare n-ar fi mai bine să duc eu poșeta ?

— Nu.

Fata reveni curînd.

— Poftește, domnule ! Ai mare noroc. Oameni ca dumneata foarte rar ajung acolo sus.

Doamna Bobancu ședea pe un minunat taburet de catifea albastră în fața unei oglinzi venețiene. Își pieptăna părul. Un păr lung, bogat. Din vreme în vreme lăsa pieptănul și strecura mîna într-o bombonieră cu bomboane de ciocolată. Îi plăceau dulciurile. Era frumoasă, cu mici semne de îngrășare. Pe Chihaia îl măsură din priviri doar o clipă. Oglinda scotea și mai mult în evidență cutele hainelor lui dimpreună cu unele defecte de croială.

— Am auzit că mi-ai găsit poșeta.

— Da, doamnă, la Șosea.

— Nu mă interesează unde şi cum. Dă-mi-o!

Chihaia se încruntă abia vizibil şi făcu paşii necesari.

— Te-ai uitat în ea?

— M-am uitat, doamnă.

— Curios! Te pricepi la lucrurile de preţ?

— Oricît ai fi de nepriceput lucrurile de preţ, totdeauna îşi arată singure valoarea.

— Adevărat, rîse doamna Bobancu. În cazul acesta eşti un biet nătărău, cu toate că faţa dumitale nu e lipsită de oarecare inteligenţă. Sau poate că tocmai inteligenţii în chestii ca aceasta sînt cei mai de seamă nătărăi. După aspectul hainelor nu cred să fii bogat. Unde locuieşti?

— La Şosea.

— Ai acolo o casă?

— Nu, o bancă, rîse Chihaia.

— Aha! Înseamnă că eşti mult mai amărît decît îmi închipuiam adineauri. Un vagabond. În cazul acesta nu eşti nătărău, omule. Dumneata eşti tatăl tuturor nătărăilor din lume.

Se opri un moment să ia o nouă bomboană, apoi continuă satisfăcută de filozofia ei. Vocea îi era moale, catifelată, cu o anumită dulceaţă leneşă a omului care abia s-a sculat din somn.

— Să vedem pe ce se întemeiază afirmaţia mea. Un vagabond, adică un ins fără casă, fără o lescaie în buzunar şi, presupun, cu stomacul nu tocmai plin, găseşte o poşetă scumpă. Să ştii de la mine că cine dispune de o asemenea poşetă cu închizători din aur, ca să nu mai vorbim despre cusătură, îşi poate îngădui să o piardă fără să se sinchisească de pagubă. Poşeta valorează şase mii de lei. Pudriera de aur opt mii, iar pieptenii împodobiţi cu bobiţe de smaralde şaptesprezece mii. Adică un total de treizeci şi una de mii de lei. Să zicem că ai fi luat pe ele cam jumătate din preţ. Deci vreo şaisprezece mii. Poate chiar mai mult, fiindcă aceste preţuri le-am plătit acum vreo şapte-opt ani. Cu acei bani ţi-ai fi asigurat un trai modest, dar sigur pe cel puţin un an. Ţi-ai fi putut cumpăra şi un costum, care sînt convinsă că te-ar prinde de minune. Păcat! Eşti tînăr, voinic, frumos... în

special frumos. Da, da, oamenii de teapa dumitale sînt predestinați să moară prin parcuri. Oamenii ca dumneata nu merită nici o milă. Mila trebuie investită numai acolo unde va da roade sigure. Or la dumneata nu e cazul.

— Nici nu pretind, ridică din umeri, nepăsător, Chihaia.

— Nu zău! se întoarse doamna surprinsă și-l privi în față. Te pomenești că ai conștiință. Că este un caz de conștiință faptul că mi-ai adus poșeta cu tot ce se află în interiorul ei. Chiar ai așa ceva?

— Știu eu? Ceva probabil că există.

— Măi, măi! rîse doamna dezvelindu-și dinții frumoși. Un om inteligent învață din greșeli. Unul cu conștiință este iremediabil pierdut. Dacă ai conștiință, pentru dumneata nu se mai poate face nimic. Practic, la ce folosește conștiința? Îți aduce venituri? Îți asigură o viitoare existență mai bună? Cînd ai mîncat ultima oară?

— Întrebarea nu a fost bine formulată, frumoasă doamnă. Vedeți la mine ceva semne de inaniție? E drept că nu mănînc chiar în fiecare zi, ar fi prea frumos într-o societate binecuvîntată ca a noastră, dar mă descurc uneori mai bine decît mă aștept.

— Ce interesant! murmură doamna Bobancu. Foarte interesant să nu știi dacă vei mînca mîine. De fapt dumneata nu ai asigurată nici măcar masa de azi. Adică nu ești sigur că vei mînca azi.

— Azi voi mînca pe săturate, zîmbi Chihaia.

Doamna Bobancu observă surprinsă cît de mult îl înfrumusețează zîmbetul. Își reveni însă iute și-i răspunse ironic:

— Poate îți închipui că drept recunoștință am să te trimit la bucătărie?

— Nu, nu la bucătărie. Am aflat că soțul dumneavoastră lipsește, așa că vom prînzi împreună.

Femeia slobozi un hohot mare de rîs. Zău, era tare simpatic vagabondul și foarte sigur de el. Va trebui să-i dea o lecție. La început se gîndise să-i ofere o mie de lei. Nu-i va da nimic. Îndrăzneala nerușinată nu poate fi îngăduită de la unul ca el. Nu-i va da nici mîncare. În

fond, cu un prînz bun tot nu şi-ar aranja problemele de sărăcie. O distra totuşi, aşa că se hotărî să-l mai reţină.

— Ce-ar fi să iei loc pe unul din fotoliile astea?

Chihaia o privi amuzat, apoi îi răspunse, cu acelaşi calm care o iritase încă de la începutul discuţiei lor:

— Nu este cazul, frumoasă doamnă. Asemenea invitaţii ori se fac din primul moment, ori nu se mai fac.

— Ei, asta-i culmea! rîse doamna Bobancu. Sîntem mîndri. Mîndria este o altă formă de prostie a clasei de jos. Dar mai constat ceva, ce-i drept, cu mare surprindere. Ai o frază aleasă. Rarisimă la vagabonzi. A nu, nu rarisimă ci inexistentă. Asta presupune cultură. De unde pînă unde la dumneata, nu ştiu, însă este limpede că o ai. Mi se pare foarte interesant să stau de vorbă cu un vagabond cult. Sper că eşti destul de cult pentru a nu mă dezamăgi. Dacă-i aşa înseamnă că voi petrece o dimineaţă agreabilă.

— La aceasta cred că ar fi nevoie şi de consimţămîntul meu, rîse Chihaia.

— Al dumitale? cătă spre el stupefiată. Păi dumneata nu contezi, omule. Eşti, cum s-ar zice, la mîna mea sau la mila mea, ceea ce-i totuna. După felul în care zîmbeşti ironic s-ar părea că vezi altfel lucrurile. Cred că nu eşti de acord cu acest adevăr.

— Nu prea, doamnă. Mai degrabă cred că dumneata te afli la mîna mea sau la mila mea, cum s-ar zice. În poşeta aceea scumpă se aflau şi cîteva scrisori. Nişte scrisori cu plicuri roz, plăcut parfumate. Trei scrisori, doamnă.

Privirile tinerei femei se neliniştiră brusc. Mîna cu pieptănul a rămas o clipă în aer şi se reflectează în oglindă ca un gest caraghios în faţa aparatului de fotografiat. Reuşi totuşi să se stăpînească şi întrebă cu o voce parcă mai suavă decît înainte:

— Erau şi scrisori?

— Erau, doamnă.

— Dacă foloseşti trecutul înseamnă că ele nu mai sînt la locul lor.

— Aşa este, doamnă, nu mai sînt la locul lor.

— Deci voi fi nevoită să te constrîng pentru a reintra în posesia lor. Hm! Un telefon la comisarul de la

circa de poliţie cred că va fi suficient. Nu va fi cazul să apelez chiar la prefectul poliţiei, care te informez că a fost coleg cu soţul meu.

— Adevărat, nu-i cazul. Pot ieşi la iveală o seamă de lucruri neplăcute. Soţul dumitale nu va fi prea încîntat. Pe urmă, se ştie de cînd lumea că negocierile aduc mai mult folos decît războiul.

— Poate că ai dreptate.

— Am.

— În cazul acesta nu eşti nătărău.

— Aşa se pare.

— Ia te uită ce întorsătură! Atunci să zicem... cîte o mie de lei pentru fiecare scrisoare. Cu trei mii te pui pe picioare. Da, da, nu eşti nătărău. Ce zici de propunerea mea?

— Nimic, doamnă. Afacerile serioase rar se discută pe stomacul gol. După un prînz bun oamenii parcă devin mai generoşi.

— Vrei să ne servească aici?

— Nu văd nimic rău în asta. Ba aş zice că mi se pare destul de plăcut. O masă bună, o femeie frumoasă, o sumă rotundă, zău că ziua începe destul de promiţător.

— Adică ce vrei să insinuezi cu „o femeie frumoasă"? tresări doamna Bobancu, uluită de tupeul vagabondului.

— Exact ce crezi dumneata, rîse Chihaia.

— Doar nu-ţi închipui...

— Nu, doamnă. Nu-mi închipui nimic. Numai nătărăii îşi fac închipuiri.

„Ciudat! gîndi ea. Cînd zîmbeşte, ochii îi rămîn trişti."

Mai luă o bomboană, apoi sună şi îi porunci fetei cu bonetă albă să aducă mîncare. Să aducă micul dejun. Nu discutară în timpul dejunului. El nici nu ar fi avut vreme să întreţină o discuţie. Ea îl studia pe furiş, uimită de eleganţa cu care folosea tacîmurile.

— Cafeaua îţi place?

— Adesea o visez niţel amăruie şi cu caimac bogat.

— Şi mie tot amăruie îmi place, se minţi pe sine. Fumezi, domnule... domnule...?

— Chihaia.

— Fumezi, domnule Chihaia ? Mi-ar fi plăcut numele mic...

— Fumez, doamnă. Din păcate...

— Se întîmplă să nu ai ţigări, îşi reţinu un zîmbet ironic. Ce preferi, *Papastratos*, *Regale* roşii sau *R.M.S.?*

— *Regale* roşii. Le fumez rar şi de obicei nu întregi.

— Ia din cutie, domnule Chihaia ! Nu, nu una. Umple-ţi buzunarele ! Deci rămăsesem la suma de trei mii de lei, fiindcă dejunul l-ai obţinut. Ce întorsătură, domnule !

— Da, un dejun regesc. Numai cu suma nu sînt de acord.

Femeia zîmbi. Se simţea bine în tovărăşia vagabondului. Un vagabond cult — cine nu şi-ar dori o conversaţie într-o zi plictisitoare, goală ? Era şi o joacă plăcută. În cîteva rînduri i-a surprins privirile şi, ca oricare femeie cu experienţă, simţi că o doreşte. Ce noroc pe ea cu simpaticul vagabond ! Şi cînd te gîndeşti că puţin a lipsit să-l dea afară.

— Este şi firesc să nu fii de acord cu suma propusă de mine cînd ai avut în mînă de cîteva ori mai mult.

— Nu prea am avut, frumoasă doamnă. Unul ca mine greu vinde o poşetă şi nişte bijuterii. Dacă aş fi venit cu ele de pildă la dumneata, te gîndeai cumva că sînt o moştenire a mea de familie sau îmi puneai o sumedenie de întrebări ?

— Da, la acest aspect nu m-am gîndit, recunoscu sincer doamna Bobancu. Un om de teapa... un om ca dumneata în starea de acum ar da de bănuit oricui. Dar să ne întoarcem la sumă. Poate vrei patru mii. Sau să zicem chiar cinci.

Chihaia o privi ca de la mare depărtare. Mîncase bine, fuma o ţigară bună, iar ziua de mîine... era atît de mult pînă mîine...

— Nu mi-ai spus numele mic, domnule Chihaia, şi nici pretenţiile dumitale, îi întrerupse gîndurile. Ai pomenit de o masă bună, o sumă rotundă şi o femeie frumoasă. Destul de vag. Ştii că dacă nu interveneau scrisorile puneam servitorii să te arunce în stradă ?

— Am bănuit.

— În cazul acesta sînt nevoită să-ţi recunosc inteligenţa încă o dată. Zău, la început eram revoltată de atîta prostie. Dar unde am rămas ? A, la sumă !

— Exact, doamnă, la sumă. Adică la cei şaisprezece mii despre care am discutat adineauri.

— Şaisprezece mii ? rîse doamna Bobancu. Nu cred că am fixat noi un astfel de preţ.

— Adevărat, nu am fixat asemenea sumă chiar de la început, însă dumneata spuneai că aceasta ar fi cam jumătate din preţul real al obiectelor. Deci e normal să-l pretind.

— Joci tare, îl privi amuzată.

— După împrejurări.

— Aiurea ! Nimic nu mă face să cred că te-ai mai întîlnit cu o astfel de ocazie. Dar asta nu are importanţă şi nici banii. Ai scrisorile la dumneata ?

— Ce crezi ?

— Cred că nu le ai. Cel puţin aşa ar proceda un om inteligent. Dă-mi te rog caseta aceea de abanos. Adică nu. Ia-ţi singur cinci mii de lei. Pînă atunci eu voi suna să strîngă de la masă. Hai, hai, nu te mai codi ! O să mă păcăleşti cu o mie sau două. Ei şi ?

— Era vorba de şaisprezece mii.

— Ştiu. Nu am uitat, însă toate la timpul lor.

Chihaia numără cinci mii de lei şi-i băgă în buzunar.

— Cum procedăm la restituirea scrisorilor ?

— Simplu, rîse Chihaia. Poftiţi ! aruncă pe masă cele trei scrisori şi se îndreptă către uşă.

— Ce ai de gînd ? se răsti ea.

— Să plec..

Femeia îl privi lung şi oftă :

— Eşti nătărău de-a binelea.

— Nu prea eşti consecventă, observă el ironic. Ba mă socoţi nătărău, ba inteligent. Cred că ar fi cazul să te hotărăşti definitiv în această privinţă.

„Îi închiriez un apartament în centrul oraşului, gîndi ea. Renunţ la ramolitul de Armand. Ăsta e proaspăt şi plin de viaţă, dar mai ales frumos. Prietenele mele or să crape de invidie."

— Ai uitat restul de bani. Îl învălui într-o privire ce spunea, ce promitea mult.

— N-am uitat nimic, frumoasă doamnă. Bună ziua!
— Stai, omule! Eşti nebun? se încruntă. În situaţia ta renunţi la restul de bani pînă la şaisprezece mii?
— Aşa se pare.
— Adică, întrebă ea uimită peste măsură, vrei să spui că nu te-ai gîndit nici o clipă la restul de bani?
— Ba da, însă asta a fost mai la început. Abia după ce mi-ai expus filozofia dumitale, atît de frumos, m-am răzgîndit.
— Dar eşti nebun de legat, omule! În fond meriţi aceşti bani.
— Nu neg, dar eu mi-am dorit altceva.
Femeia cătă spre el ca prin lunetă, sperînd că-i vorba de o glumă. Apoi se supără.
— Ia banii, domnule, pînă cînd mai sînt dispusă la un asemenea gest! E o toană de a mea. Mi-ai plăcut. Asta e. Altfel scoteam scrisorile cu forţa. Adineauri ai dorit o masă bună. Nu te-am refuzat. Ai dorit o sumă rotundă şi o femeie frumoasă. Le ai, domnule. Profită! Profită, omule!
— Nu, doamnă, rîse Chihaia. Mi-am dorit o dimineaţă agreabilă şi am avut-o.
După acele vorbe Chihaia părăsi încăperea călcînd regeşte. În urma lui, frumoasa bombonieră îşi încheie existenţa lovind uşa cu zgomot puternic. Valetul îl conduse pînă la poartă.
— Va fi o zi frumoasă, spuse Chihaia. O foarte frumoasă zi de la mijlocul lui iunie.
— Nu domnule, îl contrazise valetul. Va fi o zi infernală. Acolo sus nu e linişte.
— Da, poate că aşa va fi. Nu mă gîndisem la asta. Dar ce ziceai dumneata mai devreme?
— Ziceam că diseară...
— Nu, nu asta. Mai înainte.
— Mai înainte ziceam de salariu.
— Adică?
— Ziceam că de ce să am acelaşi salariu ca fata din casă?
— Da, da, aprobă Chihaia cu iz ironic în priviri. Atîta vreme cît te gîndeşti numai la dumneata, eşti pe drumul cel bun. Un drum făurit de oameni ca Bobancu.

„Adică ce a vrut el să spună? se încruntă valetul. Aşa-mi trebuie dacă deschid poarta în faţa oricărui neisprăvit.“

Apoi valetul îşi luă o ţinută majestuoasă şi porni să urce agale spre una din minunatele terase.

Cîteva ceasuri mai tîrziu, domnul Chihaia făcu o greşeală de neiertat unui gentleman chibzuit, uns cu toate alifiile. Întîi îşi cumpără un costum elegant din marele magazin *Pop şi Bunescu*, apoi un geamantan dimpreună cu ceva rufărie. Spre seară, trase la un hotel de mîna a doua undeva pe Calea Griviţei. Şi, pentru prima oară după multă vreme, dădu stingerea înainte de ora zece. Cam pe la miezul nopţii auzi bătăi puternice în uşă. Neobişnuit să aprindă lumina, deschise uşa. Razele unei lanterne căzură violent pe faţa lui somnoroasă.

— Poliţia! Actele la control!

Abia acum domnul Chihaia îşi aminti de comutatorul electric. Aprinse lumina. Scotoci prin buzunare şi îi întinse buletinul de identitate unui comisar. Aşa arăta omul după uniformă. Doi sergenţi de stradă, cu bastoane de cauciuc, s-au oprit nepăsători lîngă uşă.

— Văd că eşti din Iaşi. Ce cauţi în Bucureşti?

— Sînt în călătorie de plăcere. Eu mă dau în vînt după călătorii.

— Ce meserie ai?

— Poet.

— Poet? Nu ţi-am întîlnit numele prin reviste sau librării. Ai publicat ceva?

— Nu, domnule comisar. Ce scriu eu nu place oricui.

— Dă-mi livretul militar!

— L-am pierdut.

— Aha! Vedem noi cum stai cu situaţia militară. Luaţi-l! cătă spre agenţi.

Între poliţişti, Chihaia constată cu părere de rău că banii mulţi l-au făcut să greşească. Îşi părăsise culcuşul lui dosnic pe care greu l-ar fi dibăcit poliţia.

O săptămînă mai tîrziu, domnul Chihaia, tuns numărul zero, în bocanci şi uniformă militară, fără galoane, însă cu privirile vesele, niţel aiurite, mătura de zor prin curtea unui regiment din Bîrlad. Dinspre bucătăria companiei veneau arome ademenitoare de fasole fiartă. Ca

orice gentleman cu frumoase preocupări pentru nobilul său stomac, domnul Chihaia vorbi mult şi convingător la urechea unuia dintre bucătari, iar gamela sa plină ochi cu fasole în care pluteau leneşe bucăţile de slănină ajunse cu stăpînul undeva în spatele bucătăriei, printre nişte butoaie mari. O lingură de lemn, bine lustruită, ieşi de la brîul distinsului tînăr cu multă ameninţare asupra conţinutului gamelei. După ce totul se petrecu în cea mai creştinească rînduială, gentlemanul sughiţă din senin, semn sigur că se cuvenea să-şi îngăduie o gură de apă.

În curtea regimentului era zarvă. Comenzile răsunau des. În ţinută de campanie, soldaţii alergau de colo-colo. Se făceau pregătiri de plecare către o direcţie necunoscută. Nepăsător, domnul Chihaia învîrtea măturoiul cu multă tragere de inimă şi porni să cînte :

Cînd am plecat din Dorohoi
Pluton -nainte marş !
Cînd am plecat din Dorohoi
Pluton -nainte marş !

Un sublocotenent chipeş, lung cît o prăjină, trecu pe lîngă Chihaia minunîndu-se de veselia acestuia, cam aiurită. Se minuna, fiindcă veselia din regimentul bîrlădean dispăruse fără urmă. Acum oamenii pricepeau că începe războiul. Pregătirile de plecare grăiau singure despre aceasta.

— Cum te cheamă, băiete ?

— Să trăiţi, domnule sublocotenent, sînt soldatul Chihaia Virgil din compania a patra !

— Văd că eşti vesel.

— Aşa mi-e firea, domnule sublocotenent. Niciodată nu-mi fac griji pentru ziua de mîine. Îmi place să trăiesc în prezent. Mîine — înseamnă ceva al dracului de complicat. Mîine se compune din prea multe necunoscute.

„La naiba ! gîndi ofiţerul. Aiuritul ăsta cam seamănă la păreri cu mine. Apoi, după fraza aleasă şi după cele spuse, arată a intelectual."

— Ce meserie ai în viaţa civilă ?

— Poet.

— Zău ? N-ai vrea să te muţi în compania întiia ? Eu sînt comandantul plutonului doi din compania întîia. Poate că mai stăm de vorbă. Dacă te hotărăşti iute, fiindcă diseară plecăm, vii la companie şi întrebi de sublocotenentul Felecan. Cu comandantul tău sînt prieten.

— Nu văd nimic rău în asta, zîmbi Chihaia. Compania întîia, compania a patra, tot un drac. Eu sînt legat de compania a patra ca apa de osînză. Însă am aici unele promisiuni. Mă ajută cineva să devin bucătar al companiei.

— Te pricepi să găteşti ?

— Nu.

Felecan slobozi un hohot mare de rîs. Hotărît lucru, puşlamaua asta e tare simpatică. Foc de simpatică.

•

Ploua, însă nu ploaie scurtă obişnuită vara în cîmpie. Ploaia începuse peste noapte ca o burniţă. Nisiparii ziceau că plouă ca prin sită. Cu un suman de pănură pe umeri, Carabă se întorcea acasă din Cioplea. Fusese la rond să cumpere o plasă de sîrmă. Nu a găsit plasă şi era îngrijorat. Ciurul cel vechi se stricase, iar de atîta cîrpit se strica des. Tăiase drum pe lîngă zidul cimitirului Izvor, gîndindu-se că va trebui să împrumute un ciur de pe la alţi nisipari. Îşi ridicase sumanul pe cap ca o glugă. Ploaia măruntă cădea molcom. Pantalonii i se lipiseră de genunchi.

Cînd să dea colţul zidului către cocioc, tresări. Sonu, Sile şi Cireaşă îl aşteptau zîmbind, proţăpiţi în drum, fără să le pese de ploaie.

— Credeam că nu mai vii, rîse Sonu. De două ceasuri stăm în ploaie. Nu-i frumos din partea ta, continuă batjocoritor.

Carabă nu avea şişul la el. Uitase de răfuiala cu Sonu. Privi în jur. Ploaia alungase obişnuiţii trecători. Nici ţipenie de om împrejur. Pe vreme frumoasă mulţi oameni scurtau drumul pe lîngă cimitir.

— Ei, Carabă, zîmbi Sonu, a venit vremea să ne socotim.

Sonu vorbise calm, aproape prietenos, ca şi cînd ar fi discutat cu el despre cine ştie ce lucru obişnuit. Carabă

se trase cu spatele la zid. Presupușii geambași prinseră a rîde. Au tras șișurile de la brîu. Ploaia parcă se lipea pe lamele subțiri, lucioase. Nu arătau prea grăbiți. Poate că se bucurau de spaima din privirile lunganului.

— Sînteți prea mulți, rîse Carabă, dar rîsul lui sună fals. Aia sînt tot cu voi? arătă cu mîna la spatele lor.

Sonu, Sile și Cireașă cătară iute îndărăt. Carabă îl îmbrînci pe Cireașă peste ceilalți doi, aruncă sumanul și se săltă pe creasta zidului. Simți o arsură la picior undeva mai jos de genunchi. „M-a atins", gîndi el în timp ce ateriza în cimitir. Mai sprinten, Sonu apăru primul pe muchea zidului. Dar Carabă apucase să smulgă o cruce de lemn și lovi. Cu o înjurătură, Sonu căzu dincolo de zid. Lunganul fugi de-a latul cimitirului și ieși pe cocioc. Era aproape de casă. Duse mîna la picior. Abia acum simțea durerea. Pipăi locul împuns de lama șișului. „Un fleac, socoti el. Într-o săptămînă îmi trece. Pun niște pătlagină pe rană și îmi trece". Cătă îndelung spre cimitir, dar nu văzu pe nimeni. Știa că l-a lovit puternic pe Sonu la coaste și că i-a cam luat piuitul. Loviturile la coaste sînt dureroase. Nu te lasă să faci mișcări. Din această cauză nu alergaseră ei să-l prindă. „Acum am scăpat ieftin, gîndi Carabă. Va trebui să port șișul la mine". Apoi, îngîndurat, lepădă crucea și își văzu de drum.

Capitolul 9

În Cîmpia Bărăganului diminețile de iunie au un farmec deosebit. Lanurile cu porumb verde, înalte pînă la brîu, sînt umede la apariția zorilor. Bobițele de rouă stăruie pe tecile frunzelor ca niște lacrimi sublime de copil. Holdele mari date în pîrgă, aplecate de vînt sau încremenite, curg la nesfîrșit pînă unde poate să bată ochiul privitorului. Amestecul de galben și verde pur, un cer curat, înalt și limpede, de un albastru-pal, parcă te face dintr-o dată să te simți mic, pierdut în imensitatea cîmpiei. Drumurile bătătorite de roțile carelor capătă un luciu auriu. Presărate la mari distanțe una de alta, așezările omenești arată ca niște oaze. Macul înflorit prin grîu, rapița, otava cosită proaspăt și florile de cîmp dau o miresmă ce îmbată nu numai aerul ci și sufletul trecătorului.

În Bărăgan, pentru oamenii satelor, cu o săptămînă înainte de sărbătoarea Sfîntului Petru, apar cîteva zile de răgaz. Sînt ultimele zile de răgaz. Țăranii știu, după datină, că la Sînpetru începe a doua prașilă a porumbului. Dacă a plouat în luna mai porumbul va fi bun. Nu se sfîrșește bine ultima prașilă și începe recoltarea grîului, acea sărbătoare continuă a muncii, a cîntecului și a transpirației sub apăsarea căldurilor mari.

Acum însă prin satele Bărăganului s-a strecurat îngrijorarea, neliniştea. Bărbaţii, mulţi dintre ei, au fost concentraţi. Femeile, tinere ori bătrîne, adorm seara tîrziu fie cu gîndurile la cei plecaţi, fie spre muncile aspre ale cîmpului.

Din margine de Bărăgan, în zilele senine, privitorii cu ochiul ager văd pînă în împrejurimile Capitalei. Bucureştii se leagă de Bărăgan prin firele multe ale şoselelor sau ale drumurilor de ţară. Altădată pe aceste drumuri curgeau către marele oraş nenumărate căruţe şi care încărcate ce zoreau spre pieţe şi depozite ca nişte furnici uriaşe. Acum însă drumurile sînt aproape pustii. Şi în Capitală e linişte. O linişte aparentă. A început războiul. Frontul este undeva departe, foarte departe, dar oamenii de aici parcă aud în sufletul lor fiecare bubuitură de tun. Ştiu că la fiecare bubuitură cei dragi, cei plecaţi acolo pe front, se împuţinează treptat. Comunicatul din ziare sau de la radio a fost destul de laconic. Mareşalul Antonescu a decretat: „Soldaţi, vă ordon să treceţi Prutul!"

În nu prea îndepărtata Cîmpie a Bărăganului începutul lui iulie a debutat cu praşila a doua a porumbului, dar şi cu primele liste afişate pe la primării. Liste cu morţi şi dispăruţi. Acum femeile şi bătrînii satelor se întîlnesc în zori nu pe cîmp, nu în lanuri, ci întîi la primărie. Acolo, chiar dacă nu s-au schimbat listele vechi, oamenii zăbovesc o vreme înghesuindu-se şi silabisesc domol fiecare nume de pe liste.

Prin golfurile Bucureştilor femeile par mai multe decît altădată. Ordinele de mobilizare curg des, pe măsură ce listele de la primării devin mai lungi.

Carabă a primit ordin de mobilizare. El nu se aşteptase să fie mobilizat. Adică nu acum. Mai tîrziu, poate. La cei treizeci şi opt de ani ai săi, sperase că va scăpa de front. Ordinul i-a sosit cu poşta de dimineaţă. Spre seară, Carabă a băut niţel cu Buzău şi cu bătrînul Potop. Au băut destul de puţin. Cîrciumarul Fane nu mai dădea băutură pe datorie. Altădată se putea bea la el şi pe datorie. Buzău şi Carabă tăceau. Ei se puteau înţelege numai din priviri. De la cîrciumă, Carabă a luat-o din loc

nu către casă. Lîngă cinematograful Edison vitrinele unei simigerii parcă îl atrăgeau. Peste drum un sergent de stradă se plimba de colo-colo îngîndurat. Carabă a scos o piatră din caldarîm. Zgomotul geamului spart opri trecătorii...

Văzîndu-l pe Carabă, aflînd că acesta a spart o vitrină, comisarul Dionisie era intrigat de-a binelea. Știa că lunganul nu-i bețiv și că genul acesta de comportare greu i se potrivește. Îi făcu semn sergentului să părăsească biroul. Ce s-a întîmplat oare cu Carabă? Cătă îndelung la pălăria acestuia, mare, decolorată, apoi la fața îngustă de sub ea.

— Recunosc tot, domnule comisar, spuse Carabă întunecat la chip. Adică nici nu-i nevoie să recunosc. Sergentul a fost martor la spargerea vitrinei. Așa că dacă mă trimiteți la Văcărești... oricum e mai bine la Văcărești decît pe front.

„Deci asta e! se dumiri Dionisie. Mă tot gîndeam la ce naiba ar putea să fie."

— Bei un rom?

— Dacă-mi dați, nu zic nu.

— Acum la pușcărie e mai greu ca altădată. E criză de mîncare. Au și murit cîțiva deținuți. Pe urmă sînt convins că tu ești chemat nu în prima linie, ci undeva în spatele frontului. Pușcăria nu-i o soluție.

— O fi dom' comisar, da' eu pe front nu mă duc. Mai bine mă duc la pîrnaie. Mai bine la pîrnaie decît pe front.

— Ți-e frică de front?

— Nu, da' ce să caut acolo?

— Să lupți. Doar nu la plimbare. Tu nu ești patriot?

— Nici cît negru sub unghie.

Dionisie îl privi înmărmurit. Vru să-l înjure. Deschise gura să-l înjure, dar își luă seama. Avusese pentru Carabă o oarecare simpatie. Carabă fusese un tip interesant, ieșit din comun. Lui Dionisie îl plăceau oamenii hotărîți, puternici. Acum lunganul l-a șocat. Nu și-a închipuit vreodată că ar putea exista un om fără dragoste de țară, fie el chiar ultimul dintre borfași.

— Da, bine, am să te trimit la Văcărești. Alții mor vitejește pe front. Tu vei muri de foame în pușcărie. Acolo e locul tău.

— Parcă eu zic altfel ? îl privi Carabă pieziș pe sub borurile uriașei lui pălării. Totdeauna locu' meu a fost la pîrnaie, așa că n-am eu ce să caut pe front.

— Adică ce vrei să spui cu asta ?

— Păi ziceam și eu, așa. Am un bordei prăpădit pe care nu mi-l ia nici dracu' chiar dacă îi plătesc să mi-l ia. Așa că nu prea am eu de ce să-mi pun pielea la saramură pentru alții.

Dionisie cătă spre el uimit. Începea să înțeleagă.

— Mai sînt oameni săraci ca tine care au plecat pe front fără să pună fel de fel de întrebări, îl zgîndări ca să vadă mai clar ce gîndește lunganul.

— Asta-i treaba lor. Nu mă amestec eu în treburile altora, da' nici alții să nu se amestece în treburile mele.

— Adică să trăiască fiecare de capul lui ?

— Păi așa și trăim, dom' comisar. Boierii cu ale lor, eu cu ale mele. M-a întrebat pe mine domnu' general Antonescu „Ce mai faci, mă Carabă" ? Nu m-a întrebat. Atunci să meargă el pe front că el are ce apăra. De ce taman acuma și-au adus aminte de mine ăi mari ? Hai Carabă la război ! Du-te Carabă ! Ei uite că nu mă duc.

— Pentru astfel de vorbe te pot trimite la Curtea marțială, se încruntă Dionisie.

Carabă își privi cu interes vîrful bocancilor. Arăta preocupat de bocancii săi.

— Ai auzit ce am spus ?

— Am auzit. Curtea marțială, Văcărești, tot un drac. Eu pe front n-am ce să caut. Mie îmi place munca, da' din muncă cinstită n-am putut să-mi îmbrac pruncii și să le dau de mîncare. A trebuit să fur și să îndur bătăi ...numa' așa... anu' trecut cînd s-a scumpit pîinea cu un leu, nevastă-mea... nevastă-mea a plîns.

Afară s-a întunecat de-a binelea. Dionisie șade contrariat pe marginea biroului. Romul din sticlă a scăzut pe nesimțite. Îl privise pe Carabă ca pe un infractor înrăit. O pușlama simpatică, ce-i drept, dar de la care greu poți scoate două-trei vorbe mai acătării. Niciodată nu și-a putut închipui, nu se gîndise că lunganul poate cu-

geta mai adînc. Acum Dionisie înțelegea că bietul Carabă, de-a lungul anilor, a fost nu un infractor înrăit, ci un om dîrz ce alesese adesea calea, drumul dintre legi, conștient că trebuie să supraviețuiască împreună cu familia sa. Iată un Carabă nou, necunoscut de el. Cu cîte i-a spus adineauri lunganul, datoria sa ar fi să-l trimită în fața unui tribunal militar. La naiba cu datoria ! Datorie față de cine ? De un guvern ce vorbește în numele unei națiuni pe care nu o întreabă nimic ?

La rîndul său, Carabă se simți dintr-o dată mai ușurat. Acum, după ce și-a dezvelit sufletul, după ce și-a descărcat măcar o parte din mînia adunată peste ani, își dădu seama că de fapt nu prea are de ales. Că el este doar o biată unealtă folositoare azi în jocul celor mari. O unealtă ce nu se poate împotrivi forței.

— Cu vitrina aranjez eu, îl privi îngîndurat Dionisie. Hai, du-te acasă ! Pușcăria ar fi cea mai proastă soluție pentru tine. Cînd trebuie să pleci ?

— Mîine pe la prînz.

Afară, lîngă poartă, sergentul de stradă se miră că lunganul pleacă și-l întrebă :

— Mă, ți-a dat drumu' ? Ia uite-al dracu' !

— Mai măxina ! îi răspunse Carabă și își văzu de drum.

Dionisie traversă agale Calea Dudeștilor, dar nu spre casă, ci către cinematograful Edison. Cîțiva țigani muzicanți ieșiseră acolo la taclale. S-au adunat în grupuri. Stau în picioare rezemați de zid și mănîncă semințe prăjite. În fața simigeriei de alături, Gogu, plăcintarul, privește satisfăcut geamul cel nou al vitrinei.

— Bună seara, domnule Gogu !

— Să trăiți, dom' comisar.

Negustorul e mărunt, rotofei, cu pîntecul țuguiat căzut între picioare ca un sac și din această cauză picioarele lui scurte, zdravene, se mișcă ușor depărtate de trup formînd un triunghi echilateral cu baza pe asfaltul străzii. Spre deosebire de rotunjimea trupului, degetele sale arată nefiresc de subțiri, atacate de un reumatism vechi, care le-a dat forma unor păstăi de fasole.

— Văd că ai pus un geam mai gros decît cel spart, observă Dionisie. Asta nu-i rău. Geamul gros rezistă mai

mult. Ăluia care ţi-a spart vitrina i-am dat drumul adineauri. L-am pus în libertate.

— Înseamnă că plăteşte, se bucură plăcintarul.

— Nu. Nu are de unde. E un amărît. Îl ştii pe Carabă. Doar l-ai văzut la Secţie. I-ai văzut straiele. Nu sărăceşti dumneata din asta.

— Păi de, dom' comisar! vorbi cu o notă de asprime negustorul. De! Nu-i bine că i-aţi dat drumu'. Mie cine-mi plăteşte? Eu nu găsesc banii pe stradă. Vremurile sînt grele. De ce să bag eu mîna în buzunar pentru ce îmi face altu'?

— Asta cam aşa e, aprobă calm Dionisie.

Plăcintarul bombăni ceva confuz. Acum avea curaj să-l înfrunte pe comisarul acesta distant, rece, parcă veşnic dispreţuitor. Aflase că Dionisie va fi mutat de la Secţia din Vitan. Acum, dacă l-a pus în libertate pe Carabă, cu de la sine putere, călcînd legea, îl avea la mînă pe Dionisie. Îşi dădea seama că îl are la mînă şi prinse curaj.

— Nu-i bine că i-aţi dat drumu', dom' şef. Legea e lege. O trebuşoară ca asta poa' să se audă la Prefectura poliţiei... ştiţi cum e lumea... vorbeşte, strecură o ameninţare, crezu el, destul de fină.

— Da, ştiu, continuă să zîmbească Dionisie. Vorbele bune ca şi cele rele circulă iute. Ei, bună seara, domnule Gogu! Plec. Am treabă. Trebuie să fac o descindere într-o casă de pe strada Anton Pann. E grea meseria de comisar. Comisarul nu are, nu ştie de timpul său liber. Cică ar fi acolo pe strada Anton Pann o casă în care se joacă jocuri de noroc neautorizate, iar clienţii casei au la îndemînă patru fete nostime, chipurile nepoate ale proprietarului. Grea meserie, domnule Gogu!

În bătaia luminii din vitrină faţa plăcintarului parcă a tresărit. Apoi au apărut în ochii lui unele semne de îngrijorare ce se accentuau la fiecare cuvînt al comisarului.

— Dom' şef, dar n-aţi intrat să gustaţi o plăcintă caldă, deveni dintr-o dată mieros negustorul. Am şi nişte vin bun. De la un fin îl am. Intrăm în odaia din spate. Acolo e linişte. Chiar mă gîndisem la dumneavoastră... ca să zic aşa... alergaţi mult, da' leafa e mică, nu ajunge...

d-aia ziceam că vreo două mii de lei... adică patru... adică opt... poftiţi înăuntru, dom' şef! Doar oameni sîntem. Simigeria merge prost. N-am făină, n-am untură, n-am ulei. Trăim cum putem. E drept că în casa mea din Anton Pann, vin uneori nişte prieteni. Mai facem un barbut sau un pocheraş cu miză mică... aşa de urit... să treacă vremea, da' alte jocuri nu facem, iar fetele sînt nepoate, nu curve. Lumea e rea, dom' şef. Cu amărîtu' ăla de Carabă aţi făcut bine că i-aţi dat drumu'. Ce să iei de la el, prafu' de pe tobă? Dacă ziceţi dumneavoastră, vin mîine dimineaţă la secţie şi îmi retrag reclamaţia. Nu piere lumea dintr-un geam.

Dionisie zîmbi. Era obosit. Plăcintarul, atins unde trebuie, s-a muiat dintr-o dată. Ştia ce învîrteşte Gogu în locuinţa din Anton Pann. Ar fi trebuit să-l calce mai de mult, dar la ce bun? Nu-i el singurul negustor care nu respectă legile. Legile sînt doar pentru oameni de talia lui Carabă. Mulţi negustori din cartier, aparent foarte respectabili, ţin localuri de jocuri de noroc fără autorizaţie. Este greu să loveşti în ei. Au protectori. Unii dintre ei sînt protejaţi pînă şi de prefectul poliţiei Capitalei. A încerca să loveşti în ei înseamnă să te baţi cu morile de vînt.

— Poftiţi, intraţi, dom' şef!

— E tîrziu.

— Atunci măcar banii... să vă dau... ba...

— Nu-i cazul, domnule Gogu. Am mai mulţi bani ca dumneata.

„Ai pe dracu', parcă eu nu ştiu că nu iei şpagă"! ? gîndi plăcintarul, apoi continuă:

— Zău dom' şef, la mine pe Anton Pann nu facem ce nu se cade... însă oamenii e răi...

— Aşa mă gîndeam şi eu, aprobă Dionisie. Dacă e vorba de casa dumitale sînt liniştit. Nu fac eu descinderi în case de oameni serioşi. Ei, noapte bună!

Gogu, plăcintarul, cătă lung în urma comisarului. „Şpagă n-a vrut să ia, gîndi îngrijorat. Totuşi am înţeles că nu mă va strînge cu uşa pentru ce cîştig eu în casa de pe Anton Pann. Oare n-ar trebui să-i spun chestorului că Dionisie ştie ce învîrtesc eu acolo? Nu. Nu e

bine. Chestorul ar fi în stare să mă jumulească peste tainul pe care i-l dau. Numai la caz că mă strînge cu ușa Dionisie mă duc la chestor. Păcat că Dionisie nu ia șpagă. El s-ar fi mulțumit cu cinci mii pe lună, nu cu zece cît îi dau chestorului".

Familiile Carabă și Buzău, din care lipseau doar Leta și Dinu, au pornit în șir indian către stația de tramvai din Bariera Vergului. Merg domol, fără grabă. În frunte, uriașa pălărie a lui Carabă arată ca o mică umbrelă deschisă. Mersul lor legănat te duce cu gîndul spre o caravană la drum lung. Negri sau blonzi, cu părul căzut pe ochi sau vîlvoi, cu cămășile scurte, cu pantalonii tîrîș după ei, cu burțile albe sau brune, ieșite la vedere, pruncii merg molcom, încîntați de această expediție. Ochii lor caută. Nasul adulmecă. Există la ei o singură preocupare — pentru mîncare. Caravana se întinde în lungul străzii pe cel puțin cincizeci de metri. Stația de tramvai din barieră se umple treptat cu ei. S-au urcat în tramvai. Au ocupat o jumătate de vagon. La scaune dau din șolduri fără menajamente și își fac loc, spre nemulțumirea altor pasageri. Dar ei nu iau seama la nimicuri. Taxatoarea degeaba așteaptă să le vîndă bilete. Îi îmbie, însă nimeni dintre ei nu pare dispus să-i acorde cuvenita atenție. Un coș cu ridichi de lună împiedică oarecum trecerea călătorilor prin vagon. Buzău cel mic a luat un pumn de ridichi, iar fălcile lui mestecă sprinten. Acum el e Buzău cel mic. La anul s-ar putea să cedeze locul unui Buzău și mai mic. Mîini multe atacă ridichile. Femeia, proprietara, apără coșul și-i înjură, minunîndu-se de privirile blînde, calme, ale acestor neobișnuiți pasageri. Taxatoarei i-a mijit un zîmbet. Proprietara coșului, speriată, uluită, s-a așezat cu fundul pe ridichi. Doar așa își poate apăra marfa. În Gara de Nord convoiul a intrat tot în șir indian. Pălăria uriașă a ajuns lîngă biroul de informații. Coada este undeva pe la prima ușă dinspre Calea Griviței. Nimeni din caravană nu-și face griji că s-ar putea pierde un Buzău sau un Carabă. Peroanele sînt murdare cu resturi de roșii, cotoare de mere, semințe, sîmburi și chiștoace. Pe unde trec ei totul ră-

mîne curat. Mîinile se învîrtesc domol, dar cu precizia malaxorului. Nimic în gol. Nimic fără rost. Privirile lungului convoi bat lateralele fără greş. Nimic nu scapă privirilor agere. Vînzătorii de brînzoaice, corăbioare şi ciocolăţi strigă de zor îndemnîndu-i pe trecători. De unde să ştie ei că se apropie uraganul ascuns frumos în adierea blîndă a zefirului ? Unul dintre vînzători a încremenit de uimire. O ciocolată din coşul său, o ciocolată cu hîrtie şi ţiplă metalizată dispare treptat în gura unui Buzău, mărunt, negricios, cu ochii parcă neîncrezători, fiindcă niciodată nu mai făcuse cunoştinţă cu ciocolata. Hîrtia de ambalaj cu conţinutul ei dispare treptat în gura larg deschisă. Dispare ca broasca în gura şarpelui. „E bună !“ par să spună privirile încîntate ale micuţului negricios, iar mîna sa se îndreaptă hotărîtă spre coş, spre o repetiţie. Mîinile sînt multe. Ciocolăţi, corăbioare, brînzoaice, iau drumul mîinilor şi gurilor multe. De unde au apărut atîtea mîini ? Fălcile nu au vreme să mestece la corăbioare. Se produce doar un clămpănit scurt. Descendenţii familiilor Buzău şi Carabă au intuit mai de mult că pentru îndestularea stomacului iuţeala fălcilor este condiţia cea mai sigură. „Mie cine îmi plăteşte ?“ urlă înmărmurit vînzătorul. L-a prins de piept pe Buzău cel mic, dar ochii copilului nu se arată speriaţi. Buzău nu se smulge cu intenţia să fugă. Ba din contră : încearcă să se aţină cît mai aproape de coş. Mîna lui adună iute, iar gura lui pare o gură de sac fără fund. Nimeni din caravană nu-i ia apărarea micuţului Buzău. Nimeni nu se sinchiseşte de el, fiindcă fiecare trebuie să se descurce într-un fel. Vînzătorii îşi apără coşurile după puteri. A intervenit o patrulă militară. Însă, mirare : puzderia de copii nu ia seama la autorităţi, ci numai la coşurile cu alimente atît de îmbietoare. Vînzătorii au prins cîţiva Buzăi şi Carabă. Pe cine să arestezi ? Pe nişte copii ? Ofiţerul, comandantul patrulei, este învăţător în viaţa civilă. El vede şi înţelege mai mult decît alţii.

Carabă şi-a găsit loc într-un vagon de clasa a treia. Leta şi Dinu au venit în ultima clipă. A trebuit să se învoiască de la serviciu. Ucenicii greu obţin învoiri pentru astfel de fleacuri la modă acum. Leta şi Dinu stau în faţa vagonului şi nu ştiu ce să spună. Lîngă biroul de

informaţii, patrula militară este pe punctul de a capitula în faţa liotei de copii blonzi, negricioşi, cu straiele ferfeniţă. Copiii nu prea arată speriaţi şi nici dornici să scape. Nu au ei timp de asta. Pipăie curioşi centurile, cataramele şi mai ales armele lucioase. Trag de arme, se împing, dau din coate sau întind mîinile spre buzunarele militarilor, iar ochii lor bat lateralele fără încetare. Un ceferist le-a întins o pîine mare, rumenă. O clipă se văd contururile ei rotunde. O clipă doar. De sub bocancul unui soldat apare pe jumătate restul unui măr. Unul dintre Buzăi a zărit coceanul de măr. Împinge piciorul din toate puterile. Nu grăieşte, nu spune nimic. Împinge. Soldatul e derutat. Nu pricepe. Abia cînd simte muşcătura prin moletieră sare ca ars. Învinşi, uluiţi, militarii şi vînzătorii bat în retragere.

Personalul a ieşit de pe ace. Leta şi Dinu fug spre staţia de tramvai.

Numai grupul, acum refăcut, se mişcă în şir indian. Ceferiştii, vînzătorii şi militarii urmăresc uluiţi scurgerea caravanei. Unii dintre obişnuiţii Gării de nord ştiu că prin marile golfuri bucureştene circulă tot mai rar căruţele cu pîine de la Gaghel şi Herdan sau oltenii cu coşurile lor grele. Fabricile de cărămizi, carierele de nisip şi pietriş şi-au încetat activitatea aproape cu totul. Cine mai construieşte acum în Bucureşti ? Cui îi mai arde de aşa ceva ?

Caravana este din nou în tramvai. Vagonul are puţini călători. Totuşi, scaunele sînt neîndestulătoare. Moştenitorii Carabă şi Buzău dau din coate, din şolduri, împing cu mîinile şi îşi fac loc pe scaune. Unul dintre Buzăi s-a aşezat în braţele neprimitoare ale doamnei de pe banca din faţă. Doamna s-a ridicat iritată, uimită. Buzău se cuibăreşte mai bine. El ştie că nimic nu se poate obţine decît prin forţa fălcilor, a şoldurilor şi a muşchilor. A învăţat asta nu din cărţi. Atît ştie. Nu pare încîntat că şi-a dobîndit un loc. Ceea ce a făcut i se pare foarte firesc. Un alt Buzău, Decebal Buzău, are opt ani. Ar trebui să fie în clasa a doua de şcoală primară, însă în familia Buzăilor cine îşi bate capul cu fleacuri ? Întîmplător, cu totul întîmplător, numai răposatul Fănică umblase o vreme la şcoală.

Decebal a rămas între scaunele vagonului de tramvai. E mărunt și nu reușește să vadă altceva decît funduri slabe sau grase. Ceilalți copii privesc prin ferestre. Este plăcut să privești altceva, orice, decît funduri slabe sau grase. Hotărîrea lui rapidă capătă o formă de realizare prin gesturile iuți. Decebal s-a prins de mînerul scaunului. Pe scaun un domn gras citește ziarul. Piciorul lui Decebal calcă sigur pe genunchele grăsunului, peste ziar. Al doilea picior s-a proptit pe fața sau pe creștetul omului de pe scaun. Omul înjură, încearcă să scape, i-a tras un ghiont, însă Decebal e sus. Nu-i pasă de ghiont. A mai primit el ghionturi destule. Acum vede. A rămas stăpîn pe scaun.

— Golani ! murmură grăsunul. Educația. Copiii din ziua de azi...

Educație ? Cuvînt nou pentru Decebal. Nu-l înțelege, nu-și bate capul să-i afle taina, însă îl atrage cuvîntul fiindcă are o rezonanță plăcută. S-a lipit undeva în mintea lui ca un sunet frumos.

Sfios, domnul Buzău șade pe un scaun la cîțiva pași mai încolo. Zîmbește blajin și scuipă din cînd în cînd pe dușumea cu o mare precizie. E trist. A plecat pe front singurul său prieten. Poate că și lui îi va veni rîndul să plece pe front. Zîmbește. La el, totdeauna tristețea capătă o notă blîndă ca un zîmbet bun. Buzău niciodată nu se supără brusc. La el supărările vin domol și au un iz aparte. Ceva ca atunci cînd constați că ai îmbătrînit. E mai mult amărăciune blîndă decît supărare. Privindu-l pe Decebal și-a amintit de nașterea copilului. Era vesel cînd s-a născut copilul. Asta a fost într-o primăvară. Încă nu se deschiseseră fabricile de cărămizi. Buzău ședea ceasuri întregi în fața casei și mînca semințe de floarea soarelui și scuipa cojile și se gîndea la viitorul nume al copilului. Ar fi vrut să-i pună numele Ferdinand, după numele mic al unui fost rege. Băiatul său cu nume de rege ! Îl lua cu amețeli și îl striga în gînd pe copil : „Ferdinand, ia hai tu la tata !“ Un singur lucru îl îngrijorase nițel. Dacă pe copil îl cheamă Ion, poți să-i spui Ionică. Însă dacă îl cheamă Ferdinand, cum să-l desmierzi ? Cum să-i zici cînd îi înflorești numele mic ? Îl va ruga pe domnul Fane Ologu să-i fie naș.

Cîteva zile mai tîrziu, sfios, nițel descumpănit de marea lui îndrăzneală, a intrat în cîrciumă. După tejghea, Fane Ologu spăla niște pahare. Fane era înalt, uscățiv, cu niște sprîncene mari, stufoase, în formă de streșini. Mai lîngă ușă, Oțoțoc, Pomană, Zărzăroiu și Petrică al lui Oțel se cinsteau cu secărică. Pe Buzău nu l-au băgat în seamă, atenți doar la ceea ce discutau între ei. Buzău s-a învîrtit o vreme, nehotărît, pe lîngă tejghea.

— Un dorobanț de secărică ? îl întrebase Fane. Un dorobanț îți dau pe datorie.

— Domnu' Fane, l-a privit Buzău cu ochii lui sfioși, io mă gîndeam că alde matale... dacă vreți pe ăl mic...

Buzău își potrivise frazele de acasă. Acasă știuse ce are să spună. Acum însă frazele se poticneau din cauza emoției.

— Ce să vreau ?

— Z-ceam dacă-l botezați alde matale.

Sprîncenele lui Ologu fîlfîiseră scurt. A lăsat paharul pe tejghea și s-a pornit să rîdă.

— Mă băiete, eu fini balaoacheși n-am avut pînă azi. De ce nu te duci și tu prin Cațavei, prin Floreasca sau prin Teiul Doamnei ? Găsești acolo pe cineva să-ți boteze copilul. Hai, ia un dorobanț pe gratis și să-ți trăiască ! Eu balaoacheși nu botez.

Rușinat, descumpănit, Buzău și-a desfăcut nasturii de la haină să vadă Fane că are vestă aproape nouă, bolborosind ceva despre copiii lui frumoși și despre nevastă, că nevasta lui e blondă.

Mitică Oțoțoc, așa din senin a trîntit țoiul pe masă de au sărit cioburile cît colo, iar lui Buzău i-a zis blînd :

— Ia treci, mă, aicea, să bei cu noi ?

Apoi, i-a zis lui Fane :

— Te-ai îngrășat, bă ! Al dracu' ce te-ai mai îngrășat ! Ia mai adu niște băutură aici !

Fane pornise a rîde mînzește. Pe Buzău putea el oricînd să-l dea afară din cîrciumă, însă nu era atît de nărod să-i facă una ca asta lui Oțoțoc. Mitică ar fi cărat după el cel puțin jumătate din mușterii. Oamenii totdeauna se strîngeau lîngă el la taclale.

— Azi fac eu cinse, spusese Fane, speriat de supărarea lui Mitică.

Vreo cîteva zile s-a tot ciorovăit Buzău cu Oţoţoc în privinţa numelui. Adică mai mult Mitică era pus pe harţă.

— Dumitru, Ion, Gheorghe, Vasile sînt nume româneşti. Ce dracu' ţi-a venit ţie, măi Buzăule, cu alde Ferdinand ?

— Păi e nume de rege.

— Aha ! Păi de ce nu vorbeşti clar, mă băiete ! se luminase Oţoţoc, înţelegînd abia acum unde bate grăsunul. Dacă aşa stau lucrurile, să-i zicem Decebal. Ţi-l botez eu dacă îi pui numele Decebal.

Buzău şi-a întrerupt gîndurile. Caravana a început să coboare din tramvai. Vagonul a rămas aproape gol. În şir indian, după înălţime, Buzăii şi Carabă se îndreaptă spre casă. Ca de obicei, privirile lor bat lateralele străzii. Numai că aici, la marginea marelui golf bucureştean, e secetă. O secetă care nu se datorează lipsei de ploaie.

Cînd s-a urnit personalul din loc, lunganul Carabă şedea la fereastra vagonului. De la fereastra vagonului i-a urmărit cu privirea pe ai săi şi le-a făcut semne de rămas bun. Trenul curgea domol pe lîngă peron. La ultimul chioşc de ziare, Carabă a tresărit. Sonu, Sile şi Cireaşă stăteau rezemaţi de chioşc. Sonu rîdea. Apoi Sonu s-a desprins de lîngă chioşc şi alergînd alături cu vagonul, i-a strigat lunganului :

— Tu pleci, dar rămîne Leta.

Personalul a ieşit din gară. Trece pe sub Podul Grant. Călătorii au părăsit ferestrele şi îşi caută loc pe bănci. Carabă a rămas lîngă fereastră. Priveşte îndărăt îngrijorat.

Gloria s-a cuibărit în vîrful patului cu două scrisori în poală. Afară şi în casă e cald. Ar putea să plece undeva la munte. Luiza i-a scris de la Poiana Ţapului. Anda Blank s-a stabilit la Sinaia de vreo zece zile. Scrisoarea Luizei are o notă de veselie forţată. Cea a Andei parcă aduce a om mahmur abia trezit dintr-o beţie. Anda po-

menește despre un frumos locotenent din garda palatului Peleș. „Am fost cu el la Cazinou și am băut Martini. Închipuie-ți, dragă Gloria, un animal superb, în uniformă de gală, ceva în genul lui Robin Hood, însă prost de te ia cu leșin. Cînd începe să vorbească, mi se pare strălucitor în prostia lui. Cînd tace, ai putea să te îndrăgostești nebunește de el. De două ori am ieșit cu el la Cazinou. A treia oară, l-am trimis la plimbare. Cu tine aici, altfel ar trece timpul. Ieri i-am făcut o vizită Luizei. Stă la Poiana Țapului, pe Zamora. Dacă locotenentul ar vedea-o pe Luiza, nu i-ar mai părea rău că m-a scăpat din ghearele lui frumoase. Luiza și-a făcut un cerc de cucoane bătrîne. Nu știu ce a apucat-o. S-o auzi pe Luiza cum discută, cum întreabă despre felul în care se fac cel mai bine găluștile cu prune sau despre tocana sîrbească, te ia cu răcori. Te pomenești că se mărită și noi nu știm nimic. Cucoanele au încercat să mă prindă și pe mine la rețete, așa că am tulit-o înapoi la Sinaia. E vorba să vină și fratele meu aici. S-ar bucura să te vadă. A fost ceva între tine și fratele meu ? Parcă nu-mi vine a crede. Tu îl iubești pe Bogdan. Am intuit asta în seara de Crăciun. Ochii tăi grăiau prea limpede. În această privință mai ai de învățat. Privirile tale îl și haliseră pe jumătate, iartă-mi cuvîntul ! Și mie mi-a plăcut Bogdan. Nu-i un animal frumos, în genul acestui Robin Hood din Sinaia, însă are ceva ce te atrage. Mi se pare cam tăcut, dar consider asta nu o lipsă, ci chiar o mare calitate. Cred că-i o fire meditativă. În seara de Crăciun am încercat să te fac geloasă, pentru a mă convinge dacă într-adevăr ții la el. Ai observat. O clipă, ochii tăi au scăpărat de mînie. De ce îți spun toate astea abia acum ? Fiindcă sînt singură, tristă și goală pe dinăuntru, ca o coajă de ou fiert din care s-a scos tot ce-i bun. La școală măcar te mai fură grijile și ocupațiile zilnice. Aici zilele sînt prea lungi. Dar nu de zile mă sperii eu, ci de nopți. Noaptea am obiceiul prost să caut cu mîna spre perna de alături. A, nu-i ce-ți închipui tu ! Pentru treburi ca astea l-aș putea aduce pe Robin Hood. Ar fi încîntat să-l chem. Din păcate altceva caut eu pe perna de alături. Ceva ce tu ai găsit sau sper că ai găsit. Caut puțină dragoste adevărată.

Am douăzeci și șase de ani. Adică am început să devin o fată bătrînă. Încă frumoasă, ce-i drept, dar la ultimul tren. Ultimul tren care mereu întîrzie să vină. Se pare că nu prea am știut să-mi găsesc norocul. N-am știut să văd atunci cînd trebuia. Să nu-ți închipui că n-am curtezani. Care fată bogată și încă frumoasă este lipsită de curtezani ? Discut cu ei, le zîmbesc și mi-e greață. Unul e frumos și prost. Ce să faci cu prostul ? Altul e inteligent, calculat și m-ar lua ca decor. Eventual ar lua numai dota, fără mireasă. Acum șase ani am cunoscut un suplinitor de la liceul Lazăr. Era timid, cam spălăcit la chip, cu niște ochelari mari și cu părul căzut pe frunte ca al puștanilor. Mă iubea. Nu era în stare să mi-o spună, dar ochii lui, gesturile lui îmi grăiau destul. Se ținea după mine ca mielul după oaie. Hainele lui veșnic prost croite, ieftine, cumpărate de gata, nu-i puneau în valoare trupul destul de bine clădit. Îmi plăcea să mă prind în jocul lui. Era ceva plăcut, dar altceva nu simțeam pentru el. După o vreme am început să-l ocolesc. A înțeles. Era inteligent. A plecat la un liceu din Cluj. Apoi am început să-i simt lipsa. Abia după cîteva luni mi-am dat seama că-l iubesc. A fost așa ca un fulger care îți topește inima și tot corpul dintr-o dată. Am ajuns la Cluj într-o seară. M-am interesat de el la liceu. Portarul mi-a spus că-l găsesc într-o sală de sport, la un concurs de popice. Am intrat printre spectatori. Apoi l-am văzut în cămașă, cu o bilă în mînă. Și-a potrivit ochelarii, s-a aplecat, iar gîtul lui subțire se încordase ușor. Am ieșit afară să-l aștept. În jurul sălii de sport era un parc. Florile multe, în culori pe care numai toamna le poate binecuvînta pînă la roșu sîngeriu, boschetele calme, nu reușeau să mă atragă destul. Pîndeam ușa sălii de sport. Cînd a ieșit, tot în cămașă, am făcut un pas, un singur pas către el. Al doilea pas a murit la jumătatea drumului. O femeie înaltă, cu părul tuns scurt, băiețește, cu verighetă în deget, ca și el, s-a apropiat și i-a întins haina. În clipa aceea parcă toate florile parcului s-au ofilit dintr-o dată. Ceea ce eu nu am reușit să văd la timp, a știut să vadă femeia cu părul tuns băiețește. Se în-

tîmplă adesea ca dragostea să vină și a doua oară. Pe mine m-a ocolit. Ce să fac? Să-mi trăiesc viața? Cum? Cu unul ca Robin Hood? Dar eu nu-mi doresc surogate. Te rog să vii aici. Sînt tare debusolată. Acum circulă multe zvonuri în privința evreilor români. Prin alte părți aud că-i și mai rău. Evreii au fost băgați în lagăre și ghetouri. Mulți au murit asasinați. Familia mea mă asigură că la caz de primejdie știe un loc unde să ne ascundem. Dar de ce să ne ascundem? Adică omenia, dragostea față de semenul tău să nu mai existe? În lume sînt mulți oameni răi. Dar nu ei sînt cei mai mulți. Oameni buni sînt mult mai mulți. Este firesc să fie așa. Unde sînt oare oamenii buni? Ce s-a întîmplat cu ei? Cum se poate ca sub ochii lor să se petreacă mii și mii de asasinate? Războaiele uneori le înțeleg. Cruzimile nu. Dragă Gloria, mi-e frică. Am intrat în panică. Pentru mine, frica este o senzație cu totul nouă. Mă macină. Tresar la cel mai neînsemnat zgomot și întreaga mea ființă devine parcă un țipăt de groază. Cred că sînt puțin neurastenizată. Te aștept, te sărut, Anda Blank."

Gloria a găsit destul de iute vila în care se instalase Anda. Nu prea mare, cu parter, etaj și mansardă, vila are o arhitectură plăcută. O îmbinare de lemn și piatră. La parter se află baia, bucătăria și cîteva cămăruțe cam reci, goale și neprimitoare. La etaj sînt două dormitoare, o sufragerie imensă cu fereastra cît un perete, baia, bucătăria și un hol, pe trei părți numai în ferestre ce prind în plin bătaia razelor soarelui de iulie. Spre etaj duce o scară de piatră în spirală, mărginită cu jgheaburi de flori. Între vilă și gardul jos, din piatră colțuroasă, rondurile de trandafiri, gazonul proaspăt de pe margini și banca dintre ronduri parcă îndeamnă la odihnă.

Cînd Gloria a intrat în sufragerie, domnișoara Blank citea. I-a auzit pașii, dar a crezut că-i îngrijitoarea, bătrîna îngrijitoare a vilei, madam Sasu.

— Mulțumesc, doamnă Sasu! spuse Anda fără să-și ridice ochii de pe carte. Ți-am pregătit o surpriză. Niște

gin veritabil. Sticla este pe... Gloria! Gloria! Draga mea Gloria! Credeam că-i madam Sasu.

Îmbujorată brusc şi cu ochii numai scîntei, Anda s-a aruncat de gîtul prietenei. Ar trebui să spună ceva frumos. Să-i ureze bun venit. Nu poate să judece acum. Vorbeşte aiurea, iute, fără să se gîndească. Rîde emoţionată şi vorbeşte aiurea.

— Ştii tu cum e madam Sasu? Închipuie-ţi un husar mustăcios, cu coapsele cît albia de spălat rufe, cu fundul cît o cămară. Un husar ţeapăn, drept la ţinută, conştient de puterea lui uriaşă. Şi, ca orice husar, doamna Sasu rar umblă trează. Pileşte. Pileşte de stinge. E în stare să bea cît un regiment de artilerie cantonat în podgorii. Nu alege băutura. Bea orice în afară de apă. Zice că apa îi dă o stare de vomă. Nu face mofturi la calitatea băuturilor. De teama ei am încuiat parfumul şi apa de colonie. Are şi un iubit. Cam răscopt ca şi ea, însă bine făcut. Cu un cap mai scurt decît doamna Sasu. Pe urmă îi lipsesc mustăţile iubitei. Madam Sasu are nişte mustăţi de husar al secolului trecut.

Gloria rîde. O priveşte pe Anda, mai mult goală decît îmbrăcată. Pielea ei lucioasă, catifelată, parcă seamănă cu cea de bizon. Trupul Andei, frumos modelat şi foarte feminin, e plin de prospeţime. Hotărît, Anda nu arată să fi atins douăzeci şi şase de ani. Acum pare mai degrabă o copilă fericită. Nici Gloria nu prea ştie ce să spună. Vorbeşte tot la nimereală.

— A venit şi domnul Blank? Am adus cu mine un manuscris. Un fragment de roman, scris de Bogdan. Am stat mult acasă. Acum tata e bine. În Bucureşti e cald. Aici a plouat?

Întrebările sînt multe, prea multe. Ele cer timp.

— Bogdan? tresare Anda. De unde pînă unde să scrie Bogdan un roman? Nu ştiam că-i scriitor. Mergem mîine la Luiza? Dar Bogdan? De ce n-ai venit cu el? Ai mîncat? Să-ţi fac o cafea. Bem amîndouă o cafea. Eşti obosită?

Gloria a despachetat. Anda se învîrte în jurul ei şi nu tace o clipă. Însă nimic logic nu se leagă. Sînt prea bucuroase de revederea lor. Amîndouă ştiu că mai tîrziu totul se va aşeza pe un făgaş bun. Au nevoie doar

de puțin răgaz să-și adune gîndurile multe. Să-și facă destăinuiri.

Doamna Sasu a deschis ușa. În pragul ușii parcă s-a tras un zid. O vede pe Gloria. Mustața doamnei Sasu se subțiază, se lungește într-un zîmbet, iar dinții ei apar mari, puternici.

— Sînteți voinică, observă Gloria.

— Acum nu cine știe ce, se tînguiește, se izmenește husarul. Să mă fi văzut mata acum vreo doi ani. Acum doi ani am căzut într-o rîpă. Am mai slăbit. Zău eram trează cînd am căzut în rîpă. Alta rămînea lată acolo și nici țipenie de om împrejur. Chiar dacă s-ar fi aflat un om pe aproape, nu văd eu voinicul care mă poate scoate dintr-o rîpă. La chestii d-astea e nevoie de cai de tracțiune. Cai mari, solizi. Mușchii mîinilor m-au ajutat să ies, că picioarele nu mă mai țineau. Eu, dacă beau o gură de tărie împotriva reumei... la mine totdeauna băutura se lasă la picioare. Am picioarele slabe. Însă mîinile sînt date naibii. În tinerețe am tăiat la copaci în pădure.

Anda a adus o sticlă de gin și un pahar. La vederea sticlei, mustățile husarului se saltă ca niște țepi de arici.

— Lasă paharul, domnișoară ! De ce să-l murdărim ? Iau doar un gît. O înghițitură mică împotriva reumatismului. Tare mă supără reumatismul. Doamne, dă bine ! ridică sticla doamna Sasu.

Anda pricepe strategia husarului. Dacă bea direct din sticlă înseamnă că și restul ginului va fi al ei. Mustățile doamnei Sasu se mulează pe sticlă. Se întind ca niște aripi de cloșcă atunci cînd își ocrotește puii.

— Ehe, domnișoarelor, să mai am eu douăzeci de ani ! Eu aș ști cum să trăiesc. Cu vîrsta asta omul se întîlnește o singură dată. Unde naiba s-a mai pomenit niște fete frumoase fără bărbați în jurul lor ? Femeia fără bărbat e ca toporul fără coadă.

Mai trage o dușcă și se vaită chipurile de reumatism. Obrajii ei au prins culoare. S-a așezat pe un scaun. Scaunul trosnește sub ea.

— La douăzeci de ani, cînd ieșeam eu din casă, o companie se ținea după mine. Dar curvăsăreala nu mi-a plăcut.

— Ați fost măritată ? se interesă Gloria.
— De două ori. Însă nu din dragoste. Nu prea am avut noroc.
— Adică niciodată nu ați iubit cu adevărat ?
— Ba da, acum vreo douăzeci de ani. Am iubit un ardelean din Prundul Bîrgăului. Era tăietor de lemne. Tăiam lemne cu el în pădure. La început nu prea mi-a plăcut de el. Arăta cam smochinit. Pe mine mă trăgea ața către bărbații voinici. Într-o zi îl iau eu la rost : „Mă, de ce n-ai venit aseară ?" Se vede că nu i-a plăcut tonul, fiindcă zice : „N-am avut chef." Ei, domnișoarelor, eu nu sînt femeie rea, dar la mînie am fost iute. Îi ard o scatoalcă zdravănă. Credeam că o să se ducă de-a berbeleacul cît colo. De unde să știu că slăbănogul era atît de țeapăn ? Scatoalca mea doar l-a urnit nițel din loc. Zice : „No, doamnă dragă, dumneata pălești să omori omul. Da' a doua oară să nu mai dai. Ardeleanul numai o dată rabdă. A doua oară să nu mai dai, că dacă-ți ating o chiflă, auzi cum latră cîinii din Prundul Bîrgăului." Zic : „Nu din Giurgiu ?" Zice : „Nu, că și noi avem cîini care latră fain." Mă uit lung la el și mă gîndesc să nu suflu în direcția lui și să-l ia curentul înainte de de a-l păli a doua oară. Îi mai ard o scatoalcă. Pe urmă îmi scapă el o chiflă. Ei, domnișoarelor, cîinii din Prundul Bîrgăului e drept că nu i-am auzit lătrînd, însă fanfara regimentului de gardă niciodată nu mi-a cîntat atît de frumos în urechi. Dau să merg drept spre el. Corpul meu mare nu știu ce naiba l-a apucat că bătea într-o parte. Parcă săltam în buestru. Tobele și trombonul din urechile mele atacau finalul unui marș, însă auzeam clar și prăbușirea Ierihonului, cum spune sfînta Biblie, că a căzut piatră de pe piatră. Zic : „Hai la mama, frumosul mamii ! Pînă azi nimeni nu a reușit să mă pălească așa. Vrei să ne cununăm ?" Zice : „No, doamnă dragă, mie îmi placi. Ardeleanul cînd e plecat de acasă mai bate în dreapta și în stînga să vadă ce și cum. Eu sînt în vorbă cu o fată din Prundul Bîrgăului. Ardeleanul niciodată nu-și ia vorba îndărăt."

Fetele rîd. Rîde și doamna Sasu. Imaginația ei o cam luase pe arătură. Chestia cu ardeleanul era calul ei de

bătaie. A povestit-o de zeci de ori la ocazii și de fiecare dată altfel.

Anda și Gloria au ieșit în curte cu o pătură. Vor face plajă. Picioarele lungi, bălane, ale Gloriei au nevoie de soare.

— Parcă ai fi un borcan de iaurt, rîde Anda. Așa eram și eu acum două săptămîni.

Din locul în care s-au așezat se vede crucea de pe Bucegi. Fuioare de ceață curg de-a lungul văilor sau se subțiază peste vîrfuri de păduri ca un caier la darac. Gloria vorbește despre Bogdan. Îi povestește Andei despre ultima ei vizită la locuința lui.

— Dar unde-i Bogdan ?

— Pe front.

— Te-ai fi culcat cu el ? Parcă așa am înțeles din spusele tale.

— Nu știu. Nu la asta mă gîndeam. Îmi era tare dor de el. Îmi era și puțin teamă de el, fiindcă eu niciodată...

— Vrei să spui că tu niciodată nu te-ai culcat cu un bărbat ?

— Da, asta am vrut să spun, roși Gloria. În seara aceea de septembrie cînd ne-am întors de la cîrciumă, cînd ne-am sărutat, eu am trîntit ușa odăii și am încuiat-o cu cheia. Eram contrariată, nemulțumită de mine. Multă vreme m-am tot răsucit în pat. Și totuși, parcă o forță nevăzută, mai tare ca mine, m-a îndemnat să deschid ușa. Am mers pînă lîngă patul lui. Dar Bogdan adormise după o zi grea de muncă. Puțin a lipsit să-l trezesc. A doua zi am plecat de la el. Abia aștept să-i citești fragmentul de roman, schimbă vorba.

— Ție cum ți se pare romanul ?

— Vorbim după ce îl citești.

— Dar la ce se referă titlul romanului ? *Marile migrații* mă poartă cu gîndul spre năvălirile barbare. E cumva un roman istoric ?

— Vorbim după ce-l citești, zîmbi Gloria.

— Totuși ți-ai făcut o părere.

— Da. Un fragment de roman nu tocmai izbutit. Uneori a reușit să mă prindă, să mă emoționeze. Din păcate, multe idei valoroase sînt tratate fugar sau naiv.

Se simte lipsa lui de cultură. La creionarea personajelor folosește caricatura. Doar cîteva linii fugare, ce îți sugerează esențialul. Cînd folosește metafora, aceasta totdeauna este surprinzător de proaspătă, de originală. Se simte stofa de scriitor autentic. Și se mai simte ceva : pe lîngă un stil viguros, autorul se pare că este nițel comunist sau în orice caz cu vederi de stînga. Contradicțiile dintre clasele sociale din România ocupă un loc central în roman, dar ele sînt tratate naiv. Dacă ai citit romanul *Martin Eden* al lui London, îți dai seama că Bogdan uzează cam de aceleași elemente pentru a ponegri burghezia. Bogdan are nevoie de studii temeinice. Acum el încă nu înțelege burghezia.

Capitolul 10

Un soldat bătu într-o dimineață la poarta lui Oțoțoc. În uniforma lui ajustată pe corp, frumos călcată, cu bocancii lustruiți, soldatul nu prea arăta că vine de pe front.

— Așa vă îmbrăcați pe acolo, domnule Chihaia ? îl privi ironic Oțoțoc. Eu credeam că pe front...

— Da, domnule, pe front e boierie curată. Dacă ar ști civilii ce-i acolo, mi-e teamă că ar da buzna peste noi. Dar avem noi grijă să nu ne facem reclamă. Să nu prindă de veste și alții. Știți cum e pe front ? Deșteptarea se dă pe la ceasurile opt. Unii mai leneși nu se mai trezesc deloc. Vine frizerul, ne bărbierește cu perdaf, totdeauna cu perdaf, facem o baie, punem esență de brad în apă, maseurul ne trage pe mîini, pe picioare, pe spate, iar masajul se face numai dinspre exterior către inimă. Niciodată invers. Adică numai în direcția circulației sîngelui. E o chestie ! Cu șervetul într-o mînă și cu lista de bucate în alta, majordomul așteaptă respectuos pînă ce catadixim să ne arătăm preferința în privința micului dejun. Cît stăm la micul dejun, inamicul ne distrează cu focuri de artificii. Nimeni nu face economie. Economia este cusurul numărul unu al bietului civil. Care civil s-ar încumeta la atîta risipă încît să omoare un om cu zece salve de artilerie ? Care civil ar

aprinde o pădure cu o mie de proiectile? Civilii sînt prea meschini. Ei încep să se gîndească la faptul că o pădure crește în zeci și sute de ani. Noi, cei de pe front, de dragul spectacolului, nu ne batem capul cu fleacuri. Cel mai al dracului, cel mai crud civil, cînd se supără pe semenul său îl înjură sau îi arde un pumn între ochi, ori îl omoară cu un foc de pistol. Pe front e altfel. Pentru un singur om se trag salve de tun, mii de cartușe de mitralieră, ca să nu mai pomenim despre prăpăditele puști care au devenit surogatele frontului. Pe front nimeni nu mai bagă în seamă un biet foc de pușcă. Numai grandiosul are importanță. Parcă te simți măgulit cînd se trag asupra ta mii de salve. Pe la ora zece dăm un atac. Fumăm o țigară și plecăm la randevu cu inamicul. Uneori facem atacul în zori, dar asta numai cînd am avut o noapte proastă de insomnii și coșmar. După coșmar, omul totdeauna se scoală mai devreme. Atacul pentru mine e ca un spectacol, trebuie să aibă stil. Mie nici pianul nu-mi place cînd este dezacordat chiar dacă la el cîntă un virtuoz. Pe urmă, detunăturile de tun înlocuiesc zgomotul tobelor. Brandurile, mitralierele și puștile încep să cînte ceva mai tîrziu. Dacă închizi ochii și știi să asculți, dacă ești meloman, ai impresia că asiști la o simfonie. După un timp se aude corul bărbaților. „Ura, ura, ura!" Din păcate corului îi lipsesc vocile sopranelor și altistelor. Cornul poate fi înlocuit prin zgomotul aruncătoarelor de flăcări defecte, dar vocile femeilor nu. Și încă ceva: în corul bărbaților se aud uneori stridențe. Mulți dintre coriști, cine știe din ce pricină, atacă un punct culminant al simfoniei cu falseturi, cu diezi sau bemoli în plus ori în minus, își slăbesc vocea și chiar tac. Atacul se petrece exact ca într-un film. Unii cad, alții nu. După masa de prînz ni se servesc havane și cafeluțe. Stăm la taclale. Comentăm atacul și simfonia lui. Ne gîndim și la bieții civili care nu au avut ocazia să-l vadă. Însă cel mai frumos este noaptea. Peste noapte se trage mult cu tunurile. Priveliștea devine pur și simplu încîntătoare. Artificiile de la sărbătoarea de Zece mai sînt un fleac. O mizerie. Uneori proiectilele aprind un sat. Nu aveți idee, domnule Oțoțoc, ce frumos arde un sat. Ești

departe. Nu auzi trosnetul caselor, ci doar îl ghicești. Cînd bate vîntul, flăcările se apleacă într-o parte sau alta, ca la horă. La lăsata Secului, pe la țară, se aprind urlălii. Fleacuri ! Focul urlăliilor ține puțin. Un sat e altceva. Poate să ardă o noapte întreagă. Pe oamenii satului aprins nu-i vezi. Îi bănuiești doar. Dar pentru ei, pentru case, nimeni nu-ți prezintă o factură. Credeți că niciodată nu se vor prezenta niște facturi ? Adică nu le va achita nimeni niciodată ? Eu mă îndoiesc de asta. Cineva va trebui să plătească. Noi, cei de pe front, nu ne gîndim la facturi, la case, la oameni. Soldatul de pe front devine egoist. E ca un boier grijuliu pentru averea lui. Iar averea soldatului este viața sa. Cînd ne atacă aviația, priveliștea devine unică. Avioanele seamănă cu niște păsări care planează molcom. Printre ele se sparg nori mici de fum. Cerul curat de deasupra lor pare la fel de blînd ca și altădată. Bombele cad cu bufnituri aspre. Bulgări de pămînt sar ca niște claponi grași fără destulă putere în aripi. Se saltă nițel și revin, conștienți parcă de neputința lor. Uneori rămînem tare puțini. Mulți dintre noi se duc. Vin alții în locul lor. Cei care vin proaspeți sînt foarte stingheri la început. Nu pricep simfonia, iar la atac n-au stil. Au nevoie de timp pentru asta. Mă vedeți elegant, domnule Oțoțoc ? Am venit într-o delegație cu comandantul companiei. Acum regimentul nostru a intrat în refacere. Într-o săptămînă va fi din nou pe linia întîia. Ieri am dat aici peste o femeie miloasă. Atît de miloasă încît s-a ocupat întîi de mine apoi de straiele mele. Mi-a dat și mîncare grasă și țigări. Mîncarea grasă a civililor mi-a făcut rău peste noapte. Noi, acolo pe front, sîntem foarte cuprinși de sobrietate la mîncare. Ținem dietă. O dietă bună, o viață sănătoasă ! Cel puțin așa am citit cîndva o lozincă dintr-o revistă medicală. Știa el medicul ce știa.

— Poftiți în casă, domnule Chihaia !

— Nu, mulțumesc, sînt grăbit ! Mă așteaptă doamna miloasă. Pe front, cînd vorbim despre femei rar ne gîndim la chipurile lor. Uniforma militară și frontul fac din cel mai nărod civil un om practic. Pentru el mîncarea înseamnă forță. Pămîntul, un prieten ce te apără adesea. Femeia — coapse, fund și țîțe. Camaradul, fru-

mos, urît, deştept, prost — omul de alături care te ajută ajutîndu-se pe el. Vremea rea, inamicul numărul unu. Duşmanul, un individ necunoscut, cu care ai fi putut să devii prieten. Casa, ceva vag. Ceva ca un vis irealizabil. Cele mai dese gînduri ? Să tragi în inamic înainte de a şti cum arată la chip. Asta e. Păcat ! Pe front noi nu avem timp. Nici inamicul nu are timp. Cu totul altfel ar fi dacă am avea timp. Dacă în loc să tragem întîi, am avea răgaz să ne întrebăm unii pe alţii de nume, de profesie, de vîrstă, de copii, despre locul de obîrşie, despre familie, neveste, iubite şi alte lucruri d-astea. Să ne arătăm unii altora poze de familie, scrisori de la neveste sau iubite, ar fi o chestie. Să fumăm o ţigară împreună, să ne certăm pe chestii de fotbal, să discutăm despre femei sau despre pescuit. Dar nu avem timp, fiindcă pe front numai iuţeala contează. Pe inamic îl omori fără să ştii nimic despre el. Nici măcar nu ai ceva împotriva lui. Soldatul este mai altfel decît un civil. Soldatul omoară nu la mînie ci ca să-şi apere viaţa. Despre caporalul Bogdan ce să vă spun ? E sănătos. Scrisoarea lui poate că vă spune mai mult. La revedere, domnule Oţoţoc ! Eu vă cunosc bine din spusele lui Bogdan. Mi-a vorbit mult despre dumneavoastră, altfel nu-mi dau drumul la gură. Acum este mai bine să înjuri în gînd. Să faci politică în gînd. Pe front, soldatul nu gîndeşte la ce va face azi sau mîine. Gîndesc alţii pentru el. Dar în clipa în care soldatul intră printre civili, ceva se petrece cu el. Începe să vorbească, să gîndească la fel cu civilii. De-a lungul veacurilor soldatul totdeauna a plătit oalele sparte. Numai facturile lui n-au fost achitate vreodată. Tare multe facturi au adunat soldaţii în sufletul lor de-a lungul timpului. Oare aceste facturi ale soldaţilor chiar nu le va achita nimeni ?

Cu scrisoarea lui Bogdan în mînă, Oţoţoc s-a aşezat la umbra unui vişin. Sub vorba adesea ironică a soldatului Chihaia, Mitică a înţeles ceva din starea de spirit a trupelor de pe front. Dar aceeaşi stare de spirit se simte şi aici, în Capitală. Pe faţă, oamenii nu îndrăznesc

să cîrtească. Dictatura lui Antonescu a devenit atît de rigidă, încît chiar pentru un fleac poţi fi internat în lagăr, în închisoare sau trimis pe front în linia întîi. Cozile la alimente au devenit o privelişte obişnuită acum. Şi încă este bine dacă ai bani să stai la coadă. Să cumperi ceva. Orice, numai să cumperi ceva. În marele golf bucureştean foametea şi-a întins colţii. Buzăii şi cei din familia Carabă au plecat undeva la ţară, prin Vlaşca. Mitică i-a văzut cum părăsesc strada Fecioarei în şir indian şi o clipă şi-a imaginat intrarea lor într-un sat oarecare. De la Carabă au venit veşti. A fost mobilizat în orăşelul Reni. Acasă au mai rămas doar Leta şi Dinu. Ce or fi mîncînd ei oare? Mitică i-a vîndut lui Fane Ologu o parte din grădina casei. Vreo opt sute de metri pătraţi. Dar banii se duc iute. Alimentele sînt scumpe. A luat pe grădină cincisprezece mii de lei. Baraca lui de tir stă mai mult închisă. Nimănui nu-i arde acum de aşa ceva. Femeia lui Greceanu i-a spus că bărbatul ei a fost arestat şi de o lună se află în lagărul de la Tîrgul Jiu. „Iată unde l-au dus pe Sandu Greceanu ideile lui comuniste, gîndi Oţoţoc. În vremuri atît de grele, cu nemţii aici peste noi, să faci politică înseamnă să fii propriul tău duşman. Totuşi, admir dîrzenia şi încrederea acestui om în ideile lui. Eu, să mă ia naiba, nu mai sper nimic, nu mai cred în nimic. Dacă am ajuns să-mi vînd grădina casei ca să nu murim de foame, în ce să mai cred? Ce să mai sper?" Mitică a împrumutat-o pe nevasta lui Sandu cu două mii de lei. Are copii. Îi este milă de copii cînd îi vede atît de slabi. Va trebui să meargă pînă la casa lui Carabă. Să-i dea Letei vreo cinci sute de lei. Cei doi fraţi, încă ucenici, pot muri de foame. Acum nimeni nu mai vinde alimente pe datorie. Pe Leta, Mitică a văzut-o de dimineaţă, cînd fata pleca la lucru. De sub bluza şi fusta ei se ghiceau umerii ascuţiţi şi şoldurile pronunţate ca nişte capete de aripi. Faţa ei frumoasă s-a subţiat, iar gîtul parcă i s-a lungit nefiresc de mult.

Mitică desfăcu scrisoarea lui Bogdan.

„Dragă Mitică, aici a plouat vreo patru zile. Ploile de vară sînt calde. Cînd te plouă vara puţin îţi pasă. Dar să stai în ploaie zi şi noapte, să o auzi cum loveşte

necontenit în cască, să simți că hainele de pe tine și-au întreit greutatea, că din bocanci se aude la fiecare pas un zgomot de apă, îți vine să-ți ieși din minți. Nu ai nici o speranță că te usuci undeva, cîndva. Lipsa de speranță ne scoate din minți. Cînd explodează obuzele în jur apa țîșnește noroioasă ca din fîntîni arteziene necurățate de veacuri. Mărșăluim, cu mici întreruperi. Niciodată nu știi încotro mergi. Se ordonă scurt : «La dreapta, la stînga, înainte, înapoi !» Ceva ce aduce, ceva ce sună a «hăis» și a «cea». Trecem adesea prin uriașe lanuri de secară nesecerată. Boabele au căzut din spice. Uneori găsim boabe de secară. Le mestecăm din mers. Marmidele noastre cu mîncare totdeauna se pierd pe undeva. Însă nu foamea ne tulbură mai rău, ci oboseala. De multe ori adorm cîteva clipe în mers. Picioarele mă poartă aiurea. Tresar și revin în coloană. Și plouă. Coloana noastră seamănă cu un grup de bețivi. Ne clătinăm în mers ca bețivii. Ne oprim, săpăm șanțuri de apărare, ațipim pe lopeți, comenzile aspre ne înviorează o clipă, numai o clipă. Noroiul se lipește de noi ca o a doua haină, ca o a doua piele. Degeaba te speli în băltoace. De ce am săpat șanțuri ? Nu știe nimeni de ce. Le lăsăm în urmă sau în dreapta, în stînga, ce importanță are ? La început, cînd ne bombarda artileria, ne făceam una cu pămîntul. Acum, exploziile proiectilelor nu mă mai impresionează. Aș vrea să dorm. Mă arunc la pămînt din pură obișnuință. Din reflex. Pînă și viața a început să-mi fie indiferentă. Ah, dacă aș putea să dorm ! Acum parcă am o altă viață, ce de fapt nu-i a mea. Mi-e somn în permanență. Mărșăluim de prea multe zile. Simt că aș putea să dorm o lună. Mărșăluim, săpăm șanțuri și plouă. A stat ploaia. Am intrat într-un sat. Puțini oameni sînt în sat. Mai mult femei blonde și copii blonzi. Grăiesc o limbă necunoscută. Numai privirile copiilor au același grai de peste tot. Ce să le dau ? Și eu sînt la fel de flămînd ! Să-i mîngîi ? Mîngîierile folosesc acuma ca ciomagul în mîna mortului. Am intrat în sat. Dar în sat au intrat alții înaintea noastră. Casele sînt ocupate, grajdurile, șurile sînt ocupate. Unele case așteaptă musafiri : Statul major al diviziei, generalul și ofițerii superiori. Ce bine că ne aflăm într-un sat !

Se poate dormi chiar într-o şiră de paie. A ieşit soarele. Ne vom usca hainele la soare. Crezusem că niciodată nu va mai ieşi soarele. E cald. Razele soarelui ne mîngîie plăcut. Noroiul s-a uscat pe faţă. Ne privim unii pe alţii. Nu mai ştim unde este graniţa dintre noroi, straie şi piele. Speranţa unui somn bun ne-a înviorat. Ne căutăm culcuşuri. Am găsit o claie de coceni. E bună şi claia de coceni. Paiele le-au luat cu asalt alţii înaintea noastră. Ne împleticim spre coceni. Căpitanul Leoveanu îi ordonă lui Felecan să-şi adune plutonul. Adio somn. Ne întoarcem pe drumul pe care am venit. Tunurile noastre s-au împotmolit undeva de-a lungul drumului. Trebuie să le aducem. Să împingem cu umărul, cu dinţii, cu sufletul. Lîngă mine, Chihaia, veselul Chihaia, ironicul Chihaia, a adormit cu fruntea pe tun. E de mirare cum nu cade păşind în urma tunului, tîrît de tun. Razele unui soare fierbinte ne moaie, ne macină ultima rămăşiţă de vlagă. Felecan se uită la mine, dar sînt sigur că nu mă vede. Ochii lui subţiaţi, parcă la comandă, au ceva gol în ei. Felecan se împleticeşte. Paşii îl poartă aiurea. Ştiu sigur că doarme în mers. Satul este din nou aproape. Îi vedem primele case. Tresărim. Printre case cad proiectile. De undeva din faţă, de dincolo de sat, ruşii bombardează temeinic. Un artilerist spune că sînt tunuri grele. Le recunoaşte după zgomot. În jur se aud comenzi. Tunurile noastre s-au aşezat în poziţie de tragere. Trag peste sat. Acum de mine nu mai este nevoie. Mă culc în noroiul din spatele tunurilor. Cineva trage de mine. Chihaia. Plecăm. Bubuitul tunurilor a încetat. Cît am dormit oare ? Soarele a rămas în acelaşi loc. Deci am dormit cîteva clipe. Morţii şi răniţii sînt mulţi. Cîţi oare ? Nu-i numără nimeni. Cine are timp de o numărătoare ? Coloana celor vii trece prin mijlocul satului. O ajungem din urmă. Coloana se clatină în mers ca un gard şubred în faţa unui vînt puternic. Felecan mi-a spus în taină că mărşăluim pieziş prin cîmpie, spre sud. Rar întîlnim sate. Nu ştiu cum se face că satele totdeauna sînt în dreapta sau în stînga noastră. O coloană motorizată germană a trecut pe lîngă noi. A intrat într-un sat. Straiele aliaţilor sînt curate. Pe ale noastre încă nu s-a uscat noroiul. Mirosim a acru. Din maşinile aliaţilor se simt aro-

me de mîncare. Trec pe lîngă noi și se pierd către sat. Acum înțeleg de ce nu avem noi loc să ne odihnim prin sate. S-a întunecat. Sîntem din nou în linia întîi. E mai bine în linia întîi decît în spate. În spate mărșăluiești fără întrerupere. În linia întîi poți să dormi. Comandanții ne ordonă să isprăvim săparea șanțurilor de apărare înainte să apară luna. După pregătirile care se fac, Felecan mi-a șoptit că mîine în zori atacăm aproape sigur. Însă clar nimeni nu știe. Nici chiar sublocotenentul Felecan. A ieșit luna. În șanț, oamenii s-au lăsat pe vine. Au adormit chirciți pe vine, cu spatele proptit în pămîntul bun și reavăn. Artileria inamică ne-a reperat. Trage asupra noastră fără încetare. Puțin ne pasă. Dormim. Cînd te așezi să dormi, parcă totul se reașează în tine molcom și blînd. Mulți dintre noi mor în somn. Comandanții ne lasă să dormim. Trebuie să prindem puteri. Și ei au nevoie de odihnă. M-am trezit. Luna luminează ca ziua. Buza șanțului a căzut peste mine. Cînd oare? Sînt îngropat pe jumătate. Pămîntul bun, reavăn, stă pe mine ca o pătură mare. De-a lungul șanțului, oamenii par niște mușuroaie. Se aud glasuri. Au sosit marmidele cu mîncare. Privesc în jur. Mușuroaiele au început să se agite. Se mișcă. Altele au rămas încremenite. Lîngă mine, pe pămîntul de lîngă mine, văd un picior de la genunchi în jos. Un ciot cu moletieră și bocanc. Vaietele s-au întețit. De fapt ele se aud clar numai între două explozii de proiectil. Se apropie zorile. Pe cerul curat, roiuri de stele clipesc tainic și blînd. De-a lungul frontului e liniște. Răniții au fost cărați undeva în spate. Felecan este lîngă mine, în dreapta, iar Chihaia în stînga. Felecan are țigări. Fumăm. E liniște. Doar trasoarele mai spintecă cerul din vreme în vreme. Sîntem numai noi trei lîngă pușca mitralieră. Fumăm. Cu voce scăzută, Chihaia ne recită una din poeziile lui. O poezie ciudată, cu iz metalic parcă printre cuvinte. Metafora lipsește aproape cu totul. Și totuși, poezia mă înfioară. Poezia lui e ca un țipăt continuu de revoltă. «Ești comunist?» îl întreabă uluit Felecan. Chihaia rîde. Numai unul ca el este în stare să rîdă acum, aici «Pe dracu' domnule sublocotenent! rîde Chihaia. M-a mai întrebat cineva odată dacă sînt comunist. Un comisar de la Iași

m-a întrebat. Eu n-am văzut în viața mea un comunist. Sau poate că am văzut însă nu scria pe fruntea lui că-i comunist.» Îl credem. În fond de ce nu l-am crede? «Cu o astfel de poezie, zice Felecan, poți ajunge la Curtea marțială.» «Ar fi o chestie, rîde Chihaia. Scap de front. Domnule sublocotenent, ce-ar fi să o recit miine în fața companiei?» «Ești nebun! Nici la Curtea marțială nu mai ajungi. Te împușcă undeva pe aici, prin spatele frontului.» Se crapă de ziuă. Artileria noastră a început să urle pe neașteptate. Pămîntul parcă se dă în leagăn cu noi. După exploziile proiectilelor, abia acum văd liniile inamicului. Adică atît cît se poate vedea. În stînga liniilor rusești și mai în urma lor, zăresc un sat cu case albe, povîrnit pe o coastă de deal nu prea înalt. În dreapta sînt niște rîpe, o lizieră de pădure poate din mesteacăn după coaja albă-cenușie a copacilor, un platou vălurit, iar la baza platoului un rîu sau o baltă cu păpuriș mult. Azi va fi greu pentru noi. Tunurile rușilor trag primele salve pentru reglarea tirului. Proiectilele trec peste noi. A doua salvă scutură șanțurile noastre din temelii. Rușii totdeauna au avut o artilerie formidabilă. Cel puțin aceasta este părerea căpitanului Leoveanu. Comandanții ne-au dat ordin să urinăm. Asta înseamnă că vom ataca sigur. Cîți dintre noi vor mai apuca oare sfîrșitul zilei?

De trei zile regimentul nostru a intrat în refacere. Sîntem undeva în spatele frontului. Ultimul atac a redus efectivul regimentului la jumătate. Se aude că ne vor veni recruți. Facem baie și despăduchere. Etuvele sînt puține. Păduchii sînt mulți. Fierbem hainele. Păduchii parcă au zece vieți. Găsim păduchi pînă și în căptușeala bocancilor. Avem inspecție. Chihaia se scarpină în front. Căpitanul Leoveanu își încruntă sprîncenele. Colonelul Dumitrana a ajuns lîngă noi. «Ai păduchi?» «Să trăiți, domnule colonel, o mie opt sute șaizeci și șapte de păduchi!» «Te-ai apucat să-i numeri?» «Nu, domnule colonel. Am făcut socoteala pe centimetru pătrat. E un calcul cam dificil, dar fără greș.» Dragă Mitică, ăsta este Chihaia. Face haz din orice. Colonelul rîde. Chihaia are tupeu. «Domnule colonel, știți bancul ăla cu păduchele din gara Buhuși?» Îl povestește. Du-

mitrana e în delir : Chihaia are stil la spus bancuri. Dumitrana mereu îl cheamă în birou pe Chihaia. Acolo se spun multe bancuri cazone iar vioara întîia este soldatul Chihaia. Căpitanul Leoveanu va pleca la București în delegație. Din cîte am auzit, cred că îl ia și pe poet cu el. Aici, pe lîngă Chihaia ne mai lipim și noi de cîte ceva bun. Trăim mai bine. Așa un bine ! vorba unui evreu. Fumăm adesea din țigările colonelului sau ne lipim de cîte o pîine. E un mister cum poate să facă rost Chihaia de pîine. Pîinea a devenit rarisimă pe aici. Dimineața primim un calup de mămăligă și o cană cu surogat de cafea. La prînz și seara tot cîte un calup de mămăligă. În schimb o duc bine aliații. La ei poți să vezi pîine albă, ciocolată românească Zamfirescu, rom românesc, conserve românești, pături mai bune, haine mai bune și mai ales au mașini. Noi mai mult cu căruțele ne cîrpim. Ceva nu prea merge între noi și aliați. Ceva scîrțiie. Soldații noștri au ochi să vadă bunătățile nemților și adesea înjură printre dinți. Antonescu spune : «Totul pentru front !» Dar pentru frontul cui ? Al nostru sau al nemților ? Deocamdată, noi răbdăm iar ei fac risipă.

Felecan era gata-gata să o încurce. Într-o dimineață, pe front, atacau rușii. Eram pregătiți să-i așteptăm, dar nu din direcția unor rîpe. Iscoadele noastre au adus știri că ei vin de undeva din stînga. Căpitanul Leoveanu poate fi socotit orice, dar nu fricos. Niciodată nu l-am văzut ferindu-se de locurile primejdioase. Pe neașteptate ies dintre rîpe vreo două batalioane ale inamicului și atacă pe flancul drept. Mare surpriză pentru noi. Spre noua poziție de tragere mitralierele noastre aveau un dîmb în față. Deci nu puteau folosi la nimic. «Domnule căpitan Leoveanu ! strigă Felecan. Dați ordin să aducă mitralierele pe buza dîmbului». Postul de comandă era departe. Firele telefonice au fost rupte de tirul artileriei inamice. Colonelul Dumitrana vedea primejdia, însă era prea departe de noi. Leoveanu se uita către liniile rusești ca paralizat. Privea uluit. «Scoate, domnule, mitralierele ! zbiară Felecan.» În bătaia gloanțelor, Leoveanu ședea perplex. «Mă boule, nu auzi ! urlă Felecan. Scoate mitralierele în Paștele mă-tii !» La înjurătura lui Fe-

lecan, Leoveanu parcă s-a trezit dintr-o dată. «Vei da socoteală !» atît i-a spus pictorului. Apoi a ordonat aducerea mitralierelor pe buza dîmbului. El și Felecan i-au împins pe trăgători într-o parte și au început să tragă. Am scăpat ca prin urechile acului. Colonelul s-a apropiat de noi împreună cu locotenentul Smaranda, care îi ieșise înainte. Locotenentul auzise înjurătura lui Felecan. Eram siguri că locotenentul raportase despre grava ieșire a lui Felecan. Smaranda nu-i băiat rău, dar foarte milităros. El zice că în chestii de disciplină nici pe taică-su nu l-ar ierta. Că pe front o armată disciplinată totdeauna are mai puține pierderi. Fața colonelului a devenit pămîntie. Îi cheamă pe ofițeri la el, totuși nu suficient de departe. Auzim tot ce se discută. Sîntem îngrijorați. Tragem cu urechea spre Leoveanu. «E adevărat, căpitane ?» întreabă colonelul vizibil cătrănit. Noi așteptăm cu sufletul la gură. «Nu-i adevărat, domnule colonel», minte senin Leoveanu. Fața lui Dumitrana se îmbujorează de plăcere. Lui nu-i convine să se audă astfel de lucruri la divizie. Știe că locotenentul nu minte. Scena a văzut-o și el prin binoclu. A văzut ezitarea lui Leoveanu. «Asta e, dragă Smaranda, spune colonelul, ți s-a părut că auzi o înjurătură.» «Dar au auzit și soldații celor două plutoane», insistă Smaranda, fiindcă nu dorește să treacă drept intrigant sau mincinos. Colonelul s-a întristat din nou. Nu știe cum ar putea ieși din încurcătură. Noi simțim asta. Dacă ne întreabă pe noi, Smaranda ia sigur plasă. «Soldat Chihaia, tu ai auzit ceva ? îl întreabă colonelul Dumitrana cu o nuanță a glasului din care înțelegi că dorește să audă un «nu» categoric. «Da, domnule colonel, am auzit înjurătura, ia poziție de drepți Chihaia. Domnul locotenent Smaranda era la vreo douăzeci de pași de aici. Și dînsul...» A înnebunit oare Chihaia ? «Adică domnul căpitan a fost înjurat ?» pică din al nouălea cer colonelul. «Să trăiți, domnule colonel, n-am spus asta ! Am vrut să spun că domnul sublocotenent Felecan m-a înjurat pe mine.» «Ei da, asta-i altceva, îl privește cu dragoste colonelul. E cu totul altceva.» Uluitorul răspuns al lui Chihaia nu numai că limpezește lucrurile, ci îl scoate din încurcătură și pe locotenentul Smaranda. Leoveanu și Felecan

au fost citați pe ordin de zi pentru că au reușit să respingă acel atac prin surprindere.

Dragă Mitică, prietenul meu Chihaia pleacă mîine spre București. El îți va aduce scrisoarea. Prin poștă ți-aș fi scris numai nimicuri. Cenzura militară înhață toate scrisorile în care se trece dincolo de : «Sînt sănătos», ori : «Vă sărută al vostru cutărică.» Mă bucur pentru poet. Mă bucur că poate face o plimbare la București. Cred că o să-ți placă omul. În materie de ironii doar tu îl egalezi. La el asociațiile de idei te cutremură. Totdeauna sînt nebănuite ca un glonț rătăcit. Ieri l-a întrebat colonelul : «Mă Chihaia, vrei să vii ordonanță la mine ?» «Sincer, domnule colonel ?» «Sincer.» «Nu pot. Mi-e frică de nevastă-mea. Dumneavoastră știți că într-o căsnicie nevasta este mai mare în grad ca un general de divizie. Cînd am plecat de acasă nevastă-mea mi-a zis : „Bă, să nu te prind fofilat undeva prin spatele frontului sau ordonanță sau furier, că te ia dracu' ! Mie să-mi vii de pe front cu un piept de decorații !“» «Ești însurat, Chihaia ?» «Nu, domnule colonel.» Acesta este prietenul meu Chihaia, dragă Mitică.“

●

Spre prînz căldura și-a proptit pirostriile deasupra Bucureștilor. Chiar și în umbra deasă din curtea doamnei Mărgelatu căldura pietrelor încinse adie ca văpaia unui rug uriaș. Fața uscată a bătrînei doamne s-a înroșit, iar transpirația îi stăruie pe frunte asemenea bobițelor de rouă.

— Zău că aș pleca undeva la munte, murmură doamna Mărgelatu. Ai fost vreodată la munte ? O privește leneș pe Chira.

— Am trecut cu trenul.

Lîngă poartă, un soldat înalt cît o grindă încearcă să intre. Chira a tresărit. O clipă a crezut că-i Felecan. Soldatul are fața veselă, parcă lipsită de griji. Bocancii lui cu ținte fac pietrele să țipe strident.

— Sărumîinile ! Sînt soldatul Chihaia Virgil. Am o scrisoare pentru doamna, adică domnișoara Chira Ioana.

— Ia loc, tinere ! îl îmbie doamna Mărgelatu. De la Felecan aduci scrisoarea ?

— Da, doamnă.

— Ia loc ! O să prînzești cu noi. Pînă ce aducem la masă poate că ne povestești cîte ceva de pe front.

— Mulțumesc, doamnă ! Eu sînt în delegație. Am venit cu comandantul companiei. Trebuie să zbor să-l întîlnesc pe domnul căpitan. Plecăm în seara aceasta. Apoi mai am de predat o scrisoare în strada Batiște.

— Măcar o dulceață, stăruie bătrîna doamnă. Ce face Felecan ? Cum este pe front ?

— Dar cine a văzut frontul, doamnă ? rîde Chihaia. De la începutul războiului sîntem cantonați într-un sat cu vii multe. Au început să se coacă strugurii.

Nerăbdătoare, Chira a citit scrisoarea lui Felecan. Bocancii soldatului bat ritmic pe asfaltul de la poartă, iar zgomotul scade treptat.

— Ce scrie pictorul nostru ? se interesează la fel de nerăbdătoare bătrîna doamnă.

— Poftiți ! îi întinde scrisoarea Chira. El totdeauna scrie puțin. Mă bucur însă de vești. Felecan spune, ca și soldatul de adineauri, că încă nu a văzut frontul și că se plictisește undeva într-un sat din Moldova.

Doamna Mărgelatu și-a pierdut ochelarii. A îndepărtat mult scrisoarea de ochi, dar literele parcă joacă între ele ca la horă.

— Mîncăm în curte ?

— Da, doamnă. Aduc eu îndată la masă.

Mai spre seară, Mitică Oțoțoc le făcu o vizită. Chira citi contrariată scrisoarea lui Bogdan și rămase multă vreme pe gînduri.

●

Personalul de Brașov a intrat printre munți. La fereastra unui compartiment de clasa a treia, Chihaia a încropit un cîntec. Îl lălăie încet, în surdină. Pe pantele abrupte ale Cîmpinei și Brezei se văd nenumărate livezi de pruni. Aerul a căpătat un iz plăcut, aspru. În compartiment două femei grase discută despre niște lînă. Bagajele lor arată cît ale unui batalion. Cel puțin așa gîndește Chihaia. De la lînă, femeile au trecut la criza de alimente, dar se opresc și cată iute spre soldatul de la

fereastră. Soldatul cîntă. Vocile femeilor, coborîte acum cu cel puțin un semiton, stăruiesc asupra crizei de alimente. Chihaia e vesel. Glasurile femeilor ajung la el ca un bîzîit de bondar nehotărît. Plecarea din București s-a prelungit cu patru zile. Căpitanul Leoveanu i-a dat voie să meargă la Sinaia. Acasă la domnișoara Gloria Vaida, Chihaia a găsit o slujnicuță nostimă și dată dracului. El de multe ori și-a închipuit că femeile durdulii sînt mai îngăduitoare cu bărbații decît slăbănoagele. Slujnicuța e durdulie și dată dracului. Cînd a încercat el să demonstreze că paturile în general pot folosi nu numai la dormit, durdulia parcă a luat foc și l-a dat afară.

„Fir-ai al naibii, Chihaia! gîndește el mucalit. Delegațiile îți priesc. Întîlnirile cu civilii au bucuriile și neajunsurile lor. Una caldă, una rece. Păcat de slujnicuța durdulie. E nostimă. Cred că am luat-o prea iute. Ea nu știe că soldatul totdeauna este în criză de timp. Că trebuie să facă totul în viteză. Bine că nu mi-a scos un ochi. Sau poate că nu e bine. Pînă și răul are avantajele lui. Un soldat chior ar face mare impresie printre civili."

În costume de plajă, Anda și Gloria au ieșit pe terasa vilei. Soarele de dimineață se dezmiardă nerușinat în ferestre, prin rariști de pădure, pe acoperișuri, dîndu-le strălucire. Petele de lumină alunecă blînd, se mută parcă pipăind terenul dintre copacii mulți în jurul vilelor. Un soldat urcă agale. S-a oprit lîngă o poartă scundă. Dimpreună cu el s-a oprit și scrîșnetul pietrelor de sub bocanci. Anda Blank și-a coborît privirile uluite asupra soldatului.

— Unde te uiți? o întreabă Gloria cu ochii subțiați de puterea luminii.

— La un *cowboy*. Știi tu cine s-a oprit la poarta vilei noastre? John Wayne.

— Pentru tine, rîde Gloria, toți trecătorii au cîte un corespondent în rîndul actorilor de film.

— Poate. Însă tipul de la poartă, adică soldatul de la poartă, este leit John Wayne. Privește!

— Hm! Ai dreptate. Se pare că pe noi ne caută.

— Ce doriți, domnule ? s-a aplecat Anda Blank peste balustradă.

— O caut pe domnișoara Gloria Vaida.

— Intrați ! Urcați scările ! Toate ușile sînt deschise.

— Mi-ar place să urc, să fac un salt direct pe terasă, rîd ochii mici ai lui Chihaia. Nu cumva acolo sus este raiul ? Îngerii îi văd clar, însă lipsește poarta raiului.

— Dacă vorbiți așa, mi se pare că sînteți un tînăr plin de păcate, zîmbește Anda, uimită de vorbele îndrăznețe ale soldatului.

— Și eu cred la fel. Evlavioșii totdeauna privesc în pămînt cuprinși de o sfîntă cucernicie. Numai păcătoșii își îndreaptă privirile lacome asupra îngerilor.

— Interesantă părere ! se prinde Anda în jocul vorbelor și simte cum o cuprinde veselia. Totuși va trebui să intrați în rai pe ocolite. Întîi pe scară, apoi prin odăi.

— Dar în Biblie scrie negru pe alb că numai drumul drept duce la rai.

— Să nu ne luăm chiar după tot ce s-a scris sau se scrie, răspunde încîntată Anda.

În vreme ce țintele bocancilor îndeamnă treptele de piatră să cînte strident, fetele se îmbracă.

— Deci pe tine te caută *cowboy*-ul, rîde Anda Blank. Ei bine, înseamnă că azi vom vedea în premieră un film cu John Wayne și Gloria Vaida sau invers. Adică zic despre nume. Începutul filmului îmi place, dialogul cu *cowboy*-ul este vesel, optimist, iar peisajul de munte mi se pare încîntător. Spre final, aproape toate filmele cu *cowboy* au o scenă de dragoste. Scena sărutului. *Cowboy*-ul nu prea știe să sărute și apucă gura iubitei ca un malaxor. Atenție, draga mea, la sărutul *cowboy*-ului. Vreau să rămîi întreagă. Mai are lumea nevoie de tine.

Gloria își privește prietena zîmbind. Veselia Andei prea s-a pornit ca o avalanșă. Dinspre ușa de la intrare se aude vocea doamnei Sasu. Vocea husarului este aspră.

— Șterge-ți picioarele, mă băiete !

— Nu pot. Sînt încălțat, răspunde *cowboy*-ul.

Hohotul de rîs al fetelor curmă discuţia. Anda şi Gloria îşi trec mîinile prin păr. Chihaia ştie că gestul acesta este în firea oricărei femei la apariţia unui bărbat.

— Sînt soldatul Chihaia Virgil, se înclină oaspetele. Dumneavoastră sînteţi domnişoara Gloria Vaida. Vă recunosc după părul blond. Prietenul meu Bogdan v-a descris cu zgîrcenie. Adică nu mi-a spus că sînteţi frumoasă. De la tăcutul Bogdan, de la meditativul Bogdan, adesea trebuie să scoţi vorba cu forcepsul.

— Ea este prietena mea, profesoara Anda Blank, rîde Gloria. Ce face domnul Bogdan ?

— Nu ştiu.

— Am crezut că veniţi de la el.

— Asta da, dar ce face acum nu ştiu. Cît este ceasul ? Eu numai în funcţie de oră pot ghici ocupaţia lui Bogdan.

— Zece şi jumătate.

— Mulţumesc ! Pe la zece şi jumătate, Bogdan fumează o havană şi îşi bea cafeluţa. V-am adus o scrisoare de la el. A profitat de faptul că am fost trimis într-o delegaţie la Bucureşti...

— Şi aţi făcut un drum pînă aici pentru o scrisoare ? îl întrerupe contrariată Gloria.

— Mie îmi place să dau scrisoarea în mîna adresantului, zîmbeşte Chihaia. La dumneavoastră acasă am fost primit nu tocmai bine. Aveţi o slujnică nostimă. Se vede însă că am fost nu suficient de convingător fiindcă m-a dat afară din casă.

Fetele rîd şi constată amîndouă că odată cu sosirea acestui tînăr atmosfera vilei s-a schimbat brusc. Veselia se ţine în lanţ.

— Domnule Chihaia, vă invit să prînziţi cu noi. Avem tocană de ciuperci, după o reţetă adusă de la Poiana Ţapului. Sper că nu ne refuzaţi. Sper să vă placă, îl priveşte Anda Blank.

— Mănînci calule ovăz ? rîde Chihaia.

— După prînz bem o cafea veritabilă. Am găsit nişte cafea veritabilă. După cafea facem o plimbare. Facem un drum prin pădure pînă la Poiana Ţapului. Asta dacă aveţi timp. Cînd trebuie să vă întoarceţi la Bucureşti ?

— Mîine la prînz. Dacă mîine la prînz nu ajung în București, căpitanul Leoveanu poate să mă spînzure cu conștiința împăcată că a făcut un lucru bun.

— Atunci înseamnă că rămîneți la noi pînă mîine dimineață.

— Dacă ar fi după cum doresc eu, aș rămîne aici pînă la sfîrșitul vieții. Din păcate, dispun de mine nu eu, ci alții. Și zău că nu-i drept. Va veni oare cîndva o zi în care fiecare om să dispună de propria lui ființă după cum îi place? Greu de crezut. De-a lungul istoriei nu prea s-au semnalat astfel de exemple. Cineva acolo sus a hotărît ca omul Chihaia să poarte bocanci cu ținte. Mie nu-mi plac bocancii cu ținte. Dar cui i-ar trece prin minte să mă întrebe ce-mi place? Toate drepturile mele au fost suspendate printr-un simplu decret. Se pare că lumea este condusă azi de nebuni. De iresponsabili. Dar oamenii valizi la minte unde sînt? Ce fac? De ce au lăsat puterea pe mîinile nebunilor? Cînd țipă un descreierat ca Hitler în Berlin, se cutremură toate ferestrele lumii. Milioane de oameni mor de foame, de gloanțe, de proiectile sau în lagăre. De ce? Cui și la ce folosește? Nu-i oare asta o dovadă de nebunie a societății omenești? Uneori visez o lume fără războaie, fără stăpîni și slugi. O lume în care toți oamenii să fie egali. O lume în care toți oamenii să-și spună părerile deschis, fără teama că vor primi un pumn peste gură. Visuri! Visuri aiurite.

Gloria s-a retras pe terasă cu scrisoarea lui Bogdan. Degetele îi tremură de emoție. Însă Bogdan i-a scris puțin și nimic despre ei doi. Doar lucruri banale, obișnuite. Nu a făcut nici o aluzie la gîndurile lui, la inima lui. Și, dintr-o dată, Gloria simte că ceva i-a scăpat de cîte ori s-a gîndit la dragostea ei pentru Bogdan. De fiecare dată i-a scăpat un amănunt care iată că devine esențial. A fost prea sigură că Bogdan răspunde la dragostea ei. Poate că el doar a dorit-o. Poate că altceva nu a fost în mintea și în inima lui. Încercă să analizeze fiecare dintre întîlnirile lor. Le derulă încet, cu răbdare și nu descoperi nimic deosebit. Un sărut fugar, o privire, sînt prea puține elemente pentru a-i da o certitudine. Iar această scrisoare, printre rînduri, arată ca un dia-

log obişnuit între doi cunoscuţi. Acum nu mai are curajul să-i scrie despre tot ce simte pentru el. Îi va răspunde la fel. Îi va scrie cîteva fraze banale.

Dinspre sufragerie se aud la răstimpuri hohote de rîs. Anda ştie acum că, sub aerul său ironic, glumeţ, Chihaia ascunde o seriozitate pe care nu i-o bănuise mai devreme.

După prînz, Anda şi Gloria au zăbovit mult lîngă şifonierul ce adăpostea o parte din garderoba de munte a domnului Blank. Verificau hainele pe rînd, fără grabă, cu acea firească răbdare specifică femeilor, ce nu dispreţuiesc rostul bun al straielor.

— Eu cred că cel mai bine i s-ar potrivi acest costum în carouri, propuse Gloria.

— Şi eu tot la el mă gîndeam, însă fără cravată. Este prea cald pentru cravată. Vom scoate gulerul cămăşii peste haină. Abia aştept să văd cum va arăta *cowboy*-ul nostru în civil, rîse Anda.

— Numai de n-ar umbla prea ţeapăn. În uniforma lui îi stă destul de bine ţeapăn, dar costumul civil îl poate face caraghios. Nu prea ştim dacă a purtat vreodată haine elegante. Tare aş vrea să o dăm gata pe Luiza cu acest John Wayne.

În baie, sub duş, Chihaia încropise un marş. Îl lălăia sincopat şi fals, astfel că marşul căpătase un iz vesel. Costum civil îl atrăgea. Era ceva simpatic. Dacă la Poiana Ţapului întîlneşte cumva ofiţeri, nu va fi obligat să-i salute sau să stea veşnic în alarmă. Ieşi din cadă, deschise uşa, iar mîna sa nimeri costumul pus acolo de Anda. Îi venea bine, chiar dacă haina arăta prea fixă pe umeri.

Cînd apăru în sufragerie, Gloria şi Anda îl priviră perplexe. Parcă devenise brusc alt om. Parcă înflorise dintr-o dată. Iar ochii lui niţel ironici, niţel şăgalnici se potriveau la costumul civil, nu la biata uniformă de soldat. Fetele avuseseră unele temeri în privinţa pantofilor, fiindcă bocancii soldatului păreau îngrozitor de mari. Acum, însă, picioarele lui Chihaia intraseră cuminţi în pantofii numărul patruzeci şi doi. Anda se ridică pe vîrfuri şi îi răsfrînse gulerul cămăşii peste haină. Mîinile ei zăboviră acolo mai mult decît era necesar. Însă

gestul nu-l remarcă nimeni. Nici chiar Anda. Nici ea nu și-a dat seama că netezise gulerul cu palmele cam fără rost.

„Mi-ar place acum să ne întîlnim cu Robin Hood, gîndi înveselită Anda. O întîlnire la Sinaia între Robin Hood și John Wayne ar fi o chestie. I-aș spune nărodului de locotenent că domnul care ne însoțește este maiorul Chihaia. Locotenentul suportă greu cînd se află pe locul doi. Merită să-l vezi pe frumosul locotenent cum va saluta, cum se va învîrti ca un titirez în jurul falsului maior. Acum nu se poate. Dar diseară vom ieși la un restaurant."

Îi povesti Gloriei despre această idee cam năstrușnică.

— Ești nebună, se împotrivi blonda. Uiți că, mîine dimineață, domnul Chihaia va merge la gară în uniforma sa de soldat. Dacă se întîlnește cu locotenentul ? Dacă îl va recunoaște ?

— Prostii ! Locotenentul este prea mîndru, prea plin de el pentru a căta la fața unui soldat. Și chiar dacă îl recunoaște, domnul Chihaia îi poate spune că el este fratele domnului maior. În fond, totul se rezumă la o nevinovată farsă. Și, ca să vorbim deschis, după felul elegant în care își poartă costumul civil, Chihaia face o impresie excelentă.

— Îl trădează fața. Fața lui arată cam la douăzeci și trei-douăzeci și patru de ani. Unde ai mai văzut tu maior la o astfel de vîrstă ?

— Ai dreptate. Cred că m-am prostit. Un lucru rămîne clar : de la straiele de soldat la cele civile, domnul Chihaia parcă a făcut un salt calitativ uriaș. Este drept că nu haina îl face pe om, dar este tot atît de drept că ea are farmecul ei de necontestat.

•

Doamna și domnul Bobancu și-au poftit prietenii la o mică petrecere. Doar vreo douăzeci de invitați, care nu părăsiseră Capitala dintr-un motiv sau altul. Mărunt și îndesat, cu părul și mustața vopsite în negru, domnul Bobancu nu arată că se apropie binișor de șase decenii. Mișcările lui sînt încă sprintene, iar fața rotundă, jovială, gata parcă la o glumă, la un cuvînt hazliu, îi

dă un aer plăcut. Alături de doamna Bobancu, înaltă, foarte tînără, rotofeiul bărbat pierde mult din farmecul personal. El știe asta și de obicei, cînd primește oaspeți, are grijă să păstreze o oarecare distanță între el și soție. Uneori se ridică pe vîrfuri să pară mai impozant, iar aceasta i-a intrat în reflex. Mai știe că doamna Bobancu are unele combinații amoroase cu bărbați de vîrsta ei, dar el nu-și bate capul cu asemenea fleacuri, socotind că oricum îi rămîne și lui ceva din grațiile ei.

Tăvile grele trec printre invitați cu strălucitoare pahare din cristal de Boemia. Oaspeții gustă șampania împărțiți în grupuri după prietenii și interese. Bobancu s-a retras pe o canapea cu domnul Lobonțiu, despre care se știe că este mîna dreaptă a marelui politician Iuliu Maniu, conducătorul Partidului Național Țărănesc. Ardelean reținut la gesturi și vorbe, calculat, domnul Lobonțiu răspunde evaziv la întrebările gazdei. După croiala straielor sale, Lobonțiu arată mai degrabă a funcționar modest decît a politician de rasă. Pantalonii săi, totdeauna prea lungi, cad peste pantofi în crețuri ca un burduf de armonică. Spre deosebire de Bobancu, oaspetele abia gustă din bucate, iar la șampanie doar și-a umezit buzele ușor decolorate.

— Domnule Lobonțiu, ați auzit că ar fi vorba să ne retragem trupele de pe front ?

— Antonescu este un om cu mult tact, zîmbește Lobonțiu. Împrejurările actuale cer tact.

— Dar domnul Maniu se zice că i-ar fi cerut, i-ar fi atras atenția conducătorului statului în această privință. Zic unii că domnul Maniu a insistat pe lîngă Antonescu în această privință.

— Domnul Maniu are acum o calitate neoficială în țară.

„Pungașule ! Pungaș bătrîn ! gîndește, zîmbind în sine gazda. Nu știu eu nici pe sfert din cîte știi tu."

— Dumneavoastră ce gîndiți că ar fi bine să facem ? insistă Bobancu.

— Știu eu ? Ca simplu cetățean, fiindcă în fond asta sînt acuma, am și eu părerile mele. Absolut ale mele. Cred că o retragere a trupelor românești de pe front implică unele riscuri. Ar însemna o ruptură definitivă

cu nemții. Adică ocuparea României de către trupele hitleriste. Evident, o ocupare nu tocmai pașnică. Deci distrugeri uriașe de bunuri materiale și vieți omenești. Apoi ar urma instalarea la cîrma țării a unui guvern legionar, despre care știm ce poate. Am văzut ce poate să facă. Asasinatele s-ar înmulți. Țara s-ar transforma în lagăre și ghetouri.

— Înseamnă că ori baba Rada ori Rada baba, tot un drac. Adică ori cu nemții prieteni ori cu ei dușmani ar fi cam același necaz.

— Așa mi se pare și mie. Însă vă atrag din nou atenția că vă vorbesc doar ca simplu cetățean. Ca un oarecare om de pe stradă. În caz de ruptură cu nemții, aceștia ne vor lua prin forță nu numai întreaga producție de petrol, nu numai o parte din produsele industriale, nu numai o parte din materiile prime, nu numai o cotă de cereale, ci totul.

Într-un salonaș alăturat, doamna Bobancu se întreține cu o tînără la fel de înaltă ca și gazda, dar mai suplă, cu o alură de sportivă. Tînăra poartă o bluză albă, ușor răscroită pe talie și fustă lungă, strînsă în jurul coapselor. Doamna Bobancu îi studiază îmbrăcămintea cu ochi de cunoscător. Totul simplu, însă cu mult gust.

— Vai ce frumos te-ai bronzat, Anca! pare a se entuziasma doamna Bobancu.

— Am fost la mare. Din păcate, la mare este acum o plictiseală de te ia cu fiori. Puțini vilegiaturiști. Cunoscuți și mai puțini. Doar militari români și nemți, care se ocupă cu amplasarea unor baterii antiaeriene sau de minări în largul mării.

— Normal. Sîntem în plin război. Știi că fac parte din Consiliul de patronaj. Acum ne ocupăm de donații. Strîngem alimente, albituri și medicamente pentru front. Eu am și pregătit cîte ceva. Dar domnul Bobancu, știi și tu cît este de inimos, m-a rugat să folosesc toată rufăria lui veche. M-am gîndit și la tine. Sper să ne dai o mînă de ajutor. Apropo, ce mai știi despre fostul tău bărbat? Văd că încă mai porți verigheta.

— Pe Dionisie nu l-am văzut de aproape doi ani.

— Credeam că v-ați întîlnit la divorț.

— Dar încă nu am intentat o acțiune de divorț.
— Ești nebună, Ancuțo!
— Așa îmi spun și ai mei.
— Firesc. Ești tînără, frumoasă, bogată, deci o partidă bună pentru orice bărbat. Dar să lăsăm asta. Pe cine crezi tu că l-am întîlnit acum vreo cîteva zile?
— Nu știu.
— Pe Dionisie, dragă. Cred că era beat. Buhăit la față și beat. S-a uitat la mine și am înțeles că nu mă mai recunoaște. Că nu știe de unde să mă ia. Tu știi că eu nu prea i-am arătat simpatie. Zic: „Ce mai faci, domnule Dionisie?" Zice „Trăiesc." Mirosea a rom ca un butoi desfundat. Ca Bobancu după un chef de trei zile. Zău, Ancuțo, nu știu ce ai găsit la unul ca el. La un țăran bețiv și necioplit. Numai cultura nu ajunge pentru a-l cizela pe un om. Îi mai trebuie și o origine bună. Totuși ai avut nițel noroc. Dacă făceați copii, se încurcau lucrurile. Ei, ce zici, vii la Consiliul de patronaj? La iarnă vom merge prin spitalele din spatele frontului. Vom împărți daruri, pachete cu țigări, o vorbă bună, o încurajare și cum se obișnuiește. Facem excursii și culmea, în grupul nostru de babete doar noi două vom fi tinere.

●

Dionisie auzi soneria ca prin vis. Nu dormea. Ședea într-un fotoliu lîngă fereastră. Și-a turnat un pahar mare de rom. A uitat să-l bea. S-a lăsat întunericul. Din vreme în vreme, cînd trece tramvaiul de-a lungul Dudeștilor, cablul electric suspendat deasupra străzii scoate scîntei. Soneria a țîrîit iar, parcă mai strident. Dionisie se ridică greoi.
— Anca?
Pe coridor, în lumina palidă, Anca arată a copil speriat. Pînă și glasul îi tremură.
— Pot să intru?
— Sigur că da. Contractul de închiriere este pe numele tău, deci apartamentul îți aparține. Sau ai venit cumva pentru divorț? Doar știi că nu am nimic împotrivă.

— Am venit să rămîn, șopti sperînd ca în ochii lui să prindă un semn de bucurie.

— Bei un rom ?

— Nu, mulțumesc ! Însă o cafea cred că m-ar pune pe picioare. Sînt puțin cam întoarsă pe dos. Fac eu cafeaua. Ai cafea ?

— Cred că mai am.

— Mi-ai simțit lipsa ?

— În primele luni.

— Îmi pare rău. Știu că am făcut o prostie. M-am luat după îndemnurile familiei. Zău, Dionisie, crede-mă ! Tu chiar nu spui nimic ?

— Ce să spun ? Nu știu ce să spun.

Anca s-a oprit în ușa bucătăriei. Pe fața și în ochii lui Dionisie nu a descoperit altceva decît o urmă de oboseală. Frazele se leagă destul de greu. El este apatic, parcă indiferent la tot ce se întîmplă acum.

— Cel puțin mă crezi ? insistă ea.

— Te cred. Sigur că te cred. Prezența ta aici este o mărturie. Însă dragostea dintre soți, fericirea unei căsnicii, stau nu pe explicații, ci pe cu totul altceva.

— Totuși ele sînt necesare acum. Am ezitat mult pînă cînd m-am hotărît să revin. Mereu m-am gîndit să mă întorc aici. Fiindcă aici, lîngă tine, este locul meu. Frații, neamurile, sînt altceva. Cu totul altceva. Mi-a fost teamă să revin. Mi-a fost teamă că te voi găsi schimbat.

În privirile lui Dionisie parcă a apărut un semn de interes la vorbele ei, dar în răspunsul său nu se simte căldură.

— Sînt convins că te-ai gîndit să revii. Numai că în acești doi ani tu ai mers pe un drum, eu pe altul. Tu ai mers pe „hăis“, eu am mers pe „cea“. Tu te-ai gîndit să revii, eu m-am gîndit să uit. Cum am putea oare să unim aceste drumuri atît de depărtate între ele ? Pentru a folosi aceste drumuri ne-au trebuit doi ani. Dorești să le unim ? Dar asta cere timp.

Anca trecu în bucătărie și puse de cafea. Își dădu seama că Dionisie s-a schimbat mult, nu numai la înfățișare. Poate că și ea s-a schimbat mult. Niciodată nu și-ar fi închipuit că va ajunge să se umilească pentru

dragostea ei. Fiindcă asta făcuse ea adineauri. Și totuși nu o încercau păreri de rău. Ba din contră, simțea că a trecut cu bine peste pragul de care se temuse cel mai mult. Trecuse de primele cuvinte. De primele priviri. De primele explicații. Acum va călca pe un drum mai neted. S-a gîndit și la reproșuri. Ar fi preferat ca Dionisie să-i reproșeze orice. Reproșurile totdeauna pregătesc un dialog. Din păcate, el arată indiferent și calm. Prea calm. O mai iubești oare ? Nu se poate să nu fi rămas ceva în inima lui. Măcar o flacără cît de mică. Peste prima dragoste nimeni nu poate trece ușor. Prima dragoste rămîne la om de-a lungul vieții ca un fel de Sfînta-Sfintelor. Îl va ruga pe Dionisie să-i dea timp. Ea de timp are nevoie acum pentru a-l recîștiga.

S-a făcut tîrziu. Se apropie miezul nopții. Au stins lumina. Sînt în pat. Parcă sînt doi străini. Ceva nu mai este ca altădată. Ceva s-a schimbat. Nici unul dintre ei nu îndrăznește să facă un gest. Acum li se pare că fiecare gest ar fi ridicol.

— Dormi, Dionisie ?

— Nu.

— Dimineață am să ies după cumpărături. Îți fac un ceai și pe urmă am să merg la piață. Tu la ce oră te întorci de la servici ?

— Nu mai am servici. Am demisionat acum două săptămîni.

— Și ce ai de gînd ? tresare Anca.

— Încă nu știu. Cînd mi-am înaintat demisia am fost amenințat cu represalii. Cred că voi fi trimis pe front. Chiar mă mir că nu am primit pînă acum un astfel de ordin.

— Dar de ce ai demisionat ?

— Fiindcă acum sînt silit să fac unele lucruri care nu-mi plac. Atîta vreme cît m-am ocupat de borfașii cartierului și de menținerea liniștei, am fost de acord. Acum însă mi se cere să fac și altceva. Ceva ce nu-mi place. Nemții vor pierde războiul. Prea s-au încăierat cu toată lumea. După război totdeauna se plătesc niște oale sparte. Eu nu vreau să plătesc.

„Fricos, laș !" gîndi ea.

Dionisie îi intui gîndul și rîse.

— Da, poate că sînt fricos.
— Și ce ai să faci ?
— Aștept să plec pe front.
„A rămas același om slab", chibzui Anca. Apoi sări din pat, se îmbrăcă și porni către ușă.
Dionisie auzi zgomotul ușii, însă nu ca o bufnitură obișnuită la o ușă ce se trîntește, ci altfel, ca un strigăt mînios al Ancăi. Ar fi putut să o rețină dacă i-ar fi vorbit așa cum dorea ea. Cum vede ea rosturile vieții. Dar la ce bun ?

•

Anda și Gloria au ieșit pe terasa vilei. Beau cafea. Mîine vor porni spre București. Stau în șezlonguri și nu discută între ele. Au uitat să discute între ele. Tac. Privirile lor mătură împrejurimile atît de cunoscute, însă ele nu reușesc să vadă clar, ci doar să înregistreze automat, fiindcă privirile parcă s-au întors către interiorul fiecăreia. Anda se gîndește la Chihaia. Gloria s-a dezmeticit o clipă. Anda zîmbește. Cui îi zîmbește oare ? Ce gînduri îi aduc un zîmbet atît de luminos ? Gloria se bucură pentru zîmbetul Andei. Nu o tulbură. Nu-i spune nimic. Bănuiește doar că Anda derulează în minte un gînd plăcut. Cînd a venit ea la Sinaia, Anda arăta deprimată de-a binelea. Acum zîmbește. Zîmbetul ei înseamnă poate speranță, bucurie, dragoste. Și totuși Gloria simte pentru prietena ei o mică strîngere de inimă. S-au întețit unele zvonuri cu privire la evrei. Domnul Blank a trecut, pentru o zi, pe la Sinaia. Deși el s-a străduit să fie calm, aproape vesel, Gloria și-a dat seama că ascunde în el o puternică îngrijorare. Într-un moment în care au rămas singuri, Blank i-a spus că Hitler îi pretinde lui Antonescu să trimită în lagărele naziste pe toți evreii din România. Autoritățile române îi încurajează pe evrei să emigreze. Mulți evrei au părăsit țara prin portul Constanța. Numai drumul pe Marea Neagră a mai rămas deschis. După cum evoluează războiul, curînd se va închide și drumul pe mare. Familia Blank s-a hotărît să profite de această ultimă șansă. Anda încă nu știe nimic despre hotărîrea familiei. S-a ridicat din șezlong amețită de tăriile soarelui.

— Cui i-ai zîmbit adineauri ?

— Unui *cawboy.*

— Nu cumva... nu cumva.. ? o amenință șăgalnic cu degetul Gloria.

— Dar ce-ți închipui ? se apără și roșește Anda. Adevărul este că domnul Chihaia ne-a oferit cea mai frumoasă zi din vacanța noastră.

Capitolul 11

Ninge. Fulgi mari coboară leneşi peste Bucureşti. Plutesc într-o parte, se echilibrează, ori fac piruete înainte de a atinge acoperişurile sau asfaltul. În ploaia albă a fulgilor, aerul parcă îşi ţine respiraţia. Parcă a devenit solemn. Nici o adiere nu tulbură măreţul spectacol. Paltoanele, căciulile, pălăriile şi basmalele trecătorilor par brumate. Omătul se aşează temeinic. Pomii trag velinţe albe peste ei şi se pregătesc de culcare. De somn lung. Prin cîmpia din jurul oraşului, pămîntul s-a acoperit cu un strat alb, omogen. Doar ici-colo, o tulpină de porumb rămasă în picioare printr-un miracol, tufe de ciulini, arbuştii de pe margini de drumuri sau o cumpănă de fîntînă pătează armonia albă.

Aşezată lîngă fereastră, Anda Blank priveşte afară. Şi-a lipit fruntea de geamul răcoros şi priveşte. Acum la şcoală este recreaţia mare. După recreaţia mare, clasa a şasea are oră de geografie. Andei totdeauna i-au plăcut elevii claselor de mijloc. Elevii claselor mari rar dau importanţă geografiei. Elevii mici au puţine cunoştinţe pentru a folosi din plin aripile imaginaţiei. În fond, imaginaţia stă pe un anumit bagaj de cunoştinţe, de acumulări. Anul trecut, un elev din clasa a şasea a întrebat-o : „Doamnă profesoară, finlandezii de unde au apărut în nordul Europei ?“ Era o întrebare de istorie, nu de

geografie. „Dar de ce mă întrebi ?“ „Fiindcă știu prea puțin despre ei. Aș vrea să-i iubesc și pe finlandezi. Însă pentru a-i iubi trebuie să-i cunoști.“ Întrebarea elevului a emoționat-o. La începutul toamnei i s-a luat catedra de geografie. A înțeles de ce. Este evreică. I-a venit greu, foarte greu să renunțe la școală. Familia ei a părăsit România de două săptămîni. Ea a rămas. Nimic nu a putut-o convinge să plece. Nici amenințarea unui lagăr nu o mai sperie. Pînă și Gloria s-a arătat contrariată de hotărîrea ei. „Bine, dar de ce ?“ a întrebat-o aproape răstit Gloria. „Am primit o scrisoare de la un *cowboy*. Doar cîteva rînduri. Însă chiar din cîteva rînduri poți înțelege mult dacă ai puțină intuiție.“ „Deci asta este ! Deci asta este ! s-a înroșit Gloria. Pot să văd și eu scrisoarea domnului Chihaia ?“ Gloria a citit scrisoarea lui Chihaia, după care i-a vorbit încruntată : „Dar, dragă Anda, Chihaia nu ți-a mărturisit nimic aici. Te legi de o iluzie ?“ „Nu, nici vorbă. Îmi pare rău că tu nu ai văzut nimic în această scrisoare. De fapt, este firesc să nu vezi fiindcă nu tu ești subiectul ei. Știi ce ești tu ? O ființă bună care suferă pentru un prieten bolnav. Însă durerile bolnavului nu le ai. Numai el le are. Numai el pricepe pe viu și înțelege durerea pe viu. Chiar și prezența acestei scrisori este o mărturie a interesului pe care mi-l poartă Chihaia. Apoi mai există intuiția mea. Intuiția nu mă înșală.“ Gloria a sărutat-o și nu i-a mai spus nimic. Ba s-a arătat chiar veselă, fiindcă și-a adus aminte de scrisoarea ei de la Bogdan.

Andei i-ar fi plăcut să se mute în apartamentul Gloriei. Aceasta i-a făcut o astfel de propunere. Cînd stai singur, fără o ocupație, zilele și nopțile parcă se lungesc dușmănoase. Nu poate părăsi casa. Dacă vine cumva Chihaia pe neașteptate ? Ce s-ar întîmpla să nu o găsească ? În schimb Gloria o vizitează tot mai des. Într-o zi, Gloria a venit cu o tînără foarte drăguță, logodnica pictorului Felecan. Fata are picioarele lungi, minunat conturate. O cheamă Chira Ioana. S-au împrietenit. Acum se văd aproape zilnic. Domnișoara Chira are mari lipsuri în pregătirea intelectuală, dar suplinește o parte din lipsuri printr-o inteligență ieșită din comun. Cum Bogdan, Chihaia și Felecan sînt laolaltă pe front, discu-

țiile fetelor se încheagă ușor. Cînd vine vorba despre Felecan, Chira pare mai reținută. Îl iubește oare? Ea le-a povestit cîte ceva despre logodna ei. O poveste spusă cam sincopat, cu multe pauze, în care imaginația Gloriei și Andei au suplinit lipsa cuvintelor. Fetele s-au obișnuit împreună. Se simt bine împreună mai ales pentru faptul că le leagă aceleași gînduri ale unui drum către o anumită zonă a frontului. Le leagă și teama. Teama că unul dintre băieți sau toți, ar putea să cadă. Niciodată nu vorbesc despre asta. Totuși fiecare simte ce gîndește cealaltă. Anda i-a spus într-o zi Chirei: „Ce-ar fi să te înscrii anul viitor la școală?" „Cal bătrîn la ham?" a rîs fata. „Bătrînă? La vîrsta ta, bătrînă? Ești inteligentă. Foc de inteligentă. Aș putea să te prepar la toate materiile. Licee sînt destule în București. Înveți la fără frecvență. Te prezinți doar la sesiunile de examene. Îți închipui ce surpriză i-ai face lui Felecan?" Chira a rămas ca dusă pe gînduri. După cîteva zile au făcut rost de manuale școlare. Uluitor de iute acumulează Chira. Păcat că nu s-au cunoscut mai devreme. Se pierde un an. Dar Chira este în stare să susțină examenele pentru doi ani într-un an. Puterea de muncă a Chirei pare ca o avalanșă fără sfîrșit.

În București, cozile la magazinele de alimente au rămas aceleași de la începutul războiului. Totuși a fost un an bun în recolte. Parcă sînt mai multe alimente. Numai carnea și undelemnul rămîn o problemă. În schimb, se găsește carne de cal. Carnea de cal a ajuns la modă acum. De fapt nu-i rea. Îți trebuie doar puțină voință ca să te obișnuiești cu ea. Frontul este undeva departe, foarte departe. Numai răniții, tot mai mulți, numai veștile care sosesc de acolo fărîmițează liniștea Bucureștilor.

În gura cociocului de pe strada Fecioarei, într-o casă fără pregătiri de Crăciun, Marița Garabă stă parcă năucă pe marginea patului. Nu plînge. Nu are lacrimi. Stă încremenită. La răstimpuri, glasul ei voalat se aude strident. „De ce?" Alături de ea se vede o telegramă.

Doar cîteva cuvinte conține telegrama. *„Soldatul Caraba mort la datorie.“*

Altădată, cînd ținea cursurile de geografie, Andei Blank îi plăcea să le vorbească elevilor despre București. „Am fost la Budapesta, le spunea ea. Ungurii iubesc mult Budapesta. Am fost la Praga. Praghezii sînt îndrăgostiți de capitala lor. Am fost la Viena. Vienezii sînt foarte mîndri de Viena. Fiecare capitală are ceva al ei, numai al ei. Bucureștenii iubesc mult Micul Paris dintre Dunăre și Carpați. Însă nu-i destul să-l iubești pentru că este orașul tău. Trebuie să-l și înțelegi, iar asta înseamnă să-l cunoști bine. Mulți bucureșteni ar trebui să învețe să redescopere orașul. Prinși de treburile lor, de gîndurile lor, oamenii trec aproape zilnic pe străzi vechi, cu iz de istorie, pe bulevarde, pe lîngă case cu o arhitectură deosebită, pe lîngă statui și parcuri, văzîndu-le fără să le vadă. Mulți oameni nu-și cunosc bine propria stradă. Fiecare stradă are tainele ei ca și omul. Cînd te muți pe o stradă, aceasta nu-ți spune mai nimic din tainele ei. O stradă ca oricare alta. După un timp cunoști arhitectura fiecărei case. Te cunoști cu oamenii ei. Știi că în casa din colț locuiește cutare sau cutare om, că are sau nu are copii. Că la o altă casă auzi uneori un pian. Că vara, pe trotuarul de vizavi, copiii desenează cu creta un dreptunghi și joacă șotron. Vezi locul acela chiar și iarna cînd omătul este mare. Știi că într-un anumit loc al trotuarului rădăcinile copacilor au ridicat asfaltul, l-au făcut să crape. Te saluți cu oamenii. Te-ai împrietenit cu strada. O iubești. Acum ea nu mai are taine pentru tine. Mai tîrziu te împrietenești cu cartierul tău, apoi cu orașul. Să încercăm, copii, să descoperim Bucureștii. Fiindcă numai cunoscîndu-l bine îl putem iubi cu adevărat. Dar să nu ne oprim numai la ceea ce vedem. Imaginația ne poate duce de-a lungul veacurilor în trecutul acestui mare oraș de cîmpie. Și abia la urmă, după ce cunoaștem totul temeinic, imaginația ne poate purta către viitorul Bucureștilor.“

Orologiul de la Universitate arată aproape opt. În taior, Anda Blank se strecoară prin mulțimea trecăto-

rilor. Trupul ei zvelt, bine conturat în taior, atrage privirile unor studenți. Anda a observat. Studenții fac glume aproape cuviincioase la adresa acestei fete cam de vîrsta lor, cred ei. Anda își reține un zîmbet. Știe că studenții, cînd sînt în grup, au curaj să spună multe. Altfel devin sfioși și se bîlbîie. Și ea a fost studentă. Îi știe pe băieți cum sînt, cum devin curajoși în grup. Anda coboară de-a lungul bulevardului, în pantă lină, către Cișmigiu.

A plouat aproape o săptămînă. De două zile a ieșit soarele. E cald. Începutul lui mai parcă întinerește orașul. La intrarea cinematografelor de pe bulevard se vede obișnuita forfotă. În Cișmigiu, liliacul înflorit te ia în primire și te amețește cu uluitorul său parfum proaspăt. Din cauza ploilor reci, liliacul a înflorit mai tîrziu. Pe aleile parcului, parcă trase la linie, pe sub coroanele copacilor, e liniște. La mijloc de Cișmigiu ai impresia că ești în altă lume, nu în inima Bucureștilor. O lume miraculoasă, de basm. În Cișmigiu totdeauna este mai plăcut dimineața. Apele lacului dorm. Sălciile plîngătoare de pe maluri parcă s-au dublat. Un rînd de sălcii pe mal, un rînd în apă. Oglinda apei e de vină. Pașii rarilor trecători se aud ca într-o catedrală.

Chira o așteaptă pe Anda Blank lîngă debarcader. Cișmigiul este aproape pustiu la această oră. Doar cîteva femei cu landouri, ce pășesc molcom, în pas rar, ca în urma unui cortegiu. Anda Blank tresare. Lîngă o bancă, un tînăr rezemat în cîrji încearcă să se așeze. Pentru el s-a isprăvit războiul. Îi lipsește piciorul de la coapsă. Încearcă să se așeze. Încă nu are deprinderea necesară echilibrului.

— Îmi dați voie să vă ajut ?

— Nu, mulțumesc, domnișoară ! Trebuie să mă obișnuiesc singur. Aveți cumva țigări ? O țigară.

— Sînt nefumătoare, dar dau o fugă în bulevard. Îndată vin cu țigări.

Anda a făcut ochii mari, să nu plîngă în fața invalidului. Însă lacrimile ei sînt mai puternice. Merge iute. A ajuns în bulevard. Abia acum își amintește că nu l-a întrebat ce țigări preferă. Va lua din toate cîte un pachet.

— Ai întîrziat mult, o ia în primire Chira. Chiar mă gîndeam adineauri dacă nu cumva...

Abia acum fata observă mai bine fața Andei. Anda pare cam întoarsă. Nu-i în apele ei.

— N-am mai fost de mult în Cișmigiu, schimbă vorba Chira. Cînd vin aici dimineața parcă intru într-o biserică.

Anda o privește zîmbind. Aleile se populează treptat. Fetele au ieșit din Cișmigiu. S-au oprit la Tic-Tac. Mănîncă plăcintă cu brînză și beau bere. Gloria le va vizita după prînz, acum are ore la școală.

— Prînzești la mine ? întreabă Anda.

— Mă așteaptă la masă doamna Mărgelatu. Doamna Mărgelatu s-a obișnuit să mîncăm împreună.

— Îi dăm un telefon. Și eu m-am obișnuit cu prezența ta. Cît e ceasul ?

— Aproape unu. Cînd s-o fi făcut atît de tîrziu ? Să mergem. Gloria cred că a plecat de la școală.

Fetele au ajuns aproape de casă. Discută între ele și nu iau seama la trecători. Casa Andei Blank este retrasă puțin de la stradă. În fața casei sînt flori, iar printre ele se înalță semeț acum un liliac înflorit. Florile lui roz s-au deschis ca un fagure uriaș. Albinele asaltează liliacul. Zumzetul lor dă locului un aer de sărbătoare.

Pe muchea zidului de la stradă un soldat citește un ziar. Soldatul aude o voce cunoscută și coboară ziarul. Picioarele Andei s-au muiat dintr-o dată.

— Ți-e rău ? se sperie Chira.

Bărbos, tras la față, soldatul s-a ridicat de pe zid. Anda i-a întins mîna. Anda și soldatul se privesc îndelung. Parcă le-a pierit graiul.

— Aștepți de mult ? își revine Anda.

— Cred că de pe la opt. N-am ceas.

— Dumnezeule ! Ești flămînd ? Ești obosit ? Sigur că ești flămînd și obosit. Cît stai ? Sper că stai mai mult. Ai venit singur ? Nu-mi pot ierta asta.

Vorbele Andei se îngrămădesc iute. Așa i se întîmplă totdeauna cînd are o emoție puternică. Vorbește mult. Sare de la una la alta, aparent fără noimă. La ast-

fel de ocazii întreaga ei ființă are nevoie de vorbe, de vorbe multe pînă cînd gîndurile ei se reașează în echilibru. Chihaia zîmbește și înțelege. Chira, doar o clipă stă în cumpănă, nehotărîtă. Apoi intervine.

— Bună ziua, domnule Chihaia! La revedere! îi face un semn de salut Andei. Acum trebuie să plec. Mai vorbim noi.

Anda și Chihaia au intrat în casă. Mîinile soldatului sînt murdare de funingine de la tren. Și fața îi este murdară de funingine. Anda vorbește. Întreabă. Acum nu i se poate răspunde. Ea prea le spune pe toate cu toptanul. S-au oprit în mijlocul sufrageriei. Anda este destul de înaltă. Totuși creștetul ei abia ajunge la umărul soldatului.

— Plîngi? se încruntă Chihaia.

— Așa, puțin.

Brațul soldatului o cuprinde. Brațele Andei zvîcnesc spre umerii lui. Ea nu simte barba aspră, care îi zgîrie obrazul.

— Dumnezeule! E ora trei. De un ceas te țin flămînd.

Chihaia zîmbește. În ochii săi sînt o mie de flăcări. Anda își simte buzele ca arse. Aleargă la bucătărie. Însă i-a venit un gînd nou. De la fratele ei au rămas o mulțime de haine și albituri. Aleargă prin odăi agitată. Se oprește. Hainele și albiturile mai pe urmă. Întîi mîncarea. Din ușa bucătăriei se întoarce iar. Pînă pune ea la masă, el poate face o baie. E plin de funingine. Pe urmă o pijama. Ce noroc! Au rămas și pijamale de la fratele ei.

Chihaia a intrat în baie. Acum Andei i-ar place să-l audă cîntînd sincopat și fals, așa cum l-a auzit cîndva la Sinaia. Chihaia nu cîntă. E prea obosit. Numai în inima lui parcă s-a pornit un cîntec.

Anda pune la masă. A trecut pe lîngă oglinda uriașă din salon.

— Dumnezeule! se încruntă și rîde. Sînt toată numai funingine pe față.

Chiar și pe bluza ei albă se văd pete mari. Sînt urmele palmelor lui Chihaia.

S-au aşezat la masă. La gura soldatului parcă se bat o mie de draci. Anda îi alege cu grijă bucăţile cele mai bune.

— Am mîncat cît o divizie de infanterie în refacere. Să ştii de la mine că cei mai mari mîncăi sînt infanteriştii.

— Cafea bei ?

— Doamne, ai milă de robul tău Chihaia! De păcătosul Chihaia. La cafea totdeauna am fost lacom. Dar oare mai există în lume cafea? Parcă nu-mi vine a crede. Cum o mai fi oare gustul ei ?

Anda i-a pregătit cafeaua într-o ceaşcă mai mare. Aroma de cafea bună, proaspătă, se simte clar în odaie. Chihaia îşi plimbă nasul pe deasupra ceştii. Şi ţigări au apărut pe masă. Anda le-a cumpărat mai demult. S-a gîndit că el ar putea să vină pe neaşteptate. Gloria a certat-o. I-a zis că-i nebună. Că-i îndrăgostită ca o nebună de un om pe care nu-l cunoaşte destul, iar domnul Chihaia nu ştie nimic de asta. Habar nu are de asta. Că nu-i bine să te legi de visuri. Pe urmă s-a înroşit. Gloria roşeşte din te miri ce. Apoi i-a mărturisit că şi ea a cumpărat ţigări pentru Bogdan. S-au sărutat, au rîs şi au plîns niţel. Andei îi pare rău că prietena ei nu s-a căsătorit cu Blank. El a cerut-o de două ori în căsătorie.

— Ţi-e somn ? Sigur că ţi-e somn.

— Parcă aş dormi puţin. De patru zile sînt pe drum Eşti sigură că tot ce mi se întîmplă acum nu este un vis aiurit? Eşti sigură că sînt lîngă tine? Dar familia ta unde-i ?

— A plecat din ţară. A emigrat.

— Şi tu ?

— Cineva trebuia să te aştepte.

Anda a pregătit patul. Palid, tras la faţă, Chihaia s-a strecurat în aşternut. Aşternutul prea alb, prea fin, îl descumpăneşte vizibil. Simte că nu se va odihni bine. De la băltoacele de pe front, de la mormanele de pămînt pînă în acest pat saltul este prea mare. Ea îl înveleşte. S-a aplecat şi întinde pătura. Braţul lui Chihaia

îi cuprinde mijlocul. Ea tresare. Instinctiv încearcă să scape, dar în clipa următoare e lîngă el.

•

Cînd s-a trezit, în casă era lumină de ziuă. Dinspre bucătărie se auzea un clinchet de tacîmuri.

„Am dormit puțin, gîndi el. Așternutul curat nu-mi priește."

— Ei, cum te simți ? a apărut în prag Anda.

— Parcă aș mai dormi nițel.

— Dar ai dormit douăzeci și două de ore. Mai avem numai trei zile de stat împreună.

— Drace ! Douăzeci și două de ore ?

— Ți-am pregătit baia. Îndată ne vin oaspeți.

— Oaspeți ?

— Da, Chira și Gloria. Vor prînzi cu noi. Mereu au telefonat. Vor să afle cîte ceva de la tine. Ce fac Felecan și Bogdan ?

— Bine. Bogdan cred că va veni în permisie. Deocamdată stă în spitalul de campanie. Nu, nu te speria. L-a atins o schijă la picior. Un fleac. Regimentul nostru iar a intrat în refacere. Am rămas puțini. Felecan e sănătos, dar a slăbit ca un țîr. Felecan are puține șanse la o permisie. E foarte colțat. E ca un dulău gata să muște din te miri ce. Acum o lună s-a rupt o aripă a frontului. Veneau tancurile peste noi. Ne-am retras. Ne-am fortificat pe alte poziții. Aveam răniți mulți. Pictorul a oprit un camion al nemților, condus de un plutonier. Felecan i-a zis plutonierului să încarce camionul cu răniți. Plutonierul l-a împins. Felecan i-a găurit cauciucurile cu focuri de pistol. După ce s-a restabilit aripa frontului, un maior neamț, cu vreo zece soldați după el, a venit la noi să-l ridice pe Felecan. Au tupeu nemții. Noi am pus mîna pe arme. Era gata-gata să ne încăierăm. Dumitrana l-a arestat pe maiorul neamț. Dumitrana e colonelul nostru. A fost tămbălău mare pînă la divizie. Am auzit că generalul i-a ordonat colonelului să-l trimită pe Felecan la Curtea marțială. Însă Dumitrana e dat naibii. Ține la oameni. Cică Dumitrana i-ar fi zis generalului : „Merg și eu la Curtea

marțială. Dacă cel mai bun ofițer al regimentului meu e trimis în judecată, îmi rup galoanele de pe umeri. Păcat că sublocotenentul Felecan nu a avut atunci o grenadă !“ Pictorul a scăpat ușor din cearta cu nemții. L-au chemat doar la divizie, l-au ocărît, iar la urmă generalul i-a dat un cartuș de țigări. Am fumat și eu din țigările generalului.

De o săptămînă, comportarea Gloriei la școală a devenit ciudată. Încheie orele de curs cu cîte cinci-zece minute mai devreme, spre totala uluire a elevilor. După fiecare oră ea aleargă spre cancelarie și dă telefon acasă. O întreabă pe Valeria dacă a luat lapte, pîine, sau dacă nu cumva a uitat un robinet deschis. „Nu, domnișoară, totul e în ordine. Cum o să uit robinetele deschise ?“ Valeria și-a cam ieșit din pepeni. Din ceas în ceas răspunde la telefon. Întrebările sînt mereu aceleași și la fel de stupide. „Ce o fi apucat-o pe domnișoara Gloria ?“ se întreabă. Abia după o săptămînă s-a lămurit. Acum știe. Chira a întrebat-o dacă a venit cumva domnul Bogdan. Telefonul țîrîie. „Da, domnișoară Gloria. Sigur. Avem și cafea și pîine.“ Valeria a închis telefonul. Acum glasul ei nu mai arată îmbufnat. În cancelaria școlii, doar Luiza a aflat ce se petrece cu prietena ei blondă. A aflat de la Anda Blank. Însă și celelalte profesoare au mirosit ceva. Prea multe telefoane, din oră în oră. Luiza se preface că nu știe nimic. Lîngă telefon, Gloria încearcă să-și ascundă dezamăgirea.

Au trecut două săptămîni. Acum profesoara blondă rar se apropie de telefon. Orele ei de clasă au intrat în normal. A sunat recreația mare. În cancelarie, într-un colț al cancelariei, Luiza corectează niște extemporale. Telefonul țîrîie. A ridicat Luiza.

— Pentru tine, îi face semn Gloriei.

În receptor, glasul Valeriei parcă sună mai altfel. „A telefonat domnul Bogdan, domnișoară.“

— Ți-e rău ? a sărit Luiza.

— E cald.

— Bine, bine ! Am înțeles. Hai, fugi repede acasă !

Gloria face ochii mari. Celelalte profesoare discută între ele, își fac de lucru. Abia după ieșirea Blondei din cancelarie se pornește acolo o furtună de rîsete.

„E greu să te ascunzi de ochiul ager al femeilor", constată Luiza. Apoi rămîne pe gînduri. Fața ei s-a întristat. La fel ca și chipurile unora dintre colege.

Puțin zăpăcită, Gloria urcă iute panta domoală ce duce către Piața Sfîntul Gheorghe. Poate că Bogdan a și ajuns acasă la ea. De unde o fi telefonat Bogdan ? Mai mult ca sigur că din Bariera Vergului. În mahalaua lui nu sînt telefoane. Îi pare rău că nu a întrebat-o pe Valeria despre locul din care a telefonat Bogdan. A urcat scările blocului în fugă. Valeria deschide. Oare a zîmbit Valeria ? Valeria nu și-a închipuit că domnișoara poate ajunge acasă atît de repede.

— De unde a telefonat domnul Bogdan ?

— Nu știu. Cred că din București. Sigur din București. Provincia se aude mai slab.

— A zis că vine la noi ?

— Așa a zis.

— Cînd vine ?

— Nu mi-a spus.

— Trebuia să-l întrebi.

— N-am putut, domnișoară. Cînd i-am auzit vocea mi-a cam pierit graiul.

Gloria s-a încruntat ușor. O privește lung pe Valeria. Fata zîmbește. Se înțeleg amîndouă din priviri.

— Cum crezi tu că e mai bine să mă îmbrac ?

— Apoi, domnișoară dragă, dacă ar fi după mine, după cum mă sămălesc eu, cît mai dezbrăcată. Doar n-o să rămîi fată mare toată viața.

Tresar amîndouă. Se aude soneria. Aleargă amîndouă la ușă. La ușă e vecina de alături. Cere puțină cafea.

Au pus la masă. Din nou se aude soneria. Vocea lui Bogdan răzbește în hol. Gloria a apărut în prag. Acum îi pare rău că s-a îmbrăcat prostește. E într-o cămașă lungă, cu volănașe. Prin cămașa subțire se vede ca prin fereastră. Bogdan a venit în civil. Fața lui bronzată, cu umerii obrajilor ascuțiți acum, arată mult mai matură. Numai ochii lui azurii au rămas aceiași. Roșie, puțin speriată, Gloria s-a strîns sub brațele lui. El o strînge puter-

nic, dureros de puternic. Valeria a dispărut. Gloria îl atrage treptat, pas cu pas, către ușa dormitorului. Întrebuințează o mie de șiretlicuri în mișcări pentru a-l duce spre dormitor. Își ascunde privirile de privirile lui. Acum nu-l poate privi în ochi.

•

A trecut un ceas, ori mai multe? Cine mai știe? Sună telefonul. Gloria coboară din pat. La telefon e Anda.

— Ce face Bogdan? Mi-a spus Luiza că Bogdan e la tine.

— Doarme.

— Lasă-l să doarmă. John Wayne al meu a dormit atunci douăzeci și două de ceasuri.

— Atît de mult? Și eu ce fac?

— Aștepți. Noi, femeile, totdeauna a trebuit să așteptăm. Acum cred că și tu ai devenit femeie.

— ...

— Ei, de ce taci? Ți-a pierit graiul?

— Dacă ascultă cineva?

— Puțin ne pasă. Ei, cum e?

— Așa cum crezi tu, se aude slab glasul Gloriei.

Anda rîde. A închis telefonul.

Capitolul 12

La începutul lui septembrie, Gloria s-a întors din vacanță. Și-a petrecut vacanța la Timișoara. În Gara de Nord o așteaptă Anda Blank și Valeria.

— Te-ai îngrășat, observă Anda. Să știi că tot ce pui pe tine greu mai dai jos. O tînără doamnă trebuie să țină seama de asta. Ce-au spus ai tăi cînd te-au văzut cu verighetă ?

— Au cam strîmbat din nas. S-au făcut foc pe mine.

— Cred și eu că au strîmbat din nas. Ei au visat altceva. În special mamele au obiceiul să viseze altceva pentru copii. Totdeauna altceva. Totuși, ai avut noroc în privința căsătoriei. Și eu mi-am dorit-o, însă actele lui John Wayne al meu sînt undeva într-o magazie a regimentului din Bîrlad, iar extrasul lui de naștere, la Iași. Cum să le aduni pe toate în cîteva zile cît a durat permisia ? Ei, frumoasă doamnă Gloria Bogdan, te-ai obișnuit cu noul tău nume ?

Gloria pare preocupată. S-a roșit și se bîlbîie.

— Ai zis ceva ? Vorbește mai tare, ce dracu !

— Este a treia lună de cînd... de cînd...

— Aha ! D-aia te-ai îngrășat nițel. Păi și la mine tot cam așa stau lucrurile. Numai că eu am avut grijă să nu mă îngraș, rîde Anda.

— Și tu ? face ochii mari doamna Bogdan.
— Te cred.
— Vai Anda !
— Sînt fericită ! Nu se vede ?
— Ba da.
— Deci tu pe la sfîrșitul lui ianuarie, poate începutul lui februarie, iar eu cu vreo două săptămîni mai devreme. Ce-ai vrea să fie ?
— Băiat. Ai primit vreo scrisoare de la Chihaia ?
— Acum o lună. Doar cîteva rînduri. „Ai grijă de tine, sînt sănătos“ și chestii d-astea.
— Ce face Chira ?
— Învață. Dacă se ține de carte, îi prevăd un viitor strălucit.

Pe la mijlocul lui noiembrie, Gloria a renunțat la catedră. Se simțea greoaie și îi era jenă de elevi. Medicul i-a recomandat plimbări lungi. Mișcare multă și fructe. A luat și niște calciu. Copiii sărăcesc organismul mamei de calciu. Anda a închis casa și s-a mutat la Gloria. Amîndouă fac plimbări lungi. Le-ar place în Cișmigiu. În noiembrie, Cișmigiul este încă foarte frumos. Dar în Cișmigiu întîlnesc prea mulți invalizi. Cineva le-a spus că acum, în starea lor, nu-i bine să vadă atîta jale. Invalizii parcă își dau întîlnire în Cișmigiu. Unii dintre ei par resemnați. Alții nu se pot obișnui cu realitatea. De cum intri în Cișmigiu vezi cîrje, proteze, tineri fără o mînă sau fără amîndouă, orbi, bandaje, multe bandaje și cărucioare de invalid.

Vești de la cei dragi nu mai vin. De fapt, Gloria și Anda preferă să nu vadă poștașul, fiindcă poșta poate aduce și altceva decît scrisori de la băieți. Nu discută între ele despre asta, însă fiecare știe ce gîndește cealaltă. De cîte ori aud soneria tresar, iar fețele lor se crispează brusc. Poștașii simt că nu mai sînt așteptați și iubiți de oameni ca altădată și parcă se strecoară stingheri de-a lungul străzilor.

Soneria a țîrîit prelung. E Chira. Are basma neagră pe cap și cearcăne mari în jurul ochilor.

— Cineva din familie? întreabă Anda cu voce neobișnuit de joasă.
— Felecan.

●

A venit primăvara. Gloria și Anda își plimbă băieții în cărucioare. Anda a născut greu, cu cezariană. Operația a fost nu prea reușită. Apoi au trecut necazurile. Acum ies amîndouă pe străzi dosnice și împing cele două cărucioare. Uneori copiii rîd în somn. Ele observă și se topesc de încîntare. Copiii cresc. Aproape că a trecut vara. E întîi august. Anda și Gloria sînt înspăimîntate. Orașul Ploiești a fost bombardat de aviația anglo-americană. Se spune că sînt mulți morți și răniți. Atmosfera de liniște a Capitalei a dispărut brusc.

Anda și Gloria și-au făcut cafea. Au cumpărat cafea la negru. Acum greu se mai găsește cafea. Copiii dorm. Valeria a plecat cu noaptea-n cap la coadă la carne. S-au înmulțit îngrozitor cozile. Abia acum Capitala simte războiul din plin. Cozi, magazine închise, spitalele sînt pline cu răniți, iar invalizii s-au înmulțit pe străzi. Prin oraș parcă totul se desfășoară normal. Orașul arată ca și altădată, însă, dacă te uiți bine, el arată acum ca niște pantofi lustruiți cu scuipat.

Anda îi citește Gloriei din ziarul *Informația zilei*. Ziarul a apărut ieri, în treizeci septembrie. O vecină a adus ziarul de ieri și le-a indicat să citească un pamflet semnat de poetul Tudor Arghezi. „Teribil pamflet, gîndește Anda. Poetul are curaj. Mult curaj. Este un pamflet la adresa baronului von Killinger, ambasadorul Germaniei naziste la București."

— Domnul Arghezi și-a asumat niște riscuri, observă Gloria. Mi-e teamă pentru el.
— Fleacuri! Doar atît ai văzut tu în acest pamflet?
— Ce altceva?
— Că s-a dat tonul unei discuții pe față cu naziștii. Cînd începi să nu te mai prefaci, totdeauna pornești pe un drum bun. Evident cu riscuri. Adevărul implică riscuri. Minciuna e călduță, e altfel. Abia acum încep să-l iubesc pe Arghezi. Tu nu vezi? Nu un mare om de stat, nu un politician de vază, nu un general cu multe de-

corații, ci un poet a dat tonul spre adevăr. Un poet fără spate puternic, ce poate fi strivit cu un bobîrnac. Arghezi știe asta. De fapt acțiunea lui nu mă miră. Tu îți amintești poeziile lui Arghezi ? El are o seamă de poezii în care caută adevărul. Cînd descoperi astfel de oameni, parcă nu te mai simți singur și slab. Pamfletul m-a uns la inimă. Oamenii adesea sînt lași. Preferă căldurica, minciuna. E mai comod. Acum îl simt pe Arghezi lîngă mine. Îi simt umărul lîngă al meu. Și zău că aș avea curaj să ies în stradă și să înjur birjărește.

Se aude soneria. O fi Chira. Gloria deschide. Întîrzie mult în hol. Anda învelește copiii. Copiii dorm și rîd în somn. Gloria a intrat în odaie. E albă la față, se împleticește, iar buzele îi tremură ușor. Anda i-a smuls telegrama din mînă.

— Măi fată dragă, Bogdan nu e mort, ci dat dispărut. Asta e altceva. Cu totul altceva. Înseamnă că trăiește.

A înserat. Copiii s-au trezit și plîng în cor. Gloria s-a desprins din brațele prietenei și aleargă la copii. Anda înjură în gînd : „Fir-ar a dracului de viață nenorocită !"

•

În primăvară, Gloria și-a reluat catedra la școală. Chiar și Andei i s-a promis la minister că își va recăpăta catedra de geografie. Se pare că acum alt aer adie prin minister. Anda a rămas acasă și se ocupă de copii. Virgil Blank și Ioan Bogdan merg în picioare, dar cel mai mult le place să o ia din loc tîrîș. Se trag pe un picior. Grozav de sprinten merg ei tîrîș. Tare le place copiilor să o ia din loc. Uneori se opresc, stau ca turnați în bronz, iar cînd părăsesc locul, pe covor rămîne o pată de umezeală. Fac pipi peste tot. „Ionuț, ce ai făcut acolo ?" Ionuț o privește pe Anda cu ochii lui rotunzi, apoi își mută privirile la pata de pe covor. A uitat de pată. Draperia roșie îl atrage. „Virgil, nu acolo ! Hai la mama !" Virgil știe că-i plăcut lîngă mama, dar luciul parchetului de lîngă ușă, de sub covor, este o noutate. Ridică marginea covorului și pipăie. A dispărut sub covor. Sub covor e întuneric. Nu-i bine. Bate în retragere cu fundul înainte. Uneori, Ionuț și Virgil se opresc

în patru labe. Fundul grăsuț totdeauna este mai sus decît capul. Ridică frunțile. Se sprijină de orice și stau în picioare crăcănați, nesiguri, însă radioși. Numai cînd vor să meargă iute folosesc tîrîtul. Pleacă des în recunoaștere prin apartament. Culorile vii îi atrag. Escapadele lor au devenit tot mai lungi. Cad. Cad des. Cad și plîng, apoi uită. Ceva le-a stîrnit interesul. Trag de perdele, de draperii, de fețele de masă. Trag și duc la gură. Anda cotcodăcește pe lîngă ei ca o cloșcă. Timpul trece ușor. Zboară. Copiii fac o mie de pozne. Dacă ar fi și Chihaia aici! Să-l vadă pe Virgil la primii lui pași. La primele căzături. Chihaia nu știe nici măcar că a devenit tată.

•

Patru aprilie. Gloria a intrat în clasă. A dat un extemporal. În clasă e liniște. Ferestrele sînt deschise, iar de afară vine mirozna plăcută a aerului de primăvară. Unii dintre copii umblă pe furiș la manuale convinși că ea nu-i observă. Gloria s-a schimbat mult. A slăbit și-i palidă. Sună sirenele. Alarmă. Copiii o privesc pe profesoară. Nimeni nu mai scrie. Ea le zîmbește. Doar au mai fost alarme false. De undeva de departe se aude bubuit de tunuri. Zgomotul aduce a tunete îndepărtate. Bubuiturile s-au înmulțit. Intrigată, Gloria privește prin fereastră. Sînt avioane pe cer. Acum se aude limpede uruitul lor. Tunurile antiaeriene trag. La fiecare salvă se cutremură ferestrele. Profesorii și elevii au ieșit în stradă. Privesc cerul. Pe cer este un vacarm. Avioanele zboară în formații mari. Există între ele o simetrie atît de perfectă, încît îți vine să crezi că un uriaș le așează cu mîna. Mai jos de avioane au apărut betele argintii. Nori albi la început se sparg în jurul avioanelor. Din coada unui avion a apărut o dîră lungă de fum. Elevii și profesorii privesc uimiți cerul. Le este frică, dar încă nu au ajuns la panică. Se aude clar un vîjiit prin aer, apoi un zgomot înfiorător, ca și cînd ar urla pămîntul. Geamurile școlii s-au făcut țăndări. Trotuarul parcă s-a săltat brusc. Oamenii fug de-a lungul străzilor. A început panica. Aleargă. Nu știu încotro aleargă. Au convingerea că ei, numai ei sînt văzuți din avioane. Oamenii se

lovesc unii de alții. Fug. Gloria aleargă pe panta dulce dinspre Piața Sfîntul Gheorghe. Acasă! Ionuț! Cît mai iute acasă. A trecut de spitalul Colțea. Se clatină. I s-a tăiat respirația. Tramvaie goale, mașini goale au rămas în mijlocul bulevardului. Gloria aleargă. Încă puțin și va fi acasă. Un trăsnet, ca o mie de trăsnete la un loc, a răzbit undeva pe aproape. Gloria simte că ceva o împinge violent. O clipă e în aer. Fruntea ei, mîinile ei, trupul ei, mătură trotuarul. Se ridică. Aleargă. Pe cer e un coșmar. Jos, alt coșmar. Aleargă. Nu observă că picioarele i s-au umplut de sînge. Acum vede blocul. Blocul este întreg. Neatins. Deci și copiii sînt teferi. Curios, foarte curios. S-a făcut liniște. Doar undeva foarte departe tunurile se aud rar ca niște tunete. Capitala s-a învelit într-o perdea de fum. Fumul dispare treptat. Numai betelele argintii mai planează în aer.

A trecut de vremea prînzului. Prin marele golf din partea de răsărit a orașului, zvonurile curg, se rostogolesc, aleargă. Cică pe Calea Griviței, pe la Podul Grant și prin alte părți a fost prăpăd. Se spune că au pierit mii de oameni. Mitică Oțoțoc a părăsit golful pe jos. În barieră nu mai circulă tramvaiele. Mitică merge iute. A străbătut iute strada Ștefan cel Mare, a ajuns în Piața Buzești. Pe Calea Griviței, o mașină stă agățată de un balcon. Mitică Oțoțoc nu are timp de fleacuri. Dorește să vadă. Dincolo de gară se pătrunde greu. Poliția și militarii au făcut cordon. Mitică ocolește și se strecoară prin cordon. Aici, străzile par arate. Casele s-au transformat în uriașe mormane de moloz. Ici-colo, zidurile rămase în picioare amenință să cadă. Ziduri fumurii, parcă mușcate de colți mari, moloz și grinzi se văd pretutindeni. Orașul arată ca un animal rănit. Un bărbat cărunt, ceferist după uniformă, stă de pază lîngă o femeie. Femeia e întinsă între două grămezi de moloz. Ceferistul se ceartă și se îmbrîncește cu soldații care vor să ridice femeia. Soldații bat în retragere, descumpăniți. Ceferistul bandajează picioarele femeii cu niște batiste. Umblă atent, de parcă femeia ar fi vie. Mîinile lui parcă mîngîie. Vorbește cu ea pe un ton scăzut.

„Azi dimineață casele erau încă întregi, gîndește Oțoțoc. Femeile au deschis ferestrele, au aerisit, au scuturat așternuturile, au trimis copiii la școală sau la joacă și au trecut în bucătării să pregătească prînzul. La ora aceea moartea era pe drum. Gonea din răsputeri să ajungă aici la timp. Sîntem o lume de nebuni și bezmetici. De ce să ne fie bine cînd poate să ne fie rău? Cui îi folosește că au murit aici mii de oameni? Cui îi folosesc atîtea ruine? Rezultatul beneficiilor? Zero. Rezultatul pierderilor? Milioane de vieți omenești. Oamenii nu vor să învețe nimic din nenorocirile lor. Își îngroapă morții, își fac alte case, apoi uită și o iau de la început. Curînd poate că se va încheia războiul. Va fi pace. Vom construi case și orașe noi. Vom ridica monumente, apoi vom uita. Cuvîntul «război» ar trebui șters din dicționare. Pentru cei care mai pomenesc cuvîntul «război» ar trebui să se facă demonstrații. «Bă neică, am auzit că ai pomenit cuvîntul *război*.» Da? Ia ieși tu nițel din casă, bă neică, să vezi cum ar fi în caz de război! Îi faci casa zob și-l bați pînă ce uită cuvîntul. Cum apare unul care pomenește de război, îl bați și-i dărîmi casa. Iar asta fără milă. Nu trebuie să-l lași să se obișnuiască cu ideea, să-și afle asociați, fiindcă prinde coajă. Prinde putere. Pe urmă joci tu cum cîntă el. Din cînd în cînd te duci la el și-l întrebi: «Ei, bă neică, mai facem o demonstrație de război?» Cînd Hitler a pronunțat prima oară cuvîntul «război» nu s-a găsit nimeni să-i zică: «Bă neică, ia ieși tu nițel afară din casă!» Atunci încă s-ar mai fi putut ca oamenii să-l strivească pe Hitler între unghii, ca pe un păduche. Nu au făcut-o. Fiecare și-a văzut de treburile lui mărunte. L-au lăsat pe Hitler să prindă coajă. Oamenii nu vor învăța niciodată nimic din nenorocirile lor?"

Oțoțoc dădu a lehamite din mîini și, călcînd prin moloz, o luă către casă. „E beat sau năuc de supărare", gîndi unul dintre soldații ce curățau molozul.

●

De teama bombardamentelor aeriene, Gloria s-a refugiat cu copiii la țară. S-a stabilit într-un sat la vreo douăzeci de kilometri de Capitală. Pe Anda nu a pu-

tut-o convinge să părăsească oraşul. Frontul s-a apropiat mult de graniţele ţării. Dinspre front veştile sînt contradictorii. Prin ziare se pomeneşte despre unele replieri strategice ale armatelor naziste. Replieri pe poziţii mai bune. Zvonurile spun că ruşii sînt în plină ofensivă. Că războiul a intrat într-o fază nouă. Pretinsele replieri ale naziştilor au devenit de fapt o cumplită debandadă a retragerii. În Capitală s-au înmulţit raziile poliţieneşti şi militare. Sînt mulţi dezertori. La fabricile de armament, la C.F.R. şi în zonele petroliere, actele de sabotaj, altădată izolate, acum se ţin în lanţ. Relaţiile româno-germane s-au deteriorat. Încă de la început ele au fost şubrede, iar la baza lor a stat teama. Naziştii au căpătat un aer de iritare. Se simte, se vede asta. Dar cel mai mult se simte panica în care au intrat naziştii. Pe străzile Capitalei, în localuri publice sau în restaurante, naziştii nu mai cîntă. Ei strigă din ce în ce mai rar : „Heil Hitler!“ În salutul lor există ceva ce arată a lehamite. Mulţi oameni au prevăzut încă de la începutul războiului că naziştii vor pierde. Acum puţini oameni se mai îndoiesc de asta. Printre oameni, pe şoptite, circulă o seamă de zvonuri. Se zice că grupurile de partizani români, ce nu se sfiesc să-i atace pe nazişti, să-i atragă în ambuscade, s-au înmulţit. Se mai spune că aceste grupuri sînt conduse de comunişti. Autorităţile noastre simt că în curînd spoiala de front, adică ceea ce mai există acum, va fi dat peste cap. Acum autorităţile nu mai par atît de intransigente, de neînţelegătoare cu civilii. Fiecare demnitar, mic sau mare, al regimului de dictatură antonesciană, se gîndeşte la ziua de mîine. Ordinele venite de sus nu se mai execută orbeşte. Oamenii încep să le interpreteze. Se simte asta. Nimic nu poate rămîne secret. Nimic nu poate scăpa de mirosul fin şi de ochiul ager. La începutul lui iunie, armatele aliaţilor anglo-americani au debarcat în Normandia. Acum naziştii sînt prinşi între două fronturi. În răsărit ruşii, care vin peste nazişti ca un tăvălug uriaş, iar în apus, armatele aliate.

Bombardamentele aeriene s-au înmulţit asupra Capitalei. Populaţia s-a obişnuit cu ele. La primul semnal al sirenelor, cei ce au mijloace de transport părăsesc

orașul. Alții se îndreaptă spre adăposturi. Din păcate, adăposturile sînt puține.

De cînd a plecat Gloria la țară, Anda stă singură în apartamentul prietenei sale. Cînd încep bombardamentele, ea niciodată nu părăsește casa. Îi este frică. Grozav îi este frică, dar nu părăsește casa. De două ori pe săptămînă merge la țară să-i vadă pe copii și pe Gloria. Stă acolo doar cîteva ore, între două trenuri. „Ești foarte vitează", i-a spus într-o zi cu admirație Gloria. „Prostii ! Află că mor de frică." „Atunci de ce nu rămîi aici ?" „Nu pot. Dacă apare cumva Chihaia și nu găsește pe nimeni acasă ?" „Ai dreptate. Cel puțin ești fericită. Tu ai pe cine să aștepți", a început să plîngă Gloria. „Fericită ? Cînd era supărat, tata avea obiceiul să spună : «Așa o fericire !» Nu, nu sînt fericită, Gloria dragă. Oare fericire înseamnă să stai cu sufletul la gură de teamă că omul iubit este în primejdie de moarte ? Fericire înseamnă oare să te rogi în gînd ca nu cumva să sune la sonerie cineva ? Ca nu cumva să vină poștașul ? Nu, nu asta poate fi fericire. Adesea visez rău. Am coșmaruri. Mi-e teamă că nu-l voi mai revedea niciodată. Ieri noapte l-am visat pe Chihaia fără picioare. Încerca să se tîrască spre mine. Eu aș fi vrut să-l sprijin, dar nu eram în stare să fac o mișcare. Parcă îmi dispăruseră puterile. Cred că m-am zbătut. Cred că am urlat în somn. Cel puțin așa crede vecina ta de apartament. Ea mi-a zis că s-a speriat. Că se auzeau prin perete niște urlete. Acum tu ai putea fi mai liniștită. Bogdan a scăpat de pe front. A fi prizonier este cu totul altceva." „Dar nimic nu-mi dovedește că Bogdan a căzut prizonier, murmură abia auzit Gloria. E drept că mă leagăn în speranțe, însă... speranțe !" „Ei da, speranțe. Omul care nu mai speră, e terminat. S-a zis cu el. Se ofilește și moare în picioare ca un pom ce se usucă."

Undeva în oraș cad bombe. Geamurile apartamentului se scutură la intervale scurte. Anda a căpătat deprindere sau putere să se concentreze asupra unor gînduri. Asupra amintirilor. Și-a adus aminte de vizita lui Chihaia. L-a revăzut cu ziarul în mînă pe zidul de la intrarea în curte. Acum, mîinile lui, negre de funingine, i-au cuprins umerii. Anda trăiește momentul. Nu

mai auge exploziile. Apoi își amintește alt moment. Ieșise cu Chihaia în oraș. Erau lîngă Universitate cînd s-au întîlnit cu Nora Bobancu. Înainte de război, doamna și domnul Bobancu veneau des în casa familiei Blank. Erau prieteni. După începerea războiului, vizitele s-au întrerupt brusc și fără explicații. Anda s-a întîlnit uneori pe stradă cu Nora Bobancu. O dată chiar în Sinaia. Nora Bobancu era cu Robin Hood. Cu locotenentul acela frumos. Probabil că abia îl agățase. Cînd s-au întîlnit, Nora s-a prefăcut că nu o cunoaște. Dar atunci, lîngă Universitate, doamna Bobancu a tresărit, însă nu privind-o pe Anda, ci pe Chihaia. Apoi a strîmbat din nas și și-a văzut de drum. Spre seară, Nora Bobancu i-a telefonat Andei și i-a zis : „Crezusem că ești într-un lagăr. Ai reușit să te fofilezi ? Cum naiba ai scăpat de un lagăr ?“ A doua zi, în zori, au venit acasă la Anda doi polițiști în civil. I-au cerut actele și au întrebat-o dacă a fost la muncă obligatorie. O întrebare aiurea. Știau doar că numai bărbații evrei merg la muncă obligatorie. Căutau un pretext. Andei i se făcuse frică. „Tu cine ești ? l-au luat la rost pe Chihaia. A, trăiți în concubinaj ? Nu cumva ești dezertor ?“ Au cercetat îndelung ordinul de serviciu al soldatului. „Alte acte nu ai ?“ „Nu. Doar știți că soldații nu poartă acum alte acte.“ „Da bine, vedem noi. Mergi cu noi. Cred că ești dezertor. Vedem noi la poliție de unde ai dezertat. Actul ăsta e fals. Se vede clar că-i fals.“ „Am venit de pe front cu comandantul regimentuluui meu, le-a zis Chihaia. Anda, te rog să-i dai telefon domnului colonel Dumitrana. Iată numărul lui de telefon. La telefonul acesta îl găsești. Te rog să-i spui că am fost arestat. Nu cred că va fi prea mulțumit de asta.“ „Dar cine a pomenit de o arestare, mă băiete ?“ a lăsat-o mai moale unul dintre polițiști. Anda a înțeles că polițiștilor nu le convine un conflict cu armata. Cu un colonel care poate avea relații mari undeva pe sus. Și a mai intuit ceva : vizita polițiștilor are un dedesubt. Mai mult ca sigur că Nora Bobancu nu-i străină de această vizită a polițiștilor. Prea se leagă toate între ele. „Ia ascultă, fetițo ! s-a răstit unul dintre polițiști. Nu cumva ai deschis aici un traftir ?“ Chihaia a sărit ca ars și l-a prins de piept pe polițist. S-au

încăierat. L-au dus pe Chihaia cu ei. Anda i-a telefonat colonelului Dumitrana. „Paştele şi Dumnezeii... ! Iartă-mă, domnişoară ! Arestat, un om decorat pe front ? Da, bine, mă ocup eu. Împuţiţii ăştia care au văzut frontul numai la jurnalele cinematografice s-au îngrăşat. Îi slăbim noi. Paştele şi Dumnezeii... ! Iartă-mă, domnişoară !" Chihaia a revenit peste vreo două ceasuri. Avea buza spartă şi vînătăi pe faţă.

În seara de douăzeci şi trei august, aproape de miezul nopţii, Anda a auzit soneria ţîrîind prelung. A sărit la uşă. Poştaşul nu poate fi la ora asta. S-a uitat prin vizor. Era vecina de alături. I-a cerut puţină cafea. „Aţi ascultat la radio ? se interesează doamna de alături." „Nu." „Înseamnă că nu ştiţi nimic ?" „Ce să ştiu ?" „România a ieşit din războiul hitlerist şi s-a alăturat Coaliţiei naţiunilor unite. Antonescu şi guvernul său au fost arestaţi acum cîteva ceasuri. Vă este rău ?" Anda s-a sprijinit de tocul uşii. „Acum mi-e mai bine. Mă simt bine. Îndată îmi va fi mai bine." „Vai ce m-aţi speriat, doamnă Blank ! Aşa a fost şi cu mine cînd am ascultat la radio. Războiul, bombardamentele aeriene, teama de veşti rele şi necazurile de tot felul ne-au zdruncinat de-a binelea. Nu mai rezistăm. Orice veste bună sau rea ne dă un şoc."

Anda s-a aşezat năucă pe marginea patului. Bucuria se cuibărea greu în sufletul ei. În apartamentul vecin cineva a strigat, cu o notă de isterie în glas : „Trăiască România liberă !" Anda înţelese isteria din glasul omului, fiindcă şi ea fusese cuprinsă de o astfel de stare. Plîngea, rîdea, iar mîinile şi picioarele îi tremurau ca la alcoolici.

Capitolul 13

Deşi apartamentul Gloriei era destul de mare, tinerii locatari Ioan Bogdan şi Virgil Blank adoptaseră unele preocupări care cereau un spaţiu mai larg. Mingea cea nouă, cumpărată de Anda, a devenit nu numai un obiect de dispută, ci şi o armă ce ameninţa grav buna rînduială a odăilor. Celelalte jucării au fost uitate un timp. Mingea se rostogolea plăcut sau avea obiceiul să se ascundă pe sub mese, paturi şi şifoniere. Firi total deosebite, fiecare din cei doi băieţi încerca să recupereze mingea de sub şifonier în felul său. Ionuţ se străduia zadarnic să încapă în spaţiul îngust. Mai năvalnic, Virgil se opintea să împingă şifonierul. La jucării, Virgil avea unele preocupări de rezistenţă a materialelor, iar fragilele obiecte cu greu mai rămîneau întregi. Ionuţ încerca să le repare ajungînd la acelaşi rezultat ca şi prietenul său. Dar orice interes pentru un anumit obiect dura la ei destul de puţin.

— Virgil ! Nu te urca pe scaun ! Ai să cazi de pe scaun. Hai la mama !

— Ionuţ ! Ce faci acolo ?

— Pagate.

Ionuţ îşi întindea picioarele pe covor ca o balerină la cel mai desăvîrşit şpagat. Însă făcea asta sau alte gesturi numai cînd se ştia privit. Îi plăcea să dea spec-

tacole. Să stîrnească rîsul privitorilor. Cînd Gloria și Anda erau pe aproape, cînd Ionuț era sigur că-i privit, se urca pe lada de la pat și de acolo, cu un chiot, făcea o tumbă pînă în mijlocul patului. Gloria și Anda aveau griji mai mari în privința lui Virgil, fiindcă tînărul Blank ar fi fost în stare, la concurență, să facă o tumbă de pe masă. Cele două prietene îi urmăreau adesea pe copii, uluite și încîntate de ingeniozitatea lor la cățărat. Ionuț încercase, cu răbdare, să urce pe lada de la pat. După o vreme și-a dat seama că are nevoie de o pernă. Perna pusă în colțul patului era treapta necesară la urcuș.

— Ionuț, ieși de sub masă! Ia vezi, Anda, ce face Virgil în bucătărie?

— Dumnezeule! exclamă uluită Anda. A vărsat orezul și-l împarte în grămezi. Cum s-o fi urcat pînă la dulap?

— Ionuț, ieși de sub masă! Hai la mama!

Fața lui Ionuț apare de sub măsăriță cu ochii rotunzi, întrebători. Gloria a înlemnit. Cum o fi găsit Ionuț cafeaua? Fața lui e plină de cafea. Îl duce în baie și-l spală.

— Cine e frumosul mamei?

— Ontu, răspunde mîndru Ionuț.

— Cine îmi dă mie un pupic?

— Ontu.

A înserat. Cu un cordon, Virgil a prins umerii lui Ionuț. Virgil e călăreț. Ionuț, cal. Aleargă amîndoi prin casă scoțînd chiote. Soneria țîrîie prelung, dar glasurile copiilor acoperă zgomotul.

— A sunat sau mi s-a părut mie? întreabă Anda. Ia vezi.

Gloria deschide. Dinspre hol se aude o exclamație, apoi vocea lui Chihaia. Anda a înlemnit pe marginea patului. Copiii au încetat hîrjoana. Apariția străinului înalt, bărbos, îmbrăcat ciudat, le-a stîrnit interesul. Virgil aleargă în hol după încălțător. El știe că obiectul acela este necesar la încălțat. Întinde încălțătorul străinului. Acesta rîde.

— Care crezi că-i al tău? zîmbește Gloria.

— Al meu? cade Chihaia din al nouălea cer.

— Al tău și al Andei, firește.

Glumețul Chihaia, ironicul Chihaia, a pălit și-i tremură glasul. Se uită la copii parcă intimidat dintr-o dată. Ochii lui cată întrebători către ochii Andei, apoi din nou spre copii. Anda i-a făcut semn din cap că nu-i o glumă. Că Gloria nu a glumit. Deci unul dintre copiii aceștia frumoși este al lui. Își simte gura uscată brusc și privește lung la copii. Amîndoi sînt blonzi, dar cel din stînga a lăsat colțurile gurii în jos, așa cum face Gloria cînd este preocupată.

— El !

— Da, el este, aprobă Gloria. Instinctul te-a ajutat ?

— Nu. Ochiul. Cum îl cheamă ?

— Virgil.

— Da, da, ca pe mine. Virgil, ia hai tu la tata ! întinde mîinile străinul bărbos.

Virgil se ascunde sprinten la spatele Andei. Ochii lui au apărut curioși pe lîngă fusta mamei. Pe Ionuț nimeni nu-l bagă acum în seamă așa că, scoțînd un chiot, s-a așezat pe covor cu picioarele întinse sub el ca o balerină.

— Ce faci tu acolo ? se interesează Chihaia.

— Pagate.

În bucătărie, Anda și Gloria pregătesc de cină. Străinul bărbos a intrat în baie. Se aude plescăitul apei din cadă. Copiilor le place să bată apa din cadă cu palmele. Fac băltoace, cum zic ei. Ce o fi făcînd străinul acolo ? Ușa de la baie s-a deschis atît cît poate lăsa să se strecoare două capete blonde, cu ochii rotunzi, curioși. Bărbosul cată spre ușă. Capetele dispar. Bărbosul cîntă încet. Ușa s-a deschis din nou. Străinul s-a săpunit pe față și pe cap. Copiii sînt în mijlocul încăperii. Stau lipiți unul de altul, gata să fugă. Bărbosul cîntă. Are păr pe piept. Ionuț e lîngă cadă. Privește curios uriașul trup din apă. Virgil a întins mîna și pipăie apa. Străinul cîntă și își dă cu săpun pe față. Dar săpunul nu-l ustură la ochi ? O mînă a ieșit din cadă. Copiii fug.

Bărbierit și în haine civile, străinul nu mai arată atît de fioros. Virgil nu mănîncă. Ceva îl contrariază. Mama

a mîngîiat obrazul străinului. Ceva nu-i în regulă. Virgil se agață de Anda. Acum i s-a cuibărit în poală și îl privește pe străin cu un aer triumfător.

— Ce știi despre Bogdan? întreabă Anda, ghicind că Gloria abia așteaptă să primească vești.

— Sînt convins că a căzut prizonier. A plecat într-o seară în patrulare cu alți patru camarazi. I-am tot așteptat, dar nu s-au mai întors.

— Crezi că...? spune cu glas stins Gloria.

— Să cred ce? Că nu mai trăiește? Prostii! Nu s-au auzit focuri de armă. E prizonier cum te văd și mă vezi.

Chihaia nu îndrăznește să-i spună că din direcția în care plecase Bogdan au răzbit în noapte cîteva focuri de armă automată.

— Războiul se va încheia curînd, continuă Chihaia.

— Dar tu de unde vii acum? îl privește Anda.

— De la Budapesta. Am stat o lună într-un spital din Budapesta.

— Ai fost rănit?

— Mai rău, rîde Chihaia. Am avut dizenterie. Frumos oraș Budapesta! Iar dincoace de Dunăre, pe Muntele Ghelert, ți se pare că te afli într-o lume de basm. Curțile mari, cu copaci bătrîni, umbroși, cu flori și multă verdeață, cu ziduri vechi, cred că pline de o istorie a lor, coboară cînd lin cînd abrupt pînă la malul apei. Din păcate sînt prea multe ruine acum la Budapesta. Clădirile orașului au suferit mult de pe urma bombardamentelor de aviație, de branduri și artilerie.

— Crezi că sînt șanse să se întoarcă Bogdan? întreabă calm Gloria, dar în privirile ei și pe fața ei se citește disperarea pe care nu o poate ascunde.

— Sînt convins.

— Cu Felecan ce s-a întîmplat?

— Greu de spus. Eram în retragere. S-a spart frontul. Ne urmăreau tancurile. Pe locotenentul Smaranda l-a nimerit în plin un obuz. Nimic nu a mai rămas din el. Ultima oară cînd l-am văzut pe Felecan coboram printre niște rîpe de la marginea unui rîu. Am sărit în apă și m-am lăsat în voia curentului. Mai tîrziu, după ce ne-am adunat dincolo de apă într-o margine de pădure,

unul dintre camarazi mi-a spus că a văzut cum s-a spart un proiectil aproape de Felecan. Asta e tot ce știu.

•

Într-o seară din toamna anului 1946, Potop se întorcea din Dudești-Cioplea pe lîngă cimitirul Izvor. Fusese la un geambaș după niște hamuri. S-au cinstit amîndoi și nici n-au observat cînd s-a lăsat noaptea. Bătrînul tăie drum spre casă pe lîngă zidul cimitirului, dar nu pe cincisprezece cărări, ca de la cîrciumă, ci numai pe două, fiindcă băuse puțin. De obicei ocolea cimitirul. Acum însă văzu un bărbat, un lungan înaintea lui și sili să-l ajungă. Mitică Oțoțoc spusese adesea că nu există strigoi. Că știința a demonstratără chestia asta. Poate că nu or fi existînd strigoi, dar peste zidul cimitirului nu-i mare lucru să-ți apară în drum o umbră, niște ochi aprinși, un King-Kong, ori o mînă cu șase degete și cu unghiile cît iataganu'. Îngrijorat de-a binelea, Potop făcu pași mari în urma lunganului și fiindcă era greu să-l ajungă, strigă :

— Ia stai, bre, nițel !

— Aaa... nea Potop ! Hai să trăiești, nea Potop !

— Damblagește-mă doamne ! se muiară picioarele bătrînului. Asta-i umbra lui Carabă. Piei drace, doamne iartă-mă !

— Ai, bre nea Potop, ce dracu', ești beat ? prinse a rîde lunganul.

— Tu ai murit, se tîngui acesta și se retrase ușurel pe lîngă zid.

— Cum o să fiu mort dacă trăiesc ?

— Păi am băutără la parastasu' tău.

— Și ce dacă ai băut ? Să-ți fie de bine. Am fost prizonier. Vin din prizonierat.

Un sfert de ceas mai tîrziu, Carabă ajunse în fața casei sale de pe cocioc. Privi în jur. „Nimic nu s-a schimbat pe aici, gîndi el. Strada Fecioarei, fără stîlpi de lumină, doar cu luminile de pe la ferestrele caselor arată ca o margine de sat. Numai cociocul a scăzut mult. Acum malurile gropilor aproape că se împreună. Peste un an sau doi aici va fi cîmp neted.“ Carabă privi prin fereastra casei. Lumina lămpii cu petrol cădea pe fața unei

femei aplecate deasupra plitei. Interiorul odăii parcă era altfel de cum îl știuse el. Era mai larg. Unul dintre cele două paturi din scîndură a dispărut. În locul patului a apărut un șifonier cu o oglindă la mijloc. Pe jos nu văzu vechile preșuri ci un covor de iută. Înainte de război, mizerabila locuință îl scoseșe adesea din fire, socotind că nu există nicăieri un om mai sărac decît el. Acum prinse să mîngîie pereții coșcoviți. E acasă. E atît de bine să fii acasă. Apăsă pe clanța ușii. Femeia s-a întors. Lingura de lemn a căzut din mîna ei. Se privesc. Încă nu au cuvinte. Nu au glas. Doar se privesc. Ce s-a întîmplat oare cu minunatul păr al femeii ? Părul Mariței e tuns ca al recruților. Femeia simte privirile lui și duce mîna la creștet. Gestul parcă i-a descleștat limba. „Am avut febră tifoidă. La spital întîi te tunde dacă ai febră tifoidă." Carabă zîmbește blajin și face un semn aprobator ca și cum ar înțelege. De fapt, cuvintele au trecut pe lîngă el fără să le prindă rostul. Numai glasul femeii l-a tulburat. Glasul Mariței, pe vremuri atît de uscat, de rece, acum sună nespus de plăcut. Carabă zîmbește. Rar l-a văzut femeia zîmbind. „Unde sînt copiii ?" „Leta s-a măritat. Îl știi tu pe Limbă. Cu el s-a măritat. Copiii sînt la ai Buzăilor. Vin ei îndată. Dinu are ședință la comuniști : ceva cu tineretu'. Ți-e foame ?" „Aș vrea să mă spăl. De două săptămîni sînt pe drum." „Îndată pun apă la foc." Marița zîmbește cu gura strînsă. I-au căzut doi dinți. Stau unul în fața altuia și se privesc lung. Ea nu îndrăznește să-l mîngîie deși mîinile ei, palmele ei parcă stau pregătite la un astfel de gest. Carabă i-a cuprins umerii. Umerii Mariței sînt slabi acum. Se sărută stîngaci. Palma ei aspră s-a ridicat timid și mîngîie. „Parcă aș fuma o țigară pînă ce se încălzește apa." „Vrei să stăm afară pe bancă ?" Marița i-a aprins țigara, iar gestul ei i-a amintit lui Carabă un alt gest. Căzuse între cele două linii ale frontului. Simțea vag că-i rănit, dar nu știa unde. Era prea devreme pentru dureri. I s-au împăienjenit privirile și parcă o greutate uriașă apăsa pe trupul său. După un timp a auzit glasuri. A deschis ochii. Lîngă el se afla un bărbat scund, bălan, cu părul blond ieșit rebel de sub căciula cu urechi. Bărbatul fuma. Privirile lui Carabă cerșeau. Blondul a scos o hîrtie

de ziar, i-a făcut o ţigară şi i-a aprins-o. „Haraşo ?" Carabă nu a înţeles atunci cuvîntul acela şi i s-a părut că aşa îl cheamă pe blond astfel că a zis şi el : „Carabă !"

Bărbatul şi femeia stau pe bancă lipiţi unul de altul. De-a lungul cociocului e linişte adîncă. Luminile oraşului înconjoară marele golf ca un brîu. „Ai făcut gard ?" observă Carabă. „Acum un an am făcut gardu'. Avem grădină de zarzavaturi. Pămîntu' ăsta de pe cocioc e al nimănui. Mitică Oţoţoc mi-a zis să împrejmuiesc locu'. Pe urmă am făcut rost de bălegar. Ştii ce de cartofi am scos din grădină ? Şi ceapă şi usturoi şi roşii am scos. Însă m-am spetit cărînd la apă de la cişmea. Pe aici e secetă de vreo doi-trei ani. La primăvară mutăm gardu'. Mărim grădina." „Şi dacă ne ia cineva la rost ?" „Cin' să ne ia ? Cel puţin zece ani de acum încolo nu se bagă nimeni pe cocioc. Întîi trebuie să se aşeze pămîntu'. La primăvară putem semăna şi nişte porumb. Să scoatem măcar de fiert. Apoi fasole ţucără. Anu' trecut am avut cîteva cuiburi de fasole ţucără. Am mîncat o groază de păstăi din cuiburile alea. Tu ce zici, să punem porumb ?" „Păi de ce să nu punem ? Punem de toate... dar Buzău ? Buzău ce mai face ?" „Bine. Lucrez cu el la ciurele de nisip de la Flax. De două ori pe săptămînă, seara, mergem împreună la cursurile de alfabetizare. Am învăţat să scriu şi să citesc, da' nu cine ştie ce. Adică nu aşa bine ca Buzău. Buzău poa' să citească chiar pe un ziar. La început a fost tare greu cu literele. Parcă îmi era înţepenită mîna. Transpiram la fiecare literă. Dinu zice că măsura asta cu alfabetizarea vine de la comunişti. Cică aşa vor comuniştii ca tot omu' să ştie carte. O fi." „De mîine merg eu la lucru. Tu rămîi acasă cu copiii." „Ba mergem împreună, rîde Mariţa. Copiii au crescut. Dacă le las de mîncare se descurcă şi singuri. Ciorbă le las eu în fiecare zi, însă cu pîinea, cu mălaiu' şi cu undelemnu' e greu. Auăleo, cred că s-a încins apa ! Hai să te speli !"

Femeia a pregătit patul din odăiţa alăturată. Pe Carabă l-a înviorat apa. Acum oboseala nu mai stăruie asupra lui ca o greutate, ci lin, blînd, asemenea unei mîngîieri. „Hai să te culci !" Carabă zîmbeşte. Cît este de bine acasă ştii numai cînd te afli departe. Privirile băr-

batului întîrzie pe despicătura bluzei. Femeia îi simte privirile și tresare. Pentru a-și ascunde tulburarea, femeia simte nevoia să vorbească. Orice, numai să vorbească. „Anu' trecut am spălat rufe la o cucoană din oraş. Mi-a dat două rochii, pantofi și un combinezon. Pantofii mă cam strîng. Să mă vezi îmbrăcată în rochiile alea, te minunezi. Îmi vin ca turnate." Mîna lui Carabă s-a strecurat între sîni. Sînii sînt la fel de proaspeţi și îmbietori ca în urmă cu cinci-șase ani. Îi simte puternici, încordaţi. Căldura lor îl îmbată. Femeia vorbește despre rochii și pantofi cu glasul tot mai scăzut, iar trupul ei alb, în contrast cu mîinile și faţa arse de soare, se apropie supus.

Carabă a adormit. Femeia îl învelește. Fiecare gest al ei este o mîngîiere stîngace, cu o ușoară asprime ca atunci cînd perii niște haine. O să-i crească părul. Cineva zicea că o să fie chiar mai frumos ca înainte. A uitat de păr. Își face planuri și zîmbește. Pînă acum un ceas crezuse că viaţa s-a încheiat de mult pentru ea. Acum visează. Nu-și dă seama că visurile înseamnă revenirea ei la viaţă. Afară se aud glasurile copiilor. E tîrziu. Ar trebui să-i certe.

Soarele căzuse spre asfinţit. În groapa carierei de la Flax, Buzău și Carabă au strîns uneltele. Ultimele căruţe încărcate cu nisip ieșeau din groapă în strigătele de îndemn ale căruţașilor. Caii se opinteau pe drumul în pantă, iar praful stîrnit de copite urca domol pînă la loitre. Nu mai plouase de multă vreme. Era cald. Aerul fierbinte plutea greoi peste carieră.

— Ţi-a fost greu în prizonierat ?

— Numa' în primu' an.

Tăcură. Lunganul se gîndi să-i povestească lui Buzău ceva din viaţa lui de prizonierat însă rămase doar la intenţie. Poate că o va face altădată mai cu dichis, adică la un pahar de băutură. Ar putea să-i zică vreo cîteva cuvinte în rusește, ori despre dedea Vasea, paznicu' de la lagăr. Își aminti cum prindea el pește cu bătrînul Vasea și făceau ţigări în hîrtie de ziar. Începu să deruleze în minte o mulţime de întîmplări care veneau

în gîndurile lui de-a valma și nu reușea să se oprească asupra uneia.

— Ți-a spus Marița de Leta ?

— Ce să-mi spună ? întrebă Carabă, încă zîmbind la cine știe ce amintire.

— Păi... credeam că de Leta și de... Sonu...

Abia acum dispăru zîmbetul lui Carabă.

— După ce ai plecat tu pe front, alde Sonu a prins-o pe Leta într-o seară la marginea cociocului. Noi am aflat a doua zi cum a prins-o el acolo pe Leta.

— Numai el ? Ăilalți doi nu ? Cireașă și Sile...

— Numai el.

— Da' Limbă unde era ? Unde era el ? răsună parcă răgușit glasul lui Carabă.

— Limbă a plecat pe front la vreo două-trei zile după tine.

— Mai știi ceva de Sonu ?

— Ce să știu ?

— L-ai mai văzut pe aici ?

— Nu.

•

Într-o duminică din vara anului 1947, Mitică Oțoțoc și Sandu Greceanu părăsiră strada Fecioarei spre cîmp. Simțiseră nevoia să vadă cîmpia arsă de secetă. Pe drumul de care ce șerpuia printre carierele de nisip Reconstrucția și Flax pînă hăt-departe, spre cimitirul cel nou, pămîntul s-a transformat într-o pulbere fină. Vîntul adie ușor și fierbinte. Buruienile de pe marginile gropilor, cu frunzele lipsite de obișnuita strălucire și căzute pe lîngă tulpini ca niște aripioare fără vlagă parcă dorm sub o pojghiță fină de pulbere. Gîzele se ascund prin crăpăturile pămîntului, înspăimîntate de arșiță. În groapa lui Flax copiii din împrejurimi au ieșit la scăldat în chiloți, în șpilhozăne sau goi pușcă, după puteri. Pe de margini de cer au apărut nori albicioși, dar nu va ploua. Piciorul lui Mitică nu anunță a ploaie. Durerile sînt slabe. Niște înțepături ici-colo. Cînd sînt semne sigure de ploaie, junghiurile se țin în lanț. De-a lungul carierelor apar des șanțuri adînci cu buzele sfărîmate de timp. Șanțurile au fost săpate la

începutul războiului. Le-au săpat soldații de la bateriile antiaeriene. Acum pe fundul lor se strecoară gîze, cîte o șopîrlă sau o broască ce privește în sus cu ochii ei bolboșați, parcă obraznici.

Cei doi prieteni au ajuns aproape de cimitirul cel nou. Nu discută între ei. Merg domol, fiecare cu gîndurile lui. Marele golf bucureștean, căruia Mitică îi prevăzuse o dispariție grabnică în timpul migrațiilor, arăta la fel de semeț. Cît a durat războiul și chiar mai apoi, alte case, alte străzi nu s-au mai construit. Doar cimitirul cel nou și-a cam dat aere, dublîndu-și aria în cîțiva ani. Foametea și alte neajunsuri din timpul războiului s-au petrecut anonim în casele din jurul cîmpiei. Înmormîntările, dese, la care eroul principal a fost de fiecare dată un anonim s-au desfășurat molcom, fără fast, fără să uimească pe cineva.

— În timpul războiului, rupse tăcerea Sandu Greceanu, periferiile Capitalei și ale altor orașe din țară și-au adus tainul lor de morți în egală măsură cu cifrele pierderilor de pe front. Însă cum frontul a ocupat primul plan în mintea oamenilor și cifrele morților de pe front s-au aflat mereu în prim-plan. Restul... cine s-a mai gîndit la rest ?

Greceanu scoase pachetul de țigări și aprinseră amîndoi, privind îngîndurați peste cîmpie. Pînă și strada Fecioarei a bătut pasul pe loc. Alte case nu au mai apărut acolo. E drept că după război fabricile de cărămizi și carierele și-au reluat activitatea parcă mai bogată decît pe vremuri, dar e tot atît de drept că banii cîștigați acolo de oameni nu mai au destulă putere pentru a contribui și la nevoile străzii. E secetă, e inflație, e sărăcie cumplită. Cu ce cîștigă un om într-o zi la fabricile de cărămidă se poate cumpăra un kilogram de mălai, însă cu condiția să găsești mălai.

— Sîntem la pămînt, făcu un gest a lehamite Oțoțoc parcă intuind gîndurile prietenului său.

— Da, nu stăm prea bine. Va fi însă bine. Ai răbdare. Peste cîțiva ani va fi altfel.

— Dracu' știe, privi Oțoțoc fața decolorată, uscățivă a prietenului său. Necazurile niciodată nu vin singure.

Seceta se menţine de vreo trei ani. În prăvălii găseşti acum te miri ce şi mai nimic. Pînzeturile, stofele şi încălţămintea au devenit rarităţi. În Capitală şi în alte părţi ale ţării e foamete. Oriunde te uiţi vezi ruine. Nu sînt poduri peste ape, reţelele electrice şi de telefoane şi-au mai păstrat doar numele. Şoselele sînt stricate, calea ferată la fel... ce mai încolo şi încoace ? Sîntem la pămînt. Mîncăm cîte o ciorbă goală şi ne agităm, facem politică. E foamete, panică şi haos.

— Da, cam aşa stau lucrurile, aprobă Greceanu. Într-un fel, parcă mă bucur că e aşa. Degeaba rîzi. Nu-i ceea ce crezi tu. La necazuri nu se bucură nimeni, însă la mine e altfel de bucurie. În cel mult zece ani ţara noastră va fi mai bogată ca înainte de război. După cum spuneai tu adineauri, sîntem la pămînt. Ei bine, de aici pornim noi comuniştii la drum. Adică din apropierea lui zero. Peste ani, cînd va fi altfel, nimeni, nici chiar cei mai înrăiţi duşmani ai comuniştilor nu vor putea spune că am pornit la drum din alt loc decît de lîngă zero. Iată de ce sînt vesel.

— Ţi-e rău ? tresări Mitică.

— Stomacul, zîmbi strîmb Greceanu. Închisorile şi lagărul mi-au transformat stomacul într-un sac prăpădit, cu găuri. Am ulcer. Ia spune, tu la alegeri ai votat cu noi ?

— Păi cum altfel ? Am votat fiindcă eram convins că nu veţi avea prea multe voturi.

— Adică nu din încredere, ci din simpatie ?

— Cam aşa ceva, recunoscu şi rîse Oţoţoc.

O luară îndărăt pe drumul pe care veniseră. Greceanu credea că-l intuieşte bine pe prietenul său. Deşi devenise orăşean de peste douăzeci de ani, deşi avea ceva carte, Mitică rămăsese cu firea sa de ţăran cuminte, bănuitor, greu de convins. Îi simpatiza pe comunişti, dar credea mai puţin în ei. Poate că vor mai trece mulţi ani pînă cînd Mitică va înţelege.

Şi totuşi, Sandu Greceanu se înşela. În observaţiile sale i-a scăpat o anumită trăsătură specifică lui Oţoţoc. Ar fi trebuit să o vadă, să o intuiască, mai ales că era

atît de vizibilă. Poate că peste nişte ani va reuşi să-l vadă pe Mitică în adevărata lui lumină.

Cei doi prieteni s-au despărţit la capătul străzii Fecioarei. Mitică a cătat lung în urma lui Sandu. „S-a schimbat, chibzui el. Trupul său altădată atît de zdravăn e ca o scîndură. Numai ochii lui parcă ard cînd te privesc.“ Mitică intră în cîrciuma lui Fane, sorbi din fugă o drojdie, apoi o luă agale spre Piaţa Obor. Acum, avea mulţi clienţi. Majoritatea clienţilor săi erau milionari. Numai că un milion însemna contravaloarea cîtorva kilograme de mălai.

•

În aceeaşi duminică, lunganul Carabă trecu prin cîrciumile de pe Pantelimon. Intră prin cîrciumi sau prin cele două cafenele clandestine, unde se mai juca încă barbut, iar proprietarii luau pincă şi dădeau de băut. Dintre vechii şuţi şi trosnitori a întîlnit doar doi. Şedeau pe vine şi jucau barbut. Nimeni nu ar fi îndrăznit să-i tulbure. Chiar se încruntară auzind vorbă lîngă ei. Apoi zîmbiră. Carabă era cineva. Merita să stai de vorbă cu Carabă. Îi întrebă despre Subţirelu'.

— Subţirelu' a murit pă front, nea Carabă.

— Da' Fane Spurcatu ? Da' Nae Cursă Lungă ?

— Şi Fane a murit pă front. Nae s-a dat la „fund“. Nu mai iese la „treabă“.

Lunganul ajunse pe strada Petrescu doi, la vechea ibovnică a lui Sonu. Femeia era în curte. A strigat-o la gard. Acum era grasă şi cam domoală în mişcări.

— Mă mai ţii minte ?

— Cum dracu' să nu te ţin minte ?

— Sonu unde-i ?

— Parcă poţi să ştii ? Eu m-am măritat. Nu l-am mai văzut de cînd a plecat el pe front. Adică la Sărata, nu pe front. Au fost nişte razii p-acilea. Sonu, Sile şi Cireaşă au ajuns în lagăru' de la Sărata. Însă de la Sărata cred că i-a trimis pe front în linia întîia. Au mai fost şi alţii acolo. Întreabă-l pe Nae Cursă Lungă. Şi el a fost la Sărata.

— Unde-l găsesc pe Nae ?

— Acum e măcelar. Vinde carne de cal. Stă în Floreasca, lîngă pod. Casa nu i-o știu.

Carabă trecu prin Obor și o luă de vale către podul de peste rîul Colentina. Întîlni un geambaș pe care îl cunoștea de multă vreme.

— Bă, Carabă, trăiești ? Să fiu al dracu' ! Auzisem că ai mierlit-o pă front. Bei o drojdie ?

Roșu la față, cu grumazul parcă mai gros, cu părul bogat pieptănat în cărare, îmbrăcat curățel și mirosind a colonie proastă de frizerie, geambașul părea să fi prins o perioadă de prosperitate.

— Acum nu beau. Îl caut pe Nae Cursă Lungă. Am o vorbă cu el.

— Păi lucrăm împreună, rîse geambașul. Eu aduc gloabe de pe la Slobozia, el le taie și vinde carnea. Acum se caută carnea de cal. Caii îi cumpăr... uneori pă bune. Cînd se nimerește, o dau și pă zulă. Știi tu cum se face treaba. Vrei să te luăm și pe tine ?

— Acum nu.

Vorbind de una, de alta, intrară în ograda lui Nae. Măcelarul, cu mînecile cămășii suflecate, la fel de roșu la față, mătura urmele de sînge dinspre grădină.

— Merge treaba ? zîmbi lunganul.

— Strună, lăsă măturoiul Nae. Ce bei ? Stăm aici pă prispă. Bă, Carabă, poa' să fie șapte-opt ani de cînd nu ne-am mai văzut.

O femeie tînără, voinică, aduse pahare și o carafă cu țuică. Paharele nu prea străluceau de curățenie, dar nimeni nu luă seama la fleacuri.

— Fă, adu și niște gustări ! porunci Nae, bucuros că-l vede pe lungan. Vrei o friptură, Carabă ? Nu, nu dă gloabă, ce dracu ! Lovele ai ? Dacă vrei niște lovele...

— Tu mai știi ceva de Sonu ?

— Am fost cu el la Sărata. Am picat la o razie. Sonu, Sile și Cireașă au stat puțin la Sărata. I-au trimis pă front. Tică Grosu mi-a zis că alde Sile și Cireașă au mierlit-o. Îl știi tu pă Tică Grosu. De Sonu n-am auzit nimic. Eu mi-am luat valea de la Sărata. Am luat-o din loc cu alde Chibrit și cu Tașcă. Tică era prieten cu Sonu. Poate că el știe ceva.

— Unde stă Grosu ?
— Undeva pe lîngă Podu' Grand. Îl găseşti tu.

•

A început vacanţa de vară a elevilor. În apartamentul ei, Gloria împachetează de zor. Va pleca acasă la Timişoara. I s-a făcut dor de Ionuţ. Pe Ionuţ l-a trimis la părinţi în toamna trecută. Banatul şi Crişana au suferit mai puţin de pe urma secetei. Se găsesc acolo mai multe alimente. Gloria a pus în poşetă cîteva fotografii. Le va arăta prietenelor sale din Timişoara. Are o sumedenie de poze cu Anda, cu Chihaia, cu colegii de la şcoală şi una cu Bogdan. S-au fotografiat după ce au ieşit de la ofiţerul stării civile. E o poză reuşită, în sepia. Gloria se aşeză pe marginea patului. În poză ea poartă un taior alb. Părul e prins în coc şi îi dă o faţă copilăroasă. Faţa ei copilăroasă, parcă mirată, de acum cîţiva ani, o emoţionează. Se vede limpede un aer de mirare în ochii ei. Lîngă ea, Bogdan stă prea ţeapăn. Arată puţin speriat sau uluit de ceea ce i se întîmplă. Gloria a privit fotografia de multe ori, însă tîrziu a înţeles tîlcul ei. Adică ce exprimă ea de fapt. „A fost o nebunie, gîndeşte zîmbind îngăduitor. Poza aceasta grăieşte clar că ne-am pripit amîndoi. Eu semăn aici cu un copil care nu prea ştie ce vrea, ce face. El arată speriat, conştient de nebunia noastră. Se pare că totdeauna am fost o fire nechibzuită. O fire slabă ce se lasă în voia primului impuls ca dusă de vînt. Nici cu logica n-am stat prea bine. Mereu am confundat dragostea cu dorinţa. Anda a fost altfel. Ea a ştiut să vadă limpede. Ea are un simţ sigur de orientare. Eu am bîjbîit. Am crezut că-l iubesc pe Bogdan. Căsătoria noastră a fost o nebunie. Însă o nebunie frumoasă. Uneori chiar şi greşelile au frumuseţile lor. Nu regret nebunia. Mi-am dorit un copil cu Bogdan şi sînt fericită pentru asta. Restul se repară. Se repară ? Dar viaţa nu poate fi reparată. Anii nu stau pe loc. Ce ai pierdut este pierdut pentru totdeauna. Nu poţi întoarce îndărăt anii irosiţi. Singurul cîştig, dacă poate fi numit cîştig, este că acum văd limpede. Numai trecerea timpului mi-a dovedit că n-am fost îndrăgostită cu adevărat de Bogdan. Dacă el ar fi trăit,

sînt convinsă că ne-am fi trezit amîndoi. O căsnicie bazată numai pe dorință nu poate dura, fiindcă nici dorința nu durează. Însă la căsătoria noastră pripită cred că a contribuit și războiul care multor oameni le-a dat o stare anormală de agitație, de isterie. Teama, primejdiile, nesiguranța, ne fac uneori să acționăm cu totul altfel decît trebuie."

Soneria țîrîi prelung. „Anda", gîndi Gloria și alergă să deschidă ușa.

— De cînd te aștept!

— Ei, draga mea, rîde Anda, de cînd e lumea femeile totdeauna au obiceiul să întîrzie nițel. Să nu te bazezi prea mult pe punctualitatea lor. De ce crezi tu că am întîrziat? Din nehotărîre, fetițo. Nu știam cu ce să mă îmbrac. Toate rochiile mele sînt vechi. Cînd ai numai vechituri te descurci greu. O femeie trecută de treizeci de ani nu poate ieși oricum în oraș.

— Dar ești foarte șic în rochia asta albastră. Zău nu o cunosc.

— Fiindcă i-am adăugat un guleraș alb și garnituri albe la mîneci. Am cusut de mînă. Se cunoaște?

— Nu.

— Asta speram și eu. În orice caz, Chihaia nu va observa. Dacă îl întrebi mîine cu ce am fost îmbrăcată azi, l-ai dat gata. Bărbații simt că la tine a intervenit ceva nou. Nu știu cum simt, dar este clar că nu au ochiul nostru. Cînd pleci?

— Am un tren diseară la zece. Mi-e tare dor de Ionuț. Sacoșa asta e pentru tine.

— Pentru mine? Ce-i în ea?

— Două pîini albe, de casă, niște cîrnați, slănină, carne afumată și mărunțișuri de-astea. Ieri am primit un pachet de la o mătușă din Sîntana. Acum, dacă plec, nu mai am nevoie de alimente. Ți-am pus și o sticlă de undelemn.

— La astfel de bunătăți, domnii Chihaia vor chiui de plăcere. N-am mai văzut o pîine albă de un secol, s-a îmbujorat Anda. Stai toată vara acasă?

— Da. Pătrașcu mi-a promis că va fi la Timișoara pe la mijlocul lui august. Adică în douăzeci august va fi logodna noastră. Mi-ar plăcea să vii și tu la logodnă.

— Poate că voi veni. Oare nu te pripești ? Mi-ai vorbit puțin despre doctorul Pătrașcu. Îl iubești ?

— Este un om bun.

— Dumnezeule ! ridică Anda mîinile a neputință sau dezamăgire. Om bun înseamnă la tine dragoste ?

— Ia-o cum vrei, roșește Gloria și își caută cuvintele cu grijă. Se vede pe fața ei crispată că își caută cuvintele. Acum nu mai îndrăznesc să mă pronunț. Pătrașcu îmi place. Ne potrivim. Mă simt bine alături de el. În toamnă, după cununie, mă transfer la o școală din Timișoara. Și lui îi convine orașul.

— Crezi că nu te pripești ?

— Da, așa cred. Am douăzeci și nouă de ani. Trebuie să am și eu o familie. Am dreptul la o familie. Ce mai face Chihaia ?

— Lucrează. Pe la prînz trec să-l iau de la magazin.

— Cum se descurcă el cu clienții ?

— O, e un vînzător priceput ! Adică cel puțin așa crede el.

— Tu și Chihaia ați avut noroc. Vă iubiți. Unde vă petreceți concediul ?

— Mergem la Sinaia pentru vreo zece zile. Adică așa au hotărît cei doi bărbați ai mei. Eu nu mai contez, rîd ochii Andei. Pe John Wayne cel mic nu prea îl interesează persoana mea decît cînd îi dau să mănînce. Cînd îl prinde foamea. În rest eu nu mai contez. Dimineața, cum face ochi, primul lui cuvînt este : Tata. „Unde-i tata ? Mergem la tata la magazin." Fiul meu este la fel de aiurit, de zurbagiu ca și tatăl. Nu te poți supăra pe ei. Amîndoi fac o mie de goange. Totuși cred că am devenit nițel geloasă. În fond eu cine sînt ? Dacă i-ai vedea...

Anda a rămas la jumătatea frazei. Ochii prietenei sale s-au întristat. Își dă seama că Gloria se gîndește la Ionuț. Băiatului îi lipsesc aceste gingășii. I le va aduce oare viitorul tată ?

— Vii să prînzești cu noi ?

— Nu pot. Voi prînzi cu Pătrașcu. Avem de lămurit o mulțime de probleme.

— Atunci ne vedem diseară la tren. Vor fi prezenţi şi domnii Chihaia. Poimîine plecăm şi noi. Ar trebui să stăm mai mult la munte. Copilul e cam palid. Are nevoie de aer curat. Din păcate sîntem cam strîmtoraţi. Cu ce cîştigăm amîndoi greu putem face faţă nevoilor, mai ales că trebuie să cumpărăm alimente la negru. Cu ce găseşti în magazine poţi muri de foame. Ieri am vîndut brăţara de aur. Banii rămaşi de la ai mei nu mai au nici o valoare. Acum sînt buni să-ţi aprinzi ţigările cu ei. Aud că va fi stabilizare. Adică aşa se zvoneşte.

Capitolul 14

Familia Chihaia a strîns bagajele în hol, lîngă ușă. „Cam multe bagaje, gîndește Chihaia. Cărăm după noi o mie de boarfe. De unele ai nevoie. Altele rămîn pe fundul geamantanelor și te uiți la ele năuc. Poate că-i bine așa. Poate că-i bine să fii nițel aiurit. Împachetatul este primul pas al vacanței. Un bagaj aiurit de multe ori dă tonul unei vacanțe aiurite, adică frumoase. Nu-mi plac vacanțele cuminți. Vacanțele cuminți sînt ca prînzurile dulci. După un timp ți se acrește de prînzurile dulci. Vacanța e o aventură pe care o aștepți un an întreg. Dacă iese prost, plănuiești una mai bună pentru la anul. Însă vacanțele plănuite îndelung adesea ies prost, fiindcă aștepți prea mult de la ele.

— Pierdem trenul ! Zău pierdem trenul. Mai avem cincizeci de minute pînă la plecarea trenului, se agită Anda. Virgil, nu te mai juca ! Bea ceaiul !

Virgil și-a făcut mustăți din magiun. A auzit o poveste cu pirați. Acum el se închipuie pirat. Vorbele mamei îi trec pe lîngă urechi. E pirat. Anda cotcodăcește prin bucătărie. Fața ei radioasă apare des în prag. În sfîrșit vor pleca la Sinaia. Pe aiuriții ei bărbați trebuie să-i zorească, altfel vor pierde trenul.

— Chihaia, ia vezi, dragă, cine-i la ușă ?

Termosul din mîna Andei a căzut pe covor. În hol, Chihaia și Bogdan se îmbrățișează.

— Cînd ai venit ?

— Acum cîteva ceasuri. Gloria unde-i ?

— Alaltăieri a plecat la Timișoara. Ia loc !

— A, nu, mi se pare că tocmai vă pregătiți să ieșiți din casă.

— Da, mergem la Sinaia. Ia loc ! Mai avem și alt tren. Cum de ți-au dat drumul din prizonierat atît de tîrziu ?

— Am fost bolnav.

Anda i-a adus musafirului un ceai și o felie cu magiun. Bogdan mănîncă iute. Se vede că-i flămînd. Anda îl privește uluită. S-a schimbat mult. Ochii lui sînt mai adînci și parcă lipsiți de strălucire. Fața colțuroasă și-a pierdut farmecul liniilor dulci, poate din cauză că-i atît de slab. Numai gura, cu buzele bine conturate, îi dă chipului asprit puțină căldură. Nu prea arată vorbăreț. Se limitează doar la răspunsuri scurte. De fapt nici altădată nu a fost prea vorbăreț.

— Acum ce ai de gînd ?

— Încă nu știu. Poate că plec diseară la Timișoara.

Anda și Chihaia se priviră iute, dezorientați. Ce să-i spună ? Cum să-i spună că Gloria a divorțat de el acum un an ? „Poate că ar fi mai bine ca el să meargă la Timișoara, gîndi Anda. Adică nu. Trebuie să-i ferim pe amîndoi de o situație grea." Piciorul ei atinse piciorul soțului pe sub masă. Chihaia și-a tras scaunul mai aproape. Mîinile lui umblă după țigări. Bogdan a intuit încurcătura prietenului său. Simte că veștile vor fi rele. Că sînt niște vești rele. Îl cunoaște bine pe Chihaia și îi citește în ochi. Chihaia vorbește domol și parcă răgușit dintr-o dată. Dar, spre uluirea Andei, oaspetele ascultă calm. Ascultă atît de liniștit, încît parcă nu despre el ar fi vorba ci despre un alt om. Despre un necunoscut oarecare. Numai la poza lui Ionuț degetele oaspetelui au tremurat ușor. De-a lungul anilor în gîndurile sale Bogdan nu l-a prevăzut pe Ionuț. Copilul este singura noutate care l-a tulburat vizibil. În rest, nimic nu-i de mirare. El a intuit o eventuală despărțire. Gloria totdeauna a fost o ființă a surprizelor. Chihaia în-

cearcă să-i dea amănunte. Să-i istorisească tot ce crede el că l-ar interesa pe tînărul prieten. Însă Bogdan a fost cuprins de alte gînduri. O mulţime de gînduri se suprapun în mintea lui cam fără sens. Amănuntele le înregistrează automat ca pe niște sunete ce nu-l privesc direct.

Anda cătă spre Bogdan contrariată de calmul cu care acesta asculta veştile rele. Ar fi trebuit să fie mulţumită că el are puterea să zîmbească îngăduitor, dar ea respinse această idee. Dacă asemenea ştiri nu-l impresionează, e clar că nu a iubit-o pe Gloria.

— Pot să păstrez fotografia lui Ionuţ ?

— Sigur. Chiar te rugăm, tresări Anda.

Oaspetele a plecat la fel de liniştit cum venise. Sau cel puţin așa credea Anda. Chihaia a încercat să-i dea niște bani. „Mulţumesc, n-am nevoie de bani.“ Parcă așa a spus la plecare.

— Ciudat om ! rupse tăcerea Anda. Despărţirea de Gloria nu prea l-a impresionat. Tu sau eu am fi sărit în sus la astfel de veşti. El doar a zîmbit îngăduitor.

— Crezi ?

— Am văzut asta pe faţa lui.

— Dar nu i-ai intuit sufletul. Eu îl cunosc mai bine pe Bogdan. Îi cunosc fiecare gest. Ştiu că fiecare gest al lui are o anumită semnificaţie. Veştile pe care i le-am dat l-au turtit de-a binelea. Şi ar mai fi ceva : cînd oamenii sînt departe de cei dragi, se gîndesc mult la ei şi au puterea de a prevedea unele lucruri tocmai din analizarea clară a situaţiei. Pe front am întîlnit des asemenea cazuri. Nicăieri oamenii nu-şi deschid inima unii faţă de alţii mai des ca pe front. Uneori mă miram de claritatea cu care camarazii mei îşi analizau locul lor în familie.

— Și tu te-ai gîndit că aş putea să mă despart de tine ? îl privi uluită Anda.

— M-am gîndit. Sigur că m-am gîndit. Era firesc să o fac. Te cunoşteam destul de puţin. Și totuşi am avut convingerea că nu vei face un astfel de pas, chiar dacă nu ne lega o căsătorie.

— Ce ţi-a întărit această convingere ?

— Un amănunt. Îţi aduci aminte că atunci cînd am venit în permisie te-am întrebat : „Unde-i familia ta ?“

„A emigrat", mi-ai răspuns. „De ce nu ai plecat cu ai tăi ?" „Fiindcă cineva trebuia să te aştepte." Acel răspuns mi-a dat siguranţa. Cît despre Bogdan, deşi era căsătorit cu Gloria, mi-e teamă că nu a avut o bază de sprijin în gîndurile sale.

— Înseamnă că el a venit aici oarecum pregătit sufleteşte ?

— Da, aşa cred. Poate că a sperat să se înşele. Poate.

●

Mitică Oţoţoc stătea unde stătea totdeauna, în fundul barăcii de tir, într-un loc de unde putea privi afară la eventualii clienţi ai ţintelor. Pe una din lăzi, vechile lui lăzi din fundul barăcii, întindea ziarul abia cumpărat sau o carte, iar pe cealaltă păhăruţul cu ţuică şi pachetul de ţigări. Gesturile sale se automatizaseră de-a lungul vremii. Citea. Mîinile lui umblau mecanic după chibrituri şi ţigară. Trăgea un fum fără să-şi ridice privirile de pe ziar ori carte, apoi degetele urcau pe pipăite spre marginea lăzii din dreapta spre păhăruţul cu ţuică.

Apariţia lui Bogdan a stricat ceva din gesturile atît de automatizate ale proprietarului barăcii de tir. Păhăruţul cu ţuică picase între cele două lăzi. După primul moment de uluire, lui Mitică îi veniră în minte nu fireştile cuvinte de bucurie şi surpriză, ci părţile hazlii ale evenimentului.

— Îmi eşti dator vîndut, băiatule, spuse, în vreme ce-l îmbrăţişa. Am făcut pentru tine două parastasuri. Zavaidoc, Limbă, Pomană, Zărzăroiu, Buzău, Sile Oţel şi Petrică Oţel au băut ca înecaţii la parastasurile tale şi au zis după cuviinţă : „Să-i fie ţărîna uşoară !" Bei o ţuică ? Hai, stai pe ladă. Stai aşa ca pe vremuri. Îţi aduci aminte cum stăteam noi aici cu Felecan ?

Mitică vorbise despre partea oarecum hazlie a situaţiei nu dintr-o toană. Trebuia să-i spună tînărului despre divorţul Gloriei şi despre faptul că şi-a pierdut locuinţa. Mintea lui ageră prinsese a lucra iute. Însă trebuia să-i spună nu oricum ci într-un fel hazliu, uşuratic, pentru a îndulci cît de cît veştile rele. Şi-i bine ca totul să fie limpede chiar de la început.

— Tu îi mai ții minte pe Petrică Oțel și pe fii-su, Sile ?

— Cum dracu' să nu-i țin minte ? zîmbi Bogdan contrariat că Mitică se gîndea tocmai acum să vorbească despre ei.

— Să mă ia naiba ! rîse Mitică. Niciodată nu m-am putut lămuri în privința lor. Adică niciodată n-am știut care din cei doi pilește mai grozav. Hai noroc ! ridică păhărutul cu țuică. Parcă în '37 s-a însurat Sile. Tu știi chestia aia cu însurătoarea lui Sile ?

— Nu.

— A fost ceva pe cinste. Zice într-o dimineață Petrică Oțel, adică ăl bătrîn : „Bă Sile tu cînd te însori ?" Zice Sile : „De ce să mă însor ?" „Uite-așa, de-al dracu'. Ce-ai zice tu de fata aia a lu' Tănăsică, piețaru' din Vitan ? Parcă Aurica o cheamă." „Pe Tănăsică îl știu. Pe fii-sa nu. Da' parcă spuneai matale acum doi ani că Aurica aia e cam nasoală. Că-i mai mare ca mine cu doișpe ani. Z-ceai alde matale că dacă era mai mică și nu așa nasoală... poate că... nu z-ceai matale așa acum doi ani ?" „Și ce dacă z-ceam ? Asta a fost atunci. Într-o căsnicie e bine ca unul din soți să fie mai copt." „Da, bre, da' nu muierea. Nu așa z-ceai alde matale atunci ? P-ormă z-ceai că Aurica e cît butoiu' nostru de varză. Că de o fi să-i plesnească cercurile... așa glumeai alde matale acum doi ani." „Asta a fost mai demult. E nițel grăsuță. Tac-su îi dă un rînd de case în Vitan. Ți-o suflă alții. Să mă ia naiba că ți-o suflă alții !" „Păi de ce n-au suflat-o pînă acum ? N-ai zis matale că-i rea de muscă ?" „Am zis acum doi ani. Asta a fost atunci. Da' ce, parcă am văzut-o eu cînd dădea din aripi ? Am zis și eu așa. Și dacă-i drept, înseamnă că-i bună la pat." „Adică la paturi." „E-te-na ! te-ai găsit tu deștept. O iei ?" „Ce să iau ?" „Casa, nărodule !" „Dacă Tănăsică mi-o dă fără Aurica o iau, tată. Zău o iau." „Bă Sile, știi ce zic eu ? Hai să mergem diseară pînă la Tănăsică. Ne facem și noi că mergem în pețit. Are Tănăsică ăla o țuică de moare lumea. Numai prună. Te trăsnește a prună cînd duci paharu' la gură. Îi bem țuica și hotărîm cu alde Tănăsică să mai trecem pe acolo în pețit." „Țuică ? Păi de ce nu ziseși așa de la început ? Asta-i altă ches-

ție. Mergem acum." „Nu. I-am trimis vorbă omului pentru diseară."

„Hai noroc, Bogdane !" rîd ochii mici ai lui Oțoțoc. Pe urmă, cînd i-a văzut piețarul pe cei doi Oțel, a scos iute damigeana cu țuică și niște pahare mari. După ce au golit damigeana, Tănăsică a strigat o dată de s-au cutremurat geamurile. „Aurico ! Fă n-auzi ?" „Ce-i bre ?" a intrat în odaie o zvîrlugă de fată subțire, frumoasă foc. „Adu gustări, fă ! Eu mă duc să mai aduc nițel trăscău, a rîs Tănăsică." „Drace ! Sînt criță s-a frecat la ochi Oțel ăl bătrîn. Cînd o fi slăbit Aurica în halu' ăsta ? Sile, tu ai văzut ce-am văzut eu ?" „Ce să văz, bre ?" „Fata. Pe Aurica, chiorule !" „Am văzut-o." „Cum ți se pare ?" „Foc. O iau și fără zestre." Zice Tănăsică, „Bre cuscre, să mai ciocnim un rînd pînă ce vin gustările. Casa aia de zestre are cinci odăi cu chiriași. Poate că n-ar strica să trimit după doi martori și după părintele Pascu. Ce rost are să ne mai lungim ? Mai bem ceva pînă cînd vine părintele Pascu." „Păi așa z-ceam și noi, cuscre", a aprobat Oțel ăl bătrîn. Pe urmă au venit martorii și popa cu cununiile și cu Biblia, iar lui Oțel-tatăl i s-a părut că Aurica e din nou cît butoiul de varză și parcă mai nasoală decît acum doi ani. Zice Petrică : „Bă Sile, cred că văz dublu. Tu cum o vezi pă Aurica ?" „Păi tot dublu. Cred că ne-am matolit amîndoi. Mamă, ce ne-am matolit !" Apoi popa a zis ce a zis, mirii au zis și ei ce-au zis, iar Petrică Oțel a plecat spre casă pe trei cărări, susținut de cuscrul Tănăsică.

La ziuă, treaz de-a binelea, în pat cu Aurica lîngă el, zice Sile : „Fă, nu erai tu aseară mai slabă ? Cînd dracu' te-ai îngrășat așa ? Aseară erai slabă." „A ! rîde nevasta. Zici de verișoară-mea Aurica ? Pe ea tot Aurica o cheamă. Ea v-a adus gustările. Eu aveam treabă. Trebuia să mă îmbrac pentru cununie."

— Al dracului Tănăsică ! rîde Bogdan. Le-a făcut-o celor doi Oțel. Zău că nu știam chestia asta cu însurătoarea lui Sile. Al dracului Tănăsică. Le-a făcut-o.

— Parcă n-aș zice asta. Cred că cei doi Oțel și-au făcut-o singuri. De multe ori căsătoria poate fi o aiureală. Oamenii se îmbată ușor nu numai cu băutură ci și cu iluzii. Apoi lucrurile încep să scîrțîie. Așa a fost

și căsătoria ta cu Gloria. Cred că și tu și ea v-ați îmbătat cu iluzii. Bine că s-a isprăvit. Vreau să zic... spun că ai scăpat ieftin. Acum ești divorțat. E mai bine acum cît ești încă tînăr. Hai, gata, închidem baraca ! Mergem la mine. Toate lucrurile tale sînt la mine. În locuința ta s-a mutat un șofer. Mă Bogdane, dacă trăia Felecan am fi fost acum împreună ca pe timpuri. Colțat cum era el, cred că te-ar fi înjurat nițel pentru nebunia ta cu Gloria. Am ținut mult la el. Păcat ! Tu ai să-ți găsești un rost al tău. Sînt sigur că te vei pune pe picioare. Ce ai de gînd ?

— Sper să găsesc ceva de lucru pe la fabricile de cărămizi.

— Găsești sigur. Pînă cînd te pui pe picioare o să stai la mine. Loc este destul în casă. Pe urmă mai vedem noi, încheie Mitică, uluit că prietenul său primise veștile proaste cu un zîmbet blajin.

S-a înserat. Vestea întoarcerii lui Bogdan a făcut ocolul străzii Fecioarei. Sub șopronul cîrciumii lui Fane Ologu, grataragiul a întins pe grătar niște mici din carne de cal. Mirosul micilor stăruie pînă departe peste cocioc. Pe mese nu prea se văd gustări, ci numai țoiuri cu țuică. Gustările sînt prea scumpe. La masa lui Oțoțoc și Bogdan oamenii s-au adunat în cerc. Mitică povestește ceva hazliu. Sfiosul Buzău, parcă mai grăsuț acum, de mirare pe o astfel de criză de alimente, s-a așezat la o masă undeva în marginea șopronului. Alături de el, lunganul Carabă gustă rar din țoiul cu țuică. Nimeni nu i-a făcut semn lunganului să se apropie de masa lui Mitică. Numai Buzău se simte bine alături de el. Carabă și-a dat seama că și aici în cîrciumă, printre oamenii mărunți, lipsiți de importanță, există o anumită ierarhie. Oamenii se împrietenesc și se așează la masă parcă pe grade. Fane Ologu își îngăduie uneori o tacla doar cu Mitică sau cu Nae Garderob. Oțoțoc și Nae au cele mai frumoase case de pe strada Fecioarei. Nea Anghel, Sebe și Ariton au ceva școală. Nu cine știe ce, dar au. Pe Carabă numai Buzău îl poftește la o țuică. Nimeni nu-i cere vreo părere. Nimeni nu-l întreabă ceva de-

spre viața pe care a dus-o în prizonierat. Doar bătrînul Potop îl caută uneori cu vorbe în doi peri, mirat că pînă acum încă nu l-au umflat sticleții pe Carabă. „A trecut o groază de timp de cînd a venit Carabă acasă. Ce dracu' fac sticleții de nu-l umflă ?“ gîndea Potop.

— Numa' în primu' an a fost greu în lagăr, porni Carabă să vorbească domol.

Buzău își trase scaunul mai aproape.

— Ne-au dus către lagăr ba pe jos, ba cu trenu', ba în camioane. Era toamnă. Dimineața și seara ne cam pișca frigu'. Ajungem noi între niște păduri mari, o zi întreagă am mers prin pădure, apoi vedem un lac. În juru' lacului era pămînt de fînaț. Să fi fost acolo vreo douăj' de hectare ori mai mult. Într-un colț de pădure, am văzut un țarc împrejmuit cu sîrmă ghimpată și cîteva gherete pe de margini. Noi poate că am fost atunci cam vreo două sute de prizonieri, români, nemți și cîțiva italieni. Soldații care ne păziseră pe drum, ne-au dat în pază la niște uncheși cu puști vechi și lungi atîrnate pe umăr. Zice unu' Aron către mine : „Bă, vere Carabă, ăsta o fi lagăru' ? Unde dracu vor să ne culce, că în țarc nu văz nici urmă de case ori barăci ?“ Uncheșii ne-au făcut semn să intrăm în țarc. O parte din ei s-au așezat la pază lîngă gheretele de lemn. Zice Aron : „E de rău, vere Carabă. Aici ne rămîn oasele. Noaptea e frig.“ A doua zi uncheșii au adus topoare, fierăstraie, cuie și scoabe. Lemne erau în pădure berechet. Draci să te înțelegi cu paznicii. Totul se făcea numa' prin semne. Ne-au scos în grupuri să tăiem copaci. Niște nemți, cred că tîmplari erau după cum mînuiau sculele, s-au apucat să rostuiască bordeie mari cît casele. Au isprăvit întîi bucătăria și closetu'. Cînd s-a isprăvit vremea frumoasă ne-am tras în bordeie. Era o foamete, mamă-mamă ! Uncheșii prindeau pește cu prostovolu' pe lac sau adunau fructe de pădure. Aduceau niște pere mici și tari ca piatra. O dată pe săptămînă venea un camion cu pîine cum e cărămida și cu foi de tutun și cu ceai. Au dat bolile printre noi. Cîțiva mai slăbănogi au pierit. La bucătărie s-a format o echipă de nemți. Ce-i a lor e a lor. Curați și nu doseau din rații. Însă nu te puteai lipi de ei să capeți ceva în plus. Noaptea încuiau bucătăria cu un

lacăt mare. Cînd era pește mai mult, îl prăjeau. Cînd era puțin, făceau o ciorbă lungă. Noaptea rămînea în bucătărie pește curățat pentru a doua zi. M-am uitat eu la bucătărie, da' nu aveai spor să intri noaptea acolo. Abia mai pe urmă am prins eu șpilu'. Văzusem un loc bun să te strecori pe sub streașină. În colțu' gardului, la gheretă, păzea un unchiaș, dedea Vasea. Fusesem cu el de vreo cîteva ori să car apă. Era o noapte cu lună mare. Simțeam că leșin de foame. Am ieșit binișor din bordei, am luat-o tîrîș prin curte și am ajuns în colțu' bucătăriei. Gardu' de sîrmă și ghereta lu' dedea Vasea erau la vreo trei pași de colțu' bucătăriei. Îl văd pe unchiaș că se uită lung la mine și ridică pușca la umăr. Era un ăla stafidit, măruntel cu o bărbuță ca la capre. Da glonțu e glonț dacă trage. Mă agăț de un capăt de grindă, mă trag ușurel pe sub streașină și pic în bucătărie. Peștele crud nu-i rău. Halesc eu un pește barosan, mă prind de grindă și ies. O iau de-a bușilea spre bordei. Mă culc. A doua noapte mă duc iar. Unchiașu' mă vede, însă nu mai duce pușca la umăr. Cînd ies din bucătărie, numa' ce-l aud pe pirpiriu grăind molcom : „Rumun... rumun... zabrali riba". În primăvară uncheșii au adus un cal prăpădit și un plug. I-au scos pe cîțiva dintre noi la arat. Pe la prînz a căzut calu'. Pămîntul înțelenit era tare. Calu' l-au tăiat unii și l-au dus la bucătărie. P-ormă văz un neamț slăbănog, mălăieț, cam cît mine de lung, agitîndu-se. Arăta nu-ș ce dracu' din picere și din mîini. Dintre unchiași a priceput întîi dedea Vasea. Ne-au adus vreo douăj' de cazmale. Asta voia neamțu'. Zice Aron : „Bă, vere Carabă, neamțu ăsta e la fel de zurliu ca și dedea Vasea. Cum dracu' să sapi la hîrleț atîta puzderie de pămînt ?" Eu pun mîna pe o cazma și mă lipesc de neamț. Zice el către mine : „Gut-gut !" Pînă la urmă s-au îndemnat și alții. Săpam cu schimbu'. Cînd oboseau unii, treceau alții. Am făcut o grădină de zarzavaturi mare de cîteva pogoane. P-ormă am semănat niște tarlale cu grîu, tutun și fasole. Unu' din nemți a umblat cu dedea Vasea pe lîngă lac și tot arăta cu mîna. Unchiașul aproba tot cu mîinile. Al dracu' neamț, a făcut niște jgheaburi și nu mai căram apă la grădină cu gălețile. Turnam apă din lac direct pe jgheaburi. Către toam-

nă, după recoltă, venea camionu' ăla numa cu mărunțișuri și pleca încărcat. Aveam mai mult decît am fi putut mînca, da' și muncea̓m pe spetite. Dedea Vasea ne-a adus un acordeon. Între noi erau vreo cîțiva care se pricepeau la acordeon. Numa' cu țoalele stăteam prost. Vasea mă lua la prins - pește. Îi plăcea cum prind eu pește cu mîinile pe sub rădăcinile de la mal. Mergeam amîndoi prin pădure. Cu pușca în mînă, dedea Vasea venea în urmă, cam la cinci pași. Niciodată nu se apropia de mine. Într-o zi, pe la un început de septembrie, era cald ca în toiu' verii. Las hanțele pe mal, mă bag în apă, apa cam rece și încep să caut pește. Pe mal, unchiașu' începuse a picoti. Văz pușca lungită în iarbă lîngă el. Mă gîndesc eu că dacă ies binișor îi iau pușca și o tulesc. Ajung la mal. Muiat de căldură, dedea Vasea moțăia. Întind mîna. Pușca era la un pas de mine. Cînd să o ating cu vîrfu' degetelor, văz pușca alunecînd la deal prin iarbă. Al dracu' unchiaș, o legase cu o frînghie. Picotise numa' așa de iorgu. Da' nu s-a supărat. Peste iarnă am învățat cîteva boabe în rusește. Mergeam cu Vasea să prind pește la copcă. Însă șiretlicu' unchiașului mă rodea. Pe la sfîrșitu' primăverii am ieșit iar la pește cu Vasea. Tare îi plăcea lui să mă vază cum găsesc eu pește pe sub rădăcinile de la mal. Mergeam prin pădure. Eu înainte, el la vreo cinci pași în urmă. Mă uitam cînd la dreapta cînd la stînga, da' cu coada ochiului numa' la unchiaș. Zic iute și arăt cu mîna : „Ia uite ce mai de ciuperci !" Dedea Vasea privește încotro arăt, iar eu dintr-un salt sînt pe el. Îi iau pușca. Trebuia să-i ard una zdravănă, ca să nu dea alarma pînă ce apuc să mă depărtez. Mă uit eu la unchiaș, se uită unchiașu' la mine, p-ormă nu-ș ce m-apucă așa dintr-o dată și îi dau pușca. Din ziua aia am început să intrăm amîndoi în lac. Tare îi plăcea lui să prinză pește cu mîinile. Cînd ieșeam pe mal răsuceam țigări în foiță de ziar. Pușca zăcea undeva pe la picerele noastre. Dracu' se mai uita la pușcă. Într-o dimineață îi vedem pe unchești că deschid țarcu și vin la noi fără arme. Aprind țigări de la noi și mustăcesc. Îi zic lu' dedea Vasea : „Da' puștile ?" Zice : „Gata. S-a isprăvit războiu'." Unu a prins să cînte din acordeon, nu-ș ce cînta el. Românii

s-au prins în horă. Dedea Vasea s-a lăsat pe vine și arunca picerele pe sub el. Dansam cu toții și nu ne luam nici după acordeon. Zice dedea Vasea : „Cum de ne-am bătut noi împreună ? Dacă oamenii ar apuca întîi să se cunoască între ei... Cînd mi-ai luat pușca am crezut că mă omori. Da' tu mă cunoșteai și nu te-ai îndurat să mă lovești."

Furat de imaginație, Buzău reuși să vadă chiar mai mult decît îi spusese lunganul. Apoi mai ceru doi dorobanți de secărică și ascultă la ce povestea Mitică Oțoțoc.

— Mă fraților, zîmbește Mitică, vine într-o zi la mine alde Pomană și zice : „Bă, tu ai fost vreodată la operă ?" Asta cred eu că s-a întîmplat cam prin treizeci și șapte sau poate ceva mai tîrziu, dar în orice caz a fost înainte de război. Zic : De ce mă întrebi ? „Păi domnu' Dumitrescu mi-a dat trei bilete. Z-cea că el nu mai merge diseară. Să fac ce vreau cu biletele. Să le vînd dacă vreau." Zic : Păi mergem diseară, le vindem și bem banii. Zice : „Îl luăm și pe Petrică Oțel". Către seară, ne-am postat noi la ușă să vindem biletele dar n-am reușit. Oțel era cam băut. Zice : „Mergem acasă". Zic eu : Hai bă, să intrăm. Vedem și noi cum e înăuntru. Ăla care rupea biletele la ușă ne-a privit cam chiorîș. Nu prea eram noi bine îmbrăcați. Aveam locuri în față. Locuri bune. Petrică Oțel începe să picotească între mine și Pomană. Pe scenă, un slăbănog, o afumătură de om, cînta cam în doi peri. Zice Pomană : „Bă, dacă închizi ochii și îl asculți, parcă behăie o capră". Oțel ațipise. Lîngă slăbănog, apare o muiere foc de răscoaptă și cît un butoi. Nu cînta rău, dar cît un butoi de mare. Pe urmă îl vedem pe slăbănog că se agită, privește speriat la grăsană și zice lălăind ca și cînd ar fi schelălăit la lună : „O răpește... o răpește... o răpește !" „N-o răpește !" sare Oțel dintre noi și rage. Ăla de pe scenă rămîne tufă. Spectatorii pufnesc în rîs. Stafiditul stă ce stă, își revine și o ia de la capăt : „O răpește !" „N-o răpește !" Zice cîntărețul : „Așa nu mai putem continua". Pe urmă au venit doi inși și ne-au scos din sală. Mergem noi către casă, iar Pomană îi zice lui Oțel : „Bă Petrică, de ce tot răcneai tu

că n-o răpește ?“ „Păi care dracu' și-ar pune mintea cu aia cît o sobă de teracotă ?“

Începuse să ningă. O fulguială fără vlagă pe care o spulbera vîntul în toate părțile. Ningea așa, fără convingere, cu fulgi mărunți și rari. Primăvara se pornise închisă și rea. Doar cîteva zile frumoase pe la începutul lui martie. Chira privea prin fereastră peste maidanul îngust, la zidul înalt al fabricii de bere. Știa că zidul are două crăpături mari. La baza de jos îi căzuse tencuiala și se vedea cărămida sfărîmicioasă, mîncată de tăriile timpului. Chira s-a mutat lîngă fabrica de bere cam pe la începutul toamnei anului 1945. Ocupa o odaie, dar mai închiriase una la capătul coridorului, veșnic încuiată și cu cîteva boarfe în ea.

După un ceas, zăpada se transformă în ploaie. O ploaie rece cu bobul mic, aproape invizibil. Chirei îi plăcea vara cînd ploaia bătea în geamuri bogată și iute. După ploaia de vară aerul capătă o dulceață aparte. Soarele apare nițel cam aiurit, vesel, nerușinat de blînd. Vara, razele lui pătrund prin deschizătura perdelei ca niște sulițe, pipăie dușumeaua cu vîrful lor ascuțit, lasă pete mici de lumină, se mută către ușă, se ridică de-a lungul pereților și se cuibăresc pe așternutul ei.

Dimineața, Chira se scula tîrziu. Își găsise un serviciu ca plasatoare la un teatru și totdeauna revenea acasă cam pe la miezul nopții. Uneori zăbovea în pat, dar niciodată nu uita de razele soarelui. Le aștepta zilnic. Fără ele odaia arăta parcă mai mică, mai neprimitoare. La ușa ei nu suna nimeni. Razele erau singurii ei musafiri. Niște musafiri tăcuți și neastîmpărați. Chira vorbea cu ele. Adesea le certa blînd cînd ajungeau la ochi sau cînd inundau odaia ca o explozie de lumină. Ședeau la ea pînă către vremea prînzului. Doar iarna, razele rătăceau cine știe pe unde. În lipsa razelor pînă și pozele de pe pereți păreau triste. Chira tăiase din ziare cîteva poze. Deasupra patului ei stăruiau chipurile actorilor Vraca, Birlic, Bulandra și Critico. Dacă razele se opreau peste ele, actorii parcă prindeau viață și zîmbeau mai altfel, tainic.

Într-o dimineaţă, razele s-au întrerupt brusc tocmai cînd urcau pe peretele de la uşă. Chira s-a uitat mirată spre zid. Pe muchea lui apăruse un bărbat cu o flanelă în dungi şi cu o caschetă făcută dintr-un ziar. Niciodată nu văzuse oameni pe zidul acela. Doar vrăbiile la vreme de vară se sfădeau pe creastă sau ciorile cînd cădea îngheţul. Cînd nu erau păsări pe el, zidul arăta mai înalt, iar locurile lipsite de tencuială îi dădeau un aspect rece. Iarna, cînd fulguia mult, pe muchea lui se ridicau nişte căciuli de zăpadă, la început albe, apoi mai închise. După ce se muia vremea, Chira observa în fiecare zi cum scad căciulile de zăpadă. Dacă apărea soarele, căciulile scînteiau frumos, iar zidul parcă prindea viaţă.

Bărbatul cu flanela în dungi şi cu cascheta de ziar se aşezase chiar în dreptul razelor. Chira a deschis fereastra şi s-a uitat lung la omul acela, surprinsă de un asemenea eveniment. Bărbatul coborî o scară dincoace de zid. Razele soarelui din nou slobode năvăliră în odaie, dar Chira nu le luă în seamă.

— Eşti zidar ?

El salută cu două degete duse la caschetă. În colţurile gurii i-a apărut un surîs.

— Nu, nici vorbă. Sînt directorul fabricii de bere. Sau poate chiar mai mare, de pe la departament. Mă mir că nu m-ai recunoscut după caschetă şi după găleata cu mortar. Astea sînt primele semne. Cînd vezi unul cu o găleată de mortar în mînă, să ştii că e om greu. Eşti singură ?

— Cum o să fiu singură ? zîmbi Chira. Sîntem vreo douăzeci în încăperea asta. Abia ne mai tragem sufletul de atîta înghesuială.

Cîteva zile au durat reparaţiile. Chira vedea întîi cascheta de ziar, apoi flanela în dungi. Atunci deschidea fereastra să primească salutul acela hazliu cu două degete la cascheta de ziar. Apoi vremea s-a stricat pe neaşteptate. Aproape o săptămînă de vreme urîtă.

Se apropia vremea prînzului. Norii s-au spart. Chira văzu întîi o caschetă de ziar. Fugi spre fereastră dar nu o deschise. Degetele care salutau la caschetă loviră geamul uşor. Zidarul şezu o vreme lîngă fereastră. Pe urmă, Chira îl văzu cum traversează maidanul şi dispare peste

zid. Îi păru rău că nu a deschis fereastra și începu să plîngă. Soarele a ieșit dintre nori. Razele lui năvăliră în odaie parcă pipăind ușor dușumeaua, vesele și neastîmpărate. Chira luă mîinile de la ochi, le văzu și le simți căldura.

•

Bogdan și Chira Ioana s-au întîlnit pe stradă.

— Arăți la fel de frumoasă ca în ziua logodnei tale cu Felecan.

— Ei, la naiba! Acum sînt fată bătrînă. Au trecut niște ani de atunci.

— Unde stai acum? Am auzit că te-ai mutat.

— Doamna Mărgelatu a murit. Nepoții ei, știi că la moșteniri totdeauna apar niște nepoți, mi-au cerut o chirie atît de mare, încît am fost nevoită să plec.

— Dar lucrurile lui Felecan? Ce s-a întîmplat cu lucrurile lui?

Peste fața ei parcă a trecut o umbră. Ceva așa ca o părere, de care Bogdan se îndoi apoi, fiindcă în clipa următoare Chira prinse a rîde.

— Sînt la mine. În primăvară, a venit tatăl lui Felecan. Lucrurile nu a vrut să le ia. Numai pînzele pictate de Pavel i le-am dat, însă și din pînze mi-a lăsat trei bucăți. Au rămas la mine cele mai frumoase pînze ale lui Felecan. Din cauza lucrurilor rămase de la el am fost nevoită să închiriez încă o odaie. Ai putea să te muți acolo. Acum mi-a venit ideea. Încăperea are intrare separată. În felul acesta preiei tu chiria odăii. Ce zici?

— Ar fi bine. La Mitică mă simt cam strîmtorat. Mi-ar surîde să am o locuință a mea.

Bogdan lucrase o vreme la Reconstrucția. Dar fabrica de cărămizi a intrat în reparații. Părăsi strada Fecioarei în zori către groapa lui Flax. Îi spusese Buzău că la Flax ar fi nevoie de niște ciurari. Pietrișul, nisipul și cărămizile sînt foarte căutate acum. Bucureștenii repară de zor casele stricate sau ridică altele noi. Coborî pe drumul de căruțe către inima gropii. Înainte de a pleca pe front nu-i plăceau aceste locuri. Numai în prizonierat s-a gîndit adesea la ele. Îi fusese dor de ele. Cît a lipsit el, malurile gropii s-au tot lățit și sînt gata să se

împreune cu cealaltă groapă de la Reconstrucția. Privind locurile, Bogdan prinse a zîmbi. Și-a amintit cum venea pe timpuri aici, toamna, împreună cu Potop, să prindă sticleți. Îi prindeau cu pomul și cu lipici. Cîntau frumos sticleții la vreme de iarnă. Cînd venea primăvara cu primele zile călduroase, slobozea sticleții din colivii. Obișnuiți cu locuința lor de peste iarnă, sticleții nu-și luau zborul dintr-o dată, ci întîi pe acoperișul casei, pe gard, ori prin pomi. Abia după un timp îi vedea cum se duc spre uriașa cîmpie de la capătul străzii. Reveni acasă tîrziu, își strînse boarfele și se mută la Chira.

— Aici nu-i prea frumos, spuse Chira Ioana în vreme ce-i ajuta să-și rînduiască lucrurile. Nu-i prea frumos, însă ai liniște. Dincolo de zidul acela e o fabrică de bere. Pe maidan, pe sub ferestre, am putea să punem niște straturi cu flori. Cel mai bine cred că ar merge cîteva tufe de trandafiri. Prea e trist maidanul, iar oțetarul de pe el ar trebui tăiat. În locul lui putem pune cîțiva vișini. Poate că n-ar strica să facem grădină. Locul e al nimănui. E pustiu.

— N-ai pe unde să ieși, observă Bogdan.

— Ba da, prin fereastră.

Privirile ei căzură pe niște manuscrise vechi. Cătă la ele îngîndurată.

— Seara, după ce te întorci de la lucru, ai putea să scrii la romanul tău. Am citit și eu fragmentul de roman rămas la Gloria. Mi-a plăcut. Zău mi-a plăcut. Poate că...

— A ! se întoarse contrariat Bogdan. Asta nu. Mi-au trecut fumurile de scriitor. Nu am destulă chemare pentru așa ceva. A fost doar o toană. Acum știu că-mi lipsește talentul.

— După cele ce am citit, parcă n-aș crede. E clar că ai talent, protestă Chira, nemulțumită că el poate renunța atît de ușor.

— Da, poate. Sînt talente și talente. Sînt vocații și vocații. Unele mici, altele mai mari. Cînd ai citit fragmentul de roman ?

— Mai de mult.

— Aha ! Eram sigur că mai de mult. Acum însă l-ai vedea cu alți ochi. Și pregătirea ta intelectuală de acum

e alta. Acum l-ai vedea așa cum îl văd eu. Știi ce mi-a spus Felecan într-o seară, pe front? „Mă băiete, să nu-ți faci iluzii prea mari în privința scrisului tău. În prozele tale mereu l-am simțit pe Mitică Oțoțoc, nu pe tine. Poveștile lui Mitică au fost pentru tine sursa de inspirație. În fond, pînă aici nimic nu-i rău. Rău a fost numai cînd le-ai prins tu pe hîrtie. Întîi le-ai literaturizat nițel, adică le-ai stricat, cum s-ar zice, și nu prea a ieșit un lucru mai acătării. Apoi ție mereu ți-a scăpat ceva din povestirile lui Oțoțoc. Ți-a scăpat tocmai esențialul. Vreau să spun că ți-a scăpat noutatea unghiului din care privea el o problemă de viață. Mitică este un mare povestitor, iar tu nu prea te ridici cu scrisul pînă la uriașa lui înălțime. De multe ori am discutat asta cu Mitică." „Adică vrei să spui că și Mitică era convins de neputința mea?" „Absolut." „Și de ce nu mi-ați spus asta mai de mult?" m-am înfuriat pe Felecan. „Mitică avea unele speranțe. Credea că munca intensă va suplini talentul. Eu bănuiam că-i doar o toană. Că o să-ți treacă."

— Deci renunți la scris? zîmbi Chira, iar ochii ei aveau o privire dezamăgită.

— Am renunțat. Mi-am dat seama că Felecan a avut dreptate. În toamnă mă înscriu la școală. Voi încerca să-mi termin măcar liceul. Dacă poți tu, de ce nu aș putea și eu?

— Iată o veste bună, se luminară de plăcere ochii fetei. Am să te ajut la fizică și la matematică. Anul viitor mă prezint la bacalaureat. Dar să știi că nu-i ușor. Trebuie să tragi tare. Elevii de la fără frecvență sînt priviți cam chiorîș de profesori. Nu prea au ei încredere că învățăm temeinic. Trebuie să-i convingi că știi carte.

Carabă ieși de pe strada Vitan și o luă de vale către grădinile dinspre abator. Acolo poate că se aflau cele mai prăpădite locuințe ale Capitalei. Oamenii cartierului porecliseră zona aceea Valea plîngerii. Casele vechi, construite din chirpici, s-au tot șubrezit de-a lungul timpului, iar locatarii lor le-au pus proptele să nu cadă.

Locuința lui Sonu era așezată cam la mijlocul pantei, pe o străduță murdară și îngustă. Acoperișul căzuse la

mijloc. Bătrînii căpriori se vedeau rupți prin cartonul sfîșiat. În curte crescuseră niște oțetari și bălării cît omul. Prispa casei arăta ca o albie crăpată ici-colo.

Lunganul împinse ușa. Intră și îi trebuiră cîteva clipe ca să-și obișnuiască ochii cu lumina mai slabă din interior. Sonu ședea lungit pe pat. La apariția lui Carabă, rîse, însă rîsul lui păru mai mult un hîrîit. Nu mai semăna cu rîsul aspru, viguros, de altădată. Se ridică pe șezut. Acum era gras, rotund la față, poate buhăit și cu un început de chelie.

— Stai jos, Carabă! Mă tot întrebam cine ar putea să fie? Te-am auzit cînd ai deschis poarta.

Carabă nu se mișcă de lîngă ușă. Mizerabila înfățișare a lui Sonu l-a uluit.

— Ai venit prea tîrziu, bă, Carabă. Sau poate că nu e prea tîrziu. Dacă vrei să mă arzi cu șișu', totul e să o faci iute și bine. Să nu mă chinui.

Lunganul se gîndi că Sonu umblă cu un vicleșug pe care încă nu-l poate pricepe și nu se clinti de lîngă ușă. Mîna lui strîngea prăselele șișului în buzunar.

— Am treizeci și nouă de ani, rîse Sonu. La doișpe ani m-a scos tata la șuteală pe tramvaie. Cînd nu aduceam nimic, mă lua la omor. După ce a mierlit-o, am zis bogdaproste că am scăpat. P-ormă țineam tira la unii care dădeau tunuri pe la bănci. Vreo zece ani i-am petrecut la pîrnaie, trei pe front și trei de cînd...

Cu un gest iute, Sonu aruncă zdreanța de pătură de pe el, iar Carabă făcu ochii mari și păli. Lui Sonu îi lipseau picioarele de la genunchi.

— Le-am pierdut pe front. De fapt, cîți ani oi fi trăit eu, bă Carabă? Stau și mă tot întreb, cîți ani oi fi trăit eu? Acum gîndesc. Dar am început să gîndesc prea tîrziu.

Carabă deschise ușa. Afară era soare.

— Stai, bă! Unde pleci? auzi glasul lui Sonu.

Lunganul călca iute, cu pași mari și i se păru că umblă prea încet.

•

În prima seară din toamna anului 1948, Chira primi un oaspete neașteptat. I-a văzut silueta masivă în drep-

tul ferestrei, însă numai o fracţiune de secundă. Abia cînd musafirul a deschis uşa, pe faţa gazdei s-a întipărit o expresie de uimire.

— Domnul Dionisie !

— Da, eu sînt. Gras, burduhănos, îmbătrînit timpuriu, dar e clar că sînt eu.

— Vă rog să vă aşezaţi. Nu v-am mai văzut de mulţi ani. Cum aţi reuşit să-mi aflaţi adresa ?

— Nu uitaţi că am fost comisar, o privi şăgalnic. De fapt nici nu a fost prea greu. Aveţi prieteni şi cunoscuţi. Domnul Mitică Oţoţoc mi-a dat adresa. Mă bucur că v-am găsit. Aţi rămas la fel de frumoasă ca şi altădată. Adică... trăsăturile voastre îmi par mai delicate acum.

— Cred că exageraţi puţin, roşi Chira. Beţi un pahar cu vin ? Îndată pun nişte gustări.

— Nu, mulţumesc ! Sînt grăbit. Acum o săptămînă am fost la Cluj. V-am spus cîndva că părinţii mei locuiesc într-un sat din apropierea oraşului. Hm ! V-aţi măritat ? Sînteţi căsătorită ?

— Nu.

— Aha ! Singur e greu. Şi eu sînt singur, însă nu asta doresc să vă spun. Pe cine credeţi că am întîlnit la Cluj ?

— Nu ştiu, zîmbi Chira, întrebîndu-se de rostul vizitei lui Dionisie.

— Da sigur, pun întrebări prosteşti, o privi îngîndurat. Pe vremuri eram mai ager la minte.

Chira cătă spre el contrariată de-a binelea. Nu putea pricepe scopul vizitei lui. După vorbele rostite... „Nu cumva, nu cumva ?“ se întrebă nemulţumită brusc.

— L-am văzut pe vechiul meu prieten, Felecan.

— A, asta era ? respiră ea uşurată. Domnul Felecan a fost la mine mai demult. I-am dat pînzele lucrate de Pavel. Mi-a promis că-mi scrie. I-aş fi scris eu, însă nu-i ştiu adresa. Mi s-a părut un om foarte bun, foarte cumsecade. Adică nu are firea iute pe care o avea Pavel. Ce mai face domnul Felecan ?

— Care din ei ? Eu vorbesc de Pavel Felecan, domnişoară.

— Glumiţi ! păli Chira iar mîinile începură să-i tremure. Pavel e mort.

— Pavel a venit din prizonierat în 1945, cu primele loturi de prizonieri.

— Glumiţi ! îl privi cu reproş.

— Astea nu sînt lucruri de glumă, domnişoară. Din păcate, Pavel s-a întors orb. Altfel sînt convins că nu spre Cluj ar fi zburat picioarele lui, ci către Bucureşti. Iată adresa, aşeză o hîrtie pe masă. Noapte bună !

În vreme ce părăsea curtea, Dionisie strîmbă din nas nemulţumit de el. „Hotărît lucru, gîndi, nu mă pricep să dau nişte veşti. Îmi lipseşte fineţea. Trebuia să o pregătesc întîi pe fată cu alte vorbe. La mine ideile bune totdeauna vin prea tîrziu. A fost un şoc pentru ea. Să mă ia dracul ! Vorbea atît de stins încît fiecare cuvînt al ei aducea a geamăt. L-a iubit oare ? Greu de spus."

Îndată după plecarea musafirului, Chira bătu în uşa lui Bogdan. Tînărul se culcase mai devreme, obosit. Avusese o zi grea.

— Mîine plec la Cluj.

— Ce să cauţi tu la Cluj ? rîse Bogdan.

— Pavel trăieşte.

Zîmbetul de pe faţa lui Bogdan s-a stins, nu brusc ci treptat, pe măsură ce în mintea lui se făcea lumină în gîndurile năvălite de-a valma. Chira îi povesti tot ce aflase de la Dionisie. Apoi tăcu.

— Mergem amîndoi, se hotărî el brusc.

— Merg singură.

— Ai de gînd să rămîi acolo ?

— Dacă mă primeşte, rămîn.

Bogdan aprobă din cap şi zîmbi strîmb, ca şi cînd l-ar fi durut dinţii.

— Îl iubeşti ?

— Nu, dar a fost singurul om bun cu mine.

●

Zilele calme ale începutului de toamnă au o dulceaţă aparte, chiar şi în nordul ţării. Căldura nu mai stăruie în aer cu apăsarea ei fierbinte din toiul verii, ci blînd, delicat, ca o mîngîiere de mamă.

În cartierul Grigorescu, de-a lungul Someşului, în zori, parcul de peste rîu parcă doarme tihnit. Frunzele copacilor sînt singurele podoabe ale parcului ce se mişcă într-un tremur uşor sub adierea curenţilor de aer. Casele aşezate pe o coastă de deal semeţ sau ascunse în lungul apei, au un aspect frumos de vile. Cu o mică geantă de voiaj în mînă, Chira mergea agale pe stradă, încîntată de farmecul locurilor. Se opri în faţa unei porţi scunde şi privi peste gard. Curtea nu era prea mare, dar plină cu ronduri de flori şi cu globuri colorate. Mai puţin impunătoare decît altele, casa avea totuşi un aspect cald, plăcut, uluitor de plăcut prin acoperişul de ţiglă, ţuguiat, printr-o terasă largă şi prin brîul ei de piatră.

Chira deschise poarta. De undeva dinspre spatele casei auzi un zgomot de vase. Ocoli clădirea. O femeie măruntă, şatenă, cam la vreo cincizeci şi ceva de ani, căta spre ea mirată.

— Sărumîna ! Numele meu este Chira. Chira Ioana.

Femeia păli, iar glasul ei tremură de-a binelea cînd îi spuse :

— Îndată deschid uşa din faţă. Tocmai mă pregăteam să merg la şcoală. Sînt profesoară de muzică. Soţul meu a plecat adineauri. Doar vă cunoaşteţi. Nu l-aţi întîlnit pe stradă ?

— Nu.

— Poate că a scurtat drumul prin spatele spitalului.

Vocea femeii devenise mai sigură, în vreme ce privirile ei cercetau îndelung faţa Chirei.

— Merg să deschid uşa din faţă. Doriţi să... ?

— Am venit să vorbesc cu Pavel.

— Pavel e orb.

— Ştiu.

Femeia tresări pentru a doua oară. Aflase că Pavel a fost logodit cu această fată frumoasă, iar mai tîrziu, de-a lungul anilor, inima ei de mamă a mai simţit şi altceva. Mult mai mult decît şi-ar fi închipuit fiul ei.

Atras de zgomotul glasurilor, Pavel apăru în uşa bucătăriei.

— Sărumîna ! Cu cine vorbeşti, mamă ?

— Cu o veche cunoştinţă de-a ta. Cu domnişoara Chira Ioana.

Fața lui Pavel s-a înăsprit dintr-o dată. Totul a durat doar o clipă. Apoi începu să rîdă. Un rîs aspru, nefiresc.

— Sărumîna ! Unde ești ?

Chira urcă iute cele cîteva trepte. Mîinile bărbatului îi pipăiră obrajii cu gesturile unui sculptor ce modelează.

— Eu plec la școală. Cred că am și întîrziat puțin, se împletici prin grădină doamna Felecan.

— Poftim în casă ! Cine ți-a spus ?

— Dionisie.

— Aha ! Deci el, grăi nemulțumit. Ești obosită ?

— Puțin. Am călătorit toată noaptea. A fost cea mai lungă călătorie din viața mea.

— De ce ai venit ?

— Ca să rămîn, dacă mă primești. Sîntem logodiți. Cred că nu ai uitat că sîntem logodiți.

— Asta a fost mai demult. Acum s-au schimbat lucrurile.

— Parcă n-aș crede. Adică s-a schimbat ceva. Tu ai devenit chiar mai colțat decît altădată. Iuțeala cu care erai în stare să treci de la blîndețe la supărare mi-a plăcut totdeauna. Acum găsesc un om furios și nici un pic de blîndețe. Poate că aș merita puțină blîndețe.

Felecan zîmbi, nu la vorbele ei de reproș, ci încîntat că îl tutuie te. Uluitor a evoluat Chira. Aerul ei de timiditate a dispărut cu totul. Nu se mai încurcă la jumătatea frazei, emoționată. Și îi vorbește tăios, așa cum i-ar fi plăcut lui cîndva. Sau poate că la ea a intervenit acel sentiment de superioritate a omului valid în fața celui invalid. Se încruntă din nou.

— Nu te-ai schimbat decît în rău, zîmbi Chira.

Ceva din glasul ei îl făcu pe Pavel să ciulească urechile. De cînd rămăsese orb, simțea cea mai măruntă schimbare a glasurilor. Mîna lui urcă iute spre obrazul fetei.

— Dumnezeule, plîngi !?

— Așa... puțin.

Capitolul 15

După o vizită prelungită la cîrciuma lui Fane Ologu, bătrînul Potop se trezi într-o noapte de pe la mijlocul anului 1950 în cîteva rînduri. Îşi simţea gura cleioasă şi o greutate ca un bolovan îi stăruia sub furca pieptului. În odaie era zăpuşeală mare. Cu toată chercheleala, care nu-i trecuse deloc, intui că ar fi bine să deschidă fereastra. Se tîrî anevoie pînă la ea şi o împinse în afară, bucurîndu-se de aerul curat al nopţii. Ascultă o vreme sforăitul sănătos al lui Andrei, băiatul lui, apoi se întinse în pat, chinuindu-se să adoarmă, dar nu reuşi. Căpăţina parcă îi crescuse cît o baniţă, iar prin stomacul prăpădit de vreme îl chinuiau nişte arsuri cumplite.

„Parcă mi-ar trage cineva la darac măruntaiele“, gîndi el.

S-ar fi dat în vînt după un castravete murat ori după ceva acru, însă nu avea de unde să le ia şi faptul acesta îi mări dorinţa. Îşi aminti apoi că văzuse aseară în bucătărie o sticlă de borş. Gîndul la sticla cu borş nu-i mai dădu pace. Parcă simţea în gură gustul plăcut al borşului.

Căznindu-se să nu facă zgomot, deschise uşa cu băgare de seamă şi, călcînd nesigur în vîrful picioarelor, ca pe valuri, trecu uşurel pe lîngă patul nevestei, care dormea în bucătărie. Cîteva clipe îi ascultă somnul greu,

șuierător, de femeie muncită, apoi întinse mîinile către locul unde știa că se află policioara de deasupra mesei. Nimeri cu vîrful degetelor o cană de tablă care se răsturnă cu zgomot mare. Femeia se mișcă în așternut și își încetini respirația, iar Potop rămase pironit în mijlocul odăii, simțind cum se dă dușumeaua în leagăn cu el. Mai așteptă puțin. După aceea dibui din nou și dădu cu mîinile de o sticlă. Față de greutatea ei, socoti că trebuie să fie plină, așa că o luă, cu o senzație de mare plăcere, și trecu în odaia lui. Dinspre curtea vecină se auzi hămăitul somnoros al unui cîine.

„Al naibii borș, domnule! chibzui el. Parcă te unge pe suflet. Parcă îți dă puteri."

Mai duse sticla de vreo două ori la gură, apoi, fericit, căzu pe așternutul călduț și adormi destul de repede.

Cînd se trezi, se trezi scuturat de o mînă aspră. Deschise întîi alene doar un ochi, cum avea el obiceiul. În cameră pătrundea un început de lumină leșioasă, dînd obiectelor contururi ciudate. Lîngă pat, Paraschiva, nevasta lui, îl amenința cu palma. Potop deschise iute și celălalt ochi, se trase pe șezut cu spatele la perete și mormăi speriat:

— Ce te-a apucatără baba dracului, de sări la mine în puterea nopții?

— De ce mi-ai băut uleiul din sticlă, bețivule, hodorogule?

Potop rîse acru, presimțind că ceva nu ar fi tocmai în regulă. Încă nu bănuia ce, dar simțea el că ceva nu-i în regulă.

— Ce ulei? Despre care ulei vorbești, fă?

— Tot tu mă întrebi? Uleiul de gătit. Undelemnul.

— Ești nebună! chicoti bătrînul respirînd ușurat. Poate că l-ai băut tu. Eu numa' borșu' din sticla de pe policioară.

— Borșul?

Femeia nu știu ce să facă. Să rîdă ori să-l înjure.

— Păi borșul l-am pus aseară la mîncare, nătărăule!

Se aplecă și-i arătă sticla de ulei goală cam pe jumătate. Potop întîi rîse neîncrezător. Apoi îngheță de scîrbă, rămînînd cu ochii mari pironiți pe sticlă. Aceasta

fu prima senzație, fiindcă în clipa următoare simți cum i se ridică niște noduri mari în lungul pieptului, către gură, iar prin stomac îi umblă o seamă de tăieturi iuți.

Cuprins de ceva grabnic, sări din pat cu toată sprinteneala pe care i-o puteau oferi anii lui și o zbughi pe ușă, ținîndu-și izmenele cu mîna.

Reveni tîrziu, livid la față și cu ochii tulburi, cuprins de o mare slăbiciune. Îi trecuse beția, dar se simțea ca umflat cu aer.

Între timp lumina zilei își statornicise tăria. Bătrînul se privi într-un ciob de oglindă multă vreme, plin de milă pentru starea lui jalnică.

În bucătărie, Paraschiva ocăra cumplit. El nu o luă în seamă. De treizeci și cinci de ani sau poate mai mult de cînd trăiau împreună, afurisita de femeie nu-l cicălise doar în vreo două rînduri, cînd fusese bolnavă. Odată, în urmă cu vreo cîțiva ani, i-a fost așa de rău Paraschivei încît Potop crezuse cu spaimă că va rămîne văduv.

Își aminti că se sculase într-o dimineață cu gîndul să înhame caii. Era o zi urîtă, cu burniță. Fiindcă nu auzea nici o drăcuială dinspre bucătărie, a socotit că o fi cam devreme și ar mai putea zăbovi în pat. După un ceas i s-a părut că aude un geamăt. A zîmbit neîncrezător, dar liniștea domni multă vreme. Cînd și-a pierdut răbdarea, a aruncat în ușă cu o gheată. De dincolo a răzbit un glas aspru :

— Ce dracu' spargi acolo, nătărăule ?

Atunci i-a venit inima la loc și s-a îmbrăcat. Însă femeia era bolnavă. A zăcut multe zile. Au venit niște femei, i-au descîntat de deochi, i-au învîrtit buricul, au pus ventuze și cam asta a fost tot.

Într-o dimineață s-a pomenit bătrînul că se aud din bucătărie niște ocări ca în zilele bune. De bucurie, Potop s-a dus glonț la Fane și s-a îmbătat zdravăn.

Nici acum nu-l stinghereau ocările femeii. Se obișnuise cu ele de-a lungul anilor cum te obișnuiești cu aerul. Trecu în bucătărie, avînd în minte o seamă de griji pentru ziua aceea, cu toate că îl cam durea căpățîna și îi tremurau picioarele pe la încheieturi. Paraschiva îi puse dinainte o cană cu ceai și niște jumări cam dospite.

— Să-l lași pe Andrei să doarmă! spuse el. Ies eu cu căruța. Am de făcut un drum de nisip la unul pe Vitan, apoi mă duc la fabrică.

— Nu cumva te duci să te dregi?

— Nu, fă. Nici vorbă. Am treabă la fabrică. M-au chematără șefii ăi mari să stau de vorbă cu ei, se fuduli bătrînul vorbind din vîrful buzelor țuguiate.

— Pe tine? se miră Paraschiva. Păi ce au ei cu tine?

— Chestii de servici. Am răspundere mare la fabrică.

— Mai bine te-ai duce să te odihnești. Diseară intri la lucru. Lucrezi de noapte. Ai să adormi acolo cum te văz și mă vezi.

— E-te-te măă, deșteapta!

— Nu cumva te cheamă pentru cai?

— Ia mai slăbește-mă, fă! Dacă vrei să știi, m-a chematără tovarășu' Ilie, secretaru' de partid.

Femeia se uită la el îngîndurată și nu mai spuse nimic. Nu credea o vorbă din tot ce-i înșirase. Bănuia mai degrabă că o fi vrînd să-l bage pe Andrei cu căruța la fabrică. Auzise că cei care se angajează cu căruțele pot cîștiga destul de bine. Fabricile duc lipsă de mașini și apelează la căruțași.

După ce adăpă caii, Potop ieși cu căruța pe poartă în goană către capătul străzii Fecioarei. De fapt, Fecioara încă nu se putea numi chiar stradă. Era mai degrabă un fel de uliță, cu majoritatea caselor numai pe o parte, făcînd față cociocului cu bălării, acum maidan, care acoperea o groapă mai veche, fostă carieră de pietriș și nisip. În buza fostei cariere se afla cîrciuma lui Fane Ologu. Aceasta avea obloane mari de tablă, gratii din fier forjat groase cît funiile și un șopron respectabil în față, sub care se odihneau așezate pe două rînduri butoaie de stejar pline cu vin, lăsînd un culoar de trecere către scările de lemn prăpădite de vreme, care duceau în prima odaie a cîrciumii.

Aici trăgeau nisiparii din josul Dudeștilor. Își opreau căruțele pe dreapta lîngă bordură, înfigeau codiriștile bicelor în nisip, așezau străițile cu grăunțe dinaintea cailor și intrau în cîrciumă să-și soarbă litra de vin rubiniu

adus tocmai de pe dealurile Drăgăşanilor, sau scos de sub tejgheaua domnului Fane, plină cu chimicale. Nisiparii aveau palmele mari cu degetele noduroase, bătute de cozile lopeţilor.

•

În aceeaşi dimineaţă, pe o portiţă de pe Fecioarei, uitată deschisă, ieşi de-a buşilea un pui de om mare cît un dovleac aşezat în coadă şi se tîrî o vreme pe mijlocul trotuarului către imensul necunoscut care îi şedea în faţă, adică spre maidanul cu bălării. Era cel mai mic dintre copiii lui Buzău. Ultimul moştenitor al Buzăilor.

Părăsind deci locuinţa, Buzău cel mic, încheietorul de pluton al dinastiei, cum avea obiceiul să zică Mitică Oţoţoc, şi căruia îi putem spune Buzău al cincisprezecelea, înaintă vesel o bucată de drum, dar se ivi curînd o problemă mare pentru el. Pietrele trotuarului, pişcate ici-colo de tăriile timpului, erau destul de ridicate deasupra străzii, aşa că pînă la urmă negăsind ceva mai bun, se hotărî să-şi dea drumul de pe pietre cum s-o nimeri, lucru pe care îl făcu destul de mulţumitor. Alte hopuri nu mai întîlni în afară de un ciob de sticlă. În faţa lui rămase multă vreme gînditor, privindu-l ba dintr-o parte, ba din alta, după cum strălucea în bătaia soarelui. Socotind de la un timp că l-a privit destul se aşeză pe fund cu un picior adus sub el şi ridică ciobul.

După ce îl răsuci pe toate părţile, convins că nu mai are nimic nou de văzut, umplu ciobul cu ţărînă şi îl aruncă în sus, sărind cu amîndouă mîinile după el.

Mare lucru însă nu găsi la ciobul acela, astfel că părăsi ideea de a şi-l însuşi, mai ales că îşi aduse aminte de drumul lui. Porni deci în grabă către maidan, măturînd cu fundul şi cu picioarele grăsuţe praful drumului. De bucurie pentru prima lui călătorie atît de lungă nici nu simţi oboseala acelei traversări ce depăşea cu mult douăzeci de paşi. Se ridică sprijinindu-se de tulpina unei cucute şi privi ca un adevărat explorator către hăţişul acela de bălării, scornind cu ochii un drum mai lesnicios. O luă iar de-a buşilea, însă după cîţiva paşi, văzînd măreţia codrului de buruieni îl cuprinse frica şi bătu în retragere către casă, îndoindu-şi viteza.

Dar la întoarcere nu mai respectă drumul pe care venise, fie din cauza grabei, fie din altă cauză. O urzică bătrînă îi șterse în treacăt picioarele. Buzău cel mic rămase pironit locului. Pe față îi stărui întîi o umbră de mirare, apoi urmă un scîncet, iar lacrimile bogate durară pînă cînd ajunse din nou în dreptul ciobului de sticlă. De data aceasta i se păru mai altfel. Mai atrăgător. Parcă-l îmbia. Îi dădu roată, pipăindu-l ușor cu degetele, fără să-l miște din loc. După aceea strînse un mușuroi de pulbere în jurul ciobului, gîngăvind ceva greu de lămurit.

Dinspre cîrciuma lui Fane Ologu răzbi o căruță în goana mare, stîrnind un nor de praf. Copilul nu o luă în seamă decît în clipa cînd văzu lîngă el picioarele cailor.

După ce potoli caii, Potop slobozi în toată voia o seamă de înjurături, mai mult de teamă decît de mînie. Coborî din căruță destul de sprinten și se apropie de copil. Îl luă în brațe, îi scutură de praf poalele cămășii și îi făcu o ocheadă. Băiatul se potoli greu. Totuși, foarte mulțumit de atenția ce i se acorda, întinse arătătorul mare cît un chiștoc și îl împunse pe bătrîn în piept, zîmbindu-i printre lacrimi.

Fundul răcoros și fraged al copilului se lipise plăcut de mîna păroasă și uscată, numai că Potop era zorit la treburile lui, așa că își roti privirea către poarta deschisă a familiei Buzău. În ogradă nu se afla nimeni și nici în casă. Buzăii plecaseră după agoniseală cine știe pe unde. Dracul știe pe unde plecaseră Buzăii. Bătrînul deschise ușa, puse copilul în mijlocul patului, îl mîngîie pe obraz și se trase către ușă. Observîndu-i mișcarea, micuțul se porni pe plîns. Potop se luă cu mîinile de păr.

— Ai să ajungi cîntăreț, băiatule, spuse trecînd pragul.

În ușă se răzgîndi și se întoarse. În definitiv, nici nu știa dacă e băiat sau fată. Îi zisese băiat, dar putea să fie fată.

„Copiii ăștia cînd sînt mici, gîndi el, au un chip care nu spune nimic."

Nu știa ce-i venise, însă ar fi vrut grozav să fie băiat. Îi ridică cu grijă cămașa și se uită. Împreună cu el

se uită și copilul. Bătrînul zîmbi satisfăcut. Apoi se gîndi o vreme, cam cu ce l-ar putea domoli pe Buzău cel mic. Ce i s-ar potrivi lui ? Luă pînă la urmă o ulcică de tablă de pe policioară și o lingură de lemn. Buzău se aplecă într-o parte plin de interes.

Încurajat de privirea copilului, bătu cu lingura în ulcică. Sunetul nu era tocmai frumos, dar nici unul dintre ei nu luă în seamă un lucru atît de mărunt, iar lingura și ulcica trecură destul de repede în mîinile adevăratului moștenitor al obiectelor. Bătrînul răsuflă ușurat, gîndind că în sfîrșit își poate vedea de ale lui.

Băiatul se plictisi iute de obiecatele acelea și intuind că omul e gata să plece, să se strecoare afară, dădu un nou semnal de plîns. Potop înjură în gînd, apoi zîmbi cît putu el de frumos și își duse mîinile la urechi, mișcîndu-le ca pe niște urechi de iepure. Buzău rîse, însă îi cășunase lui să nu-l slăbească pe om. De cîte ori îl vedea apropiindu-se de ușă, își tremura buza de jos, astfel că reuși curînd să-l scoată din pepeni.

— Măi Buzău cel mic, spuse, uitîndu-se fioros, tu ai auzit de mine ?

Copilul nu se sperie nici de privirea lui nici de vocea mînioasă și murmură vesel :

— Tata.

— Ce tată, mă ? Dacă te aude tanti Paraschiva face moarte de om. Pe mine mă cheamă Potop. Ai auzit ? Tac-tu e Buzău.

— Tata.

— Pe dracu' ! De ce nu ești tu de înțeles, măi Buzău cel mic ? Stai și tu acilea cuminte că acuș trebuie să pice mă-ta de pe unde o fi. Unde dracu' e mă-ta ? Ce zici, mă lași să plec ? Fac un drum de nisip în Vitan. Uite, îți las poarta descuiată. Numai ușa de la casă o închid.

Copilul rîse și întinse mîinile către el. Bătrînul se scărpină pe creștet, alternînd între furie și plăcerea de a se juca cu el.

— Măi Buzău cel mic, uite îți spun o poveste cu Făt-Frumos și p-ormă plec. Numai pînă în Vitan. Am treabă. Zău am treabă. Ce zici ?

Copilul rîse. Rîdea frumos, cu gropițe îi obrajii bucălați.

— A fostără odată un Făt-Frumos... adicătelea... Făt-Frumos ăsta...

Potop se încurcă. Nu știu mai departe. Nu cunoștea povești cu feți-frumoși, dar nu era el omul care să se dea bătut cu una cu două.

— Și avea Făt-Frumos ăsta o iapă chioară. Ce te strîmbi așa ? Adică Făt-Frumos nu putea să aibă o iapă chioară ?

Începu să se înfierbînte la povestit și se trase pe pat, mai aproape de copil.

— Măi Buzău cel mic, voi aveți păduchi ? Că mă omoară Paraschiva dacă îi duc acasă.

Copilul se uită la bătrîn zîmbind cu toată gura. Al dracu' de plăcut zîmbea copilul.

— Da, poate că n-aveți. N-am eu timp acuma să caut păduchi. Îi zic geambașului „mă drace, nu te ține după mine că nu iau iapa. E chioară și bătrînă. Asta-i mai bătrînă ca mine". Da' el nu se lasă. „Ce dacă n-o cumperi ? zice..La urma urmei nici n-o vînd. Vreau doar să-i beau aldămașu' cu alde matale că ești om simpatic. Să n-am noroc de ce văz înaintea ochilor de te mint." M-am gîndit eu, cum dracu' vrea ăsta să bea aldămașu' cu mine dacă n-am făcut tîrgul ? După ce mi-a zis că face el cinste, am intrat în cîrciumă. Știi zahanaua aia din gura Oborului ? Cum dracu s-o știi, își luă seama. Cînd m-am afumat bine, mi-a vîndut iapa cu prețul a doi armăsari buni. Al dracu' balaoacheș, m-a ars. Acum gata. Am plecat.

Copilul lăsă buza.

— Mă fir-ar a dracu' ceasu' cînd ne-am întîlnit ! se înfurie Potop. Să nu mă scoți din sărite că-ți ard vreo două bice de mă ții minte. Ce te uiți așa la mine ? Poftim ! Îți las biciu' ca să fii sigur că mă întorc.

În felul acesta s-a încheiat între ei tîrgul, satisfăcător pentru fiecare. Buzău s-a înfășurat cu biciul și scotea țipete de încîntare. Potop se uita la el cu inima plină de veselie, apoi îl întrebă :

— Măi Buzău cel mic, ia spune cum te cheamă?

Dar copilul nu-i răspunse, nu-l mai luă în seamă. Jucăria cea nouă îl absorbise cu totul.

Cele două cinzecuri de secărică luate în cîrciuma lui Fane îl dispuseră atît de minunat pe Potop, încît simțea că plutește pe coridorul întunecos din clădirea fabricii. Ochii îi străluceau de îndrăzneală, în timp ce rumega niște cuvinte mari cu care avea de gînd să-l dea gata pe secretarul de partid. Din păcate, curajul îl ținu doar pînă la ușă. Puse mîna pe clanță destul de sfios, își șterse picioarele deși nu era nevoie și se pomeni într-o încăpere largă cu lumină multă prin ferestrele înalte. Mai fusese odată aici pe vremea lui Samson Dumitrescu, fostul proprietar al fabricii. Asta s-a întîmplat mai demult, poate înainte de război. Îl văzu pe secretarul de partid șezînd la o masă cu cîteva hîrtii pe ea și nu-i plăcu nici masa, nici secretarul. Se așteptase la cu totul altceva. I-ar fi plăcut un birou mare de nuc sau de stejar, cu incrustații pe margini, plină cu călimări, cu tampoane ce sug cerneala cît ai clipi și apasă pe hîrtie ca fierul de călcat. Pe lateralele biroului s-ar fi cuvenit să șadă frumos rînduite un maldăr de dosare și tocuri de scris între ele. Pe secretar îl chema Ilie. Numele nu era urît, dar omul nu-i plăcu nici într-un fel. Purta o cămașă ieftină, cadrilată și după ce arăta la chip ca o smochină, nici nu avea măcar ochelari cu rama de aur. Alături de Ilie, o fată abia răsărită, care mai păstra ceva din frăgezimea crudă a copiilor, răsfoia un dosar.

Văzîndu-i neliniștea din priviri, secretarul îi răspunse la salut cu un zîmbet ca să-i dea curaj. Potop se foi o vreme pe scaun, căutînd în mintea lui cuvintele acelea frumoase ce-i umblaseră prin gură pînă mai adineauri, însă nu reuși să le prindă firul. Doar două vorbe pompoase îi umblau prin minte și se fugăreau una pe alta în vîrtejuri mari. „Condoleanțe" și „devotament", pe care le auzise cîndva la o înmormîntare boierească. Folosise de cîteva ori vorbele acelea în cîrciuma lui Fane, plasîndu-le în niște fraze alese, cam așa cum făcea uneori Mitică Oțoțoc, dar nimeni nu-i dăduse vreo atenție în afară

de Buzău care întrebase : „Ce-ai zis ?“ Iar Potop rămăsese convins că nu acolo trebuie să le plaseze, ci în fața oamenilor subțiri, ce știu să prețuiască vorba aleasă.

Rosti cuvintele cu voce tare.

— Poftim ? tresări Ilie.

Bătrînul rîse ii sinea lui. Frumusețea cuvintelor l-a turtit de-a binelea pe secretar, observase el bine după tresărirea acestuia. Și dintr-o dată Potop își recîștigă tot curajul, astfel că, ii veniră în minte și celelalte vorbe subțiri.

— Ai spus ceva ? repetă Ilie întrebarea.

— Am spus. Sigur că am spus, grăi cu fudulie bătrînul. Eu știu să vorbesc boierește la o adică, numa' că o fac rar, dacă n-am omu' care să înțeleagă. Nici nu-i mai țin minte pă toți boierii mari cu care am stat la taclale.

Ilie rîse și-i întinse o țigară. Era simpatic bătrînul. Îl știa de mult pe Potop, însă niciodată nu avusese prilejul să stea de vorbă cu el mai pe-ndelete.

— Ia spune, tovarășe Potop, cu ce ocazie vii pe la noi ? Credeam că la ora asta te odihnești. Diseară ești de servici la pază.

În timp ce-și aprindea țigara, bătrînul socoti că ar fi bine să se așeze picior peste picior, așa cum văzuse în multe rînduri că fac oamenii subțiri. Încercă întîi cu stîngul peste dreptul, dar nu se simți bine. Schimbă picioarele. Nici așa nu-i plăcu. Pînă la urmă, după mai multe schimbări, rămase la dreptul peste stîngul, hotărît să păstreze poziția aceea păcătoasă, de dragul de a-și menține prestigiul cîștigat prin vorbele mari în fața secretarului.

— Azi-noapte am fost liber, tovarășe Ilie. M-am odihnit destul. Acum venii pentru băiatul meu, pentru Andrei.

— Ai un băiat ?

— Nu e chiar al meu. A crescut în casă la mine de vreo paisprezece ani. L-am găsit rătăcit prin Obor. M-am dus cu el acasă și numa' eu știu cum a sărit Paraschiva la mine. Z-cea că l-am făcut eu cu vreo destrăbălată și l-am ținut ascuns pe undeva.

Ilie tuși în pumni stăpînindu-și rîsul. Potop îl privi cu atenție și uită unde rămăsese cu povestea lui Andrei, așa că îi dădu drumul la vorbă cum îi veni în minte.

— Eu nu sînt muieratic, tovarășe Ilie. Nu umblu după muieri, cu toate că știu vreo cîteva care nechează cînd mă văd.

Ilie se uită cu teamă la fata de lîngă el și încercă să schimbe vorba.

— Nea Potop, ia spune ce a mai zis pe urmă țața Paraschiva ?

— A zis... dacă mă prinde că umblu după muieri...

— Nu, omule ! Te-am întrebat ce-a mai zis cînd te-a văzut cu Andrei ?

— A zis că noi abia ne tragem sufletu' de amărîți și dacă moare vreun cal, că tot nu aveam bani să luăm altul, mă pune pe mine la ham în locu' lui. Acum dac-a scăpat de la armată, m-am gîndit să-i fac și lui un rost, adică să-l bag aici la fabrică.

— Ce știe să lucreze ?

— De toate știe.

— Are vreo calificare ?

— Nu, dar l-ați putea primi să conducă treburile.

— Asta-i greu, dacă nu are o calificare.

— Păi nici Samson Dumitrescu, fostu' proprietar, nu avea calificare.

— Asta-i altă chestie. O să ne ocupăm de el. Să vină mîine la mine.

— Așa m-am gîndit și eu, făcu satisfăcut bătrînul, crezînd că l-a convins pe secretar în privința unui post de conducere. Dumneata trebuie să-l ajuți. Doar a fost băiat sărac. Acum săracii sînt la putere. Uite ce vreau eu. Să-l aducă acasă pe Andrei cu mașina mică, așa cum îl ducea pe Samson. Eu am să-i fac rost de țoale scumpe. Zărzăroiu și-a cumpărat un giben și o pereche de cizme birghel din talcioc. Numa' duminica are nevoie de ele. Duminica îl aud cum o strigă pe nevastă-sa : „Fă Aurico, ia dă-mi gibenu' și cizmili alea, că mă duc să fac o tacla cu Mitică Oțoțoc".

— Nea Potop, adu-l pe băiat aici. De oameni avem mare nevoie, făcu Ilie blînd, înțelegînd toate zbaterile din sufletul bătrînului.

— Atunci îl pui să conducă ?

— Nu. Poate că îl calificăm într-o meserie oarecare.

Potop sări de pe scaun supărat de-a binelea. Știa că la naționalizare mulți muncitori trecuseră în posturi de răspundere prin fabrici.

— Să-i mai prind eu pe Oțoțoc și pe Buzău că-i laudă pe comuniști, spuse furios.

Își făurise atîtea planuri în jurul lui Andrei, încît acum cînd vedea că întîmpină greutăți, parcă nu-i venea să creadă.

Ilie își apropie scaunul de al lui și-i vorbi cu toată înțelegerea. Apoi se opri brusc, dîndu-și seama că, în afară de cîteva lozinci vechi și cam ruginite, nu-i spusese nimic din ce ar fi trebuit.

— Adu mîine băiatul aici. O să vedem ce putem face. Tovarășa Sanda e secretara organizației de tineret. Ea o să se ocupe de Andrei, arătă cu mîna spre fată.

Potop se uită atent la ea, dîndu-i ocol ca unei iepe de rasă. Îi plăcură picioarele ei lungi, nervoase, pieptul mic, abia împlinit și fața ovală, cu ochii mari, frumoși.

— Păi să se ocupe de el, tovarășe Ilie, dacă zici mata, spuse cu importanță. Numa' de i-o plăcea și lui, că pe strada Fecioarei toate fetele sînt nebune după el.

De data aceasta, secretarul slobozi un hohot mare de rîs, întorcîndu-se cînd spre fată, cînd spre bătrîn.

După ce plecă oaspetele, fata cătă supărată la secretar. Acesta îi prinse privirea și o întrebă rîzînd :

— Ce părere ai despre moș Potop ?

— Știu eu ? Pare cam zurliu.

Bătrînul pricepuse clar chestia aceea cu „ocupatul", dar s-a prefăcut a nu înțelege, fiindcă îi plăcuse fata. Îi aruncase o nadă, făcînd pe niznaiul. Zîmbi și se îndepărtă zîmbind. I-ar place o astfel de noră.

•

Ajuns acasă, Potop întrebă de Andrei și cînd află de la Paraschiva că băiatul a plecat în oraș, nu mai zise nimic. Îi era foame. Va mînca și va trage un pui de somn.

— Ei, cum a fost la fabrică ? îl descusu Paraschiva după un timp.

— Cum să fie ? M-au rugat să-l bag și pe Andrei acolo la lucru.

— De unde-l știu ei pe Andrei, nătărăule ?

— Uite că-l știu. Așa e comuniștii. Îi știe pă toți oamenii săraci. Și de tine m-a întrebat tovarășu' Ilie.

— Fugi mă prăpăditule d-aicea că minți ! răspunse ea prietenos.

Au tăcut o vreme. Paraschivei îi păru bine că oamenii aceia de la fabrică o știu și pe ea, deși nu prea înțelegea de unde și pînă unde. Apoi se bucură gîndind că Andrei va lucra acolo. În fabrică era leafă sigură, nu bani pe apucate, așa cum aducea ieșind cu căruța.

— Atunci căruța o vindem ?

— Sigur că o vindem, răspunse Potop preocupat de cine știe ce gînduri.

— O ! Să nu greșim.

— P-ormă am putea să avem și noi un copil.

— Un ce ?

— Un copil, fă. N-ai auzit ?

Femeia se opri în mijlocul odăii și se gîndi că bătrînul a turbat de-a binelea.

— Un copil ai zis ? Păi cine-l face, mă hodorogule ?

— E gata făcut, mustăci Potop.

— Ei, pe dracu' ! Doar n-ai să-mi spui că ai făcut tu un copil.

— Nu. Eu sînt om serios. E vorba de Buzău cel mic.

— Ai căpiat. Numa' țigani nu mi-ai adus în curte.

— Da' ce, el nu-i om ?

Femeia îl știa pe Dodel, adică pe Buzău cel mic. Era un copil tare drăguț. L-ar fi culcat cu ea în bucătărie.

— Păi ce crezi tu, că ți-l dă Buzău ? De unde naiba îți vin ție așa niște gînduri ? spuse ea cu multă căldură în glas.

Bătrînul se prefăcu a nu înțelege aprobarea ei tacită. Acum mai rămînea doar să ducă tratative cu alde Buzău.

•

Cînd înseră, Potop o luă agale către fabrică. Fabrica aceasta nu era prea departe de strada Fecioarei, așa că făcea drumul pe jos, peste cîmp. Tăia de-a curmezișul prin cîmpia marelui golf. Bătrînului îi plăcea drumul acela destul de pustiu, fiindcă mergînd pe el, se putea gîndi în toată voia la vreo pățanie închipuită cu care s-ar putea lăuda în fața portarilor. De data aceasta nu avu prea mult noroc. Portarul Dumitru era în schimb cu el. Pe Dumitru, Potop nu prea-l avea la inimă din cauză că îl cam lua peste picior. Minciunile năzdrăvane ale bătrînului îl scoteau uneori din sărite și atunci se răstea la el : „Măi Potop, ia mai du-te și vezi-ți de serviciul tău de pază. Rostu' unui paznic e să dea ocol fabricii nu să-mi împuie mie capul cu tot felul de scorneli.“ La început bătrînul se jurase în fel și chip că el spune numai lucruri adevărate și-l acuza pe Dumitru că nu se pricepe la chestiile cu tîlc. Apoi, cînd s-a convins că nu-și poate face din el un ascultător bun, se depărtase de portar, iar de la o vreme parcă îi luase frica. Acum avea o chestie grozavă de povestit. Cum îl prinseseră pe el într-o iarnă vreo douăzeci-treizeci de lupi în pădure la Cernica. Dar cui să i-o spună ? Nu cuteza să se apropie de Dumitru. Doar i-a dat bună seara și s-a dus către fundul curții, unde își avea un culcuș între niște buruieni, în fața unor grămezi de fiare vechi.

După ce ocoli fabrica de vreo două ori, înciudat că ofițerul de serviciu abia s-a uitat la el, se așeză pe culcușul lui și își trase la îndemînă bîta de care nu se despărțea niciodată noaptea. Privi multă vreme bolta lăptoasă a cerului, gîndindu-se la băiatul acela al lui Buzău. Îi era teamă să nu cumva să adoarmă. Ofițerul de serviciu poate da peste el dormind. Atîta i-ar trebui. Uneori mai trăgea cu urechea către zidul fabricii. Alteori ațipea, ca apoi să tresară înspăimîntat. Către miezul nopții începu să bată vîntul. Șuieratul vîntului prin hăurile fabricii nu-i plăcu. Iarba tremura în jurul lui de parcă se trăgeau către el tot felul de lighioane. Își aminti că prin alte fabrici umblaseră hoții sau unii care voiau să strice mașinile. „Sabotorii“ era cuvînt nou pen-

tru bătrîn, iar imaginaţia lui asupra sabotorilor lucra nu tocmai clar, ceea ce-i mărea spaima. La şedinţa cu paznicii, s-a pomenit ceva despre sabotori. Hoţii îl speriau, dar sabotorii îl băgau în răcori, tocmai pentru că nu le înţelegea prea limpede rostul.

Se ridică pe şezut şi îşi făcu semnul crucii, rugîndu-se în gînd : „Dă Doamne să nu vină cineva peste mine ! Abate-i Doamne pă sabotori şi pă 'oţi către alte fabrici ! Ajută-mă Doamne, cum l-ai ajutatără..." Aici se încurcă. Nu-şi aducea aminte pe cine îl ajutase Dumnezeu, însă era convins că-l ajutase pe careva.

Schimbul de noapte lucra doar în atelierele din faţa porţii principale. Prin apropiere se auzea scîrţîitul unui oblon şi din cînd în cînd cîte o bufnitură surdă, după cum îl izbea vîntul dintr-o parte sau din alta.

Aţipi din nou. Cînd se trezi iar, văzu o lumină slabă în atelierul de alături. Lumina aluneca prin hală, asemenea unei şopîrle. „Or fi ai noştri, gîndi Potop." Apoi îşi întoarse gîndul. „Ai noştri aprind lumina. Nu umblă prin hală cu lanterna." Ar fi vrut să fugă spre poartă, însă trebuia să treacă pe lîngă uşa halei. I se tăiară picioarele şi nu reuşi decît să îngîne : „Damblageşte-i Doamne !" Privi atent la lumina jucăuşă care fugea prin hală de colo-colo. „Ăştia nu e 'oţi, gîndi înfiorat. Trebuie să fie niscaiva stafii, sau vîrcolaci, sau poate chiar dracu'. Doar nu scrie nicăieri că dracu' umblă numa pe la cimitire. El poate umbla şi prin fabrici, cu gîndu' să vatăme oamenii. Se apropie scurt de tine, îţi suflă în obraz nişte catran amestecat cu balegă de vacă, pînă te ameţeşte. Dar dacă e ofiţeru' de servici, care încearcă să mă sperie ? El e, că şi la armată se încearcă sentinelele." Încercă să rîdă. Nu reuşi decît să constate cum i se bat dinţii între ei. Luă o piatră şi o aruncă în uşa de fier. Lumina se stinse. „Oţii mă... oţii..." Auzi zgomot în spatele lui. Lovi cu bîta în direcţia aceea, cu puterea pe care ţi-o dă frica, apoi simţi o arsură în lungul spatelui şi se rostogoli în iarba moale.

•

Cînd se trezi, văzu că-i bandajat în jurul pieptului şi că se află într-o încăpere cu pereţii înalţi, albi. Într-un

colț al camerei, pe o măsuță cu trei picioare, era un vas cu flori. Undeva pe afară, auzi niște glasuri de oameni, iar ceva mai depărtat, claxoanele unor mașini. În odaie se simțea miros de medicamente. „Te pomenești că mor, gîndi. Ce, parcă-i mare lucru? O încurcătură de mațe și gata. Paraschiva o să vîndă caii și căruța, să-mi facă o înmormîntare ca lumea la cimitiru' Izvor." Scînci ca un copil de durere, apoi își continuă gîndurile: „Toată mahalaua o să se țină după dric. Primii or să se repeadă la pomană Buzăii. Ăștia totdeauna sînt flămînzi. Părintele Anghel o să țină o cuvîntare frumoasă." Apoi se neliniști. „Dacă Anghel n-o să vrea să-l slujească? Ar putea spune că Potop ăsta n-a călcatără în biserică de zece ani, cînd nimerise acolo din greșeală, fiind beat criță." Fu întrerupt din gîndurile lui de Paraschiva.

— Cum te simți?

— Păi cum să mă simț? Am încurcătură de mațe.

— Încurcătură de mațe pe dracu'! Ai o împunsătură de cuțit în umăr.

— Zău? Atunci sînt pe moarte, zise Potop neliniștit.

— Doctoru' spune că în cîteva săptămîni te pui pe picioare. Te doare locu'?

— Așa și așa. Parcă aș bea o secărică.

Apoi Potop uită de Paraschiva. Și-a amintit toată întîmplarea de la fabrică. Și dintr-o dată îi păru bine că tocmai lui i s-a întîmplat. Închise ochii și simți în întreaga lui ființă o bucurie molcomă care îi învăluia sufletul ca o alintare. Acum nu va mai fi nevoie să mai inventeze o poveste grozavă. Oamenii de pe strada Fecioarei și chiar portarul Dumitru, îl vor asculta cu atenție, cum îl ascultă unii pe Oțoțoc în cîrciuma lui Fane. Acum oamenii or să-l bage în seamă și pe el ca și pe Mitică. Și generos parcă în fața oamenilor, pe care îi vedea clar adunați în cerc lîngă el, se hotărî să nu mai spună minciuni. Aici se încurcă. Știa că așa ceva nu se poate. Va trebui să mai înflorească nițel această pățanie a lui. Tresări încîntat. Cum de nu se gîndise la o chestie atît de simplă? Cu siguranță va primi o decorație. Dacă îi dă de la fabrică o decorație, întîi va merge cu ea atîrnată în piept direct la cîrciuma lui Fane. Deschise

ochii. Paraschiva şedea îngîndurată pe marginea patului. Cînd îi văzu ochii veseli, bănuindu-i vreo nebunie ce-i trece prin minte, porni să-l ocărască uşor, ca o mîngîiere :

„Nărodu' naibii ! Puteau să te omoare."

●

Primăvara s-a aşternut destul de domoală peste Bucureşti. Doar într-o zi mai rea vîntul a răzbit în lungul străzilor, ridicînd gunoaiele într-un picior şi ducîndu-le, săltăreţ, pe lîngă rigole către cine ştie ce locuri dosnice. După aceea, cîteva ploi iuţi spălaseră pămîntul de zgura iernii, primenind locurile. Pe lîngă uluci, acolo unde soarele îşi bătea tăria, apăruseră primele fire de iarbă. O seamă de gîze sprintene măsurau ulucile de la un capăt la altul.

Undeva pe strada Fecioarei, cocoţat pe capra căruţei, un ţăran de prin împrejurimile oraşului striga la răstimpuri : „Pămînt de flori ! Ia pămînt de flori !"

Aflat la vremea aceea pe prispa casei, Potop începu să rîdă şi se gîndi că ţăranul nu-şi cunoaşte bine meseria de negustor. Cine naiba are nevoie de pămînt de flori la mahala ?

Bătrînul se simţea refăcut după necazul pe care îl păţise la fabrică. Împunsătura aceea de cuţit s-a închis greu. Apoi mai dăduse peste el o gripă care îl slăbise atît de tare, încît fusese nevoit să rămînă acasă din toamnă pînă în primăvară. Mai avea nişte zile de concediu medical şi se bucura de ele şezînd la soare. Faptul că nimeni nu-i adusese o decoraţie l-a mîhnit o vreme pînă cînd şi-a dat seama că decoraţia se dă nu acasă ci la fabrică. Acolo chiar directorul poa' să ţină o cuvîntare lungă despre vitejia lui.

Bătrînul îşi trase un scăunel la marginea prispei şi se aşeză pe el gemînd de plăcere. Era un loc de unde putea cuprinde cu privirea ograda, casa şi chiar o parte din stradă. De fiecare dată cînd se aşeza în colţul acela şi îşi privea proprietatea, îl cuprindea o bucurie copilărească, ştiindu-se stăpîn peste tot din jurul său. Privirile lui porneau de la gardul dinspre stradă, făcut din bucăţi de scînduri adunate cine ştie de pe unde şi care

nu erau două la fel. De la poartă pînă la prispa casei pornea o alee cu piatră măruntă. Într-un colţ al curţii crescuseră doi salcîmi groşi cît piciorul. Bătrînul îi cîntărea mereu din priviri socotind că în vreo iarnă mai aspră o să scoată din ei o căruţă de lemne. Două trepte din calupuri de piatră, printre care încercau buruienile să iasă la lumină, duceau pe prispa spoită cu lut şi bălegar. Pe prispă, în oale vechi înşirate pe lîngă pereţi, cîteva muşcate sorbeau lacome lumina soarelui. Casa era făcută din chirpici, ca mai toate casele marelui golf. La intrare, Paraschiva aşeza o pătură veche, pentru şters picioarele, cu toate că nu-şi prea avea rostul, fiindcă în casă nu existau duşumele, ci aceeaşi spoială cu lut şi bălegar, peste care femeia arunca un strat subţire de nisip. În spatele casei, cîţiva corcoduşi şi nişte oţetari completau proprietatea bătrînului, fiind singurii arbori ce puteau vieţui pe pămîntul acela de umplutură, amestecat cu cloaţe de cărămidă.

Potop era grozav de mîndru de această proprietate a lui şi se fălea cu pereţii casei construiţi de el. În special îi plăcea lui partea din spatele casei, care fiind ameninţată să cadă, Potop îi mai adăugase un perete de sprijin din chirpici, cam în vremea războiului. Al doilea perete nu era tocmai drept, însă Potop se lăuda că-l făcuse în felul acesta ca să reziste la bombe. Şi că în '44, cînd căzuse în curtea lui o bombă mare cît o vacă, peretele s-a aplecat niţel să se uite la ea, pe urmă şi-a văzut de rosturile lui.

Soarele căzuse mult către asfinţit. Razele lui pierduseră din tăria de dimineaţă. Acum erau molcome şi blînde, iar Potop simţi cum îl pătrund şi-l învăluie şi-i moaie puterile. Aţipi. Apoi se ridică brusc. Vocea ţăranului vînzător de pămînt răsună undeva pe aproape. Îşi aminti de pămîntul din spatele casei. Dacă ar pune acolo nişte pămînt gras, locul acela poate fi plantat cu căpşuni. Fugi către poartă şi ajunse la timp ca să-l oprească pe ţăran.

— Cum dai pămîntu' ? întrebă cu voce tare, învîrtindu-se băţos în jurul căruţei.

Din curtea lui, aflată alături, Mitică Oţoţoc auzi întrebarea bătrînului şi se apropie de gard pe furiş. Prin-

tre scîndurile gardului îi văzu pe negustor și cumpărător, rugîndu-se în gînd să nu prindă Paraschiva de veste și să-l cheme pe bătrîn în curte.

— Cum dai banița ? repetă Potop întrebarea, plin de ifose.

— Zece lei banița, spuse țăranul dintr-o răsuflare, uitîndu-se crunt la el și întrebîndu-se dacă acesta ar putea să cumpere cu adevărat.

— Are nisip în el, spuse Potop vînturînd pămîntul printre degete.

Țăranul sări din căruță. Era un tip mărunt, cu fața mălăiață și nerasă de cîteva zile. Avea gîtul lung, de pui golaș, cu nodul lui Adam ieșit mult în afară și ochii mici albaștri. Se vedea clar că nu-i obișnuit să vîndă, fiindcă nu se pricepea la răspunsuri convingătoare. Trecu și el degetele prin pămînt și spuse :

— N-are nisip !

— Și pămînt galben are în el.

— N-are !

— Sînt și cîteva pietricele.

— Nu sînt !

— Cîte banițe ai ?

— Treizeci.

— Să se facă așa cine minte ? zise Potop, îndoindu-și arătătorul.

— Să se facă !

— Bine ! Ți-l iau pe tot la doi lei banița.

— Nouă lei banița, spuse uitîndu-se rugător la bătrîn.

— Trei. Mai mult de trei nici un ban.

— Opt.

— Patru.

— Șapte.

— Cinci.

— Dă-mi măcar șase, spuse țăranul cu disperare în glas. La prețul ăsta nu știu dacă-mi ajunge de rochie.

— Ce rochie ?

— O rochie pentru nevasta mea, că umblă de trei ani cu o zdreanță.

— Fie șase, hotărî Potop mărinimos.

Țăranul puse mîna pe lopată și începu să descarce pămîntul lîngă rigolă. Mîinile lui subțiri și negricioase umblau iute. Se gîndea la materialul de rochie. I-ar fi plăcut ceva înflorat sau cu buline mari. Astea îi veneau bine femeii. Dacă se grăbea, putea să fie cu materialul acasă pînă seara.

Potop aduse și el o lopată și-i ajută la descărcat. Goliseră aproape jumătate căruța pînă să prindă de veste Paraschiva. Cînd ajunse femeia lîngă poartă, bătrînul lăsă lopata și se apropie deosebit de mîndru.

— Ce-i cu pămîntu' ăsta ? se miră ea.

— L-am cumpărat cu șase lei banița, se fuduli Potop.

Țăranul se opri din aruncat și se uită dintr-o parte la femeia aceea voinică. O presimțire i se strecură veninos în inimă.

Paraschiva îl trase pe bătrîn în curte și-i spuse în șoaptă :

— Cu ce bani îl plătești, nebunule ?

— Cu ăia de concediu medical.

— Nu, că ești căzut din nori, săracu' de tine. Păi tu ce ai crăpat toată iarna ? Azi n-am nici de pîine.

— Da' banii care i-a adus Andrei ?

— I-a mîncat calul. Ți-am spus să vinzi calul.

Potop ieși în stradă, puse mîna pe lopată și începu să arunce pămîntul în căruță. Țăranul nu reuși să judece limpede. În mintea lui stăruia doar ideea că trebuie să descarce căruța cu orice preț și se legă de această idee ca de un lucru salvator. Se opinti zdravăn, iar lopata zbura în mîinile lui.

Potop cătă rugător la Paraschiva, dar privirea ei întunecată îl făcu să se întoarcă spre țăran. Acesta se uita încruntat în timp ce pămîntul cădea pe trotuar ca spulberat de furtună. Bătrînul scuipă în palme. Lucrase o viață întreagă cu lopata și era mai priceput ca țăranul la mînuirea ei. Lopata lui aduna pămîntul de pe trotuar și-l trecea în căruță cu aceeași viteză cu care țăranul îl trimitea jos. O vreme nu se biruiră unul pe altul, însă bătrînul simți cum i se moaie puterile.

— Are nisip în el, strigă.

— N-are !

— Sînt și cîteva pietricele.

— Nu sînt !

— Şi p-ormă... n-am bani. Zău n-am bani !

Ţăranul tresări. Lopata lui rămase în aer cu încărcătura ei, care nu mai căzu pe trotuar.

— N-ai bani ? gîfîi ţăranul cu glas chinuit.

— Zău n-am ! I-a mîncatără calu'. Şi eu i-am mîncat. Toată iarna i-am mîncat amîndoi. P-ormă calu' s-a făcutără al dracu'. Nu mai voia să mănînce decît hîrtii d-alea mari.

Ţăranul se uită la el cu gura căscată. Potop crezu că omul e gata să sară la bătaie şi începu să îndruge repede :

— Încă nu s-a găsit ăla care să dea-n mine. Procuroru z-cea că pe ăla de mă loveşte, îl dă prîn maşina de tocat. Să nu crezi că eu...

— Ho, nebunule ! Mai tacă-ţi meliţa ! zbieră Paraschiva, aiurită de vorbele bătrînului.

Speriat de-a binelea, Potop făcu semnul crucii spre femeie şi-i strigă :

— Piei năpîrcă !

Mitică Oţoţoc, urcat pe gard, urmărise toată discuţia şi din cauza rîsului uită să se mai ţină cu mîinile şi căzu în fund. Se ridică repede, cam şifonat, ieşi în stradă şi-i făcu semn ţăranului să descarce.

— Ştii că nu avem bani, murmură Paraschiva.

— Ştiu. Vă dau eu. Pămîntul ăsta oricum vă trebuie. E un pămînt gras, cu mult bălegar în el. De unde eşti ? îl întrebă pe ţăran.

— Dinspre Olteniţa.

— Ai mai fost cu pămînt la Bucureşti ?

— Nu, da' zicea un cumătru că se caută.

Oţoţoc zîmbi şi se uită la el prietenos.

— La noi în mahala e greu să vinzi pămînt de flori. Oamenii dau banii pe mîncare, iar banii sînt puţini.

— Oricum e mai uşor ca la ţară. În sat nu ai pe ce face bani. Voi orăşenii sînteţi veşnic cu banu' în mînă.

— Cu banii e mai uşor. Cu leii e mai greu, glumi Oţoţoc. Uită-te şi tu niţel împrejur. Cîte case vezi mai arătoase ca la ţară ? Doar cu numele sîntem orăşeni. Leii mulţi sînt încă tot în centru oraşului.

— O fi, spuse țăranul, cîntărindu-l din ochi pe Mitică. Măcar voi nu aveți griji. La noi e greu cu cotele. Bucatele se fac puține. Statul le plătește cu te miri ce. Eu n-am vite. Un cal e al unui cumătru. Celălalt, al unui vecin. Pămîntu' pe care l-am primit la împroprietărire e cam puțin și slăbuț. L-aș îngrășa eu, da' dacă n-am vite n-am nici bălegar. Aicea văd cîteva case noi. La noi nu s-a mai făcut nici-o casă de la război încoace.

— Și ce faci, te bagi dacă se face colectivă ?

— Nu știu. Nevastă-mea zice să nu mă bag. Eu aș vrea să mă bag. Măcar de ar fi așa cum spun comuniștii. În orice caz, mai rău ca acum nu-mi poate fi. Tu ești comunist ?

Oțoțoc rîse și nu-i răspunse numaidecît. Prea fusese luat pe nepregătite. Ar fi putut să-i spună că este, doar așa ca să-și dea importanță. Îi era însă teamă de gura lui Potop. Nu prea îi venea la îndemînă să-i spună că nu e, gîndindu-se că ar scădea mult în ochii țăranului. Era un lucru la care nu se gîndise temeinic ci doar așa vag. Țăranul socotea cu siguranță că fiecare orășean e comunist sau ceva pe aproape. Se văzu dintr-o dată descoperit în fața acestuia. Își dădu seama limpede că numai superioritatea aceea de orășean, pe care o afișase, nu mai poate fi suficientă. Se uită la țăran printre genele mult aplecate în jos. Omul mușca lacom dintr-o bucată de pîine. Nodul lui Adam urca și cobora ca un piston pe gîtul slab și vinețiu. O fărîmă de pîine îi juca în barba nerasă. Așa cum ședea acolo, părea un pui golaș de găină. Oțoțoc se apleca și-i scutură fărîmitura de pîine, iar ochii lor se întîlniră o clipă. Ai țăranului erau limpezi și blînzi. Mitică își aminti cum venise și el cu ani în urmă la București și era la fel de stingher și neajutorat ca și omul din fața lui. Și dintr-o dată îi dispărură toate aerele, iar răspunsul veni ușor și firesc :

— Nu sînt comunist.

— Minte, afurisitu' ! strigă Potop dornic să intre în vorbă. Toată ziua îi laudă pe comuniști. În '45 n-ai fost tu la palat și ai strigat cu alde Buzău și cu Zărzăroiu și cu alde Pomană „jos farmaciștii" ?

Oțoțoc se uită dintr-o parte la bătrîn.

— Tu ai strigat de farmacişti, că te-ai dus acolo ca să te afli în treabă.

— Şi ce dacă am strigat de farmacişti ? sări Potop ca ars. Asta a fost numa la început pînă mi-am dres glasu'. P-ormă n-am strigat ca tine cu „Rădescu şi fasciştii" ?

— N-ai mai strigat, rîse Mitică bine dispus. Cînd ai auzit puştile te-ai trîntit lîngă o casă şi ziceai că umblă gloanţele prin tine ca furnicile.

Ţăranul rîse, dezvelindu-şi dinţii mărunţi şi i se risipi toată stinghereala de la început. Se simţi ca între oamenii din satul lui.

— Cum devine cazu' tot comunist eşti.

— Zău nu sînt ! Încă nu m-am hotărît la o treabă ca asta. Înainte, liberalii şi ţărăniştii şi alţii îţi cereau doar votul. Dacă-l dădeai anul ăsta ţărăniştilor, erai ţărănist şi cu asta basta. Nu te întreba nimeni ce gîndeşti. Comuniştii au venit cu ceva nou. Nu-ţi cer votul. Îţi cer întîi să gîndeşti ca ei, iar asta-i mai greu. Gîndurile nu ţi le schimbi în fiecare an. Eu le-am dat votul, îi simpatizez, dar nu sînt total de acord cu ei. Am şi eu părerile mele. Ştii cînd mă fac eu comunist ? Cînd voi vedea pe strada Fecioarei şi pe la mahalale case ca cele din centru. Cînd te duci într-un sat în care nu ai mai fost, îi cunoşti pe oameni nu după biserică şi după primărie. Îi cunoşti cum trăiesc, uitîndu-te peste gard şi văzînd casa, curtea şi rosturile de prin curte. Cel puţin tu ai găsit răspunsul pentru intrarea ta în colectivă.

— Ce răspuns ?

— Ziceai adineauri că, dacă intri, nu poate să-ţi fie mai rău ca acum. Iată răspunsul clar.

Capitolul 16

Chira Ioana sosi în Bucureşti într-o dimineaţă de iulie. Aglomeraţia din Gara de nord o descumpăni o clipă. O mare de geamantane, papornițe, cufere şi sacoşe de voiaj umplea peronul, iar printre bagaje, oamenii bronzaţi sau lăptoşi la chip. copiii mulţi, vorbeau în acelaşi timp ca într-un iarmaroc uriaş. De pe scara vagonului, Chira privi peste mulţime ca şi cînd ar fi căutat ceva. Coborî cu geamantanul în mînă şi fu luată de valurile oamenilor ce zoreau către peronul cel mare de sub cupola gării. Abia la capătul peronului o văzu pe Anda.

— Îmi era teamă că nu ne întîlnim, rîse Anda şi îşi conduse prietena spre o zonă mai liniştită.

— Multă liotă, observă Chira.

— E sezonul de vîrf al concediilor. Ştii că arăţi grozav ? Era gata să nu te recunosc. Ia întoarce-te să te privesc mai bine. Pantofi cu toc înalt, de comandă, frumoşi pantofi ! Taior răscroit pe talie, fusta crestată într-o parte ca să se vadă piciorul. superb picior ! Bluză albă de mătase, brodată şi pălărioară şic. Pălăria ta m-a dat gata.

— E veche, zîmbi Chira, încîntată de observaţiile Andei. A fost a doamnei Felecan. I-am pus o panglică nouă. În privinţa pantofilor poţi să-mi plîngi de milă. Pentru prima oară în viaţa mea port nişte pantofi cu toc înalt. Cînd îi încalţ, ajung pînă la umărul lui Pavel. Băr-

baţii cu neveste mărunte mereu au tendinţa să umble cocoşaţi.

— Nu eşti tocmai măruntă.

— Nu tocmai măruntă, însă Pavel e cît o grindă. Pantofii ăştia sînt tocmai buni să mă înalţe. Din păcate, mă simt în ei ca pe catalige. Cînd nu mă vede nimeni, merg niţel crăcănată. Aşa parcă am stabilitate mai mare.

— Ai să te obişnuieşti cu ei, rîse Anda, imaginîndu-şi cum ar arăta Chira mergînd crăcănată. Ţi-e somn ?

— Nici vorbă. Am venit cu vagon de dormit.

Sărind cu vorba de la una la alta, sporovăind vesele, cele două prietene se urcară într-un autobuz, iar un sfert de ceas mai tîrziu poposiră la uşa soţilor Chihaia.

— Virgil e la servici, dă lămuriri Anda în timp ce descuie uşa. Cel mic a zbughit-o la joacă.

— Învaţă bine ?

— Ar fi loc de mai bine. E un zăpăcit şi un răsfăţat. Ieri a pierdut cheile de la casă, încheie Anda cam nemulţumită.

— Înseamnă că-i un copil absolut normal. Cînd ai vrea tu să facă drăcii ? La majorat ? Acum se cuvine să adune julituri la genunchi, să spargă un geam, să piardă cheile şi chestii d-astea. Uităm prea iute că am fost şi noi copii.

— Da, poate. Îţi aduc ceva să mănînci şi pun de o cafea.

— Am mîncat în tren. Cafeaua nu o refuz. Pînă-i gata cafeaua, am să fac un duş.

Chira începu să se dezbrace şi oftă de plăcere cînd lepădă pantofii.

— Ai sîni de fată, observă Anda. Cum ai reuşit o astfel de performanţă ?

— Îi spăl numai cu apă rece. Dacă vrea să fie frumoasă şi după treizeci de ani, o femeie trebuie să lupte pentru asta.

— Eu m-am lenevit. La patruzeci de ani prefer apa caldă.

— Gimnastică faci ?

— Nu.

— Rău ! Ce mai ştii despre Bogdan ? strigă din baie. Tot holtei ?

— Tot. Cred că gîndurile lui au rămas numai la Gloria. Cel puţin aşa cred. De la tăcutul Bogdan greu prinzi ceva clar. Acum a devenit mai posac decît înainte. Însă, cînd vine Gloria cu Ionuţ la Bucureşti, Bogdan parcă înfloreşte peste noapte ca un pom zorit de căldură. Vrei să te şterg pe spate ?

— Chiar te rog.

— Acum vreo patru-cinci ani am plîns de mila lui Bogdan. Gloria a stat la mine cu Ionuţ vreo două săptămîni. Bogdan venea zilnic să-l vadă pe băiat. Într-o zi, erau amîndoi în curte. În casă, cu ferestrele deschise, eu şi Gloria discutam nimicuri. Nu ştiu ce discutam. Am tresărit amîndouă. Ionuţ l-a întrebat pe Bogdan : „Tu eşti tatăl meu cel adevărat ? Mama aşa zice." „Da, sînt tatăl tău", a răsunat vocea parcă spartă a lui Bogdan. „Atunci de ce nu vii la Timişoara să stai cu noi ? De ce nu dormi cu mine şi cu mama ?" „Tu ai alt tată. Nu-l iubeşti ?" „Ba da, dar te iubesc şi pe tine."

— Şi Gloria ce-a zis ?

— Nimic. A început să plîngă. Niciodată n-am înţeles-o prea bine pe Gloria.

— Mi-e dor de Bogdan. Ne-a scris des, dar nu l-am văzut de trei ani. Acum trei ani a venit la noi cu Mitică Oţoţoc. Pe Pavel parcă l-a apucat damblaua de bucurie. Au băut în trei o damigeană de vin. S-au îmbătat, vorbeau toţi trei deodată, au cîntat şi erau chiori de beţi. Mi-e dor de Bogdan.

— Ai să-l vezi. Îi dau telefon să vină la prînz. Chihaia îmi spunea că Bogdan se pregăteşte să plece la mare. Bărbaţii păstrează legături mai bune între ei. Merg împreună la pescuit şi la meciuri de fotbal.

— Chihaia cum se descurcă la servici ?

— Bine. De cînd şi-a luat diploma de inginer, umblă ca năuc. Nici lui nu-i vine a crede că-i inginer.

— Parcă mie îmi vine a crede că sînt profesoară ? zîmbi Chira. Din păcate au trecut nişte ani. Nişte ani grei, dar frumoşi. Acum să ţinem pumnii pentru Bogdan. La anul îşi va susţine examenul de stat.

— Cu Bogdan s-au cam încurcat lucrurile.

— Cum s-au încurcat lucrurile ? tresări Chira.

— S-a retras de la facultate acum doi ani. Atunci nu ştiam ce se întîmplă cu el. L-am bătut la cap şi eu şi Chihaia, însă noi vorbeam, noi auzeam. El tăcea ca şi cum asişti la o corvoadă de care nu te poţi feri. S-a angajat la o bibliotecă. Muncă mai uşoară, cred eu, dar şi leafa e mică.

Pe faţa Chirei s-a aşternut o umbră de nemulţumire sau mînie.

— Abia mai tîrziu am înţeles de ce a făcut-o, continuă Anda. Acum cîteva luni, pe la sfîrşitul iernii, vine într-o zi Chihaia de la serviciu cu o revistă în mînă şi zice vesel, cam aiurit, cum are el obiceiul : „Madam Chihaia ţine-te bine !“ Zice : „Doamnă Chihaia, vă rog să citiţi cu ochişorii dumneavoastră frumoşi această schiţă şi să vedeţi cine o semnează.“ Chestia cu ochişorii frumoşi mi-a făcut mare plăcere. După mulţi ani de căsnicie, bărbaţii cam uită culoarea ochilor noştri. Mă uit pe revistă şi pic din al nouălea cer. Zic : „Bogdan o semnează.“ Am citit schiţa. O schiţă frumoasă care m-a ţinut în tensiune. Eu crezusem că lui Bogdan i-au trecut demult fumurile scrisului. Într-o seară, altă surpriză. I-am ascultat la radio o piesă într-un act. Poate că a mai publicat şi altceva. De la el n-am aflat niciodată nimic. Evită o astfel de discuţie.

— Deci asta era, spuse Chira cu glas schimbat. Acasă vorbim des despre el. Cîndva i-am reproşat lui Pavel că el a fost prea dur cu Bogdan. Că din cauza lui s-a lăsat Bogdan de scris. Pavel a început să rîdă. Şi rîzi şi rîzi... L-am întrebat : „Ce găseşti tu de rîs ?“ Eram iritată de rîsul lui. Zice : „La începuturile carierei mele de pictor mi s-a vorbit de multe ori chiar mai aspru decît am făcut-o eu cu Bogdan. Ei şi ? Însemna oare să mă las de pictură ? Dacă el are talent, dacă el crede în ceea ce face, ce i-am spus eu, în loc să-l îndepărteze de literatură, îl va îndîrji. A meritat lecţia pe care i-am dat-o. Prozele lui erau ecoul miorlăit, literaturizat, al povestirilor lui Oţoţoc. Numai trecerea timpului ne va lămuri în privinţa lui Bogdan. Dacă există cu adevărat ceva în el, nu-mi fac griji.“ Teoria lui Pavel mi s-a părut atunci cam subţire. Păcat că Bogdan nu şi-a încheiat studiile.

— Meseria de scriitor mi se pare un studiu permanent. O continuă căutare, observă Anda. Ne-am luat cu vorba și am uitat să te întreb de fetița ta.
— Mica domnișoară Ioana Felecan a crescut, se luminează de plăcere ochii Chirei. Are patru ani.

●

Întîi a venit de pe unde a venit Virgil. Murdar, transpirat și cu cămașa scoasă din pantaloni, băiatul s-a repezit direct la masă. În ochii lui alerga o herghelie de cai flămînzi.
— Nu știi să spui „sărumîna ?"
— Am uitat. Sărumîna !
— Hai să te speli !
Apoi și-a făcut apariția Chihaia, la fel de zurliu ca și băiatul, strigînd de la ușă și agitînd un ziar. Strigînd că Dinamo ar fi cîștigat nu se știe ce meci de fotbal. Numai Virgil înțelege. A sărit de pe scaun să ia ziarul.
— Sînt amîndoi dinamoviști, rîde Anda spre Chira. Din primăvară pînă-n toamnă, altceva nu se poate discuta cu domnii Chihaia. Fotbal sînt dispuși să discute chiar la miezul nopții. Virgil îi știe pe toți jucătorii de la Dinamo. Îi ține minte, dar în fiecare zi uită să se spele. Vine Bogdan. Nu i-am spus la telefon că ești aici. Sînt curioasă ce ochi va face, fiindcă azi tu ești bomba zilei.
Pantalonul lui Bogdan e prea mare. Atîrnă pe el. A mai slăbit. Are cearcăne în jurul ochilor. Mai mult ca sigur că lucrează noaptea. Ochii Chirei îl cercetează fără jenă. Bogdan rîde și își saltă părul aspru de pe frunte. Apoi o cuprinde pe Chira și o sărută.
— Dacă v-ar vedea Felecan... se oprește Chihaia brusc, nemulțumit de gafă.
— Tu cum o duci ? se interesează Chira.
Îi pune o seamă de întrebări. Totuși în spatele acelor întrebări parcă se ascunde un gînd. O altfel de întrebare. Bogdan simte că ea ar dori și o altă întrebare. Cînd în sfîrșit Chira se hotărăște să o facă, el nu prea pare surprins de vorbele ei.
— Scrii ? Am auzit că scrii.
— Uneori, se eschivează el și sare la alt subiect. Ce mai face Pavel ?

— Am să vă spun un secret, zîmbeşte Chira privindu-şi prietenii pe rînd. Este vorba despre marele secret al lui Pavel Felecan. De vreo patru ani e compozitor. Scrie cîntece pentru copii. El găseşte notele la pian, iar mama le pune pe portativ. Mama a ieşit la pensie. Acum are timp mai mult să-l ajute pe Pavel. Au lucrat împreună o seamă de cîntece. Unele drăguţe. Textele tot el le compune. La început a fost mai greu. Melodiile mi se păreau destul de plăcute, dar textelor le lipsea vioiciunea, aerul tineresc, alert. Şi el a înţeles asta. De multe ori seara, în pat, simţeam că mintea lui caută. Îl simţeam încordat. Îmi răspundea monosilabic sau nu răspundea deloc. Uneori spunea : „Te superi dacă te rog să aprinzi lumina şi să scrii ceva ?“ Îmi dicta o strofă apoi ne culcam. Ani în şir, Pavel a trimis cîntecele lui pe ici pe colo, însă fără nici un rezultat. De cîte ori venea poşta îl simţeam agitat. Abia în iarnă a primit de la Bucureşti primul său drept de autor. Vreo patru mii de lei. Vestea l-a turtit de-a binelea. I-am spus atunci, de mult voiam să i-o spun : „Dragul meu, eşti un viteaz“. Tocmai asta nu trebuia să i-o spun. A început să latre la mine : „Sînt voinic, sănătos, iar într-o asemenea situaţie munca nu e o vitejie.“ A lătrat el, am lătrat şi eu. Nu ştiu ce i-am spus colţat, aşa cum îi place lui. Tîrziu am învăţat asta. Apoi mi-a zis : „Am să te rog ceva. În vacanţa de primăvară am să te rog să mergi cu mine pînă la Sibiu. N-am mai fost de mult într-un muzeu mare de pictură.“ „Dar eu nu mă pricep la pictură.“ „Nu-i nimic. Îmi spui ce vezi. Iar dacă te impresionează ceva, am să simt.“

Spre uluirea Andei, ochii lui Bogdan s-au împăienjenit treptat. Au apărut lacrimi. Se încruntă. Nu-i convine.

— E cald, spune el cu o voce care a urcat cu o octavă. Am transpirat. Mă duc să mă spăl pe faţă.

În sufletul Andei parcă a tresărit ceva. Deci sub aerul său posac, Bogdan vibrează. Are dreptate Chihaia. El l-a intuit mai bine pe Bogdan.

Pe strada Fecioarei, nunţile celor care pot cheltui nişte bani se făceau la „salon“. Salonul era o încăpere mai

mare în cîrciuma lui Fane Ologu. Pînă în preajma ultimului război saloanele și-au avut tradiția lor. Acolo se strîngea tineretul sîmbăta seara, iar dansurile nu mai conteneau pînă în zori. Așa se pomenise. Fetele veneau însoțite. Băieții se bucurau de libertate mai multă. Erau multe saloane în București. Erau și multe bătăi, dar și multe cununii.

Fane spălase de dimineață dușumelele salonului. Pusese și hîrtie colorată pe la geamuri și pe la becuri. În poarta casei de la numărul treizeci și șapte cineva bătuse doi brazi împodobiți cu panglici multe. Era casa lui Paraipan Chelaru, un moldovean pripășit pe strada Fecioarei nu multă vreme după Buzăi.

Soarele răsărise cam de o suliță pe cer. Căldura se simțea de pe acum aburoasă și leneșă. Așezați direct pe bordură, Zărzăroiu, Pomană, Mitică Oțoțoc, Potop, Limbă, Petrică Oțel și încă o seamă de cunoscuți, se uitau din cînd în cînd spre poarta închisă a lui Paraipan. Pomană își întinse picioarele lungi pe lîngă bordură și luă cîteva semințe din palma lui Buzău.

— Să vedeți că zgîrcitul ăla de Paraipan trimite ștafeta la mireasă fără sticlele cu țuică, zise aruncînd semințele în gura deschisă ca o pungă.

— Fugi mă d-aici ! murmură neîncrezător Zărzăroiu, dîndu-i cu cotul lui Oțoțoc. Nu face el una ca asta. Ai să vezi că nu face el una ca asta. Doar n-o mărită pe mă-sa ci ...

Mitică se uită la fața gălbejită a lui Pomană și rîse.

— Dacă nu-l bem azi pe Paraipan, nu-l mai bem în vecii vecilor. Tu ce zici, Buzăule ?

Buzău scuipă cojile de semințe și se scărpină după ceafă. Nu prea era în apele lui. Crezuse că o să-i fiarbă în smoală pe oameni cînd i-or vedea pălăria verde și cu panglică galbenă și pantofii galbeni cu alb. Dar îl tăiase Zărzăroiu cu cizmele lui birghel și cu pălăria neagră și tare. Mitică nici nu se uitase la el. Numai lui Zărzăroiu i-a zis :

— Bă, ai să mori de cald în birghelii ăștia. Și pălăria se potrivește la birgheli ca opincile la cravată.

Buzău se uită la Zărzăroiu pe furiş. Ăsta putea să-şi cumpere birgheli că nu avea ca el două milioane de copii şi nepoţi.

Paraipan privi prin ulucă şi-i făcu semn nevestei să se apropie.

— Îi vezi ? Ai dracului aşteaptă de cînd s-a luminat de ziuă. Dracu' m-a pus să-i chem şi la salon ? Trebuie să mai punem apă în ţuică.

Femeia îl lovi cu cotul între coaste, mînioasă.

— Dracu' m-a pus să mă mărit cu tine ? De cîte ori îţi însori tu băiatu' ca să pui apă în ţuică ? Dă la oameni să bea şi să se bucure, prostule !

Paraipan îi puse mîna pe gură de teamă să nu se audă în stradă şi mai primi un pumn în stomac aşa de puternic de parcă l-ar fi împuns un bou. Se lăsă pe vine ameţit şi se uită de-acolo la femeia lui părîndu-i-se şi mai mare ca înainte. „Doamne, chibzui el, din rochia ei faci şorţuri pentru tot cartieru'." Îl prinse bucuria doar la gîndul că mireasa lui Mitru era o mînă de femeie.

— Scoală de-acolo, prăpăditule, şi mătură curtea că acuşi trebuie să pice naşii !

Paraipan se ridică şi mai privi o dată prin gard la cei de pe trotuar. Buzău era ras proaspăt, cu perdaf, iar faţa lui strălucitoare şi rotundă se umpluse de transpiraţie. Pînă şi Potop s-a îmbrăcat cu straie de sărbătoare. I-ar fi plăcut să stea cu ei la taifas.

— Uite-l pe Paraipan, strigă Potop vesel. Paraipane, să-ţ' trăiască băiatu' ! Adu şi tu o sticluţă că murim de urît.

Paraipan sări într-o parte. Femeia se rezemă de ulucă şi îi mulţumi lui Potop. După aceea se adresă celorlalţi, uitîndu-se la Oţoţoc :

— Încă o jumătate de ceas. Să vină întîi nănaşii, că băutură avem destulă.

Pînă să se formeze alaiul care pleca în Dudeşti după mireasă, grupul celor de pe trotuar mai crescu niţel prin sosirea lui Sile. Însă nu Sile îl interesa pe Mitică Oţoţoc, ci tatăl acestuia, Petrică Oţel. Mitică dorea să-l vadă pe Oţel cel bătrîn cum se desfăşoară la băutură. Petrică devenise un bătrînel pirpiriu, dar anii nu-i seceraseră agerimea.

Pe poarta lui Paraipan ieşiră întîi nănaşii. El avea un costum negru şi o cravată cu nodul cît vîrful degetului. Era gros, mărunt şi transpirat. Naşa, cu rochie lungă, roz, fardată puternic, se ţinea la braţ cu Paraipan. Faţa lui mălăiaţă părea şi mai palidă lîngă rochia aceea roz. Cu părul ridicat pe creştet, cu ochii miraţi şi cu gura adunată pungă sub mustăţile rare, părea un iepure speriat. Îi privi pe cei de pe trotuar cu groază ştiind că se află în faţa cremei băutorilor din mahala. Încercă să se liniştească, socotind că-i prea de dimineaţă şi că poate scapă cu vreo trei-patru kile de ţuică.

Ochii bărbaţilor de pe trotuar nu erau nici la Mitru, nici la femei, ci la sticlele cu ţuică din mîinile fetelor aflate mai în urmă. Oţoţoc îl privi ironic pe Paraipan, ghicind ce-i în mintea lui şi întinse mîna.

— Să fie într-un ceas bun !

— Să fie, Mitică !

La un semn al naşei, una din fete îi întinse o sticlă lui Oţoţoc. Acesta doar o atinse cu buzele şi o trecu lui Zărzăroiu. Femeile începură să chiuie, iar fetele le ţineau isonul, învîrtindu-se cu paşi mărunţi în jurul mirelui. Numai Paraipan nu văzu nimic din toate acestea. Zărzăroiu, cu o mînă în şold şi cu un picior înainte, să-şi scoată în evidenţă birghelii, întinse sticla lui Pomană, iar în sticlă mai rămăsese cam o litră de ţuică. Pomană se deşiră cît era de lung. Ochii lui mici parcă dispărură sub sprîncenele mari. Închină de sănătate şi ani mulţi mirelui, înghiţi o dată în sec, apoi duse sticla la gură. Pe urmă privi mirat la sticlă, îi făcu unei fete cu ochiul şi se posomorî dintr-o dată.

— Măi tată socrule, un degetar de ţuică îmi dai la nunta lui Mitru ?

— Ia de la fata asta, nea Pomană ! rîse nănaşa împingînd fata cu sticla înainte.

Pomană luă sticla plină ochi, dar nu bău. Se apropie cu paşi mari de Paraipan. Hainele atîrnau pe el ca pe sperietoare. Gîtul lui lung de un cot se îndoi ca un arc. Îl sărută lung pe socru mare, pe amîndoi obrajii, în timp ce Potop, care urma la rînd, bombănea nervos.

Paraipan fu cuprins de duioşie doar o clipă, uitîndu-se cu jale cum dispare sticla pe jumătate în gura mare a lui Pomană, iar alţi nătărăi îşi aşteaptă rîndul.

Potop îi trînti un pumn între coaste lui Pomană, smulse sticla din mîna lunganului şi o duse la gură. Trase o duşcă mare. Se înecă şi avu impresia că s-a isprăvit tot aerul de pe strada Fecioarei. Buzău întinse mîna, dar Potop se smuci într-o parte şi goli sticla pe gîtul său vînăt. Apoi zbieră la Paraipan :

— Ai pus caustică în ea, afurisitule ! Simţ cum îmi ies măselele la ceafă.

Andrei Potop se apropie de Mitru şi-l sărută. Naşa îl privi pe băiat pe sub gene şi îi şopti unei fete :

— Pentru o noapte cu Andrei ăsta, merită să dai toată strada Fecioarei.

Fata fugi ruşinată şi se amestecă printre celelalte, însă nu atît de ruşinată încît să nu le spună fetelor ce-a zis naşa.

Buzău luă o sticlă plină. Faţa lui transpirată şi grasă strălucea de evlavie. Se închină creştineşte, goli sticla din cîteva înghiţituri cam pînă pe la jumătate, îşi linse buzele, şterse gura sticlei cu mîneca şi o trecu lui Petrică Oţel.

— Îl vezi ? îi şopti Paraipan nănaşului. Oţel ăsta cînd plăteşte el, bea un dorobanţ de ţuică. Dacă plăteşte altul, bea o prăvălie.

Oţel era mai mărunt şi mai pipernicit decît Paraipan şi chiar mai slăbănog decît Potop. Dar cînd luă sticla în mînă şi cînd o duse la gură păru că se deşiră dintr-o dată. Faţa lui puţină căpătă culoare, iar ochii îi crescură mari şi atîrnau lîngă nas ca două becuri aprinse. Gura, încreţită, semăna cu partea aceea care se leagă cu şiret la o minge de fotbal. Înainte de a bea, deschise gura mare, ca o peşteră, lipsită de obişnuitele stalactite şi stalagmite. Nasul puternic şi roşu, aşezat ca un strateg deasupra peşterii, patrona cu demnitate scurgerea lichidului din sticlă pe drumul pe unde se duce o mare parte din agoniseala de o viaţă a omului.

Fetele mai cărară sticle din casă. Lămîie, grataragiul de la Fane, desfundă cea de a noua sticlă. Ultimul bău Zavaidoc, picat acolo din întîmplare şi tocmai la timp.

— Să ne trăiască socrul mare! închină Zavaidoc. Şi să vedem cît de curînd că pe mireasă o strînge rochia!

, — Bine ai venit, negustorule! rîse Oţoţoc.

Apoi Oţoţoc se întoarse către ceilalţi nuntaşi ca să facă prezentările de rigoare.

— Doamnelor şi domnilor, arătă cu degetul spre Zavaidoc, aveţi în faţa dumneavoastră pe cel mai mare negustor de mărunţişuri din partea de răsărit a Bucureştilor. Nu vă luaţi după înălţime. El nu a avut mai mult de un metru şi jumătate nici acum cincisprezece ani, cînd a umblat o iarnă întreagă cu pantofii nevestei. Despre pantofi am amintit doar în treacăt. Să nu credeţi că nu ar fi avut el bani să-şi cumpere pantofi în iarna aceea. Chestia a fost alta. S-a lansat într-o afacere mare. O partidă de balene pentru cămăşi, în care era amestecată toată marea finanţă a ţării. N-a avut şi nu are prăvălie, dar are buzunare. Pentru marfa purtată în buzunare, a fost scutit de impozit atît în regimul trecut cît şi în regimul nostru, bucurîndu-se de mari avantaje, pentru propăşirea comerţului naţional care de la el aştepta un exemplu. Nu are bani, dar are credit. Nu are marfă bună, dar te ameţeşte cu vorbele. Nu cîştigă, pentru că îi lipseşte lăcomia. Cum trăieşte, e un mister pentru cei ce nu citesc Biblia, unde scrie negru pe alb că păsările cerului nici nu ară nici nu seamănă, fiindcă Dumnezeu le poartă de grijă.

Se stîrni un hohot mare de rîs. Zavaidoc rîse mai tare decît toţi, se prefăcu o clipă că-i dă sticla lui Paraipan, care întinsese mîinile, mai duse sticla o dată la gură, apoi întoarse arătătorul către Mitică Oţoţoc.

— Stimaţi nuntaşi, dacă mai există cineva printre dumneavoastră, dacă măcar un singur om nu-l cunoaşte pe domnul Mitică Oţoţoc, să-şi destupe urechile să deschidă bine ochii şi punga, adică punga nu, fiindcă acuma nu sînt în exerciţiul funcţiunii şi să ia aminte. Aşa cum îl vedeţi, mic, îndesat, cu fruntea de două palme sub părul negru despărţit în cărare, cu ochii negri ca mărgelele... ia mărgele... Adică nu, că n-am mărgele la mine. Acest domn onorabil, proprietar de scrînciob în gura Oborului, proprietar al unei barăci de tir, ultimul din faimoasa dinastie Oţoţoc, fiindcă nu are moştenitori de parte bărbătească, ne face cinstea de a se afla în mijlocul nostru, ca

reprezentant al circului. Acum circul decade pe plan mondial. Au apărut alte distracţii. Mitică are meritul că ne-a bucurat tinereţea cu scrînciobul lui, cu trasul la semn şi cu roata norocului. Cînd a venit în Bucureşti, acum nu ştiu cîţi ani, lucra cu ziua la o fabrică de cărămizi, împreună cu nevasta. Seara, cînd plecau de la fabrică, el lua în traistă două cărămizi, iar nevasta, una. Zicea că în cîţiva ani o să strîngă destulă cărămidă ca să-şi facă prima casă cu zid de cărămidă de pe strada Fecioarei. După vreo trei ani, a aflat patronul şi i-a luat toată cărămida îndărăt. Pe urmă s-a făcut lustragiu, cu prăvălie mare atîrnată de gît, în Bariera Vergului. L-a dărîmat concurenţa. Apoi, a deschis o tarabă de fructe în Obor, dar a fost nevoit să-şi mănînce singur marfa. Tot concurenţa. Un timp, a intrat în tovărăşie cu mine, la vînzarea unei soluţii de lipit farfurii. Păcat ! Puteam să fac om din el. Nu se pricepea să convingă clienţii. Apoi, i-a venit gîndul cel bun şi s-a făcut circar. Acum e putred de bani. E drept că nu are acareturi multe, dar are proiecte. Nu are gard bun, dar ar putea să-şi facă. Nu-i îmbrăcat bine, pentru că nu haina îl face pe om. Mănîncă ce şi cînd dă Dumnezeu. Cinste lui că nu e gurmand. E coleg cu mine la seral, la liceu într-a noua. Învaţă mai bine ca mine, nu pentru că ar fi mai deştept, ci numai datorită faptului că e iute de mînă. E învăţat să mînuiască fiţuicile de la „uite popa, nu e popa“ sau de la „uite timbrul, nu e timbrul“, iar profesorii nu-l prind niciodată. Trăiască Mitică Oţoţoc, fala cartierului !

Acordeonul încropi o horă. Nănaşa prinse umerii mari ai lui Andrei şi dădu semnalul. Pomană îl culese pe Paraipan lîngă el. Cam cherchelit, Potop se chiorî în decolteul larg al nănaşei, iar hora se lărgi pînă în mijlocul străzii, cu chiot şi cu paşi mărunţi, apăsaţi. Paraipan privi spre Potop şi spre ceilalţi cu dragoste, pricepînd că se veselesc pentru Mitru.

Curînd alaiul se pierdu undeva la capătul străzii Fecioarei, dincolo de cîrciuma lui Ologu şi doar chiotele şi acordeonul mai puteau arăta drumul lui. Pe trotuar se porni un hohot mare de rîs. La un semn al lui Oţoţoc, oamenii se potoliră.

— I-o făcurăm lui Paraipan, spuse stăpînindu-şi rîsul. Acum, gata băieţi ! Mergem acasă. Diseară avem zi grea la salon. Poate că ne va cînta ceva şi alde Petrică Oţel. Ce zici Petrică ?

— Poate.

Oamenii se risipiră. Doar Pomană mai rămase un timp alături de Mitică Oţoţoc.

— O să fie nuntă mare diseară, spuse Pomană. Ai văzut ce frumos era îmbrăcat Paraipan ?

— Am văzut. Cu bocanci maron şi cu cravată la hainele negre, ca şi Zărzăroiu sau Buzău. Nu prea sîntem noi orăşeni. Acum Dumnezeu ştie ce sîntem. Nănaşul valsa cu fata lui Zărzăroiu şi chiuia ca la horă. Tradiţiile noastre se duc pe gîrlă. În timp mai îndelungat, obiceiurile se şlefuiesc şi capătă un anumit buchet, ca vinul bun. Toate s-au schimbat şi se schimbă cu prea mare repeziciune. Am rămas tot la marginea oraşului.

— Păi se vede că sîntem la marginea lui, observă Pomană.

Mitică zîmbi ironic, iar Pomană ştiu că-i scăpaseră multe din tîlcurile prietenului său şi căută să abată discuţia pe un teren mai bun.

— Ia spune Mitică, anul ăsta te mai duci la şcoală ?

— Mă duc. Sigur că mă duc.

— Eu mă tot minunez, cum poţi tu la anii tăi să înveţi şi să ţii minte toate drăciile, cot la cot cu ăi tineri ?

— Ce fac eu, poţi face şi tu.

— Eu ?

Pomană rămase o clipă cu gura căscată, apoi rîse şi se bătu cu mîinile peste picioarele lungi de o poştă.

— Auzi măi Mitică ? Eu am acasă o carte cu Păcală. Cînd citesc seara din ea două-trei rînduri, adorm în cinci minute. Şi să nu crezi că nu mă interesează, dar nu pot. Cuvintele alea aşezate în ordine, cu despărţituri regulate între rînduri, cu semnele la fel de înalte sau scunde, mă fac să transpir şi urmărind literele uit restul. Dar să lăsăm asta. Tu, dacă-ţi termini liceul, poţi ajunge om mare.

— Aiurea ! Înainte de război, cine avea patru clase de liceu era funcţionar bun. Cu liceul, puteai să conduci rosturile pe undeva. Peste cîţiva ani numai cu liceul, dacă nu ştii o meserie, eşti bun la mătură. Tu nu vezi că

toată lumea s-a apucat de învățat? Parcă s-a pornit o epidemie a învățatului.

— Păi asta e bine.

— Bine și nu prea. Dacă învățăm toți, cine o să mai tragă cizmele?

— Poate s-o inventa ceva de tras automat, rîse Pomană, fericit că intuise adevăratul tilc al vorbelor.

Oțoțoc se încruntă.

— Din păcate, de cînd au venit comuniștii toate s-au schimbat și se schimbă cu prea mare repeziciune. Eu nu pot înțelege total politica lor. Am fost obișnuit să pătrund în miezul lucrurilor încet, pe îndelete. Ori, toate schimbările astea, toate trecerile rapide de la o stare la alta, mă năucesc și mă dezechilibrează. E ca și cum aș cobori într-o pivniță, treaptă cu treaptă, apoi mă pomenesc dintr-o dată că în continuare, la fiecare pas lipsește o treaptă și că trebuie să fac eforturi ca să-mi mențin echilibrul. Evenimentele mari au venit la noi ca fulgerul. Împroprietărirea țăranilor, stabilizarea, alfabetizarea, naționalizarea, colectivizarea agriculturii, cîntecele noi despre muncă, oamenii de jos care au trecut la conducerea statului sînt numai cîteva din lucrurile care m-au luat pe nepregătite și m-au amețit. Am fost obișnuit să cîntăresc lucrurile. Să le prevăd măcar în parte. Comuniștii umblă prea repede pentru a-i putea înțelege.

— Păi uite că noi n-am amețit, rîse Pomană.

— N-am amețit, îl privi supărat Oțoțoc, pentru că sîntem în plin salt. Saltul încă nu s-a isprăvit. Ziarele spun că se va face o mecanizare rapidă a agriculturii. Știi tu ce înseamnă asta? Peste șaptezeci la sută din populația țării se află în mediul sătesc. Prin mecanizarea rapidă, foarte curînd, o mare parte din oamenii aceștia vor fi excluși din agricultură. Ce faci cu ei?

— Le construim fabrici.

— Să zicem. Dar fabricile vor fi la oraș, iar oamenii au casele la țară.

— Le vom face case.

— Nu se pricep la industrie.

— Se vor califica pe locul de muncă.

— N-avem tradiție în industrie.

— Va începe tradiția de la ei încolo.

— Ai răspunsuri bune la toate, măi Pomană. Te-au învăţat bine comuniştii. Teoretic merge ce spui tu. Să vedem însă practic. Ia spune-mi tu mie, ce vei face cu toate produsele proaste, care vor ieşi din mîinile acelor oameni calificaţi la locul de muncă ? Cui le vinzi ?

— Le consumăm noi, aşteptînd altele mai bune. Nimeni nu s-a născut învăţat.

— Să dea Dumnezeu ! Dar să nu uiţi că salturile astea rapide vor fi ca o apă mare, ce smulge şi sfărîmă toate tradiţiile, care va crea o învălmăşeală să nu-i mai dai de cap. Asta mă înspăimîntă.

— Apoi apele se vor limpezi, spuse Zavaidoc, apărut pe neaşteptate în spatele lor, împreună cu Fane Ologu.

Tăcură o vreme şi aprinseră nişte ţigări. Pomană era nemulţumit de toată discuţia purtată, bănuind că nu-i răspunsese lui Oţoţoc totdeauna aşa cum ar fi trebuit. Îi părea rău pentru lipsa lui de pregătire intelectuală şi se afurisi în gînd, amintindu-şi că la multe şedinţe adormise cu evlavie în ultima bancă.

Fane şi Zavaidoc plecară la treburile lor. Pomană începu să vorbească molcom :

— Ce comunişti cunoşti tu, măi Mitică ? Pe mine, pe Zărzăroiu şi pe Sandu, care nu sîntem nici pe jumătate deştepţi ca tine, dar cu picioarele pe pămînt. Încearcă să intri şi tu în producţie. Să stai cu comuniştii alături la muncă. Dacă vrei poţi veni în cooperativa noastră. Am vorbit pentru tine cu preşedintele. Dă-o naibii de baracă de tir ! Nu vezi că n-ai cămaşă ca lumea pe tine ? Unul ca tine trebuia să fie de multă vreme secretar de partid pe undeva. Tu stai şi priveşti şi cîntăreşti lucrurile. Ba că o fi aşa, ba că o fi altfel. La ce bun ? Zău, vino la noi în secţie. Îţi spun eu că are să-ţi placă. Sîntem douăzeci şi şase de inşi în secţia asta. Şase sau şapte au fost muncitori şi înainte. Avem patru foşti ofiţeri, un cîrciumar, doi negustori, un popă răspopit, o nevastă de general, două fete de moşieri, trei ţigani şătrari şi încă vreo cîţiva cu diferite meserii înainte de război. Cînd s-a pornit prima dată secţia noastră, îţi venea să plîngi sau să rîzi. Produsele nu prea ieşeau bune. Foştii ofiţeri umblau prin secţie în pas de defilare. Cînd luau uneltele din mîinile femeilor, băteau călcîiele şi spuneau „Mersi ma-

dam". Cîrciumarul vindea țuică și vin în pauza de prînz. Negustorii aduceau tot felul de mărunțișuri și în ziua salariului, luau bani de pe la toți. Cucoanele vorbeau între ele numai franțuzește. Noi, ăștia muncitorii, vorbeam între noi cu „tovarășe" doar la ședințe. Ne obișnuisem cu „nene", cu „mă" și cu alte cuvinte. Cu planul de producție stăteam destul de slab. Foștii muncitori trăgeau pe rupte. Ei știau că îndeplinirea planului înseamnă salariu întreg. Ceilalți o luau mai domol. Duminica mergeau în talcioc să-și vîndă boarfele și alte chestii. Aveau bani. Cu așa adunătură am început noi treaba. Noi ne mai plîngeam uneori. Am fi dorit alți tovarăși de muncă. Odată a venit un activist de la raion și ne-a zis : „Construim o societate nouă cu oameni vechi. Cu ce avem, nu cu ce dorim. Numai timpul va lucra în favoarea noastră. Să avem răbdare, tovarăși." Acum nu ne mai deosebim unii de alții. Însă au trecut niște ani nu tocmai ușori. Treaba merge mai bine, mult mai bine, însă ar fi loc de și mai bine. Uneori mă muncesc o seamă de gînduri. Săptămîna trecută am ieșit de la o ședință de producție înjurînd. Toată lumea din conducerea cooperativei ia notițe după vorbele oamenilor, dar nimeni nu face nimic, iar la ședința următoare, o luăm din nou de la cap. O luăm cu propunerile și cu critica. După ce s-a terminat ședința am stat la o bere cu unul Crăciun. Ăsta nu e nici măcar comunist. Știi ce mi-a zis Crăciun ? „Mă Pomană, cu ședințele astea devine cam așa cum spui tu, însă nu chiar așa. Faci propuneri, se notează pe carnețele, se dau directive, se iau angajamente și se face puțin. Apoi vine altă ședință și te oprești să nu înjuri. Pe urmă alta și alta. Apoi trec niște ani de cînd am deschis noi secția. Pe urmă au fost zeci de ședințe, discuții, angajamente și iar ședințe și discuții. Ceva însă ne-a scăpat de-a lungul timpului. Acum avem baie cu dușuri nichelate. Timpul a cam zburat și am uitat că altădată ploua în secție. Că acum acoperișul are tablă nouă, că la cazane nu mai faci focul cu lemne, ci cu injectorul. S-a făcut gard de zid în jurul secției, s-a mai construit o hală nouă în care nu ne mai înghesuim și nu mai cărăm materia primă în spinare de la magazie. Că se dă lapte pentru mediul toxic și

un supliment de bani, că ni se aduc salariile la secție cu mașina și nu mai faci coadă la caserie o jumătate de zi. Omul e veșnic nemulțumit. Le-ar vrea pe toate deodată. De fapt, e bine așa. Dacă n-am fi nemulțumiți, am rămîne pe loc și am juca tontoroiul de plăcere și ne-am minuna de cîte am fost în stare să facem. Dar să nu uit. La ședința de săptămîna viitoare, trebuie să cerem conducerii să mai pună patru dușuri la baie. Astea pe care le avem acum sînt prea puține. Așa stau lucrurile, Mitică. În privința curbelor de care îmi vorbeai tu adineauri, eu n-am priceput prea bine cum e cu mersul societății omenești. Însă parcă spuneai tu odată că atunci cînd a apărut prima locomotivă, unii ziceau că la cincizeci de kilometri pe oră crapă inima în om. Azi, oamenii zboară cu o mie de kilometri pe oră și nu crapă nimeni. Mai degrabă cred că de cîte ori apare un lucru nou, unii se sperie și își dau tot felul de păreri. Omul simplu se sperie mai puțin.

Mitică se uită îngîndurat la prietenul său și nu mai spuse nimic.

Capitolul 17

În ajunul Crăciunului începu să ningă. Fulgii mari pluteau în bătaia luminii de pe strada Fecioarei și nu se grăbeau să coboare, încercînd parcă să-și prelungească viața scurtă. Partea de răsărit a orașului părea încremenită și era cald. Odată cu înserarea, porțile prinseseră a se trînti des. Ici-colo apăreau pîlcuri de copii, care întrebau cu neliniște în glas :

— Ne primiți cu Moș Ajunul ?

Andrei Potop își lipi fruntea de fereastră și rămase multă vreme acolo, urmărind cu uimire dansul fulgilor. Buzăii colindau sub fereastra casei lui Mitică Oțoțoc, iar cuvintele colindului răzbeau clar. Andrei se gîndi zîmbind că Oțoțoc o să-i oprească pe Buzăi și o să le zică furios că dacă nu știu o colindă mai ca lumea, să se ducă naibii. Că altădată copiii știau colinde frumoase.

Lucrurile se petrecură întocmai cum gîndise Andrei. Ajutați de Mitică, Buzăii au pornit alt cîntec.

Paraschiva era plecată la familia Paraipan, unde nora anunța perspective mănoase, cu șase luni mai devreme decît fusese statornicit obiceiul de la facerea lumii încoace, iar Mitru, fericit și înspăimîntat, nu-și mai găsea locul.

Potop ațipise pe un scăunel cu trei picioare. Tichia de lînă îi căzuse pe ochi și bolborosea prin somn cuvinte

greu de înțeles. Îl treziră Buzăii cu „într-o sfîntă joi la vară". După ce plecară colindătorii, bătrînul se răsti la Andrei :

— Ce tot îți rotești ochii ăia de viezure pe geam ? Crezi că nu te-am mirosit ? Abia aștepți să adorm, ca să dai fuga la Paraipan ori la Oțoțoc. Parcă numai ei au vin și sarmale.

— Știi ce frumos ninge ?

— Și ce dacă ninge ? Cînd ninge nici nu e bine să stai la fereastră că-ți vatămă ochii. Unde-i mă-ta ?

— La Paraipan. Soția lui Mitru nu se simte bine. E gata să nască.

— Ești nebun, săracu' de tine ! Cum o să nască dacă a avutără nunta în octombrie ?

— Păi în octombrie a fost numai nunta. Restul, a fost mai înainte.

— Care rest ?

În sfîrșit, bătrînul pricepu și tăcu o vreme.

— Tu cînd te însori ?

— Nu știu. Mai e timp.

— Cum nu știi ? Toate fetele de pe Fecioara se țin după tine.

— Așa crezi dumneata. Fetele caută băieți cu meserie.

— Tu n-ai servici ?

— Ba am. Dar ce servici am ? Sînt hamal pe mașinile fabricii. Asta nu-i meserie, tată.

— E-te-te... măă... făcu bătrînul furios. Eu te-am băgat acolo.

— Știu tată, răspunse blînd Andrei. Dumneata ai făcut ce-ai putut. Acum e rîndul meu.

— Ce rînd ?

— Poate mă înscriu la școală, la seral. O grămadă de băieți din fabrică învață la seral.

— Afurisitu' de Oțoțoc te-a sfătuit, zbieră Potop.

— Și el.

— Uite că eu n-am învățat carte, da' îi întrec la minte pă toți. Învățătura nu e de nasu' nostru. E pentru boieri.

— Boieri nu mai sînt, tată.

— Așa crezi tu. Dacă te duci seara la școală, eu cu cine rămîn ? Cu cine mai stau de vorbă ? Mă-ta adoarme

cum vine seara. Nebuna de mă-ta, cît e ea de mare, n-a putut să-mi facă și ea un copil. Tu ai crescut. Azi-mîine te așezi la rostul tău. Casa rămîne goală și în fiecare an mi-e mai frig.

Andrei îl privi cu mirare. Se obișnuise cu șotiile lui, iar anii au trecut și el nu observase decît năzdrăvăniile bătrînului. Altceva nu observase.

•

Într-o zi de primăvară, pe o alee dintre hale, Ilie, secretarul de partid, dădu peste Potop. Acesta gesticula într-un grup de ucenici și se înfoia ca un cocoș. Abia cînd se apropie, Ilie văzu pe pieptul bătrînului o seamă de decorații.

Potop se opri o clipă. Nu-i plăcu sosirea secretarului, care îi strica lui povestea dintre el și cei peste o sută de sabotori ce intraseră prin hale în noaptea aceea cu gînduri necurate.

Ucenicii fugiră în hală și se apucară de treburile lor. Numai bătrînul rămase pe alee, furios și descumpănit.

— Ce naiba ai acolo pe piept, nea Potop ? întrebă Ilie și nu știu ce să facă, să rîdă, ori să-l ia la rost.

— Ești chior ? Nu vezi ? Dicorații.

De multă vreme bătrînul nu-l mai avea la inimă pe secretar. Sperase mult că va primi de la acesta o decorație. Ar fi meritat o decorație.

— Văd eu că sînt decorații, dar de unde le ai ?

— Din talcioc. Dacă voi nu mi-ați dat, mi-am luat singur.

— Măi, nea Potop, o să te rîdă oamenii. Scoate aiurelile alea de acolo. Văd că ai și decorații fasciste.

Apoi tăcu încurcat. Pe la ședințe a tot folosit lozinci cu grija față de om, însă nu s-a învrednicit să-l răsplătească pe bătrîn în vreun fel.

•

De cîtva timp Mitică Oțoțoc se simțea mai singur, mai izolat. Cu ani în urmă doar ieșea în stradă și găsea destui cunoscuți cu care să schimbe o vorbă. Acum trebuia să aștepte pînă după prînz cînd se întorceau oamenii de la

lucru. Baraca de tir nu-l mai atrăgea ca pe vremuri. Pe vremuri îi plăcea să stea în baracă și să se gîndească la o mie de chestii. De cîtva timp îl rodea ceva. Nu mai avea liniște. Simțea că e singur. Observase că asupra Bucureștilor s-a pornit de vreo doi ani încoace o nouă epidemie de venetici. Însă noua epidemie se desfășura cu totul altfel decît înainte de război. Se desfășura într-o anumită ordine care o lipsea de spectaculos. Oamenii veneau de la țară buluc, găseau îndată de lucru și îi pierdeai din vedere. Pe la porțile uzinelor, fabricilor, întreprinderilor și chiar la instituții, puteau fi văzute afișe pentru angajare de muncitori, meseriași ori personal administrativ. Se făceau și angajări pentru calificare. În felul acesta, marea migrație se desfășura anonim și fără spectacol. Oamerii veneau mulți la oraș, dar în două-trei zile nu-i mai puteai întîlni în cîrduri.

Vecinii lui Oțoțoc plecau dimineața la serviciu. Erau preocupați de munca lor și vorbeau altă limbă decît el. Vorbeau despre bucuriile și lipsurile din fabrici. Despre ședințe și alte probleme legate le producție. El rămînea singur și parcă se simțea izolat. Nu mai avea aceleași preocupări cu ale prietenilor săi.

Într-o seară, Oțoțoc ieși pe portița de la stradă cu gîndul de a da o raită pe la cîrciuma lui Fane Ologu. Înserarea nu putuse alunga căldura de peste zi. Era cald. Era zăpușeală. În eleșteul din spatele cîrciumii broaștele cîntau pe întrecute. Numai că eleșteul și-a tot subțiat aria sub pămîntul aruncat acolo de basculante. A mai rămas doar un ochi de apă nu prea arătos, peste care pluteau fire galben-ruginii de mătasea broaștei. Zgomotul orașului se auzea slab ca un uruit continuu. Pe strada Fecioarei s-au aprins luminile. Cîndva, Mitică îi prevăzuse străzii un viitor strălucit. Fusese cam ironic atunci în prezicerile sale. Pomenise ironic ceva în legătură cu progresul străzii, ce va fi generat de unele stabilimente. Adică pomenise ironic de locuința unor doamne simpatice, boite strident și cu tarif modest. Spusese în glumă atunci că stabilimentul în cauză ar putea genera alte stabilimente de acel soi, iar concurența cu vestita „Cruce de piatră“ poate aduce belșug. Chiar se mirase că Fane Ologu, atît de întreprinzător, nu a dus tratative cu sim-

paticele doamne, pentru a pune bazele unei societăţi anonime pe acţiuni. Oţoţoc şi-a amintit de glumele acelea şi de altele. Glume şi ironii spuse la un pahar de vin, fără răutate, ci mai degrabă ca o constatare a lucrurilor. „Viitorul străzii Fecioarei seamănă cu cel al familiilor Buzău şi Carabă, gîndise atunci Oţoţoc. Viaţa unei străzi se înfăşoară strîns cu viaţa locatarilor săi. Nu poate urca sau coborî unul fără celălalt."

Dincolo de strada Fecioarei, în lungul maidanului cu bălării, luminile ocazionale se întindeau pînă departe către stadionul P.T.T., luminînd şantierul de locuinţe, care se construiau pe cheltuiala statului. „Acum zece ani cine ar fi prevăzut una ca asta ?" gîndi Mitică. În jurul marelui golf, roiuri de lumini formau două semicercuri mari. Oţoţoc le cîntări multă vreme din priviri, socotind că în fiecare an luminile muşcă tot mai adînc din cîmpia golfului. O pădure de macarale dă ocol golfului, iar schelele se mută treptat, mereu mai adînc în inima cîmpiei. Au răsărit în golf primele blocuri. Sînt la fel de mari şi de frumoase ca cele din centrul oraşului. Seara, luminile de la ferestrele blocurilor sînt multe ca o mare de lumini. Cine ar fi prevăzut una ca asta ? Locatarii blocurilor umblă prin praf sau prin noroaie, dar nimeni nu se plînge. Au răbdare pînă la apariţia primelor străzi. „Dacă treci pe lîngă un bloc azi, noroiul e pînă la genunchi, socoti Mitică. Peste o săptămînă nu mai recunoşti locul. Vezi stradă, trotuare, spaţii verzi şi chiar pomi."

Dincolo de cîmpie, departe, către comuna Căţelu şi în jurul Uzinelor 23 August, crescuse după război un cartier uriaş de locuinţe făcute din chirpici păstrînd, în mare, tradiţia acelor locuri, care cuprindeau cele mai multe fabrici de cărămizi din Bucureşti.

•

Oţoţoc ar fi vrut să fie vesel, dar nu era. Vînduse de dimineaţă scrînciobul şi baraca de tir. Şi-a cumpărat un costum nou, apoi şi-a făcut angajarea la cooperativa lui Pomană. Cînd s-a întors acasă, în lungul străzii Fecioarei, topometrii măsurau de zor cu aparatele lor aşezate pe crăcane lungi.

Maşinile se încrucişau din clipă în clipă, cărînd cărămizi, mortar şi nisip. Cîrdurile de raţe fugeau speriate pînă la bordură, încercînd să planeze greoi pe cei cîţiva metri. Acolo se opreau, întorceau ciocurile într-o parte şi se uitau înspăimîntate după maşini. Cînd s-au mai obişnuit, se retrăgeau agale, cu demnitate, iar ochii lor ficşi rămîneau multă vreme îndreptaţi către mijlocul străzii.

Unul din topometri spunea că în curînd vor fi demolate şi alte case de pe Fecioarei. Locuinţa lui Carabă fusese rasă înainte de prînz. Cică intrase buldozerul în ea ca în brînză. Aşa discutau femeile ieşite pe la porţi. Pe ai lui Carabă i-au mutat într-un bloc de la marginea golfului.

Mitică ar fi trebuit să fie vesel. Chiar îşi dădea silinţa să fie vesel, dar nu reuşi. Stăruia în el o anumită greutate. Dusese o viaţă liberă, grea uneori, însă fără stăpîn pe cap. De mîine va fi altfel. Se va obişnui oare? Bănuia că nu îi va fi tocmai uşor. Să-ţi părăseşti dintr-o dată obişnuitele drumuri zilnice şi gîndurile şi obiceiurile din baraca de tir, să faci brusc altceva, parcă pierzi o bucată din tine. Cînd eşti tînăr mai merge. El nu mai era tînăr. Apoi îşi aminti de o discuţie purtată cîndva cu un ţăran care vindea pămînt de flori. Oţoţoc îi spusese omului : „Zău nu sînt comunist. Ştii cînd mă fac eu comunist? Cînd se vor construi case la mahala ca cele din centrul oraşului."

Mitică nu avu răbdare să stea în casă. Merse pînă la fosta carieră de nisip şi pietriş, care începea chiar din spatele cîrciumii lui Fane şi se continua acum pe vreo cinci-şase hectare. De cîteva săptămîni, la capătul gropii, dinspre oraş maşinile deşertau fără întrerupere gunoaie şi pămînt.

„Peste un an, nimeni nu va şti că aici a fost cîndva o carieră de nisip, gîndi Mitică. Dacă merge tot aşa cu construcţia de blocuri, chiar golful va dispare în cîţiva ani. În groapă la Vergului se ţineau pe timpuri «Moşii». După-amiezile şi duminica, oamenii şi mai ales copiii veneau grămadă la căluşei, la roata norocului, la femeia şarpe, la băşica de suflat sau la vata de zahăr. Alături de groapă, mai către margine, era o vie a lui Fudulu. Peste ea şi peste Groapa Vergului s-a construit un tea-

tru de vară cu parc uriaș împrejur. Dincolo de via lui Fudulu, a apărut parcă peste noapte stadionul 23 August, bun pentru o sută de mii de spectatori. Prin locurile acelea prindeam mai demult sticleți. Pe strada Fecioarei au fost dărîmate și alte case. Curînd întreaga stradă va fi la pămînt. Oamenii pe care i-am cunoscut o viață se vor risipi care încotro. Aici vor veni alți oameni. Cei care vor veni nu vor ști nimic din ce a fost aici mai demult."

Mitică se întîlni cu Zavaidoc și porniră amîndoi spre cîrciumă. Zavaidoc arăta vesel. Intrase achizitor la o întreprindere chimică.

— Ei, cum merge noul servici ? întrebă Oțoțoc.

— Bine. Ca să fii achizitor bun, trebuie să ai simțul afacerilor. Să fii născut pentru o treabă ca asta. Degeaba rîzi. Cel puțin acum cînd fabricile răsar ca ciupercile după ploaie bătălia materiilor prime a devenit un adevărat război. În socialism, bătălia pentru materii prime e la fel de a dracului ca și în lumea industriașilor din Apus. Ba chiar mai a dracului. Pe deasupra, adică la prima vedere, totul pare liniștit. Însă lucrurile nu prea stau așa. N-ai materii prime, nu faci planul de producție. Nu faci planul, nu ai bani în bancă pentru salarii. În Apus, industriașul care are bani oferă un preț mai mare la achiziționarea materiilor prime. La noi prețurile sînt aceleași peste tot. Prețuri de stat. Nu te poți juca cu ele. Așa că, pentru a obține materii prime cu prioritate, trebuie să-ți pui mintea la contribuție. Capitaliștii spun sus și tare că noi nu avem concurență. Că în socialism nu există concurență. Aiurea ! Cel puțin la obținerea materiilor prime concurența e mai ceva ca în Apus. Trebuie să te zbați. Materii prime există, dar trebuie să știi să le capeți cu prioritate. Cînd m-am dus la fabrică, serviciul de aprovizionare se descurca greu. Nu reușea să procure materiale la timp. Într-o fabrică, cel mai neînsemnat obiect poate aduce o stagnare temporară a producției. E de-ajuns să ți se strice o piesă la o mașină. Dacă nu-ți faci repede relații și nu știi cum să umbli, nu găsești nimic la timp. Prima condiție care se cere unui achizitor bun, e să se facă folositor altora. Să știe să se facă folositor altora.

— Ia stai nițel ! îl întrerupse Mitică rîzînd. Mi se pare că ai cam luat-o pe arătură. La noi există un plan central de producție. Dacă există un plan, înseamnă că și materiile prime se repartizează pe măsura lui.

— Păi ce eu zic altfel ? zîmbi Zavaidoc. Necazurile serviciilor de aprovizionare-desfacere nu de aici vin. De obicei, după primul trimestru al anului, la vreo ședință de producție, te pomenești că se ridică unii și spun : „Tovarăși, avem toate condițiile să depășim planul pe trimestrul doi. Așa că ne angajăm să depășim planul cu atît sau atît în procente.“ În sală se aplaudă. Numai serviciul mecanic-șef se face mic și pune drapelul în bernă, iar serviciul aprovizionare-desfacere își caută un loc să moară tihnit. Abia acum începe alergătura. Mecanicul-șef știe că mașinile vor fi solicitate mai mult, deci trebuie să se ocupe de piese de schimb. Aprovizionarea-desfacerea știe că trebuie să caute noi cantități de materii prime și că plusul de produse finite trebuie vîndut. Știi tu cine-i calul de bătaie la toate ședințele de producție ? Cine altul decît aprovizionarea-desfacerea. Ca să găsești la timp ce-ți trebuie nu mai mergi la pas, ci în goană. Dacă furnizorul e încruntat și răstit, tu trebuie să-i torni o glumă. Cînd se vaită că-i trebuie, la rîndul lui, un oarecare material și tu știi de el, te dai peste cap și-l ajuți. A doua oară ai ușa deschisă. Eu cînd mă duc să cer o marfă care se găsește mai greu, nici nu-mi trece prin minte să pomenesc de la început despre ea. Întîi îi întreb pe oameni de ce au lipsă și dacă îi pot ajuta. Abia pe urmă trec la ce mă doare. Săptămîna trecută, o secție a noastră a intrat în gol de producție, fiindcă nu aveam verde de crom din import. Ceilalți achizitori i-au spus directorului că dacă ar avea acasă așa ceva, ar aduce cu plăcere. I-am promis directorului că eu fac rost de oxidul necesar în cel mult două zile. Omul a crezut că mă laud. Cînd ești în gol de producție o zi sau două, mai merge. A treia zi încep întrebările. Directorul mi-a zis într-o doară că măcar două sute de kilograme ne-ar ajuta să onorăm unele contracte cu beneficiarii mai mari. M-am dus la unii despre care știam că folosesc și ei oxid verde. Cum am intrat pe ușă au început să rîdă și mi-au spus : „După oxid ai venit. Au mai fost

și colegii dumitale, dar nu avem un gram, așa că îți răcești gura de pomană." „N-ați ghicit, am rîs eu. Am venit să aflu care e cel mai mare necaz al vostru." „Al nostru ? Păi ce nu știi ? Ne trebuie urgent o mie de kilograme de vopsea albă de ulei și o mie de vopsea vernil." „Cînd vă trebuie ?" „Acum o săptămînă. Și bine ar fi și peste o săptămînă, altfel se duc dracului și planul și primele." „Aveți vopseaua mîine la prînz." „Fugi domnule de aici, că nu are nimeni vopsea albă în București !" „Ce vă pasă ? Eu vă fac rost. În schimb, vreau o mie de kilograme de oxid verde de crom." Le-am cerut mult, ca să am de unde să las. „Patru sute. Mai mult nici un gram." Zic : „Opt sute și vă dau vopseaua". Zice șeful ălora : „Cinci sute". Zic : „Nu ! Eu cred că-i mai bine să facem planul de producție și noi și voi." „Șase sute, au hotărît ei." Le-am dat cîte o țigară și le-am spus că nu mai vreau nimic dacă nu-mi dau opt sute, dar eu tot îi ajut. „Bine, fie opt sute", a hotărît șeful lor. Am plecat. Știam o cooperativă care făcea vopsele. Am căutat adresa președintelui și m-am dus la el acasă. Cînd a auzit despre ce-i vorba, a vrut să-mi încuie poarta-n nas. Mi-a zis că lucrurile astea se discută numai la sediul cooperativei. Zic : „Tovarășe președinte, am nevoie de o mie de kilograme de vopsea albă și o mie vernil". „O mie ai zis ? Începu să rîdă de se scutura cămașa pe el. Păi noi dăm cîte două-trei sute doar la clienții cei mari. Du-te, domnule, acasă că e tîrziu !" Zic : „Vă dau două sute de kilograme de oxid verde de crom." „Poftim ?" a tresărit el. „Așa cum ați auzit." Zice : „Ia treci domnule mai aproape ! Hai în curte, ce naiba ! Îmi dai trei sute și ai mîine marfa." „S-a făcut, tovarășe președinte." Zice : „Bei o cafea ?" Zic : „Beau." Apoi i-am spus președintelui că vopseaua nu-i pentru fabrica mea. I-am spus toată povestea. Două ceasuri s-a rugat președintele de mine să-mi dau demisia de la fabrică și să trec la ei la cooperativă. Directorul nostru m-a propus la primă pe luna asta cu opt sute de lei. Așa se face treaba, măi Mitică. Unii îmi spun că-mi pierd după-amiezile și o fac pe nebunul pentru glorie. Aiurea ! O fac pentru bani. M-am angajat acolo ca să cîștig. Gloria vine ea mai pe urmă, dacă e cazul. Aveam un prieten, unul

Călaie. Vindeam amîndoi balene pe Lipscani și crăpam de foame amîndoi. Călaie îmi zicea că nu am stofă de negustor. Îl știi tu pe Călaie. Ăla care stă în Cațavei.

Intrară amîndoi în cîrciumă.

— Ce luăm ? întrebă Zavaidoc.

— Țuică. Un dorobanț de țuică. Mai mult, nu. Toată ziua am băut.

— Ei la naiba ! Fane, ia dă-ne o jumătate de țuică de Pitești ! Ce e cu tine ? se interesă Zavaidoc. Ești cam amărît.

Oțoțoc privi undeva peste masă și i se păru că se află tare departe de prietenul său. Povestea cu oxidul de crom îl înviorase o clipă. Doar o clipă, fiindcă gîndurile au năvălit din nou peste el.

— Nu prea sînt in apele mele, recunoscu. Toate se schimbă cu prea mare iuțeală. Eu nu spun că nu e bine, că pentru prima oară pe Fecioarei se construiesc blocuri de beton și cărămidă. E bine. Dar peste zece sau cincisprezece ani, cine va mai ști ce a fost pe aici ? Noi plecăm. Vin alții. Întrebarea asta îmi vine mereu în minte. Fiecare epocă oricît a fost de rea pentru unii, a avut și frumusețea ei. Ți-aduci aminte cînd am venit noi în București, se mai purta vara pălărie de paie cu borurile drepte. Chiar și baston se mai purta. Femeile aveau rochii lungi, înfoiate de la talie în jos. Îți aduci aminte că se cînta prin București „Unde mergi tu Ionică, Peste Olt la ibovnică..." sau : „Aseară ți-am luat cercei..." și umblau bragagiii cu aparatele lor lucioase, cu ciucuri mulți, galbeni și roșii. În zori treceau lăptarii cu faitoanele lor cu lapte în dubulițe de tablă. Lapte adunat de pe la Cățelu, de pe la Glina și Dumnezeu mai știe de pe unde. Tare plăcut uruiau roțile faitoanelor în zori de zi. Îți mai aduci aminte de strigătele oltenilor zarzavagii ? Atunci nu le luam în seamă. Acum parcă le simt parfumul. Un parfum slab, îndepărtat ca o părere. Au început construcțiile noi. Orașul se modernizează. Trecutul moare încet și sigur sub temeliile construcțiilor noi. O să ne risipim cît de curînd așa cum se risipesc niște colegi buni și îi fură viața pe fiecare și fiecare se gîndește la problemele lui. Adevărul e că sînt nițel cam beat, rîse acru Mitică.

— Fleacuri ! Viața nu poate fi oprită în loc așa cum am vrea noi, observă Zavaidoc. De fapt și noua viață are farmecul ei. Acum îl vedem mai puțin. Abia peste ani îi vom simți parfumul. Stadionul 23 August s-a construit peste niște maidane cu bălării. Îți pare rău de maidane ? Duminica mergem la meciuri. Pînă și nea Potop strigă : „Hai Dinamo !“ Iar cînd primesc vreun gol, îl auzi : „Afurisiților ! Nătărăilor ! Nu-i lăsați ! Dați la țurloaie !“ Înainte ne strîngeam cu toții la băutură aici, la Fane, iar luni veneam din nou să ne dregem dacă aveam bani. Acum, lunea locatarii de pe strada Fecioarei cumpără „Sportul“ și îl înjură pe tutungiu că aduce ziare puține. Oamenii comentează meciurile și fac politică. Cine citea ziarele înainte pe strada Fecioarei ? Tragedia mare nu e asta — că moare trecutul. Mai degrabă am putea fi triști pentru cei care am venit aici cu treizeci de ani în urmă. Noi nu ne-am realizat mai nimic din visuri. Zărzăroiu a visat o viață să repare un aparat de radio. Din păcate, a rămas tot la lopată în groapă la Flax. Cum auzea pe undeva că e un aparat de radio se ducea să-l vadă. Și-a cumpărat un aparat de radio stricat și a tot meșterit la el vreo cîțiva ani. Odată, a rămas singur în cîrciumă la Fane și i-a desfăcut aparatul în bucăți, dar nu a mai știut să-l facă la loc. A fugit Fane toată strada după el. Acum e bătrîn. Oțel îi avea la degetul mic pe mulți cîntăreți. Ne-a cîntat nouă aici, la Fane, însă mai încolo de ciurele de nisip de la Reconstrucția nu a ajuns. Acum e trecut de șaizeci de ani. Fănică al lui Buzău putea ajunge un mare actor. A murit strivit de niște lăzi. Tu ai visat o viață întreagă să fii avocat. Mergeai pe la procese și cînd ne întîlneam îi înjurai pe unii avocați proști. Măcar ți-ai terminat liceul. Dar socotelile cu avocatura s-au cam dus pe gîrlă. Nu mai ești tînăr. Generația noastră a înțeles prea puțin din viață. Anii au trecut și îmbătrînim. Hai noroc !

— Noroc ! Tu oarecum ești în meseria care ți-a plăcut.

— Oarecum, ai zis bine. Și eu am avut niște visuri.

Discuția lor fu întreruptă de Potop și Buzău, care intrară în cîrciumă gesticulînd. Oțoțoc le făcu semn să treacă la masa lor. Dar Potop era cătrănit cine știe din

ce pricină și după ce-i făcu nătărăi pe amîndoi, îl trase pe Buzău la altă masă.

— Ce bei ? întrebă Potop răstit.

— Ce bei tu, răspunse Buzău cu un aer blajin, uitîndu-se prin rafturile mari.

— Țuică.

— Țuică să fie.

Ciocniră țoiurile și băură cu sete. Potop întîi se înecă, apoi îl privi dușmănos pe Buzău.

— Te întreb pentru ultima oară. Mi-l dai mie pe Buzău cel mic, sau nu mi-l dai ?

Buzău aruncă un pumn de semințe în gură și murmură blînd :

— Copiii mei toți sînt frumoși. Nevastă-mea e blondă. Dodel a învățat să numere pînă la patru. Dacă vrei, îl las ziua să vină pe la tine. Doar seara îl iau acasă. Trebuie să-i cumpăr niște umblători. Cînd mă joc cu el, să-l vezi cum se învîrtește în juru' meu și mă trage de pantaloni și strigă : „tata".

— Și mie mi-a zis „tata", se rățoi Potop.

— A zis și el, așa...

Potop închise un ochi, semn că venise momentul să-i arunce lui Buzău bomba cea mare. S-a gîndit multă vreme la chestia asta. Va trebui să-l joace tare pe Buzău. Să-l joace în foi de viță, altfel nu ia copilul de la acesta.

— Băiatul e al meu, afurisitule !

— Cum o să fie al tău ?

— Ba este. Eu l-am făcut cu nevastă-ta.

— Asta nu se poate. Eu în fiecare seară sînt acasă.

Bătrînul tăcu un timp dezorientat. Apoi rîse.

— L-am făcut cu nevastă-ta pe timpul secetei, cînd ai fost tu plecat în Vlașca după mălai.

— Atunci am lipsit de acasă, aprobă Buzău. Se poate.

Tăcură și mai ciocniră un rînd. Potop coborî glasul și îi vorbi la ureche lui Buzău multă vreme. Buzău asculta răbdător. Într-un tîrziu tresări și se întoarse.

— Eu am fost după mălai în Vlașca acum zece-doișpe ani. Dodel nu are nici jumătate din anii ăia.

— Și ce-i cu asta ?... Unele femei rămîn mai greu. Altele nasc chiar cu șapte-opt luni mai devreme. Așa

sînt muierile, mă Buzăule. Nasc totdeauna cînd te aștepți mai puțin. Altele nu vor să nască. Sînt date dracului. Cu Paraschiva mă războiesc de treizeci și cinci de ani. Cînd o să nască, Dumnezeu știe. Dar pînă la urmă tot o s-o chem eu pe coana moașă. O să facem un chef... ca la nuntă. Pe muieri trebuie să le observi tot timpu'. Cum se umflă nițel la burtă, e semn bun. Paraschiva are burtă de vreo treizeci de ani. Am să văz eu cît o s-o mai țină așa. Și nevastă-ta a umblat cu burta mare nu-ș' cîți ani după ce ai venit tu de pe Vlașca. Într-o zi i-am zis : „Dă-i drumu', că acum e acasă și Buzău. Vorbesc eu cu el să mi-l dea mie, dacă e al meu. Buzău nu e al dracu'. Nu e ca alții. Dacă îi mai trebuie, își face el altu'."

Ciocniră din nou țoiurile și băură cu plăcere. Buzău era mulțumit. Laudele bătrînului îl cuprindeau lin. Le gusta molcom și-i părea rău că va trebui să-l refuze. Cum o să-l dea el pe Dodel de la casă ?

Zărzăroiu intră în cîrciumă împreună cu Pomană și cu Lică găzarul. Mergeau țepeni și se vedea de la o poștă că s-au cinstit pe undeva.

— Noroc la toată lumea ! spuse Zărzăroiu. Dacă vă spun una, rămîneți ca la fotograf. Pomană și-a cumpărat aparat de radio. E o namilă cît o juma' de bufet. Eu l-am ales din magazin. Prinde toate posturile de pe Pămînt. Am ascultat niște posturi arabe sau turcești sau cam așa ceva. Cînta una un cîntec de-ți venea să plezneşti lîngă aparat de plăcere. Era cu „El Zorab" cu „sacîz", cu „Alah" și cu altele. Cuvintele se aud clare ca pe posturile Bucureștilor. La difuzor ar trebui să mai umblu eu nițel, dacă mă lasă Pomană. Adică el mă lasă. Numai nevastă-sa nu vrea.

Se așezară cu toții la masa lui Oțoțoc, unde veniră și Buzău cu Potop. Băură tăcuți. Dinspre șantierul de locuințe se auzea zgomotul unei macarale.

— Azi e zi mare, fraților, continuă Zavaidoc.

— Cred și eu, rîse Zărzăroiu. Pomană face cinste.

— Nu el, strigă Zavaidoc. Aparatul e fleac, e trei surcele. Oțoțoc face cinste. A vîndut baraca de tir. De treizeci de ani, Mitică s-a îmbrăcat numai la vechituri. Azi și-a cumpărat primul lui costum din magazin.

— Păi atunci fac și eu cinste, sări Zărzăroiu. De joi nu mai lucrez la ciure. M-am angajat ca om de servici la o cooperativă care repară aparate de radio.

— Stați, fraților, să o luăm cu socoteală, bătu Zavaidoc cu palma în masă. Deci, Pomană dă un rînd pentru aparatul de radio. Mitică dă un rînd să boteze hainele și încă un rînd fiindcă e funcționar în cooperativa lui Pomană. De mîine, Mitică dă deșteptarea, pentru prima dată la ora cinci și jumătate. Tu Zărzăroiule dai un rînd pentru noul tău loc de muncă. A mai rămas Buzău și nea Lică găzarul. Buzăule, tu ai vreun eveniment ?

Buzău tresări. Îl cam luase cu somn.

— Am. Sigur că am, spuse cu vocea lui potolită. Băiatu' ăl mare s-a făcut bine. A scris de la sanatoriu că vine acasă. S-au interesat de el unii de pe Vitan. Ziceau că-l angajează prim viorist în orchestra de muzică populară la radio.

— Nea Lică, mata ce sărbătorești ?

Lică se uită în jur cu ochii lui mici, lipicioși și roșii de bătrînețe. Îi păru rău că nu are motive de bucurie. Femeia îi era bolnavă. Băiatul plecase mai demult pe la Hunedoara și scria rar. Serile lui erau lungi. Pereții casei de chirpici miroseau a fum, iar zdrențele de prin casă aveau în ele ceva unsuros. Cînd a îmbătrînit oare ? Mai ieri fusese tînăr. Anii au zburat fără rost. O să-l demoleze. I-au zis unii de pe la Sfat că o să-l demoleze. Îi vor da o locuință nouă. Dar prea tîrziu vine locuința asta nouă. Să fi avut el apartament în bloc acum douăzeci-treizeci de ani, ar fi fost altceva. S-ar fi bucurat și el de viață. Prea tîrziu.

— De mine n-ați pomenit, zbieră Potop. Să-i dai afară, Fane ! Pe toți să-i dai afară ! Numai pe Buzău să-l lași.

Făcu o mișcare să se ridice de la masă. Renunță iute. Se afumase. Băutura i-a cam muiat genunchii.

— Adică nu-i da afară ! Plătesc și eu un rînd. Aflați nătărăilor că am un băiat. Nu pe Andrei. Andrei e în regulă, ce mai calea-valea. Pe Buzău cel mic. Buzău, săracu', nici nu știa că l-am făcutără cu Paraschiva, cu Chira, aia de lucra la ciure în groapă la Flax și cu nevasta lui Buzău. Toți am lucrat la Buzău cel mic. Di-

corațiile pe care le-am primit de la minister i le dau lui Buzău. Mie îmi dă ministeru' una mai mare cam de o juma de kil. E plin talciocu de dicorații. Eu, dacă voiam puteam să mă fac potcovar. Îmi deschideam un atelier cu ucenici. Clienți aveam eu destui că mă cunoșteau toți nisiparii din București. Eu n-am fost adunătură ca voi. Voi n-ați văzut, nătărăilor, cum săr scînteile pe nicovală. Mirosu' de potcovărie dă putere. Potcoavele aduc noroc. Dacă vînd eu toate potcoavele pe care le-am adunat, îi dau Chirei un batic de mătase. Unde dracu a plecat Chira ? N-am mai văzut-o pe Chira de zece ani. Pe urmă, cînd a stat ploaia, comandantu' a coborît din trăsură și a văzu'că iapa e șchioapă d-un picior.

Potop se opri încurcat. Uitase de unde a pornit. Încercă să-și aducă aminte, dar nu mai prinse firul gîndurilor.

— Bine, nea Potop, rîse Zavaidoc împreună cu ceilalți. Ai și dumneata un rînd. Le bem pe toate miine seară. Notează, domnule Fane. Mîine o facem lată.

Fane se uită îngîndurat la el. Ștergea mașinal paharele, iar gîndurile i se călătoreau aiurea.

— Mîine nu mai veniți. De mîine nu mai țin cîrciumă. Îi dau foc. O predau. Săptămîna viitoare mă demolează. S-a zis cu cîrciuma. De fapt, oricum o lichidam eu.

Capitolul 18

La prînz, după ce ieşea de la cantină, Bogdan mergea pe unde mergea de obicei, adică tăia bulevardul către Piaţa Sfîntul Gheorghe, iar de acolo pînă acasă trebuia să facă un ocol pe nişte străduţe dosnice, liniştite. Iarna, în raglanul său subţire, destul de rar îşi îngăduia să zăbovească în micuţul parc al bisericii Sfîntul Gheorghe. Doar primăvara şi vara, îi plăcea să citească un ziar pe una din puţinele bănci ale parcului. De acolo pînă acasă făcea cam un sfert de ceas. Ocupa o cameră la mansardă într-o casă veche, cu două etaje. De la fereastra odăii sale putea să vadă nu prea mult. Adică vîrful unui plop ale cărui frunze tremurau la cea mai mică adiere şi apartamentul de peste drum aflat la aceeaşi înălţime cu locuinţa sa. În apartamentul de peste drum locuiau doi bătrîni, pensionari poate şi un căţel flocos, alb, care ieşea des pe terasa casei. Dacă îl striga cineva, căţelul se ridica în două picioare, bătînd iute aerul cu lăbuţele alb-roşcate. Dar cel mai mult îi plăcea căţelului să urmărească o albină sau un bondar. Se prefăcea că doarme. Numai ochii lui căpătau o rotire hazlie, după cum erau drumurile intrusului. Apoi făcea o săritură, însă fără folos. Bondarul sau albina aveau o viteză mai mare ca a lui. Uneori, către seară, doamna şi domnul de peste drum deschideau larg uşile şi ieşeau pe terasă. Bogdan îi vedea şezînd în

fotolii mici de răchită. Femeia era înaltă, uscățivă, cu părul cărunt ridicat în coc. Bărbatul arăta mai scund, grăsuț, chel, cu fața rotundă, jovială. Cînd vecinii ieșeau pe terasă, Bogdan deschidea fereastra și îi saluta prin gesturi. Primul pas de prietenie îl făcuse bătrînul în urmă cu cîteva luni. El făcuse primele semne de salut. Asta a fost pe la începutul lui martie. Bătrînul îl observa des pe Bogdan scriind la masa de lîngă fereastră. De multe ori lumina stăruia în odaia de la mansardă pînă către miezul nopții. În iunie, vecinii nu au mai apărut pe terasă, iar Bogdan s-a gîndit că sînt plecați pe undeva. Abia la începutul lui iulie, într-o dimineață, dinspre terasa de peste drum s-a auzit un lătrat vesel, subțire. Vecinii s-au salutat între ei cu gesturi de bucurie.

Timp de vreo două săptămîni, pe terasa de alături puteau fi văzuți zilnic doar domnul bătrîn și cățelul. Omul se așeza în fotoliul de răchită, stătea acolo ce stătea, nu avea răbdare să stea, parcă nu-și găsea locul și dispărea des în casă. Apoi, prin ușa larg deschisă sau chiar pe terasă, Bogdan observă o femeie tînără, poate la vreo douăzeci-douăzeci și cinci de ani, tunsă scurt băiețește. La insistențele bătrînului și tînăra începuse a face semne de salut. Într-o zi, înfășurată cu un pled, și-a făcut apariția și doamna în vîrstă. „O fi fost bolnavă, gîndi Bogdan. Pare mai palidă, mai albă la față."

Pe coridor sună telefonul. Era Chihaia. Îl invita la masă. De multe ori, duminica, Anda și Chihaia îl invitau pe Bogdan la masă. Acum însă nu putea merge la ei. Avea de lucru.

În trei ani, Bogdan publicase patru schițe. Trei în primul an și una în ultimii doi. După publicarea primelor schițe, care i-au adus o mie de lei drepturi de autor, el crezuse că a venit vremea să renunțe la serviciu. Să trăiască din ceea ce publică. Visase o astfel de zi. Își făcuse unele planuri. Apoi visurile s-au spulberat aproape cu totul. Cel puțin în ultimii doi ani. Ar fi dorit să renunțe la servici și să se dedice numai scrisului. Visase asta. Își făcuse planuri în privința asta. Știa că marea lui forță la scris este dimineața. În orele de dimineață ești odihnit. Poți lucra mult. Predase un roman la editură, dar manuscrisul zăcea acolo de peste un an. La început

îi plăcuse romanul. Odată cu trecerea timpului şi-a cam pierdut încrederea în calităţile lui artistice. Îi găsea multe cusururi. Va trebui să-l retragă din editură.

Scrisese o seamă de schiţe şi nuvele. Pe unele le-a dus pe la reviste, însă lucrurile mergeau greoi. I se făceau numai promisiuni. Redactorul de la revista Uranus i-a spus într-o zi : „Schiţele dumitale au unele calităţi, ar putea fi publicate, dar şi revista are un anumit număr de pagini. Ţi-am publicat trei schiţe. Ce-ai vrea mai mult ? Mai sînt şi alţii. Am aici în dulap sute de povestiri interesante. În ultimii ani au apărut mulţi tineri talentaţi. Revista noastră are menirea de a-i descoperi. Atît putem face. Încearcă la editură. Acolo poţi publica douăzeci de schiţe dintr-o dată. Poţi scoate un volum."

Uşor de zis „poţi scoate un volum". Bogdan începuse a înţelege jocul. Editorii te iau în seamă după ce-ţi faci un nume prin revistele literare. Însă la revistele literare nu-ţi poţi face un nume dacă publici o schiţă la doi ani.

Redactorul a rîs la această observaţie a lui. „Nu, tovarăşe Bogdan, nu ai dreptate. Editorii îşi doresc mereu nişte cărţi bune. Tot ce-i bun ţîşneşte pînă la urmă. Cînd cărţile sînt bune numele mic sau mare nu mai are nici-o importanţă. Dumneata scrii destul de bine chiar dacă nu faci gaură în cer cu proza scurtă. Nu ai încercat să scrii un roman ? Eu am convingerea că eşti alergător de cursă lungă, nu vitezist. Ţi-am citit cîteva nuvele, excelente nuvele. Din păcate nu am spaţiu pentru ele."

Bogdan avea în casă patru mii de lei. Atît putuse economisi din salariul său modest. Dacă renunţă la servici, banii îi ajung şapte-opt luni. Se gîndise la un nou roman. Îl ştia oarecum în linii mari. Numai că un roman nu se poate scrie în şapte-opt luni. El nu poate. Unii dintre marii prozatori au reuşit să dea chiar două cărţi într-un an. Dar structura lui interioară e altfel. Oricît de mult ar munci, ştie că se va desfăşura mai greoi. Începutul primului roman i-a luat mai bine de un an. A scris sute de pagini pînă cînd a ajuns la forma pe care o dorea el. Apoi a fost mai uşor. Mult mai uşor. Restul romanului curgea parcă singur. Unii scriitori îşi fac un plan de lucru, un plan al romanului. Cînd se aşează la masă ştiu ce au de scris. El nu poate lucra după un plan. Planul

parcă îl încorsetează. Totdeauna se așează la masa de lucru fără a ști ce anume va scrie. Apoi încep să vină ideile. Ideile cer alte idei. Frazele atrag alte fraze. De multe ori o iei razna. Îți dai seama de greșeală abia după cîteva zile. Deci trebuie să refaci totul. Citise undeva că un mare romancier lucra doar o singură pagină pe zi. I s-a părut puțin. Tîrziu a înțeles că de fapt, o pagină înseamnă foarte mult. Pentru a realiza o pagină de care să fii mulțumit înseamnă să scrii multe pagini. Un cercetător străin spusese cîndva că patru ore de muncă ale unui scriitor echivalează cu opt ore de lucru în mină. La scriitor consumul de energie cerebrală este imens. El trebuie să construiască o lume imaginară și să convingă cititorul că această lume trăiește cu adevărat.

Bogdan socoti că cei patru mii de lei îi ajung un timp, dacă se va dedica numai scrisului. Însă publicarea acestui roman, dacă va fi publicat, durează. Din ce va trăi? El știa că scrie bine dimineața. Cînd ai o zi întreagă la îndemînă doar pentru scris, e altceva. E cu totul altceva. Avînd serviciu, te poți limita la proză scurtă sau la poezie. Avînd serviciu înseamnă să scrii la un roman cinci-șase ani. Îl scrii cu întreruperi și parcă nu mai curge cum dorești tu. După prînz nu mai ai aceeași putere de muncă din zori. În zori mintea e limpede, nu încărcată de balastul de peste zi.

•

Primele zile de toamnă au început cu ploi scurte și repezi ca la vreme de primăvară. După cîteva zile a ieșit soarele. Un aer plăcut, dulce-amărui, stăruia peste București.

Bogdan ieși din casă după cumpărături. Nu mai avea nimic de mîncare. De o săptămînă nu și-a părăsit odaia. Era mulțumit de ceea ce scrisese, iar eroii romanului parcă mai stăruiau în jurul său. În stradă, pe trotuarul de vizavi, nu-l observă pe vecinul bătrîn și rotofei. Prins de gîndurile sale, ar fi trecut pe lîngă bătrîn, înregistrîndu-l din priviri neclar ca pe un obstacol ce trebuie ocolit.

— Lucrezi mult, tinere, spuse bătrînul. Te observ din casă cum scrii la masa de lîngă fereastră. Zilnic te

observ și mă minunez că poți sta atîtea ore la masa de lucru. Ești cumva cercetător ?

— Cam așa ceva, aprobă Bogdan reținîndu-și un zîmbet.

— Mi-am închipuit. Ești tras la față și palid. Lucrezi prea mult, îl privi rotofeiul cu aer de cunoscător. Ai nevoie de plimbări lungi. Mă pricep. Sînt medic. Medic pensionar. Cînd devii pensionar, dacă nu ai preocupări te simți stingher, nefolositor și mai ales descumpănit. Zilele sînt lungi cît postul Paștilor, iar nopțile și mai lungi. Mă numesc Petrescu. Petrescu Anton.

— Neurologul ? cătă spre el cu interes Bogdan.

Grăsunul aprobă cu un gest, iar Bogdan continuă :

— Celebrul neurolog ? Acum vă știu. V-am văzut la televizor de cîteva ori. Chiar mă întrebam de unde vă cunosc. Deci celebrul neurolog.

— Fost neurolog. Acum sînt un oarecare. Un bătrîn oarecare. Vrei să intrăm ? arătă cu mîna către ușa locuinței sale.

— Trebuie să merg la cumpărături. La alimentara...

— Mergi mîine la cumpărături, îl întrerupse medicul. Azi e duminică și-i cam tîrziu. S-au închis alimentarele. Ai să prînzești cu noi. De multă vreme mă gîndesc să te invit la noi. Îmi plac oamenii care muncesc mult. Poftim, îi făcu semn să intre. Îți sînt dator cu ceva. Te miri ? Am să-ți spun eu cu ce îți sînt dator. După prînz bem o cafea și jucăm table. Știi să joci table ?

— Puțin.

Intrară. Grăsunul era încîntat. Îi străluceau ochii de plăcere. Vor juca o tablă și vor sta la taclale. Discuțiile lui cu soția și cu nepoata au cam epuizat prea multe subiecte. De multe ori ești nevoit să te chinui pentru a găsi alte subiecte ori să le reiei pe cele vechi, privindu-le din alt unghi. Cu un străin e altfel. Fiecare străin are noutățile lui și chiar el reprezintă o noutate.

Doamna Petrescu îl privi pe musafir surprinsă plăcut ca pe o veche cunoștință. Numai tînăra tunsă scurt, băiețește, se precipită către odaia alăturată, fiindcă oaspetele a găsit-o mai mult dezbrăcată decît îmbrăcată. Reveni după cîteva minute pieptănată îngrijit și într-un pantalon strîns pe talie.

— Domnişoara Petrescu Sanda, nepoata noastră, arătă medicul cu mîna şi domnul... domnul...

— Bogdan Ioan.

— Parcă cercetător aţi spus... insistă bătrînul.

— Cam pe aproape, zîmbi oaspetele destul de încurcat, fapt ce nu-i scăpă doctorului.

După prînz, aşezaţi pe terasă, musafir şi gazdă porniră o partidă de table. Sanda şi doamna Petrescu aduseră cafea şi prăjituri de casă.

— Ziceai că nu prea ştii să joci, rîse doctorul.

— Zarul e de vină.

La picioarele lor căţelul se prefăcea că doarme. Observase o muscă, iar ochii lui se roteau hazliu după cum plana musca.

— Am şaizeci şi şapte de ani, spuse doctorul. Dă-le dracului de table! Mai bine stăm de vorbă. Sînt pensionar de un an. Un an am stat degeaba. Ştii cît este de lung un an în care nu faci nimic? M-am pensionat tîrziu. Adică atunci cînd am simţit că nu mai merge.

Tăcu un timp fericit că poate discuta astfel de lucruri pe care evita să le discute cu soţia. El nu voia să-i arate soţiei cît de stingher se simte fără o ocupaţie zilnică.

— Mi-ai zis mai devreme: „Celebrul neurolog?“ Poate celebru. Totdeauna am fost un ambiţios. N-am vrut să rămîn un medic oarecare. Ştii cum am învăţat eu meserie? La spital făceam o fişă a bolnavului şi o altă fişă a lui pentru mine. Pentru fiecare pacient aveam o fişă acasă. Cu fişa alături începeam să caut prin cărţi, prin reviste şi să văd cum au procedat alţii într-un astfel de caz. Pînă aici nimic nu-i spectaculos, însă toate căutările acestea îţi iau timp. De multe ori mă apucau zorile cercetînd cazuri şi cazuri. Dumneata ştii că dacă o sută de bolnavi suferă de aceeaşi boală, fiecare individ are particularităţile lui? Nu-i poţi băga în acelaşi cazan pe toţi pacienţii bolnavi de aceeaşi boală. Simptomele bolii şi tratamentul sînt în general cam aceleaşi. Însă de cele mai multe ori ele prezintă şi particularităţi surprinzătoare, în funcţie de individ, de unele slăbiciuni ale organismului şi aşa mai departe. Meseria de medic înseamnă a învăţa continuu. „L-am plictisit oare?“ gîndi

doctorul privindu-l atent pe oaspete. După pensionare e greu. Te rupi brusc de obişnuinţa zilnică. Eu credeam că după pensionare o să mă plimb, o să văd filme, o să citesc nu numai tratate de medicină. Aiurea ! M-am săturat de ele. După pensionare psihicul omului se şubrezeşte brusc şi odată cu el şi trupul. Sînt conştient de asta şi mi-am luat unele măsuri. Îmi fac fişe. Voi scrie o carte de medicină. Ceva despre parezele faciale. Mă gîndesc mult la această carte. Adică din nou am preocupări şi visuri. Ideea mi-a venit într-o seară cînd te observam scriind. Asta îţi datorez şi te rog să mă crezi că nu-i puţin. Dumneata ce scrii ?

Luat prin surprindere, oaspetele roşi.

— Un roman.

— Eşti scriitor ?

— Nu tocmai. Am publicat doar cîteva schiţe.

Tăcură din nou. Bătrînul mîngîie botul cîinelui. Bogdan se simţi ispitit să vorbească. Să-i spună cîte ceva despre gîndurile şi proiectele sale. Acum era rîndul lui să o facă. În faţa unui străin parcă vorbeşti mai uşor despre unele lucruri. Îi povesti bătrînului despre viaţa pe care a dus-o. Despre îndoielile lui şi încercările lui. Medicul îl asculta nu uimit, ci parcă înţelegător, iar asta îi dădu curaj să spună mai mult decît crezuse la început.

— Deci ai renunţat la servici. Şi din ce vei trăi ?

— Încă mai am nişte bani. Cheltuiesc destul de puţin.

— Nu crezi că ar fi fost mai bine să-ţi termini studiile ?

— Nu ştiu. Poate. Acum e prea tîrziu. Am sărit peste patruzeci de ani.

— Aş vrea să am anii dumitale şi două milioane de lei datorie, rîse bătrînul. Eşti tînăr şi după cîte am observat, foarte muncitor. Vei izbuti. Ai publicat cîteva schiţe, înseamnă că ai talent. Dacă munceşti mult şi crezi în ceea ce faci, vei izbuti sigur.

După cină, gazde şi oaspete ieşiră la plimbare. Seara de toamnă era călduţă, plăcută. La braţ, soţii Petrescu mergeau în faţă. Bogdan şi Sanda veneau în urma lor, încercînd chinuit să lege o conversaţie. Bogdan se amuza oarecum, ştiind că doi indivizi care nu au puncte co-

mune, greu pot lega o conversație. De obicei aceasta se rezumă la întrebări și răspunsuri.

•

Într-o dimineață de septembrie, Bogdan își număra banii. Ultimii bani. Mai avea opt sute de lei din care două sute se vor duce la chirie. Trimisese pe la reviste alte schițe și nuvele, dar fără rezultat. Nimeni nu se grăbea să-l publice. Privi manuscrisul noului roman. Filele s-au adunat multe. În primăvară va fi gata noul roman. Lucra la el cam zece ore pe zi. Restul timpului și-l petrecea citind. Uneori se simțea obosit. Apoi își amintea de vorbele doctorului Petrescu. Acesta îi spusese : „În orice domeniu sînt mulți oameni talentați. Dar numai talentul nu ajunge. Pe culmi nu totdeauna urcă cei mai talentați, ci cei mai muncitori și mai perseverenți."

„Mai am răgaz o lună, gîndi Bogdan. Banii îmi ajung încă o lună. Apoi mă întorc la servici. Sînt nevoit să întrerup lucrul intens."

De pe coridorul de la etajul doi se auzi țîrîitul telefonului. Bogdan coborî treptele în fugă. „Anda sau Chihaia", chibzui el.

— Tovarășul Bogdan ? auzi în receptor un glas necunoscut.

— Da.

— Mă numesc Aurel Popa. Sînt redactorul dumneavoastră de carte. Ați putea să treceți mîine pe la editură ?

— Pot și azi.

— Atunci vă aștept după ora douăsprezece. V-am citit romanul și vă invit la o discuție.

Mașinal mîna lui Bogdan pipăi buzunarul după o țigară. Iată primul semn. Dar ce semn ? A plăcut oare romanul sau nu ?

•

Bogdan hoinări pe străzi la întîmplare. Fumase mult. Îngrozitor de mult. A isprăvit țigările. Totuși mîna lui umbla des la buzunar după pachetul de țigări. Își aminti

că doctorul Petrescu îi spusese într-o zi : „Ar fi bine să te lași de fumat." Îi spusese asta în timp ce-și aprindea o țigară și după ce-i oferise și lui una.

Pe Mitică Oțoțoc îl întîlni la poartă. În jurul casei sale erau o mulțime de blocuri noi. Locuința lui Oțoțoc, altădată atît de plăcută, arăta acum ca o pată nedorită între blocuri.

— Îmi publică romanul. Dacă am nițel noroc, sper că în decembrie cartea va intra în librării.

— Păi un astfel de eveniment se cere băut, rîse Mitică, fericit că el este primul om căruia Bogdan îi dă o veste atît de bună. Te bucuri ? Sigur că te bucuri.

— Acum nu mai simt bucuria, recunoscu oaspetele. Nu mai simt bucuria, ci o stare de moleșeală. Ceva așa ca o lăuză. Sînt ca o lăuză.

•

În seara de Crăciun, Anda Chihaia îi telefonă Gloriei la Timișoara.

— Ai văzut cartea lui Bogdan ?

— Ce carte ? Care carte ? N-am văzut nimic.

— Un roman. I-a apărut un roman. Are cronici bune. Foarte bune cronici. Alo... mă auzi... ?

— Da, se auzi slab, foarte slab.

— Știi cui i-a dedicat cartea ? Ghici cui !

— Mie ! răzbi strident vocea Gloriei ca un strigăt de triumf.

— Nu. Îmi pare rău. Nu ție. Alo... mă auzi ? De ce taci ?

Gloria intră într-o librărie și cumpără cartea. Degetele îi tremurau. Întoarse coperta la prima filă și citi : „Prietenilor mei de o viață Oțoțoc, Felecan și Chihaia". Degetele ei se strînseră automat pe fila cărții și o rupseră involuntar. Apoi Gloria începu să plîngă.

Capitolul 19

În ziua de întîi mai, după defilarea de la Șosea, locuința Andei s-a umplut cu oaspeți. Doctorul Petrescu a adus niște vin. Un vin strașnic din podgoriile Odobeștilor. Bătrînul rotofei pare un tip simpatic. Anda abia azi îl vede pentru prima oară, însă Chihaia i-a vorbit adesea despre el. Chihaia, Bogdan și Petrescu merg împreună la meciurile de fotbal. Au plănuit și o partidă de pescuit pe care o tot amînă fiindcă între ei doar Chihaia se pricepe la o astfel de treabă gingașă. Doamna Petrescu stă țeapănă în scaun și zîmbește la răstimpuri din vîrful buzelor. Prea e țeapănă, prea e distantă. Medicul i-a șoptit Andei că sub această mască se ascunde o fire timidă.

— Ați adus mult vin, observă Anda. Cine o să bea atîta vin ?

— Să vedem, răspunse șăgalnic doctorul. Să vedem dacă mai rămîne. La mine nu are cine să-l bea. L-am primit de la un prieten. Un podgorean mărunt, lat în umeri cît ușa bucătăriei dumneavoastră și mai bătrîn ca mine cu vreo patru-cinci ani. Prima vizită i-am făcut-o acum opt ani. Era iarnă. Eu eram îmbrăcat în palton, cu izmene flanelate, și cu o mie de chestii pe dedesubt. El, în pantaloni și cămașă descheiată la gît. Zic : „Intră în casă că răcești.“ „Răcesc pe dracu' ! Ia hai în pivniță,

doctore." Am intrat în pivniță ca să-i fac plăcere. Îmi întinde o ceapă și mă îndeamnă să o sparg. O ceapă roșie, sănătoasă ca merele de pădure. O prind în pumni și încerc, dar nimic. Era tare ca fierul. Spre uimirea mea, podgoreanul ia ceapa și o sparge într-un singur pumn. „Auzi, doctore ? spune potgoreanul. Eu niciodată nu intru în pivniță înainte de a mînca zdravăn." „Dimineața ? mă mir eu." „Sigur că dimineața. Însă nu ceai, nu cafea, nu lapte mănînc eu, ci un pui fript sau o bucată de slănină cît o jumătate de cărămidă și cu douătrei cepe. Apoi desfac un ochi la cureaua pantalonului și intru în pivniță. Vezi carafa asta de doi litri ? O umplu cu vin, o dau pe gît și îmi văd de treburi." Am ieșit din pivniță. Prea era răcoare acolo. Prietenul meu s-a apucat să spargă niște buturugi, iar eu m-am gîndit : „În cămașă, pe gerul ăsta, sigur va face măcar o dublă pneumonie." Știți cum arată la chip ? Ca merele noastre roșioare.

În capăt de masă, cu ochelari fumurii, cu părul aspru ridicat vîlvoi, la fel de uscat ca și altădată, Felecan și-a aplecat fața lungă de un cot și ascultă bancuri. Chihaia e un maestru la spus bancuri. Mitică Oțoțoc îl privește ironic pe Chihaia și rîde. Însă rîsul lui nu e ca la o poantă, ci ca și cum ar spune : „E vechi. Și pe ăsta îl știu. Pe ăsta l-am auzit de la tata, iar tata, de la bunicul său."

— Dacă le știi de ce mă lași să le spun ? se oțărăște Chihaia.

— Ești gazdă. Cum o să te lipsesc de o asemenea plăcere ?

Într-un colț al sufrageriei, Chira Ioana discută cu Bogdan. Chira s-a mai împlinit nițel, dar a rămas la fel de frumoasă.

„Bogdan nu s-a schimbat prea mult, gîndește Chira Ioana. Numai ochii lui au devenit mai adînci sub sprîncenele mari, stufoase. Ochii lui par niște pivnițe adînci ascunse sub streșini. Din aceste pivnițe adînci se adapă el."

Felecan rîde. „Teribil de iute poate trece Felecan de la o stare la alta, gîndește Chira Ioana. Într-o singură discuție, Felecan cînd latră, cînd începe să dea din coadă."

Pictorul rîde. Se simte bine lîngă vechii săi prieteni, iar Oțoțoc, istețul și ironicul Oțoțoc, i se pune pieziș la discuții ca pe vremuri.

— Știi că ai un iubit pe strada Fecioarei ? privește Mitică spre Chira.

— Un iubit ?

— Zău !

— Și cine-i iubitul ? rîd ochii Chirei. Trebuie să-l știu înainte de a mă spînzura măria-sa Felecan.

— Potop.

— Mai trăiește nea Potop ? se miră Chira Ioana.

— Trăiește. A trecut de șaptezeci de ani, dar pe dinăuntru a rămas încă verde. Ba poate că-i nițel mai zurbagiu ca altădată. Zice într-o zi : „Bă Mitică, tu mai știi ceva de Chira ? Fata aia grozavă care lucra la Flax ?" Zic : „Sigur că știu. S-a măritat." „Grozavă fată, bă Mitică. Crezi că dacă îi dădeam un batic... ?"

— Așa a spus ? rîde Chira.

— Așa a spus. Acum două săptămîni, mă întîlnesc cu el pe stradă. Doar locuința mea, a lui Buzău și a lui Potop au mai rămas în picioare din vechile case de pe Fecioarei. Cum vă spuneam, îl întîlnesc pe bătrîn pus la patru ace. Cu pălăria pe o ureche, la cravată și cu dunga de la pantaloni să te tai în ea. Zic : „Unde mergi, măi Potop ?" Zice : „Ești chior ? Nu vezi că la biserică ?" „Dar de cînd ai devenit tu bisericos ?" Zice : „Din toamnă. De cînd beau duminica o drojdie cu alde Ion Găină. Ar trebui să vii și tu la biserică. Să vezi muierile cînd fac mătănii. E prăpăd ce de mai mătănii fac muierile. Pun cornu' la podea și se saltă de fund. Stau în patru labe și se saltă de fund."

Cum vă spun, intră nărodul în biserică și la lumînări, dă nas în nas cu Aurica lui Oțel. Aurica întinde mîna după lumînări, atentă la lumînări, iar Potop îi strecoară iute palma sub bluză. „Fir-ai a dracu de boșorog ! urlă Aurica. Ia uite al dracu' ! Păi nu vin eu acuș la țața Paraschiva ?" Apoi află Paraschiva. Zice Paraschiva : „Mă faci de rîs, bețivule !" Potop închide un ochi, semn că îi umblă lui ceva prin minte și zice : „Cu alde Oțel ăl bătrîn am făcut armata". Zice Paraschiva : „Ce mă tot iei pe mine cu armata ? Mie să-mi răspunzi la ce întreb." Zice

Potop : „Aveam la armată nişte cai mari". Apoi începe să moţăie brusc. E şiret. Aşa face cînd nu-i convine discuţia.

•

— Potop spune că Fane Ologu ar fi venit în strada Fecioarei, cam prin '921, ori 22, dar tot aşa de bine s-ar putea să fi venit cu trei-patru ani mai devreme sau mai tîrziu, zise Pomană, privind acoperişul de tablă al cîrciumii. În tot cazul, cînd m-am mutat eu aici, adică prin 29, Fane era destul de bine instalat. Iar case erau puţine împrejur. E drept că de la o zi la alta apărea cîte un gard ori cîte o casă de chirpici, însă nimeni nu prevedea, poate în afară de Fane, că partea aceasta a oraşului o să se mărească prea iute.

— Crezi că Fane s-a gîndit la asta ? întrebă Oţoţoc.

— Sigur nu sînt că el prevedea chiar cît de repede se va popula cartierul. Ceva însă bănuia el. Îmi aduc aminte că odată s-a apucat să cumpere pămînt. Intrase în combinaţie cu un avocat. Poate să fi fost zece hectare, ori douăzeci de hectare. Pe urmă a făcut parcele de cîte două sute de metri. Vindea parcelele pe cîriială. Te aştepta de bani. Însă acontul parcelelor dintr-o dată îi aducea un cîştig.

— Bine... asta a fost mai pe urmă, murmură Oţoţoc îngîndurat. Eu însă aş vrea să ştiu cum a venit el aici. Îţi mai aduci aminte, măi Potop ?

Bătrînul tresări şi se uită bucuros la Oţoţoc. Era gata să-l fure somnul. Îi fu recunoscător lui Mitică pentru că îi oferea prilejul să-şi dea şi el părerea în privinţa lui Fane.

— Ce să-mi aduc aminte ? Vorbeşti de Fane ? Sigur că-mi aduc aminte. După ce s-a isprăvitără primu' război, era la capătu' străzii o groapă de vreo cinci-şase hectare. Acolo a fost cînd eram eu mic o fabrică de cărămizi şi o carieră de pietriş şi nisip. Proprietaru', unu' Calomfirescu, ori Calomfir, ori poate Calapăr, a pierdut-o într-o noapte la cărţi, şi s-a împuşcat. Proprietaru' ăl nou nu s-a priceput la afaceri. A închis fabrica şi cariera şi Dumnezeu ştie încotro o fi plecat. P-ormă s-au ivit în carieră nişte izvoare şi ne duceam vara acolo să spălăm caii. Şoproanele pentru cărămidă le-au furat oamenii în iernile

aspre. A rămas doar o baracă. Baraca aia folosise de birouri și îi cam căzuse acoperișu' și creșteau acolo niște bălării cît omu'. Am văzut acolo odată un șarpe de vreo pa... șa... opt metri. Cînd s-a ridicat de la pămînt ajungea pînă la streașina barăcii. Căpățîna lui semăna cu un cap de curcan. Avea sub gușă un moț care îi atîrna mare cît un salam și cînd scutura căpățîna, îi jucau slăninile pe ceafă. Puțea a usturoi și a varză stătută. Nu era flămînd. Se vedea după căscăturile leneșe că nu e flămînd. Și în groapă la cariera lui Koșka erau șerpi. Nevestele negustorilor aveau încălțări din piele de șarpe. Eu am găsit odată o curea din piele de șarpe și i-am vîndut-o lu' Fane.

— Ia mai slăbește-mă cu șerpii ! îl luă la rost Oțoțoc. Spune-mi de Fane, nu de șerpi.

— Păi nu de el vorbesc ? Poate că întîi s-a așezat acolo Fane și șarpele o fi venit mai tîrziu. Ori poate o fi fost altfel. Eu nu mai țin socoteală de asta. Știu doar că eram acasă într-o dimineață și reparam niște șleauri de la căruță. Cînd a intrat Fane Ologu pe poartă, n-am simțit. Abia după un timp am văzu' lîngă mine o umbră mare și mă minunam că în mijlocu' verii miroase a varză acră, stătută. Purta o pălărie mare. O pălărie mare, decolorată ca a lu' Carabă și m-a rugat să-i împrumut un topor ca să desfacă ușa barăcii de la carieră. După ce și-a băgat acolo o legătură de boarfe, mi-a zis să-i mai las toporu' cîteva zile. La o săptămînă a făcut o spărtură în baracă, la partea dinspre stradă, cu un oblon care se ridica și cu un fel de pervaz pe care punea semințe, bomboane, feștile de lampă, covrigi și mai știu eu ce drăcii. Pe Fecioara erau atunci vreo douăzeci de case. Oamenii nu prea se înghesuiau să cumpere pînă ce a început să dea pe datorie. Însă pe la capătu' străzii treceau nisiparii de la Flax, de la Reconstrucția și de la alte cariere, iar ăia cumpărau te miri ce.

În primăvara următoare a făcut un șopron, a adus o muiere mică și negricioasă, care nu era muierea lui, că nu era însurat și vindea sub șopron băutură, ciucalăți mici și mîncare caldă. Prin mahala se zvonise că Fane ar fi în legătură cu unii care călcau casele noaptea, dar nimeni nu a putut să dovedească ceva.

Bărbații tăcură o vreme și se uitară la obloanele mari, zăvorîte. Odată cu Fane se încheia epoca unor vestiți cîrciumari din partea de răsărit a orașului.

Peste noapte plouase. De dimineață a ieșit soarele. De-a lungul gardurilor, gîzele au pornit în recunoaștere. Doar trei case au mai rămas din vechea stradă a Fecioarei. Ele se văd printre blocuri ca niște pete urîte, ca niște ciuperci trecute din copt în umbra copacilor mari. Două roiuri de furnici s-au încăierat la poarta lui Buzău, iar lupta e atît de încurcată, încît nu poți pricepe nimic. Copiii au dat roată furnicilor și stau aplecați deasupra, încercînd să se dumirească în vreun fel despre rostul acelei învălmășeli. Între tufele de regina nopții din curtea Buzăilor a apărut un mușuroi de pămînt reavăn. Buzău al cincisprezecelea stă alături mirat și nu-și mută privirea de la mușuroiul acela. Din vreme în vreme, întreg mușuroiul se clatină. Apoi se oprește iar. Dodel știe că dedesubt e o cîrtiță care muncește de zor. Cîrtița îl înspăimîntă, dar ea e dedesubt, iar curiozitatea băiatului e mai mare decît frica. Dodel s-a așezat pe vine, cu fața sprijinită în palme și își ține respirația. Pămîntul se mișcă din nou ca o căciulă. Buzău al cincisprezecelea nu se mai poate stăpîni. Întinde mîna și apasă pămîntul cu vîrful degetelor. Vraja se destramă. Cuprins de spaimă o rupe la fugă printre tufele mai înalte decît el. A căzut. Se ridică și privește îndărăt. Pămîntul nu mai mișcă și parcă toată lumea a încremenit odată cu mușuroiul. Faraon a venit lîngă Dodel și îl linge pe față. Are limba roz, cu șanț pe mijloc și e aspră. Faraon încă nu a împlinit un an. Cînd se mișcă pămîntul, Faraon latră subțire și se trage îndărăt, în spatele băiatului.

La gardul dinspre curtea lui Oțoțoc se aude un mieunat. Faraon ciulește urechile. Din două salturi e lîngă gard. Pe sub gard, pisoiul vecinului care e mai tînăr decît Faraon, întinde lăbuța albă cu pete negre. Lăbuța e sub gard. Faraon sare după lăbuță, dar în loc de aceasta întîlnește scîndurile gardului cu un pocnet scurt ce-l face să schelălăie. Buzău al cincisprezecelea a uitat de mușu-

roiul cîrtiței. Faraon a prins pisoiul și-l trage pe sub gard și îl flocăie. Pisoiul scuipă. E o hărmălaie, un ghem care se răsucește atît de repede, încît băiatul nu știe cum să intervină în favoarea pisicului. Faraon și-a lăsat prada. O vreme e pace. Apoi, pisicul întinde iar lăbuța pe sub gard, iar băiatul se gîndește dacă Faraon îl poate prinde din nou.

•

Potop șade pe un scăunel de la poartă și se uită în lungul străzii. Întîi, apare mașina cu lapte. Ceva mai tîrziu se aud obloanele de la centrul de pîine. Pîinea proaspătă umple strada cu mirosul ei. Către ceasurile șapte, apar copiii care merg la școala cea nouă de pe strada Stejarului. Merg în cîrduri. Rîsul lor se aude chiar și după ce dau colțul străzii. Apoi, nu se mai întîmplă nimic important.

Potop moțăie. Ar merge nițel pînă pe la Flax, prin groapa lui Flax, rămasă între blocuri, însă e cald și l-a cam prins lenea. Golful cel mare s-a subțiat, înghesuit din toate părțile. Bătrînul își aminti de cuvintele lui Mitică Oțoțoc : „În ce naiba să mai crezi ? În veșnicia blocurilor noi, care s-au urcat cu picioarele lor mari peste fostele cocioabe din chirpici ? Mersul normal al unei societăți ar fi fost de la chirpici la casele de cărămidă și abia mai pe urmă la beton, sticlă și oțel. Să crezi în viitor ? Dar viitorul a început în urmă cu vreo zece-cincisprezece ani."

Bătrînul a adormit. Chestia aia cu viitorul, care a început cu zece-cincisprezece ani în urmă, l-a zăpăcit cu totul.

SFÎRȘIT

Cîndva, strămoșul Bucur a ales un loc bun, cam la jumătatea distanței între Dunăre și Carpați, a făcut o stînă, o casă și a întemeiat Bucureștii. Urmașii lui Bucur au ridicat orașul după un plan bine chibzuit, lăsînd cîmpia să pătrundă pînă aproape de inima lui, ca niște limbi uriașe și aspre de stepă, creînd o seamă de golfuri.
Pînă în preajma celui de al doilea război mondial, partea de răsărit a Bucureștilor își avea dreptul leului în privința golfurilor. Cele mai mici se pierdeau însă în fața golfului imens care pătrundea pînă aproape de Bariera Vergului cu holde și lanuri de porumb, cu cariere de pietriș și nisip și cu o sumedenie de fabrici de cărămidă. Golful pornea cam de la linia forturilor dinspre comuna Cățelu și se resfira ca un evantai întors cu coada către oraș, străjuit într-o parte de Calea Dudeștilor cu case multe, sistematizate după o idee preluată de la Turnul Babel, pînă în dreptul vechii pulberării.

Lei 12,50